

2014/54215/E



Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1 (PEUCHT.S1)

MEMÒRIA



VE
2014
18

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme

Aprobat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de les Terres
de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
amb les prescripcions d'ofici esmentades
a l'acord

La secretària

LA SECRETÀRIA

Teresa Carbó



MEMÒRIA



VILANOVA MOYÀ
ARQUITECTES
E-
C/ de l'Arquitecte
Tg/Fax (93) 52 10 00

DOCUMENT A

Equip redactor

Antoni Vilanova, arquitecte

Director de l'equip redactor del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa

Felip Carles, arquitecte

Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Armand Castell, delineant

Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Raül Querol, delineant

Departament de GIN. Ajuntament de Tortosa

Jesús Rodríguez, informàtic

Departament d'informàtica. Ajuntament de Tortosa

Manuel Casadó, consultor economista

Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Dolors Pérez, administrativa

Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Lidia Martínez, comptable

Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Col·laboradors

Francesc Peralta, arquitecte municipal

Manuel García, advocat

Serveis jurídics de l'Ajuntament de Tortosa

Juan Manuel García, Cap de l'Oficina de GIN (Gestió d'Ingressos i Cadastre)

Ajuntament de Tortosa

Cristina Tomás, delineant del Departament d'Urbanisme

Ajuntament de Tortosa

Susanna Moya, arquitecte

Judit Taberna, arquitecte

Ajuntament de Tortosa

Ferran Bel, Alcalde

Merixell Roigé, Regidora d'Urbanisme

Tortosa, juliol de 2014



ÍNDEX

1. ANTECEDENTS

2. SITUACIÓ I ÀMBIT

3. OBJECTE DEL PLANEJAMENT

4. ESTRUCTURA METODOLÒGICA

4.1 Antecedents i Objectius

4.2 Anàlisi territorial i representació gràfica

4.2.1 La Cartografia Històrica

4.2.2 El Marc Geomorfològic: Història i evolució del teixit urbà

4.2.2.1 El desenvolupament urbà de la ciutat de Tortosa

4.2.2.2 Memòria històrica del Nucli Antic de Tortosa

4.2.2.3 Situació recent del Nucli Antic de Tortosa (2003-2013)

4.2.2.4 Planimetria històrica i evolució de Tortosa

4.2.2.5 Característiques territorials en la visió actual

4.3 Propostes urbanístiques, morfològiques i arquitectòniques sobre el Conjunt Històric

4.3.1 Carrers, carrerons i espai públic

4.3.2 Infraestructures de servei: Aigua, Clavagueram, xarxa elèctrica i enllumenat

4.3.3 Situació urbanística: xarxes de servei i equipaments

4.3.4 Sobre el parcel·lari i l'estructura de la propietat

4.3.5 Sobre la urbanització

4.3.6 Sobre l'habitabilitat

4.3.7 Sobre la dinamització econòmica

4.3.8 Sobre la cohesió social

4.3.9 Programes de millora urbana

4.3.10 Senyalització (La ruta del Renaixement)

4.3.11 Il·luminació d'edificis emblemàtics

4.3.12 Difusió: edició de díptics culturals

4.4 Períodes artístics i estils representatius del Conjunt Històric

4.5 Valoració dels espais d'interès del Nucli Antic del Conjunt Històric

5. CRITERIS DEFINITORIS

5.1 Introducció

5.2 Antecedents: el POUM i el Catàleg de Bens

5.3 Objectius

5.4 Establiment dels criteris per a la valorització del Conjunt Històric

5.5 Valorització del patrimoni arqueològic

5.5.1 Objectius

5.5.2 Criteris

5.5.3 Procediment d'actuació enfront les troballes arqueològiques fortuïtes

5.6 Valorització del patrimoni arquitectònic. Categories de Protecció

5.7 Escales de Treball

5.7.1 Els ambients, fronts edificatots i la façana fluvial de la ciutat

5.7.1.1 La façana fluvial (AT1)

5.7.2 Els vials de frontera

5.7.3 Les unitats parcel·làries

5.7.4 Adequació parcial o total d'edificacions, elements i instal·lacions

5.7.5 Regulació intervencions de rehabilitació i obra nova en l'àmbit del PEUCHT.S1

PLA ESPECIAL URBANÍSTIC DEL CONJUNT HISTÒRIC DE TORTOSA. SECTOR 1

PLÀNOLS D'EVOLUCIÓ HISTÒRICA. ÍNDEX

Sèrie 1. PLÀNOLS D'EVOLUCIÓ HISTÒRICA

PH PLANIMETRIA HISTÒRICA

Documents procedents dels Arxius municipals; Urbanisme; Cartoteca de Catalunya; Pla Director de les Muralles; Altres...

- PH 1 Planimetria d'evolució històrica. Any 1563 - Anthonie Van den Wijngaerde
- PH 2 Planimetria d'evolució històrica. Any 1.642
- PH 3.1 Planimetria d'evolució històrica. Any 1648 - Charles Schömberg
- PH 3.2 Planimetria d'evolució històrica. Any 1648 - Sieur de Beaulieu
- PH 4 Planimetria d'evolució històrica. Any 1642 - Gonzalo de Mendoza
- PH 5 Planimetria d'evolució històrica. Any 1668 - Sieur de Beaulieu
- PH 6 Planimetria d'evolució històrica. Any 1709 - G. Bodenehr
- PH 7 Planimetria d'evolució històrica. Any 1710 - Pieter Van Der
- PH 8 Planimetria d'evolució històrica. Any 1813 - Ambrosio Lanzaco
- PH 9 Planimetria d'evolució històrica. Any 1716 - Compte de Darnius (Corregimiento de Tortosa)
- PH 10 Planimetria d'evolució històrica. Any 1720 - Reproducció plànol 1720
- PH 11 Planimetria d'evolució històrica. Any 1776 - Mapa de Catalunya
- PH 12 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - Plan du siège de Tortose
- PH 13 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - Plan du siège de Tortose
- PH 14 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - E.M. Manuel de Tena
- PH 15 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - Piano de la Città de Tortosa
- PH 16 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - Plano del Sitio de Tortosa
- PH 17 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - Plànol del Territori d'Yrta fins el Riu Ebre
- PH 18 Planimetria d'evolució històrica. Any 1810 - Plànol topogràfic Penyíscola - Tortosa
- PH 19 Planimetria d'evolució històrica. Any 1811 - Marechal Suchet
- PH 20 Planimetria d'evolució històrica. Any 1811 - Angel de Saavedra

PHA PLANIMETRIA HISTÒRICA. PANORÀMICA

Documents procedents dels Arxius municipals; Urbanisme (plànols urbanístics i de planejament anys 1920-1970); Cartoteca de Catalunya; Pla Director de les Muralles; Altres...

- PHA 1.1 Planimetria d'evolució històrica. Gravat s. XVIII
- PHA 1.2 Planimetria d'evolució històrica. Gravat s. XVIII - Detall
- PHA 2 Planimetria d'evolució històrica. Any 1668
- PHA 3 Planimetria d'evolució històrica. Any 1743

FV FOTOVOLS HISTÒRICS

Documents procedents dels Arxius municipals; Urbanisme; Cartoteca de Catalunya; Pla Director de les Muralles; Altres...

- FV 1 Planimetria d'evolució històrica. Any 1938 - Bombardeig de Tortosa durant la Guerra Civil
- FV 2 Planimetria d'evolució històrica. Any 1938 - Fotovol bombardeig
- FV 3 Planimetria d'evolució històrica. Any 1938 - Fotovol bombardeig
- FV 4 Planimetria d'evolució històrica. Any 1938 - Fotovol bombardeig
- FV 5 Planimetria d'evolució històrica. Any 1938 - Fotovol bombardeig

ECH PLANIMETRIA HISTÒRIA REFERENT AL CONJUNT HISTÒRIC I CREIXEMENT I EVOLUCIÓ DEL TEIXIT URBÀ.

Plànols on es superposa la evolució de la planimetria històrica amb la referència del Conjunt Històric i Sector 1.

- ECH 1** Planimetria Històrica. Any 1646 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 2** Planimetria Històrica. Any 1648 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 3** Planimetria Històrica. Any 1687 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 4** Planimetria Històrica. Any 1714 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 5** Planimetria Històrica. Any 1901 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 6** Planimetria Històrica. Any 1909 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 7** Planimetria Històrica. Any 1958 - Superposició amb límits del Conjunt Històric
- ECH 8** Planimetria Històrica. Any 1958 - Superposició amb límits del Conjunt Històric

Sèrie 2. PLÀNOLS D'EVOLUCIÓ URBANA

EC PLÀNOLS DE FORMACIÓ, CREIXEMENT, CONSOLIDACIÓ I EVOLUCIÓ DEL TEIXIT URBÀ AL CONJUNT HISTÒRIC

Plànols de superposició, sobre el parcel·lari actual, de la planimetria històrica i els fotovols utilitzats en el treball de la Sèrie 1.

- EC 1** Plànols de formació, creixement, consolidació i evolució al teixit urbà al CH - Evolució morfològica del Conjunt Històric (CH)
- EC 2** Plànols de formació, creixement, consolidació i evolució al teixit urbà al CH - Tipologia de teixits urbans
- EC 3** Plànols de formació, creixement, consolidació i evolució al teixit urbà al CH - Anàlisi del teixit urbà en determinades zones dintre del Conjunt Històric (CH)

PLÀNOLS INFORMATIUS GENERALS. ÍNDEX

BA BARRIS

Barris inclosos en el Sector 1 del Conjunt Històric.

CA EL SECTOR 1 DEL CONJUNT HISTÒRIC DINS EL CATÀLEG D'EDIFICIS I CONJUNTS URBANS I RURALS DE CARÀCTER HISTÒRIC, ARTÍSTIC I AMBIENTAL DE LA CIUTAT I MUNICIPI DE TORTOSA

Delimitar el Sector 1 del Conjunt Històric dins el plànol base del Catàleg de l'any 2007 on s'assenyalen els béns catalogats.

- CA 1.1** Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental. Jaciments arqueològics del Conjunt Històric (CH) i Zona de Protecció (ZP)
- CA 1.2** Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental. Elements del Catàleg POUM dintre del Conjunt Històric (CH) i Zona de Protecció (ZP)

EQ EQUIPAMENTS I ZONES VERDES

Equipaments i zones verdes dins el Sector 1 del Conjunt Històric d'acord amb els que s'assenyalen en el POUM

- EQ 1** Equipaments i zones verdes - Plànol d'equipaments i usos actuals del Conjunt Històric (CH) i Zona de Protecció (ZP)
- EQ 2** Equipaments i zones verdes - Tipus d'equipaments i usos actuals dintre del Sector 1

TE TIPOLOGIA EDIFICATÒRIA DE LES PARCEL·LES FID

Diverses tipologies edificatòries i els solars que se situen dins el Sector 1 del Conjunt Històric, a partir del treball realitzat en les fitxes individualitzades de parcel·la (Base cadastral FID)

- TE 1.1** Tipologia Edificatòria de les parcel·les FID – Tipus de parcel·les sense edificar
 - TE 1.1.1** Tipologia Edificatòria de les parcel·les FID – Solars buits
 - TE 1.1.2** Tipologia Edificatòria de les parcel·les FID – Solars sense restes
 - TE 1.1.3** Tipologia Edificatòria de les parcel·les FID – Solars amb construccions d'obra civil
- TE 1.2** Tipus de cobertes: Coberta inclinada i coberta plana.

PLÀNOLS NORMATIUS I D'ORDENACIÓ GENERAL. ÍNDEX

PO 0 DELIMITACIÓ DEL CONJUNT HISTÒRIC I DEL SEU ENTORN DE PROTECCIÓ

Document procedent del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Es tracta d'un plànol fotocopiats de l'original que disposa el Ministerio de Cultura.

- PO 0.1** Delimitació del Conjunt Històric Artístic (CHA) i Zona de Respeto – Ministerio de Educación Y Ciencia (Blanc i Negre)
- PO 0.2** Delimitació del Conjunt Històric Artístic (CHA) i Zona de Respeto – Ministerio de Educación Y Ciencia (Color)

PO 1 ADEQUACIÓ DE LÍMITS DE CONJUNT HISTÒRIC I DE L'ENTORN DE PROTECCIÓ

Document procedent del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

- PO 1.1** Adequació de límits traçats segons el document original del Ministerio de Cultura del Conjunt Històric Artístic i Zona de Protecció de Tortosa
- PO 1.2** Delimitació dels dos Àmbits Territorials (AT1 i AT2) del Sector 1 (S1) del Conjunt Històric (CH) sobre plànol del Departament de Cultura

PO 2 DELIMITACIÓ DEL SECTOR 1 DEL CONJUNT HISTÒRIC

Document procedent del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Es tracta d'un plànol que recull tot l'àmbit del Conjunt Històric de Tortosa i l'entorn de protecció, on s'assenyalen els diversos sectors, en colors.

- PO 2.1** El Sector 1 del Conjunt Històric dins el Pla POUM 2007 – Àmbits del Conjunt (CH) i Zona de Protecció (ZP)

PO 3 EL SECTOR 1 DEL CONJUNT HISTÒRIC DINS EL PLA ORDENACIÓ URBANÍSTIC MUNICIPAL (POUM 2007)

Delimitar el Sector 1 del Conjunt Històric sobre la base del POUM.

- PO 3.1** El Sector 1 del Conjunt Històric dins el Pla d'Ordenació Urbanístic Municipal de Tortosa (POUM 2007)
- PO 3.2** El Sector 1 del Conjunt Històric dins el Pla d'Ordenació Urbanístic Municipal de Tortosa (POUM 2007) – Escala 1:500

PO 4 EL SECTOR 1 DEL CONJUNT HISTÒRIC DINS EL CADASTRE

Delimitar el Sector 1 del Conjunt Històric sobre la base cadastral.

- PO 4.1** El Sector 1 del Conjunt Històric Artístic dins la documentació gràfica Cadastral
- PO 4.2** El Sector 1 del Conjunt Històric Artístic dins la documentació gràfica Cadastral – Escala 1:500

CP Categories de Protecció PER PARCEL·LES FID

Assenyalar les parcel·les FID del Sector 1 del Conjunt Històric en funció de les categories de protecció.

- CP 1.1** Categories de Protecció per parcel·les FID – Tipus de Categories
- CP 1.1.1** Categories de Protecció per parcel·les FID – BCIN
- CP 1.1.2** Categories de Protecció per parcel·les FID – BCIL
- CP 1.1.3** Categories de Protecció per parcel·les FID – BPU

NP NIVELLS DE PROTECCIÓ PER PARCEL·LES FID

Assenyalar les parcel·les FID del Sector 1 del Conjunt Històric en funció dels nivells de protecció.

- NP 1.1** Nivells de Protecció per parcel·les FID – Tipus de Nivells
- NP 1.1.1** Nivells de Protecció per parcel·les FID – Nivell 1 Integral
- NP 1.1.2** Nivells de Protecció per parcel·les FID – Nivell 2 Tipològica
- NP 1.1.3** Nivells de Protecció per parcel·les FID – Nivell 3 Ambiental
- NP 1.1.4** Nivells de Protecció per parcel·les FID – Nivell 4 Adequació Ambiental
- NP 1.1.5** Nivells de Protecció per parcel·les FID – Nivell 5 Documental

AQ INVENTARI PATRIMONI ARQUEOLÒGIC DE TORTOSA

Assenyalar les parcel·les FID del Sector 1 del Conjunt Històric en funció de l'inventari arqueològic del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i les fitxes del Catàleg del POUM de l'Ajuntament de Tortosa referent a les zones i jaciments arqueològics.

- AQ 1.1** Inventari Patrimoni Arqueològic de Tortosa – Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura
- AQ 1.2** Inventari Patrimoni Arqueològic de Tortosa – POUM: Fitxes Catàleg de les Zones i Jaciments Arqueològics

AF AIXECAMENT GRÀFIC ACTUAL DELS PLANS DE FAÇANA DELS VIALS DEL SECTOR 1 DEL CONJUNT HISTÒRIC.

Assenyalar tot el front del pla de façana dels vials que estan dintre del Sector 1 del PEUCHT amb identificació del número de parcel·la FID i el conjunt de categories i nivells de protecció de cada finca, superposant també l'inventari arqueològic.

- AF 0 fins AF 46** Aixecaments gràfics dels plans de façana actuals dintre del Sector 1 del Conjunt Històric Artístic de Tortosa

1. ANTECEDENTS

1.1 L'any 1976, en virtut del Decret 559/1976 de 26 de febrer –publicat al BOE el 25.3.1976- el Ministeri d'Educació i Ciència declara **Conjunt històric-artístic el casc antic de la ciutat de Tortosa**¹. (v. plànol d'ordenació PO)

1.2 El Govern de la Generalitat de Catalunya reclassifica com a **Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)**², en la categoria de "**Conjunt històric**" i "**Zona arqueològica**" el nucli antic de Tortosa. Registre BCIN 219-CH-ZA i RI-53-0000201. A partir d'aquesta declaració es delimita l'entorn de protecció, d'acord amb el que estableix l'article 12 de la Llei 9/1993 –promulgada el 30 de setembre- del patrimoni cultural català. (v. plànol d'ordenació PO)

1.3 L'Ajuntament de Tortosa aprova, el mes d'abril de 2005, el **Pla Integral del Casc Antic de Tortosa (PINCAT)**³ per tal d'oferir una resposta integral a la problemàtica del nucli antic, centrada en tres treballs específics: l'anàlisi i reconeixement demogràfic i social del centre, la diagnosi estructural i d'habitabilitat de les construccions del nucli antic i el pla d'estratègies d'equipament i qualitat urbana del centre històric. Aquests treballs juntament amb les aportacions dels veïns, recollides pel Consell de Participació Ciutadana, van servir de base per l'elaboració del document, a partir del qual s'estableixen els règims d'ajuts i la política d'intervencions en el nucli antic.

1.4 L'any 2007, en virtut de l'Edicte de 9 d'octubre de 2007 –publicat al DOGC 4992 el 22.10.2007- s'aprova el **Pla d'Ordenació Urbanística Municipal, al terme municipal de Tortosa**⁴ que regula el planejament urbanístic en tot el territori, inclòs el Sector 1 del Conjunt Històric (v. plànol d'ordenació PO) i que inclou el **Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa**⁵ (v. plànol d'ordenació PO)

1.5 L'any 2012, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Tortosa delimiten el **Sector 1 del conjunt històric**. (v. plànol d'ordenació PO)

1.6 S'està tramitant l'aprovació, per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, del **Pla Director de les Muralles de Tortosa**⁶, redactat entre els anys 2010 - 2011 (v. plànol d'ordenació

¹ "Va ser el director del Museu Arxiu Municipal qui, l'any 1969, va prendre la iniciativa de sol·licitar la declaració; a tal efecte va realitzar un informe amb una breu memòria, on es descriuen els grans trets històrics de la ciutat. També afegia una descripció dels elements arquitectònics de més vàlua de la ciutat (Catedral, Palau Episcopal, Col·legi de Santiago i Sant Maties, Palau Despuig, Palau Bellet, Palau Capmany, Palau Oliver de Boteller, la Llotja i els Castells). Igualment, s'hi fa referència a l'aspecte ambiental urbà definit en punts concrets, com el portal del Romeu, l'antic call jueu, el barri de Santa Clara; també es parla per primer cop d'edificis contemporanis, com l'Acadèmia Cots (Casa Brunet), i assenyala que algun dia hauria d'incorporar-se al patrimoni de la ciutat. És un breu informe, però va acompanyat de 41 fotografies que constitueixen un document bàsic per transmetre el caire monumental i ambiental del centre històric de la ciutat.

El Ministeri d'Educació i Ciència va incoar l'expedient de Conjunt Històric Artístic l'any 1974 i va recordar a l'Ajuntament que, d'acord amb l'Art.17 de la Llei del Patrimoni de 1933, totes les obres que es realitzin al perímetre predeterminat han d'estar subjectes al coneixement i autorització de la Direcció General"
Lluís i Guinovart, Josep; Lacuesta Contreras, Raquel.

² La llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, crea les figures del Registre de BCIN i del Catàleg de Béns del Patrimoni Cultural Català amb la finalitat reconèixer i protegir d'una manera especial aquells béns que, a més tenir les característiques pròpies dels béns integrants del patrimoni cultural -i de formar part, per tant, de l'Inventari del Patrimoni Cultural Català-, reuneixin determinades condicions o valors que n'acrecen la seva importància i significació cultural. Aquests béns assenyaladament protegits i destacats han de ser inclosos al *Registre de BCIN o bé al Catàleg del Patrimoni Cultural Català*.

³ A finals d'abril de 2005, l'Ajuntament de Tortosa aprova el Pla integral del nucli antic (PINCAT), que queda seleccionat dins la segona convocatòria de la Llei de millora de barris de la Generalitat. Es tracta d'un pla valorat en 18,9 MEUR, que preveu millorar la cohesió social, dinamitzar l'economia del barri, actuar en els principals carrers, places i espais lliures i construir-hi equipaments, i també fomentar la rehabilitació dels habitatges, esponjar el teixit urbà i desenvolupar accions de foment de l'activitat cultural i d'atenció al comerç. Equip redactor: Jornet-Llop-Pastor SLP.

⁴ Equip redactor: Jornet-Llop-Pastor SLP | Oficina tècnica del POUM: Jornet-Llop-Pastor SLP | Font d'informació del catàleg: Josep Lluís Guinovart, doctor arquitecte; Raquel Lacuesta, doctora en història de l'art | Estudi del sòl no urbanitzable i informe mediambiental: Ernest Valls, enginyer ambiental, cap del servei de Mediambient; Anna Año, biòloga; Jordi Valero, enginyer tècnic forestal.

⁵ Equip redactor: Josep Lluís Guinovart, doctor arquitecte i Raquel Lacuesta, doctora en història de l'art.

⁶ Equip redactor: Vera Hofbauerová, arquitecta responsable; Albert Curto, historiador i director de l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre; Cinta Montañés, arqueòloga i Àlvar Arasa, geòleg.

PO). En el moment de la redacció del present Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1, aquest document es considera d'ús intern per part del Departament de Cultura. Així, fins a la seva aprovació pels òrgans competents (Ajuntament de Tortosa i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya) les seves determinacions no son d'aplicació.

1.7 L'any 2012, la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, conjuntament amb l'Ajuntament de Tortosa, promou la redacció del **Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa** en l'àmbit del **Sector 1**. L'Ajuntament, a través de la Societat Municipal Gestió Urbanística Municipal de Tortosa, S.A. (GUMTSA)⁷, desenvolupa la coordinació per a la redacció de l'esmentat pla⁸.

⁷ Empresa municipal que en els seus estatuts, entre altres finalitats, té per objecte la promoció, la gestió i l'execució d'activitats urbanístiques, així com l'elaboració de projectes de planejament urbanístic així com l'elaboració de projectes de planejament urbanístic.

⁸ El 22 de gener de 2013 s'adjudica la redacció del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1 (PEUCHT.S1) a l'arquitecte Antoni Vilanova

2. SITUACIÓ I ÀMBIT

A partir de la declaració per part del Ministeri d'Educació i Ciència del *casc antic de la ciutat de Tortosa* com a *Conjunt històric-artístic*⁹ i la posterior reclassificació i delimitació per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en virtut de la disposició addicional cinquena i l'article 7 de la Llei de Patrimoni Cultural Català (LPCC 9/1993) on es declara el casc antic de Tortosa com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) en la categoria de **Conjunt Històric**, es determinen els límits físics i els corresponents entorns de protecció.

L'àmbit del **Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa i el seu entorn de protecció (PEUCHT)** està format per:

- El **Conjunt Històric (CH)** delimitat, que presenta una forma irregular, tal com es detalla al plànol corresponent. S'ha realitzat, d'acord amb el plànol traçat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya que va redibuixar els límits que havia determinat el *Ministerio de Educación y Ciencia* en la seva resolució de data 26 de febrer de 1976, publicada al BOE el 25 de març de 1976, tenint en compte criteris visuals, ambientals i de paisatge urbà.

Al nord, limita amb la Travessia del Mur, seguint a l'est, amb l'entorn de la **Torre del Cèlio** i la plaça Menahem Ben Saruq, continuant per la Travessia de Vandellòs, Carreró del Call, **Portal dels Jueus**, l'entorn de la **Muralla de Remolins** envoltant el perímetre a l'entorn de les **Avançades de Sant Joan**; a continuació la Pujada de Sant Josep de la Muntanya, el carrer del Portal del Rastre, la **Muralla del Rastre**, el **Baluard de la Victòria**, el carrer de les Esplanetes, les **Fortificacions del Turó Sitjar** i el **Baluard del Carme**. Pel Sud, limita amb la Carretera Simpàtica, el carrer de Joan d'Aldana, el carrer de la Muralla de Sant Joan, el carrer de Sant Blai, el carrer dels Banyes i la plaça d'Emili Sanz. Per l'Oest, amb el carrer de Lluís Millet, la Travessia de Santa Teresa, el carrer d'en Carbó, la plaça de l'Àngel, el carrer de l'Àngel, la plaça d'Agustí Querol, la plaça de la Constitució, el carrer de Francesc Gimeno, la plaça del Piolet; per l'oest amb la **façana fluvial** formada per la Rambla de Felip Pedrell, el carrer de Remolins, el carrer de Tivenys i, de nou, la Rambla de Felip Pedrell. Segueix al nord pel carrer de Rasquera, el carrer del Sindicat, el carrer del Castell de la Suda, el carrer de Jaume Tió, el carrer de Jerusalem, la Travessia de Jerusalem per tancar el perímetre amb el carrer de Ginestar.

més,

- El **Parc de Teodoro González (CH)**

Es defineix, també, una **Zona de Protecció (ZP)** formada per tres àmbits separats:

- **Remolins - Tenasses (ZP1)**
- **Zona Centre (ZP2)**
- **Fortí d'Orleans (ZP3)**

Altrament, per tal d'abordar la redacció del **Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa i el seu entorn de protecció (PEUCHT)**, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Tortosa, en vistes a la dimensió física de l'àmbit i les necessitats d'actuacions urgents de caire urbanístic i patrimonial, acorden delimitar internament uns sectors d'actuació que, sense perdre de vista la globalitat del marc físic general, permetin abordar la redacció d'un o varis sectors d'aquest conjunt històric.

Per aquesta raó el propi Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya d'acord amb l'Ajuntament de Tortosa impulsen, l'any 2013, la redacció del **Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1** (en endavant **PEUCHT.S1**)

El **Sector 1** del Conjunt Històric queda delimitat, des del nord, amb el límit septentrional de les **Avançades de Sant Joan**, seguint a l'est amb l'entorn de les pròpies **Avançades**; seguint al sud per la Pujada de Sant Josep de la Muntanya fins el carrer del Portal del Rastre, seguint pel carrer de la Mare de Déu de la Providència fins la plaça de Mossèn Sol; carrer del Vall; carrer Nou del Vall; plaça del Pont de Pedra; plaça d'Agustí Querol; plaça de la Constitució i carrer de Francesc Gimeno fins la **façana fluvial**. En aquest punt, a l'oest, segueix per l'eix de la Rambla de Felip Pedrell continua per l'avinguda de Remolins, torna per l'eix del carrer de Tivenys –envoltant el recinte de l'Escorxador- per l'eix de Felip

⁹ Decret 559/1976 de 26 de febrer de 1976 (BOE 25 de març de 1976)

Pedrell, fins la Plaça Sant Jaume resseguint pel carrer Santa Anna i segueix pel carrer Costa Capellans, des d'allí continuant pel passeig de Ronda. Seguint fins el carrer del Baluard; el tram superior del carrer de Rasquera, tombant pel carrer del Sindicat; carrer del Castell de la Suda envoltant per l'est l'església de **Sant Jaume de Remolins** fins el darrer tram del carrer Jaume Tió fins al carrer de la Figuereta tancant el perímetre fins el **Portal dels Jueus** que enllaça amb el límit nord de les Avançades de Sant Joan.

Conceptualment la redacció del PEUCHT.S1 s'aborda sense perdre la visió general de la totalitat del Conjunt Històric de Tortosa (CH) i les seves Zones de protecció (ZP). Així, a l'empara dels criteris que la Llei del Patrimoni Cultural Català determina per la redaccions de plans especials en conjunts històrics declarats com a BCIN, es redacta aquest document de planejament amb la voluntat de desplegar, des de l'òptica actual, el discurs sobre la protecció del patrimoni en un centre històric de gran contingut patrimonial atenent a les visions històriques, arquitectòniques, arqueològiques, sociològiques i paisatgístiques, tractades des del punt de vista físic (material) i/o documental (testimoni de la memòria), contemplant tot el conjunt de valors singulars que són reflex d'una identitat cultural col·lectiva.

A efectes d'un millor tractament patrimonial, urbanístic i paisatgístic, el **Sector 1 del Conjunt Històric (CH.S1)** és divideix en dos **Àmbits Territorials (AT)**:

- **Nucli Antic Central (AT1)**
- **Front Fluvial (AT2)**

Finalment, cal esmentar la voluntat de l'Ajuntament de Tortosa de completar, tant bon punt sigui possible, la resta del Conjunt Històric (CH) i les Zones de Protecció (ZP)

3. OBJECTE DEL PLANEJAMENT

La redacció del PEUCHT.S1 es formula a partir d'una reflexió pluridisciplinària atenent a una concepció àmplia sobre el que representa avui el concepte "protecció del patrimoni". El document, en essència, vol recollir tot el conjunt de valors (arquitectònics, arqueològics, històrics, socials, tradicionals, paisatgístics) que són en definitiva "culturals" i que remetent a la personalitat pròpia que representa l'àmbit del Conjunt Històric de Tortosa i del Sector 1, en particular.

La protecció del patrimoni no només s'ha d'establir des de la vessant arquitectònica, sinó també com a conformador d'una trama o teixit urbà i com arxiu de la memòria col·lectiva. Sota aquest concepte, el PEUCHT.S1 regula i defineix els criteris de la nova edificació que s'ha d'inserir en l'àmbit d'abast del pla així com el procés de rehabilitació, unitari i general, en els seus ambients definits per tal de mantenir la tipologia i la uniformitat compositiva i els valors expressats anteriorment.

El Conjunt Històric de Tortosa, com expressió d'un paisatge singular i emblemàtic a Catalunya, està configurat per una sèrie de béns patrimonials de gran valor, com la Catedral, el Palau Episcopal, els Reials Col·legis, el Castell de la Suda, entre d'altres, abastant també edificacions i elements arquitectònics menys representatius però referents culturals i de l'estructura urbana. La seva riquesa rau en donar continuïtat a un teixit singular, sense oblidar els altres valors patrimonials intrínsecs que constitueixen referències de la memòria col·lectiva de la ciutat.

La protecció d'aquests béns en el seu conjunt comporta la contenció i la formulació de criteris per a la seva conservació i/o preservació material. És entesa també com un factor determinant amb la capacitat de promoure la rehabilitació dels elements catalogats.

La redacció del PEUCHT.S1 s'emmarca en la necessitat de disposar d'un **document útil** a l'hora d'assessorar les intervencions arquitectòniques en tot el seu àmbit d'actuació. També amb la voluntat d'adequar el conjunt d'elements protegits, en les seves diverses categories, al **concepte de patrimoni global** i a les lògiques d'intervenció que s'expressen en el moment present.

Altrament, es vol manifestar l'interès per ajustar la seva normativa a l'experiència portada a terme en altres centres històrics remarcables, tant pel que fa a la metodologia, les eines de treball, la regulació de les intervencions, com a la concreció de les parts protegides dels béns catalogats i dels sectors específics de protecció. Aquestes aportacions apriorístiques en la forma d'abordar la redacció del PEUCHT.S1 es fonamenten en els següents apartats:

- a) El PEUCHT.S1 comporta un **pla de protecció** que inclou les vessants de la promoció tècnica, econòmica i històrica, així com la voluntat d'analitzar i definir els mecanismes per a la seva difusió.
- b) El PEUCHT.S1 inclou, també, l'**objectiu cultural i històric**, al tractar-se d'un Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) en la categoria de Conjunt Històric, més enllà de la gestió urbanística convencional. És a dir, defineix els edificis, elements i sectors de protecció remarcables, determina com han de ser protegits i fixa les bases per desenvolupar la col·laboració entre administració i particulars.
- c) El PEUCHT.S1 considera que la justificació primordial de preservar el patrimoni no pot ser únicament el seu valor intrínsec, sinó també el rol determinant en relació a la cultura, a la història, al paisatge on s'insereix, a la ubicació física i a la identitat pròpia de Tortosa. La selecció i protecció **no es pensa únicament en l'element individual**, sinó com a part d'un sector identificat, amb una essència pròpia, on se succeeixen els episodis i fets rellevants de la història social de la ciutat. Així s'estableixen espais, àmbits o fronts edificatoris amb valors concrets i determinats que gaudiran d'una protecció històrica específica.
- d) El PEUCHT.S1 vol fer efectiva la **capacitat d'integrar cada element arquitectònic en el seu entorn** proper i en tot el teixit urbà. En aquest sentit es valorarà la capacitat creativa dels arquitectes en encaixar propostes avantguardistes respectant els valors que emanen del propi paisatge singular on s'inscriu. Tal i com s'ha produït a la ciutat de Tortosa en diferents períodes creatius només cal esmentar els projectes realitzats en el marc del modernisme o del noucentisme, com la Casa Grego o l'Escorxador, obres totes elles de reconegudes figures de l'arquitectura i que han deixat una empremta de singularitat al municipi, essent un referent cultural arreu. D'altra banda per ajudar a reflexionar sobre l'actuació sobre un edifici concret llegint el passat, s'incorporen a les fitxes individuals (FID) de moltes parcel·les del Sector 1 del conjunt històric, fotografies antigues de l'immoble i el seu entorn. Amb aquestes imatges es poden reconèixer les referències tipològiques de diferents models edificatoris a començaments de segle XX i que poden facilitar el coneixement de la construcció original, així com justificar i concretar les solucions compositives formals més adients.

e) El PEUCHT.S1 preveu l'**establiment d'un pressupost econòmic** pel correcte manteniment i execució del pla, així com la capacitat de formular els criteris de subvencions i ajudes, siguin de les Administracions públiques o d'altres entitats, per activar actuacions urgents molt necessàries en el marc actual.

f) El PEUCHT.S1 preveu, també, la **salvaguarda o conservació d'elements arquitectònics complementaris** (Reixes i estructures de forja en balcons i baranes, elements ceràmics o de terracota en façanes, plaques històriques, ràfecs,...) per evitar la desaparició i l'òblit d'elements referents de les tipologies constructives tradicionals d'una determinada època. Així en les edificacions que presentin un estat ruïnós o hagin patit un esfondrament, es planteja la possibilitat de recuperar alguns elements que donaven caràcter a la tipologia arquitectònica que representaven.

Amb aquestes premisses es proposa assajar amb uns criteris de protecció més globals, tot entenent que **el patrimoni d'un conjunt històric no pot ser tractat com un catàleg de peces monumentals**, sinó que ha de recollir tot un seguit d'elements, majoritàriament físics, com a senyals d'identitat que han deixat l'empremta sobre l'estructura urbana. Aquest procés d'assimilació evolutiva de les edificacions compreses dins el teixit històric comporta, també, el reconeixement dels espais públics (carrers, places i indrets singulars de la població) com a veritables espais patrimonials, dotats dels valors simbòlics i de significats propis de cadascun dels racons específics.

La percepció de l'espai públic, immers en el conjunt històric de Tortosa, també en els àmbits semi-públics i privats, en funció d'algunes intervencions puntuals i desvirtuades que s'han realitzat al llarg dels anys, pot representar si no s'aborden uns criteris d'actuació formulats des del pla, l'empobriment de la comunitat mateixa. El coneixement social fonamentat en el record del lloc i en la memòria col·lectiva esdevé un corrent de pensament continu, intern a la població i permet relacionar temps i imatges espacials.

L'objecte del PEUCHT.S1 no és el de modificar el Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) amb el seu Catàleg vigent; senzillament, el que es vol és **fixar i determinar criteris per a la millora i la preservació de tot el patrimoni cultural** (físic i ambiental) del Conjunt Històric de Tortosa. Cal tenir present el relleu que representa disposar d'una declaració de BCIN amb una delimitació que inclou el nucli antic i els seus entorns de protecció. Aquests objectius se centraran, inicialment, en el primitiu centre històric, concretament dins l'àmbit que configura el Sector 1, sense perdre de vista el marc territorial declarat en la seva totalitat amb la necessitat d'abordar, en fases posteriors, el conjunt i els entorns de protecció corresponents.

4. ESTRUCTURA METODOLÒGICA

4.1 Antecedents i objectius

El PEUCHT.S1 parteix d'una aproximació general, amb les visions territorial i urbana, emanades d'un aprofundit anàlisi de l'evolució del teixit urbà i el desenvolupament socioeconòmic de la població, per concloure en una formulació pormenoritzada d'un conjunt de normes específiques d'abast general i determinat per aquesta primera unitat de treball: prenent com a referència cada ambient o front edificatori, cada espai o racó singular, així com el tractament de vials amb identitat o caràcter específic, sense oblidar les parcel·les, edificades o no, amb valors a protegir.

Una de les premisses inicials per abordar les visions territorials i urbana que s'han esmentat, és la consideració de textos i documents legals que, no pel fet de ser més o menys recents, tenen la seva importància. En aquest sentit, val la pena tenir en compte els darrers documents emesos pel Consell d'Europa, ja que són elements que marquen una tendència en el desenvolupament de noves lleis i nous criteris d'actuació dels Estats membres. En la **Convenció Europea del Paisatge**, celebrada a Florència el 20 d'octubre de 2000 es va aprovar la **Carta Europea del Paisatge**. En el preàmbul de la Carta es remarca que "el paisatge és per tot arreu un element important de la qualitat de vida de les poblacions; en medis urbans i rurals, en territoris degradats com en els de gran qualitat, en els espais significatius com en els espais ordinaris".

Que l'evolució de les tècniques de producció agrícola, industrial i les pràctiques en matèria de planificació del territori, l'urbanisme, el transport, les xarxes de comunicacions, el turisme i els espais lúdics, i, de forma més general, els canvis econòmics mundials continuen, en molts casos, accelerant la transformació dels paisatges.

En la citada carta, en el seu article 1r, per "Paisatge" es designa una part del territori tal com la perceben els ciutadans, el caràcter del qual és el resultat de la interacció de factors naturals i/o humans; i per "Política del paisatge" la formulació per part de les autoritats públiques competents dels principis generals, les estratègies i les orientacions que permetin l'adopció de mesures concretes de cara a la protecció, la gestió i la conservació del paisatge. I més endavant, article 6è, indica que cal mobilitzar els agents per tal de: identificar els propis paisatges en el conjunt del territori; analitzar les seves característiques així com les dinàmiques i les pressions que els modifiquen; seguir-ne les transformacions; a qualificar els paisatges identificats tenint en compte els valors particulars que se'ls atribueix pels propis agents i els ciutadans concernits.

Generalment, el valor paisatgístic d'un territori és una qüestió difícil d'avaluar. Des de l'entrada en vigor de la Convenció Europea del Paisatge i de la **Llei del paisatge de Catalunya (8/2005)**, s'ha obert un debat disciplinar sobre com es poden determinar els trets fonamentals d'un paisatge i com s'han d'avaluar les mesures que cal prendre.

La Llei del paisatge de Catalunya recull els principis que han de guiar l'actuació dels poders públics en matèria de paisatge, els instruments concrets d'intervenció, així com també mesures de sensibilització, educació i suport. La iniciativa proposa també la creació d'un Fons financer per al desenvolupament d'aquestes polítiques.

La nova Llei estableix el marc legal per a la protecció, gestió i millora dels paisatges de Catalunya i ve a complementar l'**Observatori del Paisatge de Catalunya**, constituït el mes d'octubre de 2005 i pioner en les polítiques de paisatge al nostre país. Amb aquesta mesura, el govern posa en pràctica l'adhesió del Parlament de Catalunya a la Carta Europea del Paisatge.

El Parlament de Catalunya, mitjançant la Resolució 364/VI de 14 de desembre de 2000, acordà de forma unànime adherir-se a la Carta Europea del Paisatge. Aquest document, com s'ha expressat abans, reclama a tots els països membres posar en pràctica polítiques de paisatge, que és definit com "un element essencial per al benestar individual i social, la protecció, gestió i planejament del qual comporten drets i deures per a tothom".

A partir d'aquest marc legal (Carta Europea del Paisatge i Llei del paisatge de Catalunya) expressat anteriorment, el PEUCHT.S1, s'ha d'entendre plenament compromès amb els seus continguts. Així, un capítol destacat de la Llei del paisatge de Catalunya que nosaltres voldríem considerar -com objectiu del pla- és la difusió i l'impuls cap a la sensibilització de la societat, de les organitzacions privades i dels poders públics sobre el paisatge o la imatge que singularitza Tortosa, amb els seus valors, la seva importància cultural, econòmica i la necessitat de promoure i potenciar la seva protecció, gestió i ordenació.

La posada en valor del paisatge urbà del Conjunt Històric no serà possible si no es realitza de forma integrada amb el territori. Altrament, també cal considerar la transformació d'aquest paisatge com a interacció continua entre preexistències i factors humans, i comprometre la implicació dels diferents agents que, d'una manera o altra, intervenen en aquesta transformació.

Els últims anys, és notori que la concepció de la protecció del patrimoni ha anat evolucionant des de posicions que hauríem de definir com a defensives -que moltes vegades han fracassat, portant a la immobilització i progressiva degradació dels edificis que es varen salvaguardar- cap a postures més dinàmiques amb les que s'impulsen intervencions que revitalitzin àrees o sectors urbans; espais, racons i carrers amb valors històrics; estructures amb valor ambiental unitari en determinats fronts edificatoris i l'encaix o singularitat d'antigues edificacions, tot guardant-ne les característiques més remarcables. Aquesta premissa ha de coincidir també amb la voluntat d'abordar una actuació decidida en la protecció del singular patrimoni, urbà, territorial i paisatgístic de Tortosa, tant el del Conjunt Històric dins l'àmbit del Sector 1 -objecte del present pla- com el de la resta de les zones protegides, incloses els entorns, així com la totalitat de l'àrea urbana del municipi, facilitant-ne la gestió posterior i la definició de la ubicació de nous equipaments públics, dels espais lliures i la seva necessària interrelació.

En un altre ordre, la idea de definir el nucli antic de Tortosa com a dipositori de valors a preservar, pot enfrontar sovint els drets i interessos públics amb els privats. Per aquest motiu en la redacció del PEUCHT.S1 i en el seu esperit es cerquen, en tot moment, mesures que possibilitin una acceptació majoritària en la gestió del document per part de tots els agents implicats en el bon desenvolupament del planejament (propietaris, tècnics, veïns, associacions culturals, administracions públiques i promotors) i resoldre actuacions compromeses que han quedat pendents en els darrers anys. El pla, doncs, vol marcar els límits de les iniciatives dels agents concernits, alhora que estimular la seva col·laboració i participació, en l'objectiu de preservar els valors persistents i essencials de l'excepcionalitat que representa el nucli històric dins el conjunt de la ciutat possibilitant els mecanismes per una sòlida projecció del conjunt de la ciutat històrica cap el futur.

L'àmbit d'aplicació s'acorda en raó dels objectius que emanen de la seva redacció, en primera fase: **garantir la sensibilitat de les intervencions envers el paisatge urbà més significatiu de Tortosa.** El Sector 1, representatiu de la imatge de Tortosa, ve determinat per dues escales posicionals: la part central del nucli antic amb elements remarcables com el Castell de la Suda, els Reials Col·legis o la Casa Grego i la configuració del tram central de la façana fluvial, amb elements patrimonials remarcables i que són configuradors de la seva estructura urbana, com l'Escorxador, la Catedral, el Palau Episcopal o el Palau de la Diputació del General.

Per tal d'assegurar que les intervencions de regeneració o les de reforma dels immobles existents no malmetin o desvirtuin la imatge del paisatge urbà del nucli antic, es proposen **diferents formes o escales d'anàlisi que van des de la globalitat fins la singularitat de l'element** on s'ha d'actuar.

La delimitació concreta dels àmbits d'actuació en el procés de redacció del pla dins la totalitat del Conjunt Històric prové de l'anàlisi morfològic, històric, tipològic i urbanístic del teixit de la ciutat, consolidat mitjançant l'expansió urbana del nucli antic, al llarg dels darrers dos segles, principalment. (v. plànols informatius de planimetria històrica i fotovols; així com plànols d'evolució històrica)

Per a la determinació de les propostes corresponents al Sector 1 del Conjunt Històric, s'ha treballat en l'anàlisi específic de l'àmbit delimitat, tot recollint les parts de la trama urbana que presenten unes característiques paisatgístiques que les fan unitàries, singulars i/o més representatives. Altrament, s'ha tingut en compte els anomenats com a "**vials de frontera**", és a dir, els carrers i/o places en els quals un dels seus fronts es troba dins l'àmbit considerat i l'altre o altres fora del mateix. Aquests perímetres que determinen fronts edificatoris o ambients són recollits per tal de poder definir mesures pel seu tractament com espai urbà.

Les actuacions sobre les finques i vials inclosos dins el Sector 1, regulades per la normativa del PEUCHT.S1 i d'acord amb el Pla d'Ordenació Urbana Municipal (POUM) i el Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa, es concreten en:

- **Intervencions en béns significatius** en la seva volumetria, que regulen -a banda de l'actuació en l'element- l'espai lliure; amb la finalitat de fer evident les seves característiques patrimonials així com possibilitar l'obertura visual que garanteixi la lectura de l'entorn que l'envolta.
- **Intervencions en façana de ciutat**, ambients i/o fronts edificatoris destacats pel seu valor unitari o de conjunt.

- **Intervencions sobre tipologies tradicionals** i altres estils arquitectònics representats en el Sector 1 del Conjunt Històric.

En aquest sentit, un cop analitzada la totalitat de les diverses edificacions incloses en el PEUCHT, en la seva globalitat, podem enumerar les tipologies dels edificis existents, a partir de les seves característiques històriques, estilístiques, espacials i funcionals, en els models següents:

1. **Habitatge popular** (Segles XVII-XVIII i anteriors)

És el primer model de construcció tradicional pròpia o desenvolupada a partir de l'evolució de l'antiga casa medieval. Fa referència a la casa habitada originàriament per una sola família i que fou construïda en l'alta i la baixa Edat Mitjana, en el procés de formació de les primeres parcel·les dins el primitiu recinte emmurallat de Tortosa.

La construcció s'emmarca en una parcel·la d'escassa profunditat, amb dos o tres nivells d'alçada, com a màxim.

El sistema portant està realitzat a base de murs de càrrega de pedra i embigat de fusta o formació de revoltos i/o voltes a la catalana a partir de posteriors reformes; les façanes, generalment planes o amb l'aparició d'uns primitius balcons de poca volada, són realitzades també a base de paredat i, generalment, no tenen eixos de composició dominants.

La imatge externa mostra un fort predomini del ple sobre el buit, les obertures són reduïdes.

L'escala sempre es disposa a tocar d'una de les dues parets mitgeres.

La coberta és a dues aigües, rematada per teula àrab, entregant els dos faldons respectius a les façanes de carrer i d'interior.

2. **Casa menestral** (Segles XVIII-XIX)

Representa el model de construcció pensada i dissenyada per a ser inserida entre mitgeres, amb la particularitat de destinar originàriament, la planta baixa a l'activitat menestral o productiva i la/es planta/es superior/s a l'habitatge. La construcció s'aixeca en parcel·les molt estretes i d'escassa profunditat, ocupant tota la superfície en planta o deixant un pati posterior.

Es correspon amb la casa artesanal tradicional i la façana s'ordena amb un sol eix d'obertures mantenint una proporció vertical o quadrada –quan la dimensió és reduïda (als nivells superiors generalment)–, normalment amb la presència de balcons. L'escala sempre es disposa a tocar d'una de les dues parets mitgeres. La coberta és a dues aigües, rematada per teula àrab, entregant els dos faldons respectius a les façanes de carrer i d'interior. En aquest període es reforça la importància dels ràfecs que superen el pla de façana.

Són construccions molt senzilles, amb predomini de paraments massissos fruit de les tècniques constructives i de la utilització dels materials tradicionals, façanes arrebossades amb morter de calç, amb carreuat o esgrafiats en funció del poder econòmic que disposava cada família. Així en els casos més senzills, els brancals i les llindes es realitzaven amb maons; per contra, en els casos més evolucionats s'incorporava els carreus de pedra ben conformats. Aquest repertori de mitjans autòctons, que encara avui es pot visulitzar, reforça el valor de pervivència d'aquesta arquitectura tradicional i vernacla i mostra una extremada coherència formal adaptada al medi físic.

En la tipologia, cal remarcar la presència d'elements molt característics que, en la seva majoria, pervindran fins el primer quart del segle XX: les persianes tradicionals de fusta –anomenades de corda–, enrotllatbles i suspeses per l'exterior, amb l'element metàl·lic de suport; les fusteries de dues fulles, amb o sense porticons interiors; la porta d'accés, de tamany remarcable, per permetre l'entrada dels estris del camp, de dos fulls, amb pany i ferramenta; l'ús de les baranes de forja als balcons que aniran evolucionant, des de la senzilla barana de barrots fins a la treballada barana de forja que més endavant incorporarà el modernisme i el noucentisme.

En el seu procés evolutiu es poden distingir tres tipologies ben definides:

A. Unifamiliar

Construcció d'un sol habitatge. Planta baixa menestral i planta pis d'habitatge.

B. Bifamiliar

La característica diferenciadora es la disposició de dos habitatges en una única construcció.

Es poden desenvolupar en dos models: el primer fruit de la transformació de la planta baixa d'activitat agrícola o taller en habitatge que es complementa amb l'habitatge del primer pis i, el segon derivat del model de planta baixa menestral i aparició de l'escala de pisos d'una tramada, situada en un extrem de les mitgeres, que condueix als habitatges del primer pis i del segon.

C. Transformada

Model d'antiga casa menestral que ha patit modificacions importants i que són apreciables en la configuració tipològica de la seva façana. Poden representar l'aparició de noves obertures o fins i tot, la creació d'un nou accés al carrer que possibiliti la formació d'una escala de veïns. En aquesta categoria també s'inclouen les que han patit ampliacions o mutilacions de les estructures originàries.

3. Habitatge tradicional (Finals segle XIX, principis segle XX)

És el model d'habitatge, molt generalitzat a la majoria de poblacions de Catalunya, pensat exclusivament per ocupar solars entre mitgeres –fins i tot en la disposició dels nous eixamples vuitcentistes- i seguint l'estil derivat de l'arquitectura popular i sòbria, derivada de la construcció tradicional catalana de finals del segle XIX, tant a les poblacions costaneres com a les d'interior, anomenades *cases de cos* o *cases de rengla*.

Les construccions se situen en parcel·les estretes i ocupen generalment tota la fondària edificable, amb aparició circumstancial de patis posteriors.

Destaca la presència de façanes de composició senzilla, que poden alternar la planeïtat i l'aparició de balcons, majoritàriament realitzats amb llosanes de pedra, recolzades en mènsules o en elements metàl·lics de forja –un aspecte molt particular a Tortosa- que aniran evolucionant fins al zenit decoratiu del modernisme i noucentisme.

Altres elements singulars són: les baranes de forja, més treballades i evolucionades que en els períodes anteriors; les obertures rectangulars o quadrades, marcant un clar ritme vertical en les façanes; el manteniment de les persianes de corda i l'aparició de les persianes de llibret –relativament escasses a la ciutat- i la utilització dels sistemes tradicionals de la construcció catalana: paredat de pedra, utilització del maó i, en alguns casos, l'ús de carreus de pedra ben arestada en els baixos.

L'estructura és formada per biguetes de fusta o en alguns casos, a finals del segle XIX i començaments del segle XX, de ferro, on es recolzen els revoltos fets de maó ceràmic.

L'escala sempre es segueix disposant a tocar d'una de les dues parets mitgeres.

La coberta, normalment, a dues aigües, és rematada per teula àrab i entrega els dos faldons respectius a les façanes. Segueixen apareixent alguns ràfecs característics que superen el pla de façana, tots ells ceràmics.

En el seu procés evolutiu es poden distingir tres tipologies ben definides:

A. Unifamiliar

El model es desenvolupa a partir d'un únic habitatge, amb la disposició actual d'un local en planta baixa (en algun cas utilitzat com a garatge) i/o una porta per on s'accedeix a l'escala que condueix a un o dos nivells que formen l'edificació. S'ocupa, generalment, tota la fondària de la parcel·la.

B. Plurifamiliar

Aquesta variant representa la disposició de més d'un habitatge en el conjunt edificatori, desenvolupant-se generalment en règim de lloguer i situant-se ocupant totalment una planta o nivell, a la que s'accedeix a partir de l'escala de veïns, d'una única tramada i atansada a una de les dues mitgeres. A la planta baixa sol aparèixer un local, més la porta d'accés a l'escala de veïns.

4. Casa burgesa (finals segle XVIII, segle XIX i principis segle XX)

Les construccions emmarcades en aquesta àmplia i diversa tipologia representen edificis de caràcter residencial, amb més d'una planta, d'estructura fonamentalment unifamiliar, encara que poden acollir habitatges de renda en règim de lloguer.

La tipologia general de casa burgesa és remarcable a Tortosa, sobretot en el canvi de segle entre 1898 i 1920, degut a la idiosincràsia de la població, que va acollir les residències d'importants ciutadans de la burgesia industrial i del comerç que es desenvolupà al voltant

del transport de mercaderies pel riu. L'aparició d'aquest fet desenvoluparà la importància de dos moviments culturals i arquitectònics: el modernisme i el noucentisme. Tot i així, no es pot deixar de banda la presència de casalots romàntics, aixecats per famílies tortosines benestants, enriquides pel comerç i desenvolupats a partir dels cànons del neoclassicisme imperant al segle XVIII-XIX.

En tots els casos, les construccions se situen en parcel·les de major tamany i, moltes d'elles es disposen en el teixit del nou eixample. La seva expressió formal és la claredat compositiva que denota els criteris imperants en cada època o període estilístic.

Les façanes mostren el caràcter senyorial de la construcció amb un llenguatge tipològic definit; les obertures ordenades a partir d'un clar sistema d'eixos, predominant el balcó per sobre la finestra.

L'estructura és formada per biguetes de fusta o de ferro, on es recolzen els revoltos fets de maó ceràmic. L'escala es disposa centralment o bé a tocar d'una de les dues parets mitgeres. La coberta, a dues aigües o quatre aigües –depenent de la dimensió de l'immoble– és rematada per teula àrab i entrega els faldons respectius a les façanes de carrer i d'interior.

D'acord amb l'anàlisi introductori, es poden distingir tres períodes:

A. Neoclassicisme romàntic

Es tracta d'un moviment estètic de base intel·lectual originat pel cansament davant les fórmules del barroc final o l'esgotament de la seva capacitat creadora a la segona meitat del s XVIII.

És el moviment artístic que correspon al pensament de la Il·lustració.

La raó triomfa sobre els sentiments i hi ha un retorn al Renaixement, període molt remarcable a Tortosa, i a l'antiguitat clàssica. En els casalots neoclàssics es recerca l'harmonia, la bellesa ideal, la simetria i les proporcions.

Influïren en la seva aparició els descobriments arqueològics a Pompeia i a Herculà, l'aplicació de les doctrines acadèmiques i la difusió de noves tendències polítiques oposades al principi monàrquic tradicional.

A Tortosa i altres ciutats catalanes es desenvolupa a la segona meitat del segle XIX, impregnat en el període del romanticisme.

B. Modernisme

El modernisme és un estil arquitectònic que es desenvolupa a Tortosa al llarg d'uns 20-30 anys, entre 1900 i 1920. Aquest moviment sorgeix del cansament de l'estètica neogòtica, neoromànica i neoclàssica de meitat del s. XIX i precedirà el racionalisme arquitectònic dels anys 20 i 30 del s. XX. L'arquitectura modernista en el conjunt de Catalunya significa, per una banda, la modernització de les tècniques de construcció (ús del ferro en les estructures, utilització dels elements prefabricats), al mateix temps que conserva elements tradicionals (construccions amb maó vist) i enllaça amb l'estil gòtic amb el que guarda un cert paral·lisme.

És una arquitectura decorativa, integradora en l'edifici de totes les arts plàstiques. Els arquitectes són sovint decoradors també d'interiors i dissenyen tots els detalls: el mobiliari, la marqueteria, les vidrieres, els mosaics, la forja, etc.

Hi ha una reivindicació de les artesanies en un moment de domini industrial que queda plasmada en totes les obres d'aquest període aixecades a Tortosa, especialment amb dos arquitectes remarcables: Pau Monguió (autor del conjunt de l'Escorxador i de la Casa Grego), Joan Abril (Mercat Municipal, amb la col·laboració de Joan Torras Guardiola) i Josep Plantada (Casa Bau). En aquests dos darrers casos les edificacions esmentades es troben fora de l'àmbit del Sector 1 del Conjunt Històric. Els exemples ressenyats recullen, en major o menor grau, tots els principis estilístics d'aquesta arquitectura: riquesa ornamental; treball amb materials tradicionals com el ferro (forja), el maó, la ceràmica, els estucs, els guixos, les teules, etc...

C. Noucentisme

El noucentisme és un moviment cultural que es planteja com la resposta moderada als plantejaments que havia promogut el modernisme. Representa la imposició de la raó, la precisió, la serenitat, l'ordre i la claredat. Els noucentistes manifesten una preponderància de la línia respecte al color i defensen la sobrietat expressiva. En general, es valora més la intel·ligència que la sensibilitat.

Dins el moviment artístic hi ha dos conceptes, no tan nous, que ajuden a constituir l'ideari dels noucentismes: el classicisme i el *mediterraneisme*. El món clàssic els contextualitza amb una arrel cultural i uns avantpassats ideològics i de treball compartits amb Grècia i Roma. Per altra banda, atorguen al Mediterrani un valor d'origen i espai comú, amb unes constants heretades, també, pels catalans. Les noves aportacions que fan els noucentistes volen ser un model mesurat de canvi, però un canvi que de seguida esdevingui tradició.

Com aspectes tipològics cal remarcar la claredat en les línies de composició, la recerca de les simetries, tant a les plantes com en les façanes; la utilització jeràrquica en el ritme i disseny de les obertures, rectangulars en les plantes inferiors i finestres en arc en la planta sota coberta; seguint el modernisme apareix el manteniment de diferents plans de coberta però en aquest cas, molt més ordenades i organitzades de cara a estructurar una composició clàssica; presència d'importants ràfecs que també mantenen la tradició modernista en el treball decoratiu de les barbacanes; utilització de la ceràmica en els emmarcaments de les obertures i en els sòcols dels edificis, molt menys figurativa i més adaptada a la incorporació d'iconografia vegetal adaptada als ordres clàssics; utilització també de la *terracota* com a material decoratiu que reforça els valors de la cultura mediterrània; ús de la forja, treballada de manera més senzilla, sota composicions i dibuixos simètrics i, finalment el gust pel tractament dels jardins, les plantes i els elements vegetals plenament integrats amb l'arquitectura dels habitatges.

5. Casa racionalista

En el període racionalista es poden considerar a Catalunya dues etapes ben definides: una primera impulsada dins les tesis de l'anomenat "moviment modern", de la mà de l'arquitecte Josep Lluís Sert i el conjunt del GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans pel Progrés de l'Arquitectura Contemporània).

Un aspecte constructiu essencial és la voluntat d'incorporar el formigó armat en l'estructura dels edificis, sense negar els valors de la construcció tradicional.

A. Primer Racionalisme (1920 - 1936)

Com a trets remarcables d'aquesta tendència hi ha la concepció de l'edifici de dins cap enfora, la planta i façana lliures i l'ús d'elements prefabricats. Aquesta denominació, però, està com més va més en desús i és substituïda —amb diferents connotacions— per la d'estil internacional, funcionalisme i moviment modern, segons els tractadistes i segons cada moment. A Tortosa són construccions senzilles, amb façanes planes, generades segons un clar ritme en la definició dels eixos i les línies de composició, així com en la forma i la proporció de les obertures. Un element a destacar d'aquest període, tot i que es troba fora de l'àmbit del Sector 1 del PEUCHT, és l'antic Mercat del Peix, obra de l'arquitecte Agustí Barlett.

6. Habitatge plurifamiliars de postguerra (1940 - 1955)

Aquestes construccions, molt esteses a Tortosa, destaquen especialment a partir dels anys 1940 fins els anys 1950-60, emmarcades en el classicisme de l'autarquia.

La destrucció que va patir la ciutat durant la Guerra Civil, va deixar importants buits en l'actual àmbit del Conjunt Històric que foren ocupats per edificacions molt austeres en el plantejament formal i que responien al tipus edificatori que el franquisme havia iniciat amb el programa de "*Regiones devastadas*".

En alguns casos, però, es tracta d'edificis ben compostos tipològicament, sota els cànons de l'arquitectura "neoacademicista" on destaca la utilització de materials durables, com el maó vist i els emmarcaments i revestiments de pedra, que es van desenvolupar en parcel·les grans del Centre i la resta de l'Eixample.

7. Habitatge de renda (segle XX)

És la darrera categoria tipològica i comprèn totes les construccions d'habitatges, aixecades després de la guerra i que no presenten cap característica estilística especial. Algunes d'elles són impregnades de *neo-populisme* arquitectònic amb una certa voluntat d'integració amb l'arquitectura tradicional del seu entorn; d'altres gaudiran d'un estil propi no definit i poc relacionat amb l'entorn i finalment, hi ha la categoria dels edificis que han estat fruit de transformacions o remodelacions d'altres preexistents. En aquest darrer apartat, a Tortosa

s'hi troben realitzacions ben integrades i amb la voluntat de mantenir un criteri formal de composició i, d'altres, que han canviat profundament el caràcter de la construcció original.

Amb totes aquestes i altres aportacions, el document definitiu del PEUCHT.S1 vol constituir una eina per facilitar una àgil gestió en la regulació de les intervencions futures, tant pels ambients, fronts, conjunts i edificis inclosos en el Catàleg vigent, com en la resta d'edificacions i solars que se situen dins l'àmbit del present pla. Així, les actuacions que es proposen, des del rigor i la voluntat d'adequació als valors paisatgístics i d'encaix a la trama històrica, han de ser accessibles i de fàcil interpretació per a qualsevol ciutadà, tant en la metodologia, criteris, objectius i eines de representació gràfica.

El PEUCHT.S1 incorpora, de manera complementària, la **restitució digital de la planimetria històrica** per mostrar el creixement de la trama urbana de Tortosa (veure plànols PH i PHA) a partir de documentació, en alguns casos inèdita o desconeguda, procedent de la Cartoteca de Catalunya (Institut Cartogràfic de Catalunya, ICC), del Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC), de l'Arxiu Històric Municipal de Tortosa, dels Serveis Territorials de Cultura de l'Ebre, de l'Arxiu Històric Comarcal, de la Biblioteca municipal Marcel·li Domingo, sense oblidar altres centres de documentació i fons personals. Altrament, ha estat fonamental l'aportació obtinguda a partir d'altres documents de planejament, llibres, publicacions i estudis, com el Pla Director de les Muralles (en fase de revisió); el Catàleg de patrimoni inclòs en el POUM o la proposta de modificació de límits del Conjunt Històric, redactats respectivament, pels equips, de Vera Hofbauerová; de Josep Lluís i Raquel Lacuesta i de Miquel Orellana; fent-lo extensiu, també, als treballs d'investigació i publicacions a càrrec de l'historiador Jacobo Vidal i al Director de l'Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre, Albert Curto. A tots ells volem refermar el nostre agraïment.

Tot aquest treball, un cop sintetitzat, ha permès, inicialment, una **identificació parcel·laria** dins un Sistema d'Informació Geogràfica (SIG). Aquesta aplicació elaborada dins del sistema SIG (*Sistema d'Informació Geogràfica*) o GIS en anglès, estableix una visualització gràfica i documental dels valors patrimonials, tant unitàriament com en el seu conjunt, facilitant la seva consulta, tractament, difusió i coneixement dins el marc del conjunt històric.

4.2 Anàlisi territorial i representació gràfica

L'estructura del treball gràfic desenvolupat en el PEUCHT.S1 procedent de l'estudi es presenta sobre una **BASE DOCUMENTAL** elaborada i definida com a reflex de l'evolució de la trama urbana, en l'àmbit definit, des del passat fins l'actualitat.

El treball ha estat desenvolupat a partir d'una plasmació de les referències més significatives amb la finalitat d'establir una base sòlida que s'insereixi en l'aplicació dels sistemes d'informació geogràfica, mitjançant el programa GeoMedia¹⁰, que disposa l'Ajuntament de Tortosa. Es distingeixen dues visions en el tractament de la informació: la que prové de l'anàlisi històric i la que s'obté a partir de la plasmació directe mitjançant dades empíriques generades al moment (urbanístiques, cadastrals, d'observació directe, etc).

En el primer cas, els objectius tractats en el capítol de recerca i que formen part de l'anàlisi del creixement i l'evolució del teixit urbà s'han establert a partir de dues fonts documentals associades i complementàries entre sí:

4.2.1 LA CARTOGRAFIA HISTÒRICA (v. plànols informatius / Documents PH, PHA i FV)

Recerca enfocada amb l'idea de recuperar, reproduir i associar tota la base cartogràfica o documents de planificació que siguin útils per la comprensió dels períodes de transformació i desenvolupament del nucli antic de Tortosa. Ha estat una eina cabdal per acreditar el traçat del primitiu recinte emmurallat i incloure el mateix dins l'estudi arqueològic (v. plànol del Patrimoni Arqueològic del Conjunt Històric de Tortosa).

4.2.2 MARC GEOMORFOLÒGIC: HISTÒRIA I EVOLUCIÓ DEL TEIXIT URBÀ¹¹

¹⁰ GeoMedia ® és una plataforma potent i flexible de gestió de SIG, desenvolupada per l'empresa Intergraph, que permet l'accés simultani a les dades geoespacionals en gairebé qualsevol forma, unint-los en una sola vista de mapa per a un processament eficient, anàlisi, presentació i distribució gràfica i cartogràfica.

¹¹ Ajuntament de Tortosa. Pla Integral del Casc Antic de Tortosa (PinCAT). Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental de la ciutat i municipi de Tortosa. Equip redactor: Josep Lluís Guinovart, doctor arquitecte codirector dels treballs; Raquel Lacuesta, doctora en història de l'art, codirectora dels treballs; Joan Martínez i Tomás, arqueòleg; Hilari Muñoz i Sebastià, historiador d'art i Joan Josep Cid i Castellà, arquitecte tècnic. Abril 2005.

(v. plànols informatius – plànols històrics i d'evolució urbana / Document ECH i EC)

La documentació ha estat elaborada prenent com a base dos treballs urbanístics de referència: la memòria del Pla integral del Casc Antic de Tortosa i la memòria històrica de la delimitació del Conjunt Històric de Tortosa, del que són autors els membres redactors que s'especifiquen a peu de pàgina.

4.2.2.1 El desenvolupament urbà de la ciutat de Tortosa

No sempre el lloc on s'assenta una població es reflecteix clarament sobre la forma del conjunt urbà. En el cas de Tortosa, la posició geogràfica i la topografia condicionen clarament la forma del primitiu nucli de població de la vila, la seva història, les formes de subsistència, la manera d'habitar i ser així com la morfologia singular del nucli i l'entorn.

Tortosa, situada a ambdues vores del riu Ebre, és una ciutat accidentada. El seu nucli antic, que dona lloc al Conjunt Històric, s'alça en una estreta franja, entre les muntanyes i el riu Ebre, perllongant-se cap a l'interior per la vall del barranc del Rastre, que constituïa una frontera natural entre els dos nuclis urbans principals. Dins la ciutat hi ha un turó d'alçada considerable, on s'ubica la Suda o Castell de Sant Joan, que avança en la seva vessant més occidental fins gairebé el riu. Aquest turó és resultat d'una antiga terrassa fluvial formada en el quaternari, on les glaciacions produïen pujades i baixades de l'aigua, que configuraven el terreny. Un petit pla similar, a uns cent metres al sud, és el turó del Sitjar, des d'on es domina la ciutat baixmedieval, i on avui hi ha la Residència Sanitària, Verge de la Cinta.

Al nord del turó de la Suda es troba una plana extensa, en pendent cap al nord, i en la qual se situa el barri de Remolins, que arriba fins al barranc del mateix nom, també dit del Cèlio.

En un espai relativament petit, entre el riu, el barranc del Rastre i la Suda, s'han concentrat tradicionalment els edificis religiosos i administratius, antic nucli del poblament, ja des d'època clàssica.

La Tortosa de les muralles

La ciutat, estratègicament situada a la vora de l'Ebre, ha estat des de sempre un lloc cabdal per a la defensa del riu, per tal cosa sempre ha estat fortificada, pràcticament fins al segle XIX, i les muralles s'han considerat els elements urbans més transcendents a través dels diferents perímetres, que han marcat la forma urbana i el teixit de la Tortosa 1642.

Poca cosa podem dir sobre el poblament ibèric de Tortosa, les notícies materials són escasses i descontextualitzades i en cap cas han estat fruit d'intervencions sistemàtiques i científiques. Les notícies heretades de la tradició invoquen uns assentaments al turó de la Suda, originàriament en una topografia diferent a l'actual, basada en tres planes perfectament diferenciades.

La Tortosa romana

Les notícies sobre la Tortosa romana són una mica més abundants, encara que mai no s'ha realitzat cap excavació arqueològica d'envergadura amb mètodes moderns que aportï coneixements substancials sobre el tema.

En el moment de la redacció del PEUCHT.S1, es porten a terme uns treballs d'excavació arqueològica en dos àmbits separats: a l'interior de l'edifici del Palau Episcopal i a les edificacions annexes al mateix¹².

Tot i que no podem delimitar el plànol de la Tortosa romana, les restes materials localitzades des del segle XVI semblen indicar que la ciutat s'estenia per l'estreta plana que voreja el turó de la Suda, entre aquest, el barranc del Rastre i el riu, i es perllongava cap a la plana de Remolins. En

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Expedient de revisió de delimitació de BCIN en la categoria de Conjunt Històric de Tortosa. Miquel Orellana, arquitecte. Octubre 2008. Es tracta d'un document intern del Departament de Cultura on les determinacions no han estat validades pels òrgans competents.

¹² Les excavacions que es porten a terme en el subsòl de l'antiga seu de l'Hospitalitat de Ntra. Sra. de Lourdes, annexa al Palau Episcopal estan promogudes pel Bisbat de Tortosa, sota la direcció de l'arquitecte Josep Lluís i Guinovart. Els treballs en el subsòl de les edificacions del carrer de la Croera, 9 i 11, són promoguts per l'Ajuntament de Tortosa i desenvolupats pel Departament d'Història i Història de l'Art de la Universitat Rovira i Virgili (URV) sota la direcció del Dr. Jordi Diloli Fons.

parlar del primitiu recinte fortificat de la ciutat, sovint es fa referència a un mur que tancava el seu flanc sud seguint el barranc del Rastre, i que tindria continuació per la vora del riu, davant el barri de Sant Jaume, envoltant Remolins. Alguns autors han parlat de l'origen romà d'aquest mur, teoria factible però de difícil comprovació, ja que actualment del mur del vall ja no en queda rastre, i el pany dempeus de Remolins correspon al segle XIV.

Un dels vestigis de l'estructura urbana de la Tortosa romana podria ser el traçat del carrer Major de Remolins, de direcció NS, que correspondria, força alterat, a un dels eixos principals de la ciutat. D'altra banda, les diferents troballes al voltant de la catedral semblen confirmar aquesta zona com a probable àrea d'ubicació del fòrum, amb diversos temples; i tenim també la hipòtesi de l'existència d'edificis religiosos al turó del castell, basada novament en les restes materials localitzades. Com a ciutat dedicada a un actiu comerç marítim i fluvial, *Dertosa* havia de posseir instal·lacions portuàries significatives, que devien estar situades extramurs, no gaire lluny del riu, mentre que la zona principal de necròpolis, almenys durant l'Alt Imperi, es trobaria a la banda de muntanya, en els vessants septentrional i occidental del turó del Sitjar, seguint el traçat de la via d'entrada a la ciutat fins al coll de Sant Joan.

La Tortosa islàmica

Les restes materials que tenim de la Tortosa islàmica són més abundants i moltes d'elles fruit d'intervencions i estudis sistemàtics. Comptem, a més a més, amb el testimoni de la historiografia islàmica d'època medieval i moderna, que ens proporciona una idea, si bé breu, de la morfologia de la ciutat.

Alguns d'aquests elements urbanístics han perdurat, físicament o només com a topònim, dins del món medieval cristià. El més significatiu, a banda del castell de la Suda, són les drassanes construïdes per 'Abd al-Rahman III, l'any 944-945, del bastiment de les quals es conserva una inscripció commemorativa, i que foren concedides per Ramon Berenguer IV als jueus de la ciutat, l'any 1149, per a fer-hi call. Tant la làpida com la carta de donació descriuen un recinte fortificat de 17 torres unides per un mur, la ubicació del qual és un tema controvertit de la historiografia local.

A l'extrem sud de Remolins perviu encara en els segles XIII i XIV el topònim de plaça del Mercat, fent referència a un lloc davant el portal de l'Assoc, que podria correspondre a una de les zones comercials de la ciutat islàmica. La mesquita ha estat tradicionalment ubicada a la seu, sobre l'antic fòrum romà, cosa que no ha estat comprovada. I cal també tenir en compte els barris extramurs, al nord i al sud, més enllà del vall, cap al coll de Sant Joan, on les restes materials situen terrisseries i zones de necròpolis.

La Tortosa de la Reconquesta

La conquesta de la ciutat per les tropes cristianes de Ramon Berenguer IV, l'any 1148, i el posterior assentament dels nous pobladors, forçosament hagué de significar un trasbals important de les estructures urbanes, amb el trasllat de les minories ètniques a altres barris, el repartiment de la ciutat entre el vencedors, l'abandonament d'edificis i la seva ocupació per part de nova gent. Però, malauradament, la informació sobre aquest període és mínima. De l'organització urbana esbossada en aquests anys anirà sorgint la futura Tortosa medieval cristiana, totalment definida a finals del segle XIII i que arribarà al moment de plenitud entre els segles XIV i XV.

El gran esclat urbanístic de la ciutat medieval tingué lloc, com a la resta de Catalunya, durant el segle XIV. Aquesta etapa representa arreu d'Europa occidental la consolidació del poder municipal. Després del període de formació del segle XIII, la ciutat adquireix una organització político-administrativa totalment definida i comença a augmentar i a organitzar nous camps d'actuació, entre ells l'urbanisme. Aquesta orientació correspon a un creixement general de la població urbana, amb la conseqüent formació de nous barris de menestrals i comerciants extramurs.

Tortosa consolida en aquest moment el creixement urbà, des del seu primitiu nucli al peu del castell, i a Remolins, cap al sud del barranc del Rastre, sobre la vessant nord del turó del Sitjar, superant el recinte emmurallat del vall, que quedarà definitivament com a línia defensiva interior. Aquest sector, anomenat l'Alfóndec, que a finals del segle quedarà clos pel nou recinte de muralles, és considerat l'eixample urbà del segle XIV. Hem de dir, però, que el poblament en aquest espai no és un fenomen iniciat en aquest moment. Cap a la meitat del segle la zona es troba força habitada -tot i que sabem de l'existència d'hortos dins del nou perímetre- i és centre d'activitats mercantils, com ho prova la construcció de la llotja el 1368.

Desconeixem la situació en els segles XII i XIII, però com hem dit, no és possible descartar l'ocupació de l'àrea en època islàmica, com a probable barri extramurs.

Remolins fou des de la conquesta cristiana el lloc d'ubicació de les minories jueva i sarraïna, en barris separats de la resta de la ciutat per murs. L'any 1149, Ramon Berenguer IV concedeix als jueus de la ciutat les drassanes islàmiques per a la construcció del call. Com hem dit abans, la seva ubicació és una qüestió controvertida; la hipòtesi més factible, al nostre entendre, és la seva localització a Remolins, a l'oest del carrer Major, entre aquest i el riu. En el transcurs del temps, aquest call de la drassana o call vell fou ampliat cap a llevant, amb la construcció del call nou o Vilanova, a l'est del carrer Major de Remolins.

Del destí i evolució del call primitiu no en sabem quasibé res. Durant el segle XIV existeixen tots dos, encara que el vell devia estar poc o gens habitat perquè s'utilitza com a lloc de parada dels acompanyants reials en les visites dels monarques a la ciutat. Amb els atacs als jueus de finals del segle XIV i les conversions massives, l'aljama quedarà molt disminuïda, i a principis del segle XV la ciutat hi intervindrà urbanísticament amb l'obertura d'un nou carrer.

La moreria o barri sarraí es trobava també a Remolins, encara que desconexem el lloc amb exactitud. És molt possible que es trobés a llevant del carrer Major, al peu del castell.

L'estreta plana entre la Suda, el riu i el barranc del Rastre continua sent en aquesta època baixmedieval el centre de l'activitat político-administrativa i religiosa de la ciutat, i lloc de residència de l'oligarquia urbana, malgrat el progressiu transvasament de persones i activitats artesanals i comercials cap al sud. D'altra banda, algunes activitats industrials semblen centralitzar-se a la zona del Temple, fora de la muralla del segle XIV, i també a Ferreries (casa dels tints, drassanes, terrisseries, adoberies, casa del pont). En aquesta part del Temple, i extramurs, es troba també una important concentració d'edificis religiosos, construïts tots ells en els segles XII-XIII als afores de la ciutat, a la qual quedaran en el XIV molt pròxims. Ens referim al convent de Sant Francesc, al de Santa Caterina, a l'hospital de leprosos i església de Sant Llàtzer, a l'hospital de la Santa Creu i al gran cementiri i església de Sant Joan del Camp, propietat de la seu i lloc general d'enterrament dels ciutadans, que acabarà substituint en aquesta funció al cementiri de la seu vella del carrer de la Creuera.

L'altra banda del riu, l'actual Ferreries, no estava edificada a l'època medieval. Al segle XIV no ho està per voluntat del consell de la ciutat: una disposició de 1394 prohibeix explícitament edificar a l'altra part de riu, especificant que qui vulgui construir ho faci dintre dels murs de la ciutat. De fet, Ferreries en aquesta època era una zona d'horts i també una àrea d'ús públic. Allí es trobaven les Parellades i les eres del Delme, on es trillava el blat i llegums que percebia el capítol catedralici, hostals per a viatgers i la Casa del Pont, magatzem de fusta de la ciutat i d'altres materials destinats a la construcció i manteniment del pont de barques i altres obres públiques. Pel seus voltants treballaven els mestres d'aixa i calafats i descarregaven les barques.

La Tortosa de la muralla del segle XIV

Durant aquest segle XIV i principis del XV, el consell tortosí du a terme una forta política urbanística: s'eixamplen carrers i places, es construeixen edificis públics i muralles, i es duen a terme obres d'infraestructura.

Entre els edificis de les institucions de govern, hem de destacar la Casa de la Paeria o de la Cort i presons, tribunal de justícia de la ciutat, al carrer de la Creuera, davant de la Casa del Consell, d'origen també medieval.

La ciutat intervé també en la construcció d'edificis relacionats amb les activitats comercials i d'abastament de la ciutat, com la peixateria pública municipal (1384-86), a la vora del riu; la llotja, magatzem de blat i centre de contractació mercantil, començada l'any 1368 a la Rambla; o les escorxeries, una a l'actual plaça del Rastre, extramurs, a la vora del portal de l'Escorxeria, i l'altra al "carrer nou". Així mateix, es duen a terme construccions relacionades amb les activitats industrials i artesanals, com per exemple la casa dels tints, construïda l'any 1385 per la ciutat a la part del Temple. Existien també unes drassanes en aquesta zona del Temple, pròximes al riu i vora la muralla del segle XIV, ampliadades o reconstruïdes a la dècada de 1380 per manament reial.

Quant a serveis públics i obres d'infraestructura, la ciutat té cura dels banys, de la casa del rellotge, de les escoles, etc.; i emprèn en aquesta època l'empedrat dels carrers (1385-86), l'abastament d'aigua amb la construcció i manteniment de sèquies, fonts i pous, i la construcció de clavegueram, l'expressió màxima del qual és la claveguera del Vall, bastida per trams entre principis del segle XV i finals del XVI, aprofitant el curs del barranc del Rastre, i convertida en col·lector principal d'aigües residuals, avui encara en funcionament, i en canalització de les fortes avingudes del torrent. Però la gran obra que la ciutat du a terme en aquest segle XIV és la construcció d'un nou circuit emmurallat que amplia considerablement l'espai urbà respecte al recinte anterior. L'obra correspon al manament de Pere el Cerimoniós (1336-1387) a les ciutats catalanes de tancar els seus barris extramurs per fer front a la guerra amb Castella. La construcció del nou perímetre es comença a la dècada de 1340, amb l'inici del portal de

Tarragona i el de Sant Joan, i la determinació del traçat del nou mur. Però l'empenta decisiva no es produeix fins al projecte de 1367, que disposa la construcció de muralles a les partides del Temple i Santa Clara, abastant la primera el tram des de la Rambla de la ciutat, vora el riu, fins al convent de Santa Clara, tancant el turó del Sitjar; i la segona, el tram des del convent de les menorettes fins a la porta del castell. Les obres comencen el 21 d'abril de 1367, administrades per Berenguer de Lagostera i Berenguer Paris, i continúen intensivament durant els dos anys següents. En anys posteriors, i fins a principis del segle XV, s'aniran bastint aquests i altres trams, inclosos els sectors de Remolins i de la vora del riu, on ja existia un mur, el mur vell, corresponent al clos altmedieval.

Els murs es construeixen d'argamassa, i s'utilitza pedra picada per al cantons de les torres. Completen l'estructura defensiva dels llenços, les torres quadrades i poligonals, ballesteries, merlets i passos de ronda. El finançament de l'obra, com a la resta de ciutats catalanes que emprenen la mateixa tasca, corre a càrrec de la ciutat, la qual organitza els seus habitants per desenes i centenes per tal de contribuir amb treball o amb diners a l'obra. Aquesta participació no només pertoca als habitants del recinte urbà, sinó també als pobladors del terme i llocs de la ciutat, incloses les senyories de Paüls i Carles; i també col·laboren el clergat i les minories ètniques, almenys els jueus.

Durant els segles XVI-XVIII, la ciutat no experimenta cap variació en el seu perímetre mentre la població continua creixent dintre de l'espai marcat per la muralla, que ara es torna a fortificar. Únicament l'actual Ferreries experimenta un creixement i comença a desenvolupar una estructura urbana. Despuig, en els seus *Col·loquis*, ens parla de la notable expansió de la zona a la meitat del segle XVI; i la planimetria del segle XVIII ens mostra ja una estructura urbana al llarg de dos eixos: el raval de Sant Vicent, seguint el camí de València, i el raval de la Creu, al llarg del camí cap a l'actual Roquetes. El creixement de la zona, però, estigué fortament condicionat per les guerres dels segles XVII, XVIII i principis del XIX, que destruïren el barri successives vegades. El desenvolupament definitiu del barri no es produirà fins al segle XIX.

La Tortosa de la guerra dels Segadors

Però l'aspecte urbanístic més destacable de la Tortosa moderna és la nova fortificació que es realitza per reforçar l'anterior recinte. La condició de plaça forta de la ciutat marcarà fortament la seva futura evolució urbanística, ofegant l'espai habitable i limitant les possibilitats d'expansió.

El conjunt de noves fortificacions es construeix entre la segona meitat del segle XVII i principis del XVIII, al ritme de les guerres de l'edat moderna i en resposta a les innovacions de les tècniques bèl·liques i dels sistemes defensius. El plànol de la ciutat de M. González de Mendoza, de 1642, constitueix un testimoni important de l'adaptació del recinte emmurallat a les noves necessitats estratègiques i militars, en descriure un primer projecte de construcció de les noves defenses en relació al traçat de la muralla baixmedieval. A partir d'aquesta data i fins a principis del segle XVIII, es basteixen els tres baluards que encara avui es conserven al turó del Sitjar: el de la Victòria, el de les Creus i el del Sant Crist; el Cap de Pont, que afectà part del naixent barri de la Creu; el baluard de Sant Pere, el de Sant Joan i la Mitja Lluna, al flanc del Temple; la Cortadura, que destrueix bona part del barri de Remolins, separant-lo de la resta de la ciutat; les fortificacions dorsals de la Suda; el recinte exterior del Rastre, amb el fort del Bonete; i els forts de Tenasses i Orleans. Tota una potent estructura defensiva, part d'ella encara conservada, que marcarà fortament l'evolució urbanística de la ciutat.

En les noves fortificacions s'adopta el sistema de defensa de triangulació tipus Vauban, produint-se una transició del bastió circular o quadrat medieval al baluard angular, de planta poligonal, preparat per a la instal·lació de peces d'artilleria i bastit amb l'orientació adequada per a cobrir tots els flancs de la muralla.

La Tortosa del segle XIX

A mitjan segle XIX, la ciutat, seguint la línia de les ciutats catalanes lligades al procés d'industrialització que transforma l'economia i la societat, té la necessitat d'eixamplar-se, aclaparada per l'augment de la població i per la manca de condicions higièniques motivada, en gran part, per l'absència de clavegueres i l'amuntegament a què obligava el tancament de les muralles. La premsa de l'època recull aquesta inquietud i necessitats de millora:

El ensanche de Tortosa es una necesidad general y apremiante; cada momento que se pasa se siente con más intensidad y vigor. El vecindario aumenta notablemente, y no obstante las habitaciones permanecen siempre las mismas, escasas en número y careciendo de espaciosidad y buenas condiciones higiénicas [...] Imposible dar mayor vuelo a la construcción mientras no desaparezca este anillo de piedra que nos tiene aherrojados. De aquí que la inmensa mayoría de habitaciones en nuestra ciudad sean fatalmente verdaderas pocilgas. En los barrios de Remolinos, de la Marina, etc., la gente vive hacinada, sin luz, aspirando constantemente un aire fétido,

causas eficaces, perennes, de enfermedades sin cuento. Con tal estado de cosas y reducidos a albergarse con tan desventajosos extremos, los inquilinos pagan sus habitaciones carísimas, y siempre sin poder ejercer la facultad de preferencia, porque raras son las veces que se les ofrecen términos de comparación. (El País, 19-I-1868, transcrit a Bayerri, E.: Historia de Tortosa y su comarca, vol. VIII, Tortosa, 1960, pp. 832-833)

Un primer intent de solucionar aquesta urgent necessitat de sòl edificable havia estat la construcció del reduït eixample del Rastre, bastit la primera meitat dels anys 1860 en el petit triangle de terra que quedava entre les dues línies de muralla que tancaven la ciutat en aquesta zona. Lloc impensable per a un futur creixement urbà per moltes raons, especialment les degudes a la perillositat del barranc del Rastre que travessa el pla, agreujada per l'obstacle a les aigües que suposaven els panys de muralla. L'enderrocament de les fortificacions es preveia com a requisit indispensable per a dur a terme l'eixample que la ciutat necessitava, fet que no es produirà fins al darrer terç del segle XIX.

L'impuls definitiu tindrà lloc, com en altres ciutats, arran del procés revolucionari de 1868. La recent creada Junta Provisional de Tortosa signa l'1 d'octubre d'aquest any el decret d'enderrocament de les muralles, que seria aprovat pel Ministeri de la Guerra el 28 de gener de l'any següent. D'aquesta manera quedava derogada la Llei de muralles, que prohibia l'enderrocament d'aquestes i l'edificació en zona militar, i es cedia els seus terrenys a la ciutat, fet que facilitaria la venda de solars. Però la tercera Guerra Carlina (1872-1876) aturà el procés iniciat i les necessitats defensives obligaren a bastir de nou tots els murs enderrocats. Malgrat tot, el Govern militar es comprometia a respectar els acords de l'antiga junta revolucionària i a realitzar un tancament només provisional.

Finalitzada la guerra, l'any 1877 comença la fase definitiva d'enderrocament, que durarà fins al 1892, i de paral·lela construcció dels nous barris. L'ajuntament haurà de fer front a l'oposició del Ministeri de la Guerra, que continuaba considerant Tortosa com a plaça militar, i a la manca de fons públic, fets que retardaran considerablement les obres. Dues figures destaquen en les transformacions de l'estructura urbana de la ciutat en aquesta època: Teodoro González i Cabanne (1837-1910), alcalde de Tortosa en 1879, i Joan Abril i Guanyabens (1852-1939), arquitecte municipal.

Cada un dels panys afectats donarà lloc a un eixample urbà: Remolins, Ferreries i el Temple. A Remolins, l'ensorrament de la muralla interior de la Cortadura i la de vora riu permetrà l'edificació de l'Esplanada i l'ampliació del barri cap a l'oest, guanyant terreny al riu.

No sabem amb exactitud la data d'enderrocament definitiu del Cap de Pont de Ferreries, tot i que, l'any 1868, consta la petició en aquest sentit dels veïns del barri de la Creu. De tota manera, al segle XIX té lloc el definitiu procés d'urbanització de la zona, especialment a partir de l'incendi del pont de barques, l'any 1892, i la construcció d'un nou pont més adequat a les necessitats de l'època.

El creixement més important de la ciutat es realitzarà a la zona del Temple. L'enderrocament dels baluards de Sant Pere, la Mitja Lluna, de les fortificacions de la porta de Sant Joan i de la muralla medieval del carrer de Teodoro González, obren la ciutat cap a una expansió en direcció sud, la mateixa que havia seguit l'eixample baixmedieval i que ha continuat com a eix prioritari, juntament amb Ferreries, durant tot el segle XX. En aquesta nova Tortosa de finals del segle XIX i principis del XX, es construiran edificis públics i privats i altres obres representatives de les tendències artístiques, socials i tecnològiques de l'època, bona part dels quals se situaran a l'eixample del Temple. Com per exemple, el Parc municipal (1885-1892), el Mercat central (1886), el Balneari del Porcar (1886), l'Escorxador municipal (1905), el pont de la Cinta i el pont de l'Estat, el pont del ferrocarril i edificis particulars representatius del modernisme.

La Tortosa dels Eixamples

Per entendre la configuració i l'extensió de la ciutat actual, ha d'analitzar-se amb prou deteniment la ciutat dels Eixamples.

Tortosa fou estable físicament i pràcticament des de la Reconquesta fins al segle XIX, per ser una ciutat emmurallada. La gènesis dels Plans d'Eixamples i el seu desenvolupament han marcat una total influència sobre la ciutat que ha arribat pràcticament fins al Pla de 1986. Tortosa, després de la primera expansió, amb l'enderroc de les muralles i els primers plans d'eixamples, va quedar pràcticament estabilitzada físicament fins al retorn de la democràcia, tot creixent als anys vuitanta del segle XX. Els primers projectes d'eixamples foren vinculats, en primer lloc, a la legislació de l'estratègia militar i després a les diferents lleis d'eixamples del segle XIX, perduren en la seva clàssica influència, gairebé fins al Pla General d'Ordenació Urbana de 1986. La ciutat del segle XX queda estabilitzada fins la crisi de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939); a la postguerra es realitzen tasques de reconstrucció, la ciutat no tindrà un creixement en les dècades dels 50-60-70, limitant-se a reomplir els buits que l'Eixample de 1900 havia deixat. Els Plans de

finals del segle XX són fruit de la Llei del Sòl de 1975 (és el cas del Pla de 1986) i, amb anterioritat, del Pla General de 1964, fruit de la Llei del Sòl de 1956.

Convé fer l'anàlisi breu d'aquelles legislacions municipals que han donat fruit en algun planejament que des del segle XIX fins avui han estat vigents a la ciutat. S'hi inclouen uns plans dels enginyers militars, amb anterioritat als plans d'eixamples, encara que no van estar mai desenvolupats.

- a) Els plans i projectes dels Enginyers Militars del segle XIX.
- b) El pla d'Eixample del Rastre, de 1864.
- c) Projecte d'Urbanització de la Zona del Temple, de 1877.
- d) Primer Pla Eixample 1886 (arquitecte Sebastià Cabot).
- e) Segon Pla Eixample 1900
- d) Projecte d'Alineacions de la Direcció General de Regiones Devastadas.
- f) Pla General d'Ordenació Urbana de 1964.
- e) Pla General d'Ordenació Urbana de 1986.

Els Projectes dels Enginyers Militars del segle XIX

Durant la primera meitat del segle XIX, són diferents els intents d'eixamplament de la ciutat, degut essencialment al creixement demogràfic experimentat després de la Guerra del Francès. Els primers plans d'eixample de la ciutat han estat realitzats pels enginyers militars.

La influència de les decisions urbanes dels enginyers militars són importants per a la ciutat, ja que des de la creació del cos, Tortosa és punt important de destí. Alejandro Derretz, a la Guerra de Successió, és nomenat Director de les Places Catalanes amb seu a Tortosa. Els militars veuen en el augment demogràfic de principis del segle XIX, les primeres necessitats de crear un primer esponjament de la ciutat, això fa que es redacti un projecte per fortificar la riba dreta del riu, traçat per Francisco Alemany l'1 de juny i el 2 d'octubre de 1840. Es reforça el cap de pont, creant uns espais buits, però mancaran de criteris urbanístics clars, per tal cosa es decretarà la Real Orden de 26 de novembre de 1846, per estudiar l'eixample de Ferreries. Com a resposta a l'ordre, el mateix Francisco Alemany realitzarà diferents projectes, el de 29 de gener, 8 de febrer i 1 de març de 1848, i, finalment, un projecte signat el 28 de febrer de 1852 de D. Manuel Ramón García, *Coronel Jefe de la Brigada de Ensanques de Barcelona y Tortosa*, casarà amb un criteri més urbanístic les motivacions defensives de la ciutat i les de creixement urbà. Els projectes es regularan d'acord a la Llei d'Eixamples de 17 de juliol de 1836.

El Pla d'Eixample del Rastre, de 1864

El enginyers militars van intentar resoldre la ciutat cap a la Barriada de Ferreries, però el primer eixample que es realitza, s'aprova i s'omple és el del Rastre. La ciutat emmurallada tenia una esplanada entre les fortificacions del segle XIV i les seves successives ampliacions dels segles XVII i XVIII. Aquests terrenys estaven ubicats a les hortes del Rastre, prop del llit del barranc del mateix nom. El projecte intentà resoldre l'important augment de la població, en una zona no excessivament conflictiva per als militars, i així es van solucionar les noves demandes higienistes, amb uns carrers més amplis i amb un enllumenat públic que ja funcionava des del 1857. La ciutat de Tortosa havia tingut durant la primera part del segle diverses epidèmies: el 1821 la febre groga, el 1834 i el 1854, el còlera, en què moren 700 persones.

El Pla del Rastre neix d'aquesta necessitat, i se'n fa possible la vialitat mitjançant l'Ordre de 14 d'octubre de 1861 d'enderrocar la muralla anterior al portal del Rastre. L'oportunitat de projectar un eixample i de poder urbanitzar i edificar arriba a través de la Reial Ordre de 1861, quan encara està vigent la Llei d'Eixamples de 17 de juliol de 1836. La influència de la nova Llei d'Eixamples de 29 de juny de 1864 és determinant a l'hora d'emprendre la tramitació per a l'edificació dels horts del Rastre que pertanyien a Manuel Córdoba. La corporació municipal nomenà, el 31 de juliol de 1864, dos regidors, Fustegueras i Tallada, per formar part de la Junta de l'Eixample (popularment, Ensanxe) del Rastre, el propietaris M. Córdoba i J.F. Barjau, a més d'una terna de tècnics formada per un advocat, un llicenciat en medicina i un arquitecte. El projecte dissenyat pel Mestre d'obres Municipal, probablement Jaime Ortega, traça la plaça del Rastre i els carrers; el projecte se sancionarà, finalment, el 21 de setembre de 1866.

Projecte d'Urbanització de la Zona del Temple, de 1877

La nova situació de la ciutat amb l'arribada del ferrocarril el 1867, a les portes de la ciutat emmurallada, i els canvis polítics de la Septembrada republicana de 1868, on l'Ajuntament proposa la creació de la Federació Catalano-Aragonesa-Valenciana-Balear, provoquen un canvi de criteris generals de ciutat. En aquest context i el descontent popular provoca l'enderroc de les

muralles del Temple i Sant Joan el 7 d'octubre de 1868. El Ministeri d'Hisenda, en una Ordre de 1872, posava a la venda els terrenys de les muralles i glacis que pertanyien al Ram de la Guerra. L'any 1873 es realitza un plànol dels solars per part de P. Ribot per al Ministeri de Hisenda, i J. Ortega el fa per part de l'Ajuntament, on es defineixen les illes i les parcel·les. En aquest sentit, l'estructura de propietat del sòl pot canviar de mans i, així, arriba a l'adquisició dels solars un gran nombre de ciutadans, cosa que no passava a l'interior de les muralles, atesa l'antiga estructuració de la propietat. Aquesta situació comporta la realització del Projecte d'Urbanització d'aquesta zona, on s'executaran els carrers i els serveis urbans d'acord al nou urbanisme; el projecte el realitza Jaime Ortega l'any 1877. Aquest procés serà l'avanç del Projecte d'Eixample del Temple.

Primer Pla d'Eixample 1886

Amb els antecedents de desenvolupament urbanístic de la ciutat cap a la coneguda com a Zona del Temple i d'acord a la Llei d'Eixamples de 22 de desembre de 1876 i el seu Reglament d'Execució, l'Ajuntament de Tortosa insta, en data 25 de setembre de 1878, al Ministeri de Foment per començar els tràmits per a la concessió i aprovació d'un Pla d'Eixamples per a la ciutat. La Reial Ordre de 27 de desembre de 1878 i la de 24 de gener de 1879, provoquen el concurs públic d'Eixample de Tortosa. El projecte guanyador és de Sebastián Cabot i és aprovat per l'Ajuntament el 24 de setembre de 1880. El projecte es basa essencialment en la conservació de la parcel·lació del Ministeri d'Hisenda de 1873, que diu que no es va realitzar, i la seva traça es fa sobre alguns punts fixos que el projecte d'Urbanització de 1877 havia marcat. El marc físic de l'actuació és l'eixample fins a la línia del ferrocarril i és el que ha arribat fins als nostres dies. No obstant, l'aprovació final del primer Pla es retardarà fins a l'aprovació definitiva de 2 de gener de 1886, quan l'eixample del Temple estava totalment ple, ateses les exagerades demandes de la població un cop es va poder edificar fora de les muralles.

Segon Pla d'Eixample 1900

El creixement va en augment, i abans que el Pla de 1886 fos definitivament aprovat, el Banc de Tortosa, a través de Joan Abril, provoca la urbanització dels terrenys més enllà de la barrera del ferrocarril, entre l'Estació i el Parc Municipal que estava pràcticament acabat. Així, l'Ajuntament aprova el Projecte d'Urbanització de la zona del Parc el 19 de setembre de 1885. El projecte marca els carrers i les illes i serà l'essència del concurs del Pla de 1900.

Joan Abril, en funcions d'arquitecte municipal, en un informe de 6 de desembre de 1899, posa en crisi el Pla de 1886, ja que s'està edificant fora del perímetre delimitat pel primer Pla. Aquesta circumstància és la determinant per a la convocatòria d'un concurs públic d'Eixample, d'acord a la Llei de 22 de desembre de 1876 i del Reglament de 19 de febrer de 1877. L'Ajuntament, en data 23 de maig de 1900, acordarà convocar un concurs de projectes que demana la planificació de diferents zones de ciutat: Temple, Remolins i els Ravals de Sant Vicent i de la Creu. Joan Abril, segons ens diu, realitza el projecte de plànol aprovat el 1902, on s'incorporen els traçats encarregats pel Banc de Tortosa en data de 19 de novembre de 1895. Es pot deduir que els límits de la ciutat pràcticament no variaran fins a la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) i que la Llei de la II República de 25 d'agost de 1933 no tindrà pràcticament repercussió.

Projecte d'Alineacions de la *Dirección General de Regiones Devastadas*

El front de guerra que significa la ciutat durant 1938 i 1939, provoca considerables desfetes. Per pal·liar els efectes, s'instal·larà a Tortosa una oficina de la *Dirección General de Regiones Devastadas*, que tindrà com a missió fonamental la reconstrucció de la ciutat. La Llei de Règimen Local de 1945 obliga a totes les poblacions a tenir un Pla d'Ordenació. A la postguerra, i fins a l'aprovació de la Llei del Sòl de 1956, l'administració local es regia pels Plànols d'Eixample aprovats amb anterioritat a 1936, part dels quals es va perdre durant la guerra, i per uns altres aprovats per la *Dirección General de Regiones Devastadas*. Als efectes de criteris urbanístics la ciutat no creixerà, restant l'ocupació de les edificacions a aquelles illes traçades per Joan Abril en el Plànol de 1902.

Els Plans Generals d'Ordenació Urbana de 1964 i 1986

Amb l'aprovació de la Llei del Sòl de 14 de maig del 1956, el Governador Civil, president de la *Comisión Provincial de Urbanismo de Tarragona*, insta a l'Ajuntament de Tortosa, en data 17 d'agost de 1956, perquè adequi el Planejament Urbanístic a la nova legislació de 1956. L'arquitecte Federico Llorca realitza un informe sobre el planejament vigent el 27 de setembre de 1956, que serà la base del Planejament modern de la ciutat. El mateix arquitecte redactarà el Pla General de 1964, que donarà com a conseqüència un primer eixample de la ciutat, després de

molts anys d'estancament urbà. El Pla General de 1964 serà la gènesi del Pla Parcial Ferreries Nord, i del conegut com a P.E.R.I. del Temple, tot desenvolupant-se a principis dels anys 1980. En aquest ambient s'aprova la Llei 19/1975 de 2 de maig, obligant de la mateixa manera que als anys 50 la Comissió d'Urbanisme a adequar el Planejament urbanístic a tal efecte. Manuel Ribas Piera comença l'any 1979 a realitzar els treballs previs que donaran com a resultat final el Pla de 1986. El Pla provocarà l'eixamplament de zones del Pla Parcial del Temple i el desenvolupament de SUNP de Ferreries i les Oblates. El Pla provocarà la consolidació dels teixits urbans l'any 2000, de les zones d'eixamples nous. El creixement urbanístic ha estat tot un fet, tal vegada perquè havien passat quasi 75 anys que la ciutat no tenia un creixement físic.

El Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Tortosa (POUM) del 2007

El desenvolupament urbanístic del Municipi que al llarg dels primers anys del nou segle XXI té, genera la necessitat d'adequar el Pla General del 1986 que desenvolupava la Llei 19/1975, també, en aquest marc, durant el decurs dels anys 2000-2007 es van modificar diferents lleis degut a l'important increment que el sector de la construcció va sofrir, amb això, s'aprova el Decret Legislatiu 1/2005 de 26 de juliol de 2005 pel qual s'aprova el text Llei d'Urbanisme, també el 18 de juliol de 2006 s'aprova el Reglament de la Llei d'Urbanisme i, també, la Llei 6/1998 de 13 d'abril de 1998 que en el seu dia modificava el règim del sòl i valoracions. Amb aquest nou marc, l'Ajuntament de Tortosa inicia la redacció del nou Pla d'Ordenació Urbanística Municipal el 21 de febrer de 2003 amb l'aprovació inicial, amb aquest inici, l'Ajuntament arrenca aquest nou procés de transformació del municipi consolidant la pròpia trama urbana que Tortosa havia anat definint en el decurs dels anys i també creant aquests nous àmbits d'expansió del municipi com són Ferreries Nord (Horta del Parc Nou), Ferreries Oest-Sud (PP La Farinera, PP Camí de Roquetes, PA Raval de Crist, PP Horta de Sant Vicent,...), Portals de Ciutat, Portal del Temple,..., amb aquest nou Pla el 25 de juliol de 2007, s'aprova el Pla d'Ordenació Urbanística Municipal i es publica el 22 d'octubre de 2007.

Dintre d'aquest POUM de Tortosa s'incorpora el nou Catàleg d'Edificis i Conjunts Urbans i Rurals de Caràcter Històric, Artístic i Ambiental de la Ciutat de Tortosa, que modifica el primer Catàleg Municipal aprovat el 8 de gener de 1986, redactat en el seu moment com un document complementari del Pla General d'Ordenació Urbanística vigent en el seu moment. En aquest Catàleg ja s'incorporen els nous models normatius, com són la Llei del Patrimoni Català (9/1993 de 30 de setembre) i la nova Llei d'Urbanisme 2/2002 de 14 de març i el seu text refós 1/2005 aprovat el 26 de juliol.

Amb aquest nou marc legal, Tortosa enceta aquest segle XXI, amb una gran incertesa i molts interrogants, generats sobre el model de creixement urbanístic, la crisi del sector immobiliari i la nova situació econòmica global del país. Això invita a realitzar les reflexions necessàries sobre el Conjunt Històric de Tortosa per reactivar el sector de la rehabilitació en detriment del model d'expansió al territori que generà el creixement immobiliari de la primera dècada del segle XXI.

4.2.2.2 Memòria històrica del Nucli Antic de Tortosa

L'origen del nucli antic de Tortosa es situa en època ibèrica malgrat que no es poden aportar dades específiques ja que mai s'han realitzat intervencions arqueològiques amb caire científic i sistemàtic.

Ja en el primer mil·lenni anterior a l'era cristiana, aquest territori s'establia com un punt estratègic en la ruta comercial mediterrània. Aquest fet va propiciar la presència constant de les societats que realitzaven aquesta ruta: grecs, etruscs i fenicis, els quals van acabar establint-se en colònies des del segle VII a.C.

Del contacte entre els nous pobladors i els indígenes que habitaven aquestes terres en va sorgir la cultura ibèrica, coneguda en aquesta zona amb el nom d'**Ilercavonia**.

Hi ha diverses hipòtesis referents a l'assentament inicial de la ciutat de Tortosa. La primera ubica l'origen en el Turó de la Suda, configurant un assentament que, probablement, es consolidaria com a punt central del territori de la *Ilercavonia* i, al mateix temps, mantindria la seva continuïtat d'hàbitat en època posterior, amb l'establiment de la ciutat romana. No obstant, una segona hipòtesi proposa una ocupació extensiva del territori mitjançant l'establiment de diferents poblats dispersos al llarg del curs del riu Ebre, sense que cap d'ells predominés sobre la resta. D'aquesta manera, les restes arqueològiques localitzades al Turó del Sitjar en el marc de les obres de l'Hospital de la Cinta realitzades l'any 1991 d'ampliació formarien part d'aquest conjunt d'assentaments que s'haurien desenvolupat entre els segles VI i I a.C.

És ja en època antiga quan es pot parlar de l'aparició d'una primera organització espacial en aquest territori.

L'arribada de la civilització romana comporta la creació de la ciutat com a colònia amb el títol de **Hibera Iulia Ilercavonia Dertosa**. A través de les ciutats Roma penetrava en els territoris d'*Ilercavònia* com a potència cultural i econòmica a través d'un nucli urbà potent, tant des del punt de vista comercial com estratègic. Aquest fet és degut a que *Dertosa* esdevé cruïlla entre la ruta fluvial entre *Caesar Augusta* (Saragossa) i la Mediterrània, i la via terrestre entre *Tarraco* i *Saguntum*.

Les colònies romanes s'organitzaven seguint el model greco-romà de retícula ortogonal de carrers, amb dos vies principals perpendiculars entre sí, el *Cardus* i el *Decumanus*, que comunicaven amb els principals portals, un a cada punt cardinal. L'adaptació a la topografia en feia variar el traçat rectilini, com en el cas de Tortosa.

L'antiga **Dertosa** es troba sota l'actual Tortosa, i del traçat sols en resta el *Cardus*, convertit en els carrers de la Ciutat, de la Croera, de Santa Anna i Major de Sant Jaume, i del *Decumanus* els carrers de Jaume Ferran, de les Taules Velles, la Plaça de la Cinta, carrer de la Mercè i de Sant Domènec.

El potencial arqueològic d'aquest període encara no ha estat plenament desenvolupat, tot i que en el moment de redacció del present document s'estan fent treballs arqueològics en l'àmbit del carrer de la Croera¹³. Tot i això moltes dades de la formació i la trama urbana de *Dertosa*, són encara hipòtesis que amb l'avanç dels estudis i jaciments es podrien modificar i ampliar.

Així doncs, hom creu que el centre religiós i administratiu, el *Fòrum*, se situaria sota la Catedral i, d'altra banda la troballa de restes al turó de la Suda indiquen la situació d'un edifici significatiu.

També es coneixen la situació de les necròpolis extramurs. Pel que fa a la muralla *Dertosa* neix amb un perímetre emmurallat, al segle I dC s'elimina amb la declaració de la *Pax Romana*, però al segle III es reconstrueix a causa de l'augment dels conflictes interiors de l'Imperi. A partir de la segona meitat del segle III dC decau l'impuls econòmic i social de *Dertosa*, i entra en decadència fins al període Visigòtic.

A diferència d'altres ciutats, com *Tarraco*, Tortosa va continuar essent, la part essencial de l'actual conjunt històric, un nucli habitat després del col·lapse de l'Imperi. Durant el període visigòtic la ciutat continua dins del recinte romà. A partir de l'any 506 es seu de Bisbat, i el govern cau en mans de l'Església. Conviuen cristians, jueus i mercaders grecs dins una ciutat dedicada al comerç. El vestigi de major valor d'aquest període és una làpida trilingüe que es conserva al claustre de la Catedral.

Amb la invasió àrab de la península ibèrica (715-718) *Dertosa* passa a formar part dels territoris musulmans, en una situació de frontera superior del Califat de Còrdova, i sota la influència de Saragossa. El topònim *Dertosa* canvia pel de **Turtusa**.

No sols esdevé important per esdevenir la frontera, també per ser nucli de comunicacions i peça clau pel control del pas de l'Ebre. La ciutat és desenvolupa gràcies a ser el pont per creuar el riu, i per ser un estratègic port que controla un ampli territori fluvial i marítim.

La ciutat creix demogràficament gràcies al repoblament, però inicialment sols es desenvolupa dins el nucli primitiu romà. La muralla musulmana es construeix aprofitant el mateix recinte murat romà. És un període de prosperitat agrícola, comercial i industrial. Es realitzen obres de canalització i recs, així com la Drassana, que significa l'enfortiment del control fluvial i de la comunicació marítima fins a Mallorca. Paral·lelament també hi ha un gran desenvolupament cultural.

Al final del període musulmà creixen ravals extramurs, sense planificació, a la manera orgànica de les ciutats àrabs, on ara es situaria el **Barri de Remolins**, i també fora de la muralla sud.

D'aquests segles sota domini musulmà existeixen nombrosos jaciments i restes arqueològiques. **La Medina**, o centre urbà, estava entre els **Barris de Sant Jaume i la Catedral** (recinte romà) ; la drassana fou en època cristiana destruïda per fer-hi el call vell, al turó del Sitjar es situaria un

¹³ Treballs coordinats pel Dr. Jordi Diloli de l'Àrea d'Història Antiga de la Universitat Rovira i Virgili (URV) com a continuació de "l'Anàlisi històrica i arqueològica de l'evolució urbana i rural de la ciutat de Tortosa des de la seva fundació fins l'antiguitat tardana". Aquest estudi s'incorpora com Annex II al present Pla especial.

oratori i al vessant sud els Banys vells i un cementiri sarraí davant la porta de Remolins; la primera fortificació i la torre quadrada del **Castell de la Suda** corresponen a la Alcassaba musulmana, recinte militar i palau.

Quan Tortosa passa a mans cristianes, completant la reconquesta de la Catalunya Nova, els musulmans que no fugen es resituen en el **raval de Remolins**. La repoblació cristiana crea una expansió demogràfica molt ràpida en els segles XIV i XV, a pesar de la presència de la pesta. El seu valor estratègic i la prosperitat comercial, agrícola i industrial la converteixen en la quarta ciutat del Principat.

La baixa Edat Mitjana i sobretot el Renaixement són l'època d'esplendor de Tortosa, i en són testimonis els palaus dels nobles i la burgesia mercantil, esglésies i convents, la Catedral i Palau Episcopal o els Reials Col·legis.

La **Drassana medieval**, símbol del poder marítim de la Corona Catalano-Aragonesa, i el **Pont de Barques** són els elements estratègics de la ciutat emmarcats dins els actuals límits del conjunt històric central de Tortosa.

Durant el regnat de Pere el Cerimoniós, nombroses vil·les i ciutats dels Països Catalans es van sotmetre a un intens programa de bastiment de muralles degut a la incidència que la Guerra amb Castella (1356-1369) havia tingut en el conjunt del territori. Tortosa n'és una d'elles i, a través d'aquest programa, incrementa considerablement el recinte emmurallat, englobant l'eixample baix medieval que s'havia desenvolupat amb anterioritat al sud de la antiga medina i, al mateix temps, en regularitza el seu perímetre incloent-hi els terrenys erms així com el barri jueu i el sarraí, diluint els murs que tancaven el nucli antic de la ciutat. D'aquesta manera, la ciutat es veu immersa en un procés de reforma al llarg dels segles XIV i XV, fet que significa una progressiva urbanització de la vall així com el traçat d'una xarxa de clavegueram pel subsòl del **barranc del Rastre** urbanitzat al llarg del segle XV.

Els elements clau d'aquest procés de reforma són l'aparició dels **Convents de Sant Francesc i Santa Clara** els quals, realitzats a mitjans del segle XIII, es troben emplaçats a les vessants sud-oest i nord-oest respectivament del **Turó dels Sitjar**, així com el traçat del **carrer dels Montcada**, via essencial per al desenvolupament de l'eixample. Per altra banda, l'antic **Call Jueu** del segle XII, emplaçat a la vora del riu en l'espai emmurallat de l'antiga drassana sarraïna va ser desplaçat més amunt per evitar les múltiples inundacions a què es va veure sotmès, configurant el call nou, espai que encara ara es coneix amb aquest nom. El barri sarraí es va desplaçar, així mateix, al costat del call nou al llarg dels segles XII i XIII, fet que va permetre desenvolupar el **Mur de la Cortadura**, element que segregava les poblacions jueva i musulmana de la cristiana. D'aquesta manera, el call nou i la moreria configurarien la Vilanova, un barri planificat amb una certa racionalitat urbanística aprofitant el pla on s'estén que es caracteritzava per la baixa densitat, especialment a partir de l'expulsió dels jueus de la ciutat.

En el segle XV es desenvolupa una potent burgesia mercantil que reestructura els vells palaus i promou intervencions de renovació urbana dins el límit del conjunt històric central. A partir del segle XVI la ciutat va entrant en decadència per la suma de diversos factors. El primer per l'expulsió dels jueus a inicis del XVI, que significa una forta pèrdua econòmica i intel·lectual i també d'artesans qualificats per a la indústria. En segon lloc, l'expulsió dels moriscos al segle XVII, que eren font de mà d'obra barata.

Incrementant els problemes del comerç marítim i fluvial a causa del creixement del Delta i també per la inseguretat de les rutes i la costa a causa de la pirateria. A inicis del segle XVIII el comerç marítim de Tortosa ja haurà retrocedit severament.

La conflictivitat social també és culpable de la decadència, sobretot a partir de la Guerra Civil catalana, i posteriorment amb la pèrdua de poder en favor de la Corona de Castella i la seva política d'expansió imperialista. Aquesta situació culmina al segle XVII amb la Revolta Catalana, fruit de les desavinences amb els interessos de la Corona espanyola, i dècades després amb la Guerra de Successió. A causa d'aquest dos conflictes es desenvolupa el nou sistema defensiu de Tortosa, ja que la ciutat es converteix en plaça forta militar. Aquesta fortificació es fa aprofitant els nous avenços tècnics i d'estratègia militar. Es realitza en dues fases històriques, la primera durant la Guerra dels Segadors, i la segona després del setge de la Guerra de Successió. En primer lloc es fortifica el **Cap de Pont**, a l'altra banda de riu per defensar el **Pont de Barques**. Al mateix temps es reforcen els murs medievals i del **Castell de la Suda**, amb la construcció de baluards per a l'artilleria. Es reconstrueix també el **mur de la Cortadura**.

Amb l'ocupació borbònica s'aixequen els forts exempts de **Tenalles i d'Orleans**, situats dins l'àmbit del conjunt històric però fora de la posició central que ocupa el nucli antic. L'última fase correspon a la construcció del quarters del **Sitjar**, d'aquesta manera els dos turons de la Suda i el Sitjar serveixen també per controlar la ciutat intramurs. Bona part d'aquest sistema defensiu encara es conserva essent així un dels patrimonis militars més rellevants de Catalunya.

Tal i com s'ha esmentat anteriorment, el segle XIX s'inicia amb la invasió napoleònica, amb la qual una bona part del territori, junt amb tota Catalunya, és arrencada de l'imperi espanyol i incorporada a l'imperi francès fins al 1814.

Malgrat haver perdut la unitat territorial amb el consegüent trasllat de la capitalitat a Tarragona durant l'any 1833, la centúria contrasta pel manteniment i auge de l'activitat creativa en el camp cultural i està marcada per les guerres carlines.

Tortosa com a ciutat i el Nucli Antic va ser un dels llocs més afectats per l'enfrontament de la Guerra Civil de 1936, produint-se tot un seguit de bombardejos, al llarg de la segona meitat de l'any 1938, que afectaren múltiples edificacions en l'àmbit del Conjunt Històric i del Nucli Antic en particular.

4.2.2.3 Situació recent del Nucli Antic de Tortosa (2003-2013)

El 2003, el veïnat del Nucli Antic –en la seva major part ocupant l'àmbit delimitat del Sector 1– estava força envellit (el 19% tenia seixanta-cinc anys o més), especialment la població autòctona, que arribava a valors del 28% de taxa d'envelliment. Per la seva banda, la població nouvinguda suposava el 32% de la població total del barri i el lloc de procedència era molt divers, tot i que dominaven els immigrants provinents del Marroc, dels països d'Europa de l'Est i d'Amèrica del Sud.

En els diferents barris que conformen el Nucli Antic dins el Conjunt Històric declarat, es concentrava un elevat percentatge de població amb pocs recursos i en risc de patir exclusió social. A més s'hi registraven diferents problemàtiques socials que van evidenciar la necessitat d'una intervenció de regeneració urbanística per a la recuperació i dignificació del Nucli Antic.

En aquest sentit i des del punt de vista del patrimoni arquitectònic entès com a valor de conjunt, el Nucli Antic presentava un estat de conservació de les edificacions força deficient; de fet, el 54% dels habitatges estaven buits i alguns edificis presentaven greus mancances com ara la falta d'aigua calenta, de gas o la manca d'ascensors que dificulten la mobilitat. També hi havia problemes d'accessibilitat i d'implantació de noves edificacions, entre altres deficiències.

Davant d'aquesta situació, l'any 2005 l'Ajuntament de Tortosa va aconseguir a la segona convocatòria d'ajuts del **Programa de Barris i Àrees d'Atenció Especial**, el recolzament econòmic per dur a terme el **Pla Integral del Nucli Antic de Tortosa (PINCAT)**. Va obtenir la puntuació més elevada i, entre els 17 plans integrals subvencionats, el PINCAT va ser el projecte que va rebre la major aportació econòmica, concretament 18,9 MEUR (el 50% dels quals es feia càrrec l'Ajuntament de Tortosa).

L'àrea d'actuació del PINCAT estava formada pel sector de la ciutat històrica comprès entre el Turó de la Suda i el Turó del Sitjà, és a dir, el 44% del Nucli Antic, excloent-hi els barris de Remolins i de Sant Jaume, a l'oest del Turó de la Suda. El pla, amb un període d'execució previst de quatre anys, tenia diversos eixos entre els quals destacava la millora de la qualitat de l'espai públic i la posada en relleu del patrimoni cultural i històric; l'esponjament de determinats espais com ara el Barri del Castell, o l'espai al voltant de la Catedral per tal de facilitar l'accessibilitat; la construcció d'equipaments destinats a atendre al veïnat; l'obertura de noves places; i programes de rehabilitació d'habitatges. Una altra línia d'actuació del pla consistia a desenvolupar projectes per fomentar la cohesió social i dinamitzar econòmicament l'àrea.

Paral·lelament es van establir noves actuacions de millora en els barris del Nucli Antic que no estaven previstes al PINCAT. L'octubre de 2009, i amb la col·laboració de l'Institut Català del Sòl (INCASÒL), l'Ajuntament de Tortosa va determinar, després d'un concurs d'idees, que l'equip d'arquitectes (format per Sebastià Jornet, Carles Llop i Joan Enric Pastor) s'encarregaria de redactar el projecte de remodelació del Barri de Sant Jaume. En paral·lel l'INCASÒL l'any 2010 va practicar actuacions d'urgència d'enderrocs i neteja en aquest mateix barri basades en l'eliminació de dues illes de cases situades entre la plaça Sant Jaume, Llarg de Sant Jaume i Ratlla de Sant Jaume, carrer de l'Aldea i la plaça Massana.

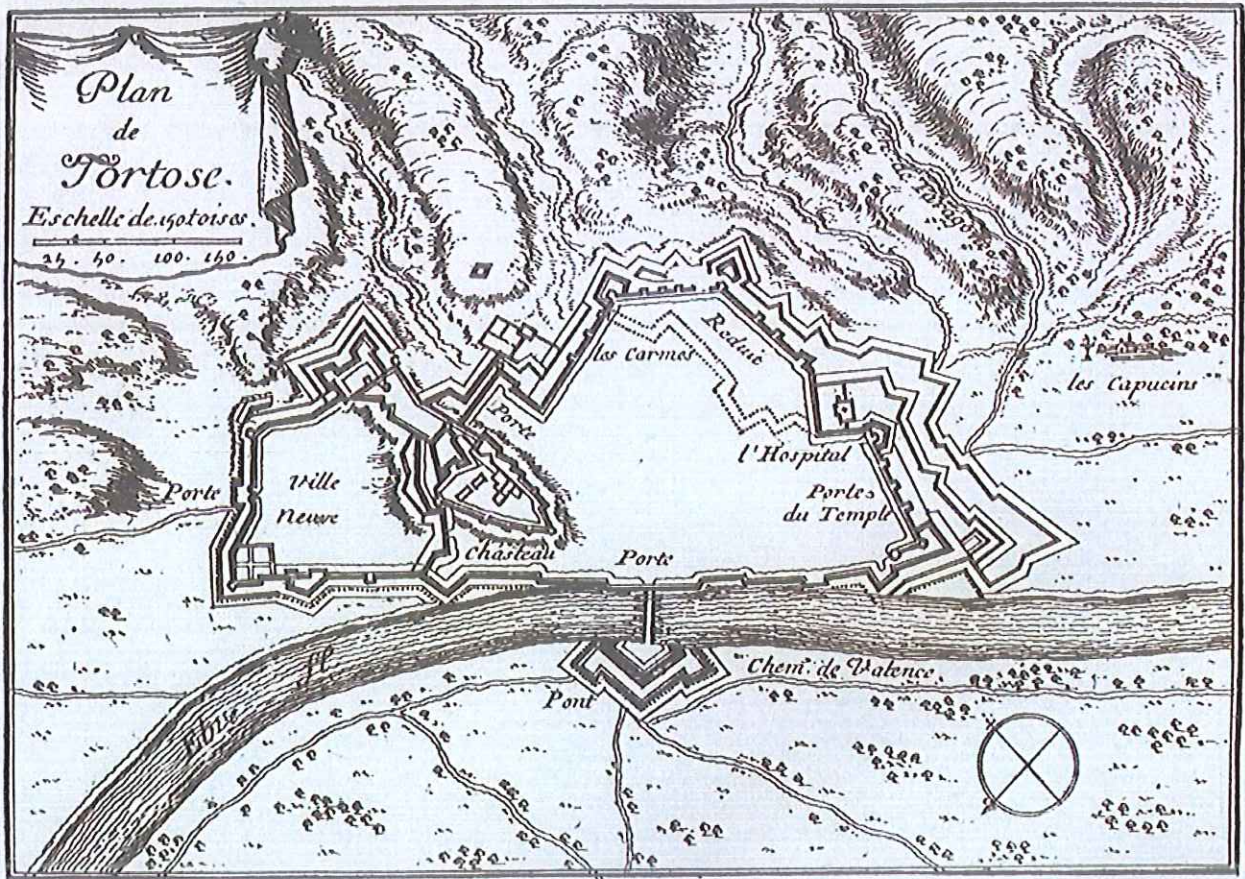
S'ha de posar en relleu que al Nucli Antic, al llarg d'aquest període i fins el mateix moment en que s'està redactant el present PEUCHT.S1, s'han succeït diferents episodis d'esfondraments d'edificis pel mal estat de conservació, fet que encara suposa un perill per la seguretat del veïnat.

L'abandonament d'edificis i la manca de rehabilitació dels immobles va portar a l'aprovació per part de l'Ajuntament de Tortosa del **Reglament del Registre municipal de solars sense edificar**, l'any 2008. Aquest text permetia al consistori inscriure al registre de la propietat la càrrega d'aquells solars que incomplien les ordres d'adequació, així com expropiar-los passats dos anys. De forma subsidiària l'Ajuntament s'estava fent càrrec de la gestió d'aquells edificis declarats en ruïna i, en la majoria de situacions, els propietaris no acabaven de fer-se càrrec del deute.

A més a més, es preveia establir al Nucli Antic els Serveis Territorials de les Terres de l'Ebre de la Conselleria de Justícia que, des de l'any 2006, tenia previst de construir un edifici judicial al carrer de la Mercè. No obstant això, a principi de 2011 encara es desconeixia la data d'inici de les obres, ja que el projecte s'havia paralitzat com a conseqüència dels treballs arqueològics iniciats el 2009 a partir dels quals s'havien localitzat importants troballes com ara dues làpides romanes del segle I i II. D'altra banda, s'ha consolidat en el Barri de Remolins, el nou campus universitari de la Universitat Rovira i Virgili (URV).

Respecte al projecte de remodelació del barri de Sant Jaume, l'any 2011, l'Ajuntament de Tortosa va aprovar definitivament la modificació puntual del POUM per crear un únic àmbit d'actuació en el barri. Per tal d'esponjar i sanejar-lo, l'Incasòl ja havia demolit 40 immobles, és a dir, un 40% de la superfície del barri.

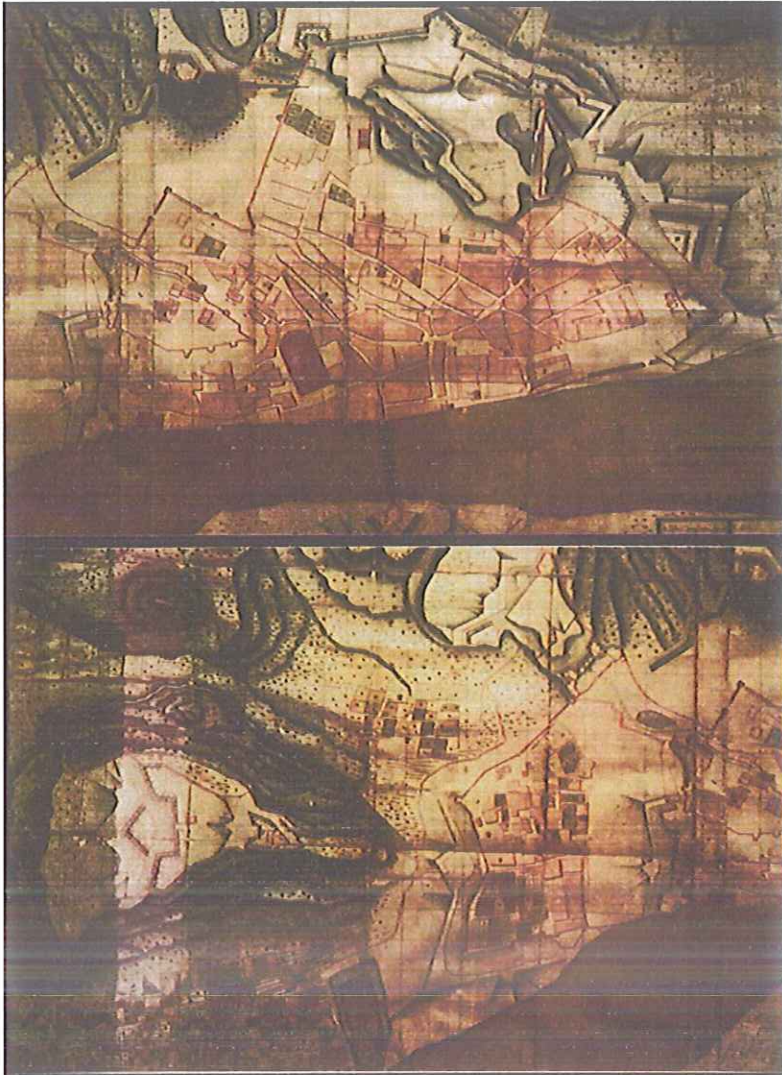
Per concloure l'actuació, restava pendent la redacció del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa (PEUCHT) i molt especialment, en el sector del Nucli Antic. Fruit d'aquesta necessitat, a finals de l'any 2012, s'obté una subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya per tal de posar en marxa la redacció d'aquest important document que ha de regular les actuacions sobre el patrimoni construït –inicialment en el marc de l'anomenat Sector 1- que comprèn gran part del Nucli Antic.



1668. *Plan de Tortose* sieur de Beulieu (Cartoteca de Catalunya, ICC)



1726. *Plano de Tortosa* Arxiu del Museu Militar de Montjuïc

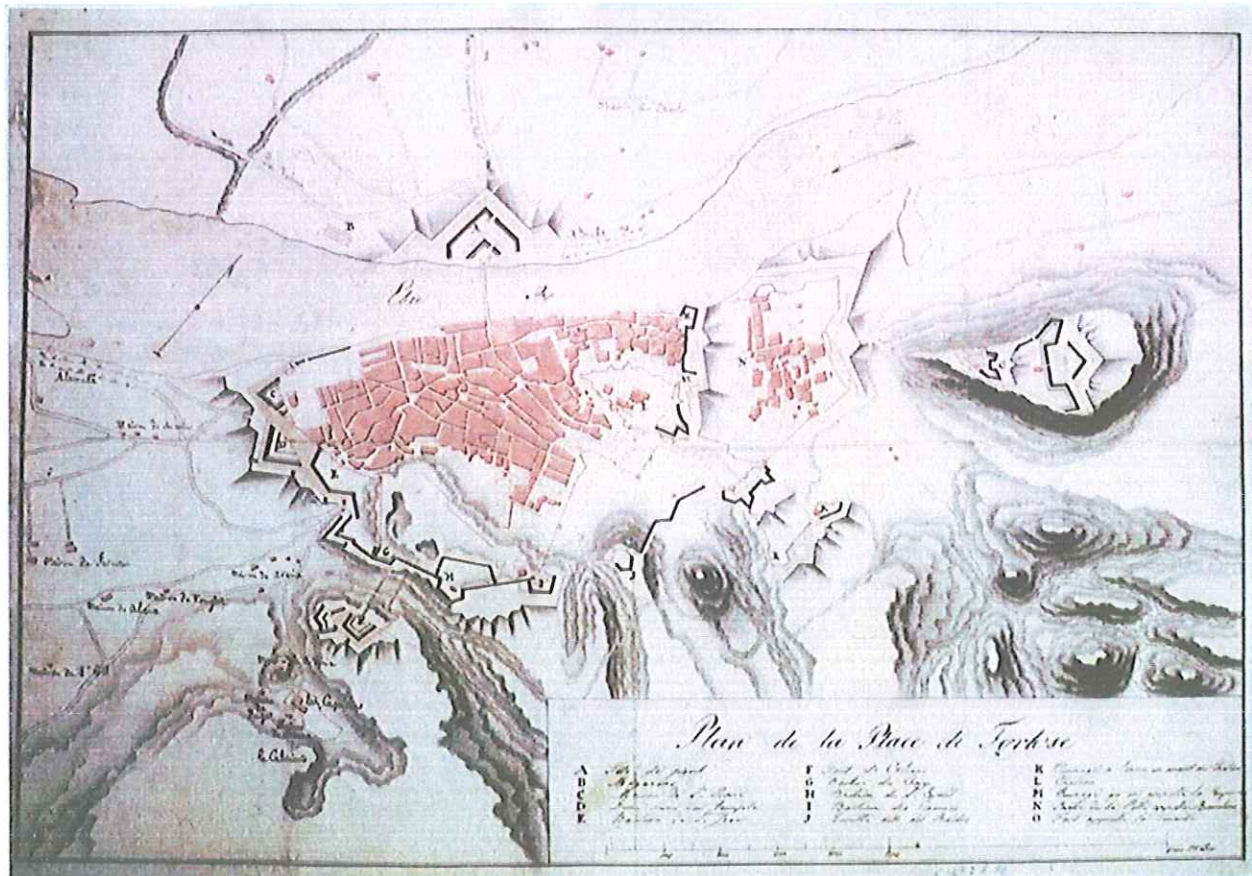


1726. *Plano de Tortosa* Arxiu del Museu Militar de Montjuïc

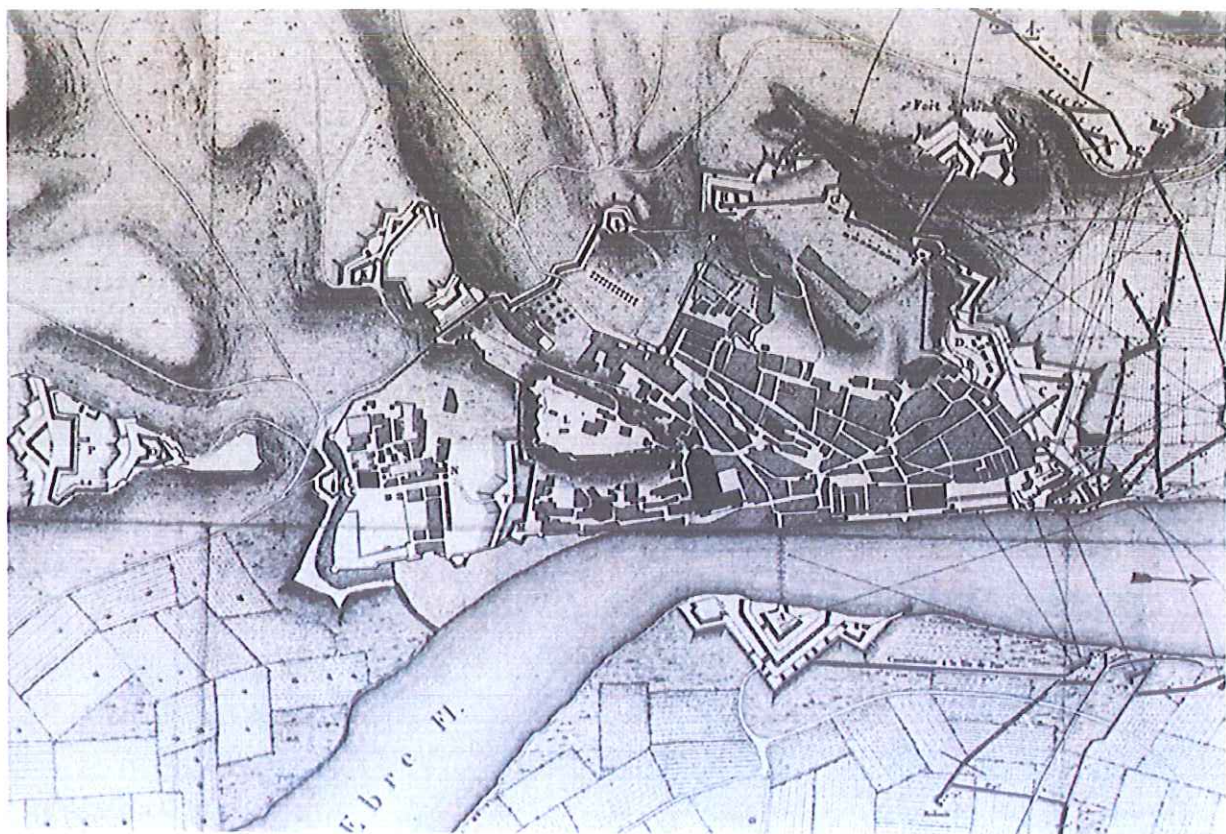
 Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme

Aprovat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de les Terres
de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
amb les prescripcions d'ofici esmentades
a l'acord

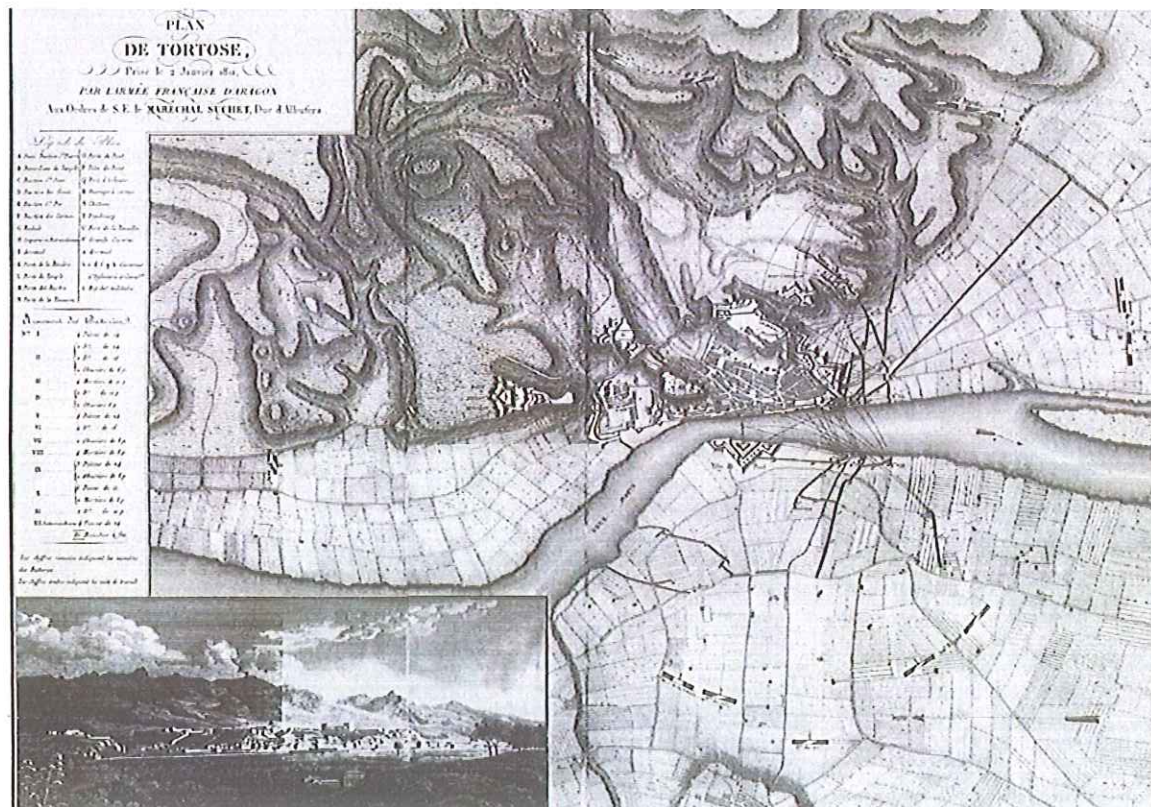
La secretària
LA SECRETÀRIA
Teresa Carbó
Teresa Carbó Espuny



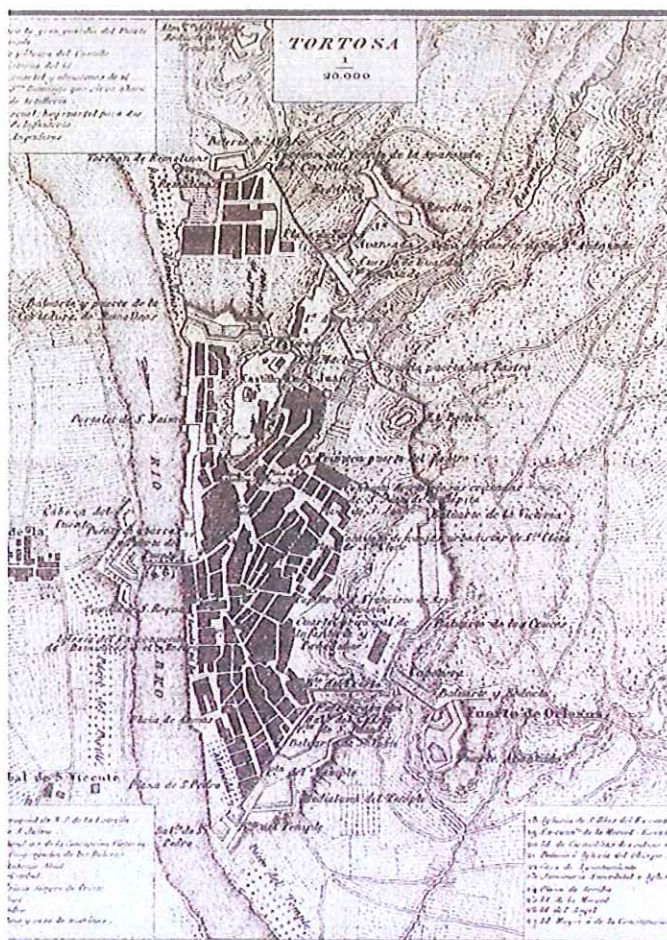
1714. *Plan de la place de Tortose* Archivo Ministerio de Defensa



1810. *Plan du siège de Tortose. Armée Française d'Aragon* (Cartoteca de Catalunya, ICC)



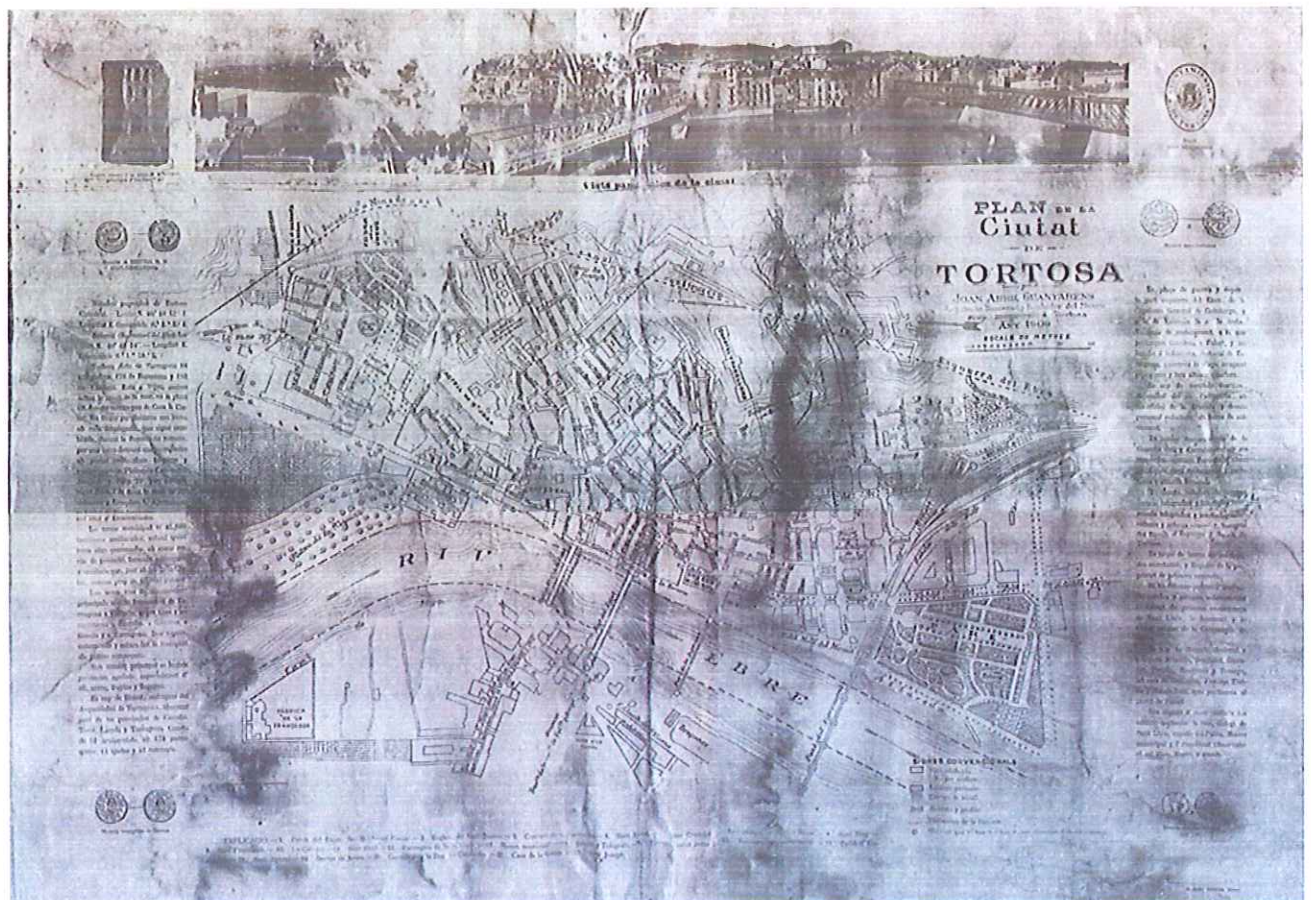
1811. Plan du siège de Tortose. Armée Française d'Aragon (Cartoteca de Catalunya, ICC)



1858. Tortosa Atlas de Francisco Coello (Arxiu Comarcal Baix Ebre, ACBE)



1890. *Plano general de Tortosa* Víctor Beltri i Roqueta (Arxiu Històric del COAC, AHCOAC)



1900. *Plan de la Ciutat de Tortosa* Joan Abril Guanyabens (Arxiu Comarcal Baix Ebre, ACBE)

4.2.2.5 Característiques territorials en la visió actual

Tortosa és un municipi pertanyent a la comarca del Baix Ebre, de la qual n'és la capital. Estratègicament situada vers el territori, Tortosa ha esdevingut un punt de referència per al desenvolupament de les comarques de l'Ebre.

Situat a 59 metres d'alçada respecte el nivell del mar en el punt més elevat, Tortosa té un terme municipal de 218 km² que engloba, actualment, una població de 39.803 habitants.

Històricament era un dels termes amb major extensió de Catalunya, fet que va canviar degut a la segregació produïda al llarg dels anys 70 i 80 del segle XX dels territoris que actualment conformen els municipis de Deltebre, Sant Jaume d'Enveja, Camarles i l'Aldea.

En l'actualitat no disposa de territori vinculat directament amb el mar i limita amb els termes del Perelló i Camarles a l'est, l'Aldea al sud-est; Amposta, Masdenverge i Santa Bàrbara al Sud; Roquetes a l'oest i, finalment, amb Aldover i Tivenys en el seu extrem Nord.

Vertebrat a través del traçat del riu Ebre, el qual garanteix la disponibilitat d'aigua durant totes les èpoques de l'any, el terme municipal està format per quatre sectors clarament diferenciats entre els que es poden distingir la vall al·luvial del riu, on es situen els conreus de regadiu; dos sectors muntanyosos, el primer ubicat a l'esquerra del riu al Nord del terme municipal amb cotes superiors als 500m, pertanyent a la Serra de Cardó, i un segon que es troba a la dreta del riu, segregat del nucli principal pel terme de Roquetes i que està conformat per dos enclavaments situats al sector dels ports de Tortosa, o Ports de Beseit, coneguts amb el nom de la bassa dels Ganduls i la mola de Catí.

Finalment, fent de transició entre la zona muntanyosa i els camps de regadiu, es troba una zona de raiguer coneguda amb el nom de Les Planes, on s'hi desenvolupen les terres de secà.

La seva conformació geològica respon a l'heterogeneïtat i diversitat esmentades. Si bé les terres del delta estan constituïdes per argiles i margues, a les planes s'hi troben sòls terciaris i quaternaris coberts per una crosta calcària de gran duresa, mentre que els sectors muntanyosos estan formats per estrats de roca calcària.

De la mateixa manera, la vegetació s'adapta al territori i aporta una gran diversitat de espècies autòctones. Mentre que els vessants dels ports de Beseit estan coberts per boscos de pins i matolls, als de la Serra de Cardó s'hi troben bancals amb conreus arboris i al sector de les Planes s'hi alternen els conreus amb coscollar i garriga.

El clima de Tortosa és típicament mediterrani, el qual aporta uns hiverns suaus, amb temperatures mitjanes que oscil·len entre els 9 i els 12 oC, que contrasten amb uns períodes estivals llargs i calorosos amb temperatures que s'apropen als 25°C. El règim de pluges en els indrets propers al teixit urbà és d'aproximadament 500mm anuals, assolint els nivells màxims tant a la primavera com a la tardor. Els vents que incideixen amb més freqüència i intensitat sobre el territori són el mestral al llarg de les estacions de primavera i tardor, així com el xaloc a l'estiu.

Tradicionalment, l'agricultura ha estat el motor econòmic del municipi i, malgrat que actualment la base productiva és la indústria, aquesta és, en gran part, subsidiària del sector primari. No obstant, el treball de les terres segueix essent una de les activitats principals i aporta grans rendiments econòmics. La creació dels dos canals de l'Ebre van ser decisius per al desenvolupament de les terres de regadiu, inicialment dedicades al conreu de l'arròs però que, degut a incidències amb els elevats preus de la matèria obtinguda, van iniciar un procés de canvi de producció al llarg dels anys seixanta, fent progressar la plantació d'arbres fruiters, el farratge, així com també el conreu d'hortalisses i patates.

Pel que fa als terrenys de secà, destaquen els conreus d'oliveres, garrofers i, en els últims anys, els ametllers.

Si bé la ramaderia no significa una activitat de pes en la base econòmica del municipi, l'avicultura es posiciona com una activitat de primer ordre, junt amb l'oví i el cabrum, que són les espècies més ben adaptades a les condicions ambientals de la zona, i un lleuger creixement del porquí en els últims anys.

Tal com s'esmentava anteriorment, la indústria que predomina en aquestes terres està vinculada directament amb el sector primari, entre les que destaca la dedicada a la producció d'oli. També han esdevingut importants al llarg del segle XX el sector metal·lúrgic, el de la fusta, vinculat a la

producció de material naval, les indústries de materials de construcció i, de la mateixa manera, els tallers de confecció tèxtil i fabricació de paper, que empra l'arròs com a matèria prima.

El sector terciari també té un fort pes en el desenvolupament econòmic del municipi ja que Tortosa és el centre d'una important àrea comercial que engloba tota la regió de l'Ebre.

Així doncs, es produeix un equilibri gairebé perfecte en la distribució de la població activa, repartida proporcionalment entre el sector primari, la indústria i els serveis.

Amb configuració accidentada, la ciutat de Tortosa es desenvolupa al llarg de les dues ribes del riu Ebre, comunicades entre si per mitjà de tres ponts: el del Ferrocarril, construït l'any 1868, el de l'Estat, de l'any 1911 i el pont del Mil·lenari o pont Nou, el qual va ser inaugurat l'any 1988 i que, amb els seus 350m de longitud, és el més llarg de tota Catalunya.

El nucli antic es troba a la part meridional d'un turó d'alçada considerable que s'alça a l'interior de la ciutat on s'hi ubica el castell de Sant Joan, altrament conegut amb el nom de la Suda, que controla el territori des d'una posició predominant. L'aparició d'aquest accident geogràfic es situa en el quaternari, quan les glaciacions generaven pujades i baixades del nivell de l'aigua, fet que va produir el que es denomina com a terrassa fluvial. Aquest sector es desenvolupa al llarg d'una estreta franja, delimitada per les vessants del coll de l'Alba i el mateix riu Ebre, que s'estén vers l'interior a través de la vall del Barranc del Rastre, element que antigament actuava com a frontera natural entre els dos nuclis urbans principals.

4.3 ASPECTES URBANÍSTICS, MORFOLÒGICS I ARQUITECTÒNICS DEL CONJUNT HISTÒRIC

La topografia ha determinat la morfologia i l'urbanisme de Tortosa. El nucli antic del Conjunt Històric es desenvolupa en els vessants i els valls de tres turons: el de **la Suda**, en posició central on es situa el Castell que domina el territori, el de **Tenalles** al Nord, i el del **Sitjar** al sud. El nucli antic central es desenvolupa en els plans dels **barrancs del Cèlio** al nord i el **del Rastre** al centre. Fins al segle XIX la ciutat no es va expandir més enllà dels recintes fortificats, tret de petits ravals com el de la Creu, tal i com s'ha esmentat anteriorment.

Els eixamples inicials que han de configurar la ciutat moderna és situen dins el recinte emmurallat i són plenament inserits dins els límits del nucli antic, en una primera corona del Conjunt Històric.

El primer d'ells, conegut amb el nom de **Remolins**, creix al nord el turó de la Suda, en una plana extensa limitada pel barranc del mateix nom, també dit del Cèlio. Aquest conserva encara una certa fesomia medieval, amb carrers costeruts i estrets.

En canvi, el **raval del Rastre**, que es desenvolupa a la part meridional, vers l'interior i en contacte amb la ciutat antiga, arrel de la destrucció de les muralles a començaments del segle XX, és una sector amb carrers rectes i amples.

Aquesta estructura constitueix el nexa d'unió entre la ciutat vella i l'eixample, fet que l'ha caracteritzat com un dels punts amb més vitalitat de la ciutat actual.

Fora del recinte emmurallat, és a dir del nucli antic tradicional, la ciutat s'ha estès vers dues direccions predominants dins dels perímetres considerats com a Conjunt Històric. Per una banda, ha crescut cap al Sud, sector on s'hi troba el Parc Municipal, de gran valor natural i arquitectònic inclòs també dins el Conjunt Històric, ja que conté l'antiga llotja medieval.

4.3.1 Carrers, carrerons i espai públic

La xarxa de carrers que configuren el conjunt del Sector 1 corresponent al Nucli Antic té característiques pròpies dels centres històrics, amb carrers de secció estreta i alçades d'edificació considerables que en alguns punts arriben a ofegar la llum i limitar les condicions d'habitabilitat de certes parts del teixit edificatori.

De l'anàlisi realitzat a la memòria del Pla Integral del Casc Antic de Tortosa (PINCAT)¹⁴, tot i que l'àmbit d'actuació és superior al determinat en l'anomenat Sector 1 del Conjunt Històric, objecte del present document, es poden extrapolar els resultats següents:

- Més del 90% dels carrers del casc antic tenen un amplada inferior a 12 metres.

¹⁴ Pla integral del nucli antic (PINCAT). Equip redactor: Jornet-Llop-Pastor SLP.

- Els carrers de major amplada es situen en les posicions perimetrals de l'àrea delimitada i sovint tenen una sola façana ja que l'altra es l'espai lliure, com es el cas del portal del rastre o la pujada de Sant Josep de la Muntanya.

- Les seccions majoritàries, el 43%, son de menys dels 5 metres d'amplada i amb una alçada variable entre planta baixa i dos pisos, fins a planta baixa i quatre pisos, que es converteixen en condicionats importants, alhora d'avaluar les condicions d'assoleïment i higièniques de l'àmbit analitzat. Més de la meitat del carrers no tenen 8 metres d'amplada.

- La manca d'accessibilitat en les parts més difícils dels Nuclis Antics ve donada per la pròpia estructura morfològica. Aquest fet encareix les tasques de reparació i rehabilitació del teixit residencial, ja que moltes operacions de millora o enderroc ha de ser realitzada amb mitjans manuals.

- Pel que fa a la resta d'indicadors de qualitat urbana, com poden ser les seccions de la urbanització i el nivell de mobiliari urbà, els indicadors han millorat notablement des de la posada en marxa de la oficina urbanística de gestió municipal (GUMTSA) que ha procedit, en els darrers anys, a una millora en nombre d'actuacions i en la qualitat de les mateixes que fa que el gran dèficit en conservació i manteniment s'hagi vist molt minvat.

L'estructura originària del Nucli Antic anava estretament vinculada als factors de la vialitat. Altrament, la poca o nul·la presència de l'espai públic -amb espais lliures que es reduïen a places majoritàriament ocupades en gran part pels vehicles rodats- s'han vist notablement millorades atenent a la seva significació en el conjunt del Nucli Antic. Així, des del punt de vista patrimonial, les mesures adoptades d'ençà la posada en marxa del PINCAT han afavorit la urbanització de nous espais, la millora en les seves condicions de dimensió i forma i, la configuració d'un teixit d'espais de trobada i relació que ha comportat també l'enriquiment qualitatiu dels entorns urbans immediats a les actuacions desenvolupades.

Finalment, cal dir que l'accessibilitat a nivell de transport públic és un aspecte a plantejar. De portar-se a terme caldria resoldre-ho de la manera més compatible amb el que representa el paisatge ambiental i les característiques viàries del Nucli Antic. Tampoc es disposen zones d'aparcament públic, llevat del solar que ocupa la plaça de l'Escorxador. Finalment, val a dir que la millora en el condicionament dels nous espais públics, places i vials, amb la instal·lació d'elements dissuasoris a l'estacionament de vehicles -principalment a les voreres- ha fet reduir considerablement el nombre de vehicles estacionats davant d'indrets, fronts edificatoris i béns patrimonials, especialment significatius. Malauradament, a l'igual que en d'altres centres històrics, per les característiques tipològiques i d'antiguitat dels edificis, hi ha molt poques construccions que disposen de places d'aparcament.

4.3.2 Les infraestructures de servei: Aigua, clavegueram, xarxa elèctrica i enllumenat

Les capacitats de rehabilitació del patrimoni que representen gran part de les edificacions del Nucli Antic, siguin béns d'interès catalogats (de forma aïllada) o d'espacial significació en la mesura que formen part de conjunts, ambients i/o fronts edificatoris, vindran en part determinats per l'estat de les infraestructures que donen suport i alimenten les construccions del sector.

De l'anàlisi desenvolupat es pot contemplar un greu problema, especialment en la presència indiscriminada de línies elèctriques, la major part aèries, suspeses o grapades en façana i que en molts casos zigzagueixen entre els fronts del carrer o interaccionen amb els carrers veïns. En general els costos indirectes que es deriven de la renovació de les infraestructures de serveis produeix un encariment proporcional en les inversions de rehabilitació que els propietaris -públics o privats- han d'assumir.

De la mateixa manera, l'envelliment de les xarxes d'instal·lacions urbanes fa augmentar les avaries qüestió que obliga, en la major part dels casos, a obrir rases o modificar traçats que, apart dels costos a sufragar, alteraran considerablement el valor del conjunt patrimonial i les qualitats paisatgístiques del seu entorn. Cal afegir que en virtut de l'orografia del Nucli Antic, aquestes operacions son molt més dificultoses ja que les dificultat en l'accessibilitat comporta que totes les obres hagin de ser realitzades manualment, donat que els mitjans mecànics per la realització de reparacions en la via pública no poden accedir al interior del sector.

Les infraestructures del Nucli Antic de Tortosa, no son diferents de la resta dels teixits històrics d'altres ciutats catalanes de característiques similars, en el moment d'emprendre la redacció d'un Pla Especial de Conjunt Històric.

Entre les principals accions a realitzar en les infraestructures d'aigua potable (veure Annexos Fitxa 4.3.2.a), caldrà tenir en compte les actuacions previstes en el Pla Director d'Abastament d'Aigua Potable

a Tortosa i vetllar perquè les mateixes s'adeqüin a les característiques patrimonials i paisatgístiques representades en un Conjunt Històric.

Pel que fa a la instal·lació d'hidrants contra incendis (veure Annexos Fitxa 4.3.2.b), la disposició dels mateixos ha de coordinar-se amb els serveis d'emergència. La seva instal·lació es realitzarà sobre les canonades definides que siguin adequades a l'efecte, o sobre les que s'hauran d'instal·lar específicament per a poder disposar del cabal i pressió necessaris per al correcte funcionament dels hidrants i en una disposició determinada que no malmeti les qualitats patrimonials i/o paisatgístiques dels béns i/o conjunts declarats.

Respecte a la xarxa de clavegueram, a l'inici de l'estudi desenvolupat en el PINCAT, tota la xarxa de claveguera es recollia en la canonada en forma d'ovoide visitable que passa pel carrer del Vall i la seva continuació en el carrer bisbe Aznar. Si bé el diàmetre i estat de la mateixa es poden considerar normals i adequats per la conca de recollida, gran part de les conduccions del Nucli Antic que han de canalitzar les aigües negres i de pluja son totalment antiquades i en alguns casos insuficients. El sistema de clavegueram es unitari, incloent aigües negres i de pluja en la mateixa secció, i en alguns indrets ni tan sols l'aigua de pluja està canalitzada i recorre lliure pels carrers fins trobar les reixes o imbornals situats en les parts més baixes del Nucli Antic. La antiguitat, dimensions i materials de la xarxa han requerit un procés de renovació profunda, endegat per l'Ajuntament de Tortosa, per ser insuficient de capacitat i pel seu estat de deteriorament. La renovació del clavegueram, porta implícit la seva substitució, així com l'estudi per tal de tractar la canalització amb un sistema unitari que elimini els constants reguers d'aigua sempre presents en el interiors dels carrers del barri del Call o de Sant Jaume, per exemple.

Respecte a la xarxa d'enllumenat públic (veure Annexos Fitxa 4.3.2.c), val a dir que la il·luminació general del Nucli Antic presenta diferències significatives en els seus tractaments. Des de la utilització de fanals vuitcentistes molt identificats i de disseny arrelat a Tortosa, com els que es disposen al Barri del Call o carrers adjacents (Figuereta,...); passant pels fanals vuitcentistes més tradicionals -amb braços i prisma de fosa- com els situats al carrer de Santa Anna i altres carrers del Barri de Remolins; fins a la gran dispersió de models utilitzats, més nous o antics, de bàcul, de paret, etc., utilitzats al llarg dels anys.

Com a Conjunt Històric cal adoptar els criteris precisos per tal de adequar la situació actual a una planificació determinada, sobre l'ús i la disposició de lluminàries, d'acord amb el que representa un àmbit de protecció patrimonial com el que ens ocupa. En aquest sentit, es necessari fer compatible les mesures d'eficiència energètica, derivades de les normatives actuals, amb els criteris de qualitat patrimonial derivades de l'estructura urbana específica.

El plantejament que des del PEUCHT es fa, incideix en la preservació i restauració (en els casos que calgui) de les lluminàries tradicionals vuitcentistes, tant la particular de Tortosa, com la més general de braços i estructura de fosa, per incidir en un únic criteri de lluminària per la resta de carrers amb prioritat per a vianants de tot el Conjunt Històric. Els més amples o de gran circulació rodada adoptaran un model, eficient i respectuós amb l'àmbit protegit.

També cal destacar que des del punt de vista de la distribució actual, en general resten àrees on la il·luminació es insuficient, entenen per aquesta condició, aquella per sota de 10 lux, i també repartida de forma no homogènia el que comporta que la distribució no sigui uniforme. Per tant en els diferents projectes d'urbanització i de renovació urbana s'haurà d'afegir el necessari programa d'enllumenat que amplii el radi i el marc de cobertura i millora del servei i això tant pel que fa a la qualitat de l'espai públic, al respecte per les condicions ambientals i patrimonials del conjunt, com a la seguretat en els propis vials.

Respecta la xarxa de gas cal dir que en tot el Nucli Antic és quasi inexistent, ja que tan sols es va realitzar la canonada principal que recorre els carrers de Montcada i de la Providència, fins arribar a l'escola de la Mercè. En general l'estat de conservació de la xarxa de gas es bona ja que la seva implantació es relativament recent, sense que hagi transcorregut temps suficient per la seva degradació per antiguitat. En el procés de rehabilitació dels habitatges inclosos dins l'àmbit del PEUCHT, la connexió a la xarxa de gas -sempre que sigui possible- es materialitzarà de la manera més respectuosa, tant en relació a les qualitats de l'espai urbà com en la presència de les escomeses d'alimentació. S'evitarà el pas de les mateixes a través de les façanes i totes elles hauran de ser soterrades.

4.3.3 Descripció de la situació urbanística: xarxes de serveis i equipaments

La xarxa de carrers, carrerons i espai públic que configuren el Nucli Antic presenta les característiques pròpies dels centres històrics, amb vials de secció estreta i alçades d'edificació, en alguns casos considerables i que arriben a ofegar la llum i limitar les condicions d'habitabilitat de certes parts del teixit edificatori.

Les seccions majoritàries, son de menys dels 5 metres d'amplada i amb una alçada variable entre planta baixa i dos pisos, fins a planta baixa i quatre pisos, que es converteixen en condicionants importants, alhora d'avaluar les condicions d'assoleïment i higièniques del sector.

La manca d'accessibilitat en les parts més altes del Nucli Antic, donada per la pròpia estructura del barri encareix i dificulta alhora, les tasques de reparació i rehabilitació del teixit residencial, ja que moltes operacions de millora o enderroc ha de ser realitzada amb mitjans manuals. Aquest fet ha provocat un agreujament en el manteniment dels béns inclosos dins l'àmbit protegit i, per tant, una degradació progressiva del seu estat.

Si atenem a l'estat general de la urbanització, la situació en general, tot i millorar considerablement en els darrers anys, avui per avui, encara és deficitària. Si a l'acabat superficial afegim la valoració de les infraestructures soterrades que han d'alimentar les edificacions el problema és greu.

Per altra banda, no hi ha cap mitjà de transport públic a l'interior del Sector 1 del Conjunt Històric, ni cap aparcament públic, a excepció del de la plaça de l'Escorxador. L'aparcament es fa en els espais lliures donat que a l'igual que en molts centres històrics les edificacions que disposen de places d'aparcament són molt escasses.

En definitiva, les capacitats de rehabilitació d'un teixit residencial antic, considerat com un conjunt patrimonial de notable valor ambiental, vindran en part determinats per l'estat de les infraestructures que donin suport i alimentin els processos de renovació sostenible, tècnica i patrimonialment, en el conjunt del sector.

En general els costos indirectes que es deriven de la renovació de les infraestructures de serveis produeix un encariment proporcional del metre quadrat de rehabilitació o de renovació (parcial o total) de les edificacions residencials contemplades, donat que les xarxes d'instal·lacions urbanes en general no estan en bon estat per poder absorbir les noves demandes en les condicions dels edificis unifamiliars o plurifamiliars, de tipologies protegides en el PEUCHT. Cal afegir que en el cas de les vessants dels vials del Nucli Antic que donen al Castell de la Suda, aquestes operacions son molt més dificultoses ja que l'accessibilitat del Barri del Castell, per exemple, fa que totes les obres hagin de ser realitzades manualment, donat que els mitjans mecànics per la realització de reparacions en la via pública no poden accedir al interior de l'àmbit.

4.3.4 Sobre el parcel·lari i l'estructura de la propietat

Segons les dades del PINCAT (2005), un alt percentatge (al voltant del 70 %) de les finques del Sector 1 del Conjunt Històric i que representa una part important del que es coneix com a Nucli Antic, tenen una superfície inferior a 100 m² i d'aquestes més del 50 % tenen menys de 50 m² que equival a un 45 % del total. De la resta tan sols 39 tenen més de 500 m² i corresponen majoritàriament a finques destinades a equipament.

La localització física de les parcel·les més petites està concentrada, pel que fa al Sector 1 del Conjunt Històric, sobretot en els barris del Castell i del Call Jueu. Aquesta trituració singular del parcel·lari actual, sempre, comportarà, de cara a la planificació d'ajuts i mesures de promoció en la recuperació patrimonial dels edificis (rehabilitació), per una part una gran dificultat de gestió amb petits interlocutors i per l'altre que els tipus resultants, en les operacions de nova planta sobre els solars existents actualment, difícilment podran ser diferents de l'habitatge unifamiliar desenvolupat en vertical, ja que no és possible en aquest parcel·lari pensar en agrupacions plurifamiliars de més d'un habitatge per replà.

Majoritàriament les propietats del Sector 1 del Conjunt Històric son de tipus vertical. Cal ressaltar, però, que el percentatge és molt elevat tant en el Nucli Antic, estrictament, com en les seves àrees perifèriques. Aquest s'aproxima al 72 % del conjunt de les propietats.

4.3.5 Sobre la Urbanització

La urbanització és la primera acció bàsica per emprendre les actuacions de renovació -rehabilitació i obra nova- del teixit històric del Nucli Antic, amb dues finalitats clares: la renovació integral dels acabats superficials de la obra urbanitzadora i la dotació de serveis en quantia i qualitat suficient com la resta del conjunt de la ciutat, de forma que la inversió en el Nucli Antic del Conjunt Històric, no tingui un sobrecost respecte altres barris de la ciutat.

La renovació de l'acabat de la urbanització es realitza sota els criteris següents:

- Les actuacions han de comportar un disseny que s'adscrigui a les característiques del que avui representen els àmbits patrimonials catalogats com a Conjunt Històric. Les propostes i els

materials (paviments, mobiliari urbà, enllumenat, senyalització i infraestructures) han de ser clarament compatibles i adaptar-se als valors patrimonials singulars que disposa el Nucli Antic.

- Jerarquia i categorització de l'espai públic, amb la identificació d'eixos estructurants, places, carrers de complement i parcs urbans. La conformació d'aquestes categories ha de servir per establir i ordenar les inversions a realitzar en els propers anys amb una atenció preferent en els eixos estructurants i les places, ja que són els espais públics principals del Nucli Antic. En aquesta línia, en l'àmbit del Sector 1 del Conjunt Històric es defineixen els següents eixos:

Eix dels Reials Col·legis

Eix del carrer del Vall - Nou del Vall

Eix del Castell

A cadascun d'ells els correspon una funció d'esdevenir un carrer major a l'escala de l'àmbit concret que articula i estructura.

En el cas de l'eix dels Reials Col·legis, aquest esdevé com el principal carrer del Sector 1 del Conjunt Històric, que recorre la vall i la part baixa del Nucli Antic i sobre el que es concentren els béns patrimonials de major relleu destinats com a equipaments culturals consolidats o de projecció futura, amb una dimensió potent, a saber: l'accés lateral de la Catedral per la porta de l'Olivera; la biblioteca comarcal Marcel·li Domingo; els Jutjats; l'edifici del Col·legi d'Advocats i, al fons del carrer: l'espai de Sant Domènec, l'Escola Oficial d'Idiomes i el mateix Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre emplaçat en l'extraordinària peça renaixentista dels Reials Col·legis.

Els altres dos eixos estructuradors, dins del Sector 1 del Conjunt Històric, responen a realitats diferents: d'una banda **l'eix del Castell**, format pels carrers principals d'un barri de menor mida, degradat -amb presència de forces solars- però de forta homogeneïtat tipològica, malgrat que, en gran part, presenta una imatge de ruïna física evident, i amb una necessària intervenció pública sobre els immobles, majoritàriament buits que encara queden en peu. De l'altra banda, hi ha un altre eix estructurant: **l'eix del Vall**. Aquest ha estat sempre un carrer de darreres, és el vial que definia el traçat de l'antiga muralla medieval, que amb l'expansió barroca sobre el carrer Montcada va quedar com un espai sense cap significació especial.

En aquests moments, però, la construcció de la biblioteca comarcal Marcel·li Domingo i la construcció de la seu de la Delegació de Govern a les Terres de l'Ebre ha atorgat a aquest carrer un paper de canalització significativa dels moviments circulatoris del centre i en aquest sentit, està destinat a estructurar les poques circulacions rodades que queden a l'interior del teixit antic, ja que el parells d'eixos que conformen l'eix dels Reials Col·legis i l'eix del carrer Montcada (fora del Sector 1, però dins del Conjunt Històric), han de ser elements viaris de prioritat invertida o de pacificació de trànsit, amb únic pas de veïns o de serveis.

- El programa de **tractament de les places**, promogut dins el PINCAT, té per objectiu la renovació integral de totes les places incloses en l'àrea delimitada del Nucli Antic, així com la formació d'algunes de noves prèvia l'expropiació dels terrenys i que, en el moment de redactar el present document ja han estat materialitzades.

Aquests nous espais públics actuen com elements dinamitzadors, des de la vessant social i urbanística, del Nucli Antic del Conjunt Històric. Es la contribució, impulsada per l'administració municipal, per dinamitzar el ros de l'espai públic com un valor inseparable de la potenciació qualitativa dels ambients i/o fronts edificatoris urbans.

Al llarg d'aquests anys s'ha treballat sobre una desena de places, en tot l'àmbit del PINCAT, de dimensions variades i repartides de forma homogènia amb funcions diferents per posició i forma de les mateixes. Les dimensions de les places noves es defineixen en coherència i lògica a les dimensions i escales del Nucli Antic, on la mida de les coses i els espais té una altra mètrica diferent de la resta de la ciutat i on un espai de 8 metres d'amplada pot prendre la consideració de plaça, si per plaça entenem un espai obert normalment dur i de dimensions manifestament superiors als carrers que a ella aboquen. Per la importància i el paper que poden fer aquestes places es passen a detallar a continuació, amb la seva dimensió, posició, estat actual i funció actual o prevista en el Pla Integral, dins el Sector 1 del Conjunt Històric:

L'articulació d'una de les dues parts més característiques de la **Façana de la ciutat**, contempla l'àrea compresa entre **l'Escorxador** i **la plaça del Paolet**, recollit en el present planejament (PEUCHT.S1) com **l'Àmbit Territorial 2 (AT2)** del Sector 1 del Conjunt Històric.

Sobre el futur tractament d'aquest àmbit, el PEUCHT.S1 defineix les característiques i els paràmetres sobre l'articulació de la façana fluvial, entre dues fites concretes: **el conjunt de l'Escorxador** com a edificis arquitectònics ben articulats i remarcables, tant des del punt de vista formal com paisatgístic i que han esdevingut uns magnífics contenidors culturals que acullen el **Museu de Tortosa**. A l'altre extrem es troba la **plaça del Paolet**, com a referent que limita, a través del Pont de l'Estat, les dues façanes (nord i sud) patrimonials i més representatives de la ciutat.

Al centre se situaria la futura **Plaça de la Catedral**, un espai de nova factura, ja regulat en els planejaments anteriors i recollit en l'actual Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2007) que ara s'inscriu en un projecte global de transformació de la façana de ciutat. En aquest marc ha d'aparèixer un espai privilegiat de contacte de diverses edificacions patrimonials amb el riu (l'Escorxador, la Catedral, el Palau Episcopal, el Palau de la Diputació del General,...) com un indret enriquidor en la lectura del nou paisatge urbà. L'àmbit d'actuació concret, estarà articulat amb el tractament de tota la façana fluvial (AT2) i haurà de resoldre's a partir d'una sèrie de paràmetres que el pla defineix en la seva normativa.

En aquesta renovació estratègica del front fluvial de Tortosa, el present PEUCHT vol posar de manifest la necessitat de recuperar la connexió històrica entre el **Barri de la Catedral** i el **Barri de Ferreries**, a través d'una passera de vianants que se situï on, tradicionalment, hi havia el **Pont de Barques**. La intervenció, haurà de comportar un alt benefici cultural per a Tortosa, així com el reforçament de la identitat patrimonial, la millora en la connectivitat entre les dues ribes del riu, una nova perspectiva en la contemplació de la façana històrica, la recuperació de la memòria històrica i social, així com una notable millora en la comunicació, evitant o reduint, dràsticament, el trànsit de vianants pel **Pont de l'Estat**. A través d'aquesta operació la ciutat recuperarà un reequilibri històric en la connectivitat entre les dues bandes del riu, aproximant el Barri de Ferreries amb el Nucli Antic, potenciant els Palaus i els béns patrimonials més destacats del Conjunt Històric.

Altrament, de la mateixa manera que l'antic **Pont del Ferrocarril** ha estat recuperat com a via de connectivitat per a vianants, entre els dos marges del riu, a l'alçada de l'Estació i l'Eixample per comunicar-se amb Ferreries, el PEUCHT planteja que, en un futur, cal portar a terme la connexió a l'altre extrem, en la part central del Nucli Antic.

Només cal fer una anàlisi detallada de la planimetria històrica, que s'acompanya en el present document, per comprovar el paper referencial que ha tingut aquesta connexió al llarg de la història, tant en els períodes bèl·lics com en les èpoques de pau, significat un important punt d'enllaç entre la zona residencial de la ciutat i els assentaments, residencials o industrials, situats al Barri de Ferreries.

L'ordenació de la **plaça de l'Olivera** constitueix un tractament específic per un espai davant situat a la porta de la Catedral del mateix nom i que s'originà per l'afectació d'unes construccions que tapaven en gran part aquesta porta lateral del temple. El projecte és de mínims, un paviment únic un canvi de geometria i de material, just davant mateix de la Porta de l'Olivera i una correcta il·luminació de l'espai. La modificació respecte l'ordenació actual configura clarament la conceptualització d'entrar en un espai d'estada, un lloc que reculli l'entrada i la sortida del recinte de la catedral i que fa les funcions d'avant-sala d'aquesta edificació. El **carrer de la Rosa i de la Mercè** s'han d'interrompre pel paviment de la plaça de l'Olivera i han de perdre la continuïtat actual al davant d'aquest espai. La superfície de la plaça de l'Olivera té una extensió de 326 m² de sòl.

A la part baixa més interior del barri del Castell, es troba aquesta plaça de nova creació: la **plaça del Castell**. L'espai apareix de la gestió del Pla Especial del Barri del Castell, amb una decidida intervenció pública sobre el conjunt dels immobles en molt mal estat de conservació, majoritàriament abandonats i sobre els que, al llarg dels últims temps, s'han obert un nombre significatiu d'expedients de ruïna. La superfície de la plaça del Castell té una extensió de 195 m² de sòl.

La **plaça dels Estudis** és un espai urbà situat entre el carrer de la Mercè i el carrer de Sant Domènec, tots just davant dels Jutjats als qui dona plataforma perspectiva. Per les seves dimensions més que una plaça quasi es tracta d'un eixamplament del carrer, però precisament per aquesta condició singular d'eixamplament pren el nom de plaça ja que és en aquesta forma on troben cabuda algunes places. La urbanització aquí, dins del criteri generalitzat de tractament unitari, fa notar la condició explícita d'entrada sobre un espai específic d'estar, un espai del

vianant, un espai més estàtic que no pas dinàmic, com correspon a la majoria dels espais-plaça. La superfície de la plaça dels estudis té una extensió de 250 m² de sòl.

Finalment la jerarquització de l'espai públic inclou la urbanització d'un espai lliure – verd, en l'àmbit del Sector 1 del Conjunt Històric que ha de fer les funcions de parcs del Nucli Antic, repartits de forma equilibrada en el conjunt i amb funcions específiques concretes. Es tracta d'un parc dins la geografia pròpia del Nucli Antic, que ha d'oferir espai de passeig i estada al conjunt dels ciutadans residents i veïns del sector augmentant els valors patrimonials –especialment paisatgístics- i la qualitat de vida de les condicions de l'habitat urbà d'aquest entorn.

El **parc del Castell**, que més pròpiament s'hauria de parlar d'un parc mirador, s'ofereix com una continuació del Passeig de Ronda del Castell en la part del barri de Sant Jaume, i que amb aquesta part conclou la circulació al voltant del peu del Castell de la Suda i completa així un important itinerari turístic que relaciona les dues parts extremes del Nucli Antic: la de la vessant de Remolins amb la de Montcada.

- **Prioritat a la circulació de vianants** enfront de la circulació rodada. La intervenció en el conjunt dels carrers del Nucli Antic està suposant una especial atenció a la qualitat de l'espai urbà amb una preferència de la circulació vianants sobre la rodada, amb la definició d'àrees i carrers de prioritat invertida o pacificació del trànsit, amb accés restringit als veïns i serveis específics del Nucli Antic. Aquesta urbanització que vol preservar les actuacions patrimonials d'arrelament al Barri, comporta una atenció particular sobre la gent gran i els infants, a la vegada que suposa aplicació de mesures sobre la equitat de gènere en l'ordenació de l'espai urbà. La secció serà essencialment única, sense desnivells i en el cas que sigui necessaris, es dona preferència de continuïtat al passeig del vianant respecte la continuïtat del recorregut del vehicle. Es volen evitar les circulacions de pas i, per aquest motiu, s'implementen mesures dissuasòries dels recorreguts que no tinguin com a destí el propi Nucli Antic.
- **Homogeneïtzació en els acabats dels materials.** La urbanització d'una superfície destinada a espais públics, entre carrers, places i parcs, amb la intensitat de l'obra urbanitzadora concentrada en l'espai central del Nucli Antic, comporta la definició d'uns criteris comuns d'urbanització que serveixin de model i de referència al conjunt de les actuacions i per tant puguin definir una determinada imatge urbana pròpia i unitària de tot l'àmbit. Al respecte, el PINCAT, ha iniciat l'elaboració d'un tipus de llibre blanc de les actuacions al Nucli Antic on, en forma de fitxa es defineixen mobiliaris, materials, acabats i la forma de tota l'obra a realitzar, amb algunes excepcions. En general el material i acabats són similars als emprats en altres intervencions recents, amb la introducció d'una banda més fina acabada en marbre de la Cinta que es un material característic i propi del territori de les Terres de l'Ebre. En general el material serà de dimensió reduïda que faciliti la reposició, secció continua que faciliti el desplaçament i amb junta ortogonal que faciliti la col·locació i manteniment.

Les altres actuacions que s'inclouen en l'eix de la urbanització fan referència altres aspectes que han de suposar una millora de la qualitat de l'espai i de la convivència i que ha d'afavorir, també, un reforçament dels valors patrimonials del Conjunt Històric. En concret les altres accions incloses en aquest camp són:

- **Programa de millora de l'enllumenat** d'un conjunt de carrers, que actualment estan mal il·luminats, amb intensitats inferiors a 10 luxes i amb una il·luminació no homogenis que es la que caldria cercar. (veure Annexos Fitxa 4.3.2.c)
- **Programa de la renovació de la xarxa d'aigua potable**, que està integrat dins del Pla Director de l'abastament d'aigua del conjunt de la ciutat i que pel casc antic té unes accions específiques donades les condicions de precarietat de la mateixa instal·lació. (veure Annexos Fitxa 4.3.2.a)
- **La col·locació d'una xarxa d'hidrants** que garanteixin una millor seguretat en l'espai públic i en les edificacions i augmentessin l'eficàcia de l'actuació dels cossos d'extinció d'incendis en cas de sinistre. (veure Annexos Fitxa 4.3.2.b)
- **La instal·lació de contenidors soterrats** dins del pla de gestió del residu, que afecta directament al Nucli Antic, per la seva especificitat i singularitat de l'espai públic, i on amb la renovació de la urbanització general s'incorpora el soterrament dels contenidors en les que poder realitzar la recollida de brossa selectiva.

L'eix vertebrador de les accions sobre el Nucli Antic que incorpora la urbanització inclou accions sobre millores en l'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques (veure Annexos Fitxa 06.2.15), com la

construcció de guals per vianants, construcció de rampes en edificis públics i col·locació d'escossells en arbres per millorar la mobilitat vianants.

Camps d'actuació i accions incloses dins l'eix de la urbanització (PINCAT) que incideixen en la millora de la qualitat dels espais urbans i reforcen la valorització del Conjunt Històric (CH) com a bé patrimonial:

- Pavimentació carrers i places
- Col·locació d'arbrat
- Instal·lació d'enllumenat
- Col·locació o reposició de mobiliari urbà
- Obres de conversió en zona de vianants
- Eliminació de barreres arquitectòniques
- Creació d'espais per a la col·locació de contenidors per a la recollida d'escombraries
- Ampliació de voreres
- Substitució o reparació de xarxes de clavegueram, electricitat, gas, telefonia i noves tecnologies
- Construcció de guals per vianants
- Instal·lació de recollida selectiva d'escombraries canalitzada
- Instal·lació de semàfors sonors
- Dotació d'espais verds, inclosa la seva urbanització i enjardinament
- Construcció de rampes en els edificis d'accés al públic
- Excavacions arqueològiques
- Col·locació d'escossells
- Instal·lació d'elements per facilitar l'accessibilitat als edificis

4.3.6 Sobre l'Habitabilitat

La recuperació patrimonial i la vertebració social del Nucli Antic passa principalment per recuperar la seva **condició de ser un bon lloc per viure**. Per tal d'avançar en aquesta línia, el document del PINCAT estableix un conjunt de programes destinats al foment de construcció i la rehabilitació amb ajudes complementàries a les ja previstes en el decret de rehabilitació de la Llei de Barris. Així, de forma particular, es preveuen ajudes a la rehabilitació de les façanes, de les cobertes, dels elements comuns de les instal·lacions generals i ajudes sobre la incorporació de noves tecnologies en tot el conjunt edificatori del Nucli Antic.

En el marc de la rehabilitació la legislació actual assenyala els tipus d'actuacions financiables, tant si son a nivell d'edifici com d'habitatge, així com el percentatge màxim i la quantia màxima de la subvenció en base al nombre d'habitatges de la finca quan es tracta de rehabilitació dels elements comuns de l'edificació.

Resten, per tant, les actuacions d'adequació de les instal·lacions comuns dels edificis i les actuacions de millora relacionades amb la sostenibilitat i l'eficiència energètica, referides als aïllaments tèrmics i acústics i possibles sistemes alternatius d'energia. En aquest sentit les actuacions que es portin a terme hauran de ser respectuoses amb els valors patrimonials individuals i de paisatge que ofereix el Conjunt Històric. Per tant, la instal·lació de plaques solars o altres instal·lacions que apareguin en les façanes, cobertes tradicionals (inclinades o terrats) de totes les edificacions del Sector 1 del Conjunt Històric no seran admeses.

4.3.7 Sobre la dinamització econòmica

La dinamització econòmica i per extensió la millora urbanística del Sector 1 del Conjunt Històric, també inclosa en els programes d'actuació del PINCAT, anirà fonamentalment encaminada als **programes d'atenció al comerç, als plans de foment de l'acció cultural i turística sobre el centre**. Comprendran programes de foment i difusió de la realitat del Conjunt Històric de Tortosa com un paisatge singular ple de valors culturals associat a d'altres accions coordinades per aconseguir una manifesta transformació de l'espai físic i social del centre històric.

4.3.8 Sobre la cohesió social

En el **camp de la cohesió social i la dinamització econòmica és necessari incloure, totes les accions anteriors**, ja que les millores en la urbanització, en els equipaments i en l'habitabilitat són les primeres condicions bàsiques de recuperació d'un conjunt patrimonial, d'un teixit social i una atenció a les persones que són els principals actors i protagonistes de la revitalització del Nucli Antic.

4.3.9 Programes de millora urbanística

Programes de promoció local i turística: **Confecció guia d'arquitectura del casc antic**. La confecció de la guia del casc antic ha de ser una oportunitat de posar en valor tot el Conjunt Històric de Tortosa, elevar el seu atractiu turístic i ampliar el marc del coneixement respecte el conjunt dels edificis catalogats, el valor dels teixits urbans diferenciats, les trames residencials i en general la història de formació de la ciutat.

4.3.10 Senyalització: La ruta del Renaixement

La **Festa del Renaixement** és sens dubte uns dels actes centrals i de més difusió de la realitat del Nucli Antic, ja que quasi íntegrament es celebra en el mateix espai físic del Conjunt Històric.

La senyalització dels principals llocs de la festa, que per extensió són del Nucli Antic ha de servir per ampliar la difusió i coneixement de l'espai on celebra la festa, emmarcada en la història de la pròpia ciutat i en el reconeixement dels valors patrimonials que disposa.

4.3.11 Il·luminació edificis emblemàtics

El programa de il·luminació dels edificis monumentals, a l'igual, que algunes de les accions anteriors té per objecte, valorar i ensenyar el patrimoni extens del Conjunt Històric. El programa es concentra en les principals peces del patrimoni arquitectònic del Nucli Antic, com la Catedral; el Palau Episcopal; els Reials Col·legis; Sant Domènec, etc., tots ells a l'interior de l'àrea delimitada en el Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa.

4.3.12 Difusió: Edició de díptics sobre els elements més destacats del Conjunt Històric

L'edició dels díptics es una acció complementària de la guia del Nucli Antic del Conjunt Històric. En aquest cas, es vol abordar una difusió més ampla i dirigida al públic en general, sobre els valors patrimonials de conjunt, assenyalant les peces més importants i referents del patrimoni arquitectònic d'aquest àmbit del Conjunt Històric.

4.4 PERIÒDES ARTÍSTICS I ESTILS REPRESENTATIUS DEL CONJUNT HISTÒRIC

Tortosa ha estat habitada de forma contínua des de l'època romana, i el teixit edificatori s'ha anat superposant o modificant al llarg dels temps, aspecte que dona lloc a una ciutat molt heterogènia pel que fa a tipologies, estils arquitectònics i tècniques constructives, especialment en tot l'àmbit del Conjunt Històric.

No es tracta de fer un inventari acurat d'aquesta diversitat, doncs ja existeix el *Catàleg d'edificis i conjunts urbans de caràcter històric, artístic i ambiental* que reconeix els edificis i elements construïts més destacats atenent a les diverses tipologies imperants en la ciutat.

Cal fer referència, però, als períodes estilístics que implícitament es refereixen, també, a valors constructius i arquitectònics i, en certa forma, a les tipologies que es troben dins el Conjunt Històric. Es segueixen els capítols que estableix el Catàleg: *període romà i islàmic, el gòtic, el renaixement, el barroc i neoclàssic, el modernisme i l'arquitectura eclèctica, el retorn al classicisme i la postmodernitat*.

Del **període** més antic de Tortosa, el **romà i l'islàmic**, cal parlar de restes arqueològiques i no de construccions, ja que pràcticament totes es troben en el subsòl, o bé a l'interior d'elements posteriors que les van aprofitar parcialment.

Del **període gòtic**, són remarcables els palaus i convents, posteriorment reformats i ampliat, però destaca per sobre de tot la Catedral, considerada la darrera de les grans construccions gòtiques religioses de Catalunya i un dels seus millors exponents.

L'**estil renaixentista** coincideix amb l'època d'esplendor econòmica i cultural de la ciutat. Apreixen els palaus nobles i de la burgesia, en especial al carrer de Montcada, esglésies com la de Sant Domènec, elements de la Catedral, però sobretot els Reials Col·legis, possiblement els millors edificis del renaixement català.

L'**estil barroc** es troba representat, principalment, en construccions religioses, com la Capella de la Santa Cinta i en l'església del convent de la Puríssima.

El **neoclassicisme** s'introdueix amb l'arribada dels enginyers militars borbònics, i en són exemples les noves sagristies de la Catedral.

Amb l'expansió dels eixamples del segle XIX i XX arriba l'estil **modernista** i també de l'**historicisme eclèctic**, majoritàriament en edificis d'habitatges. En l'àmbit general del Conjunt Històric hi ha obres dels arquitectes J. Abril, V. Beltri, C. Buigas, P. Monguió, J.M. Vaquer. Aquests estils es concentren, principalment, a l'eixample del Temple, si bé alguns elements destacats com la Casa Grego o el complex de l'Escorxador es troben en el nucli antic del Conjunt Històric.

Posteriorment el **noucentisme** arriba de la mà d'autors com Rodríguez Lloveras i A. Barlett.

La guerra civil comporta la pèrdua de molts edificis en diverses zones de l'actual Conjunt Històric, i la postguerra es centra en la reconstrucció i reedificació, així com la reordenació de nous espais com la Plaça d'Espanya amb l'Ajuntament.

4.5 VALORACIÓ DELS ESPAIS D'INTERÈS DEL NUCLI ANTIC DEL CONJUNT HISTÒRIC

Com a complement a les zones establertes pel Catàleg el PEUCHT.S1 vol remarcar, de manera específica el reconeixement d'àmbits urbans que contenen valors destacats, tant paisatgístic, patrimonial, urbanístic-ambiental, com a nivell d'imatge sentimental del col·lectiu ciutadà.

L'àmbit del **Front Fluvial (AT2)** comprès entre el **recinte de l'Escorxador** i la **plaça del Paolet** que inclou la **Catedral** i el **Palau Episcopal**.

La **plaça de Nostra Senyora de la Cinta** i en general tot l'entorn del temple gòtic, com espai que ha d'agafar una forta rellevància donant continuïtat a les actuacions de millora i condicionament, tant del teixit edificatori com de l'espai urbà.

El **carrer de la Rosa, de la Ciutat, de la Cruera, Nou de la Vall, de Sant Blai**, importants vies, en la major part d'origen medieval i que configuren el teixit gòtic i renaixentista del nucli antic, i que encara representen importants artèries de vialitat, on cal trobar el just equilibri entre el trànsit de vehicles i peatonal. El carrer de Sant Blai és també l'artèria comercial del centre de Tortosa i nexa d'unió entre el teixit intramurs i l'eixample del XIX, camí de l'estació del ferrocarril i un dels més importants dins l'imaginari tortosí.

Cal esmentar a banda el **carrer de Montcada**, via noble per excel·lència, amb tot el conjunt de palaus gòtics i renaixement, on ja s'està realitzant un esforç de recuperació dels edificis per part de les diverses administracions.

Els **carrers de la Mercè** i **de Sant Domènec**, de traçat romà, eren el camí d'accés cap al portal de llevant, que duu des de la Seu fins als Reials Col·legis.

El **carrer de Santa Anna, Major de Sant Jaume** i **Major de Remolins**, de traçat romà, representen una sola artèria de continuïtat que porta de la Seu al portal septentrional, nexa d'unió de diversos barris històrics i que voreja el turó de la Suda.

El conjunt de carrers i passos a l'entorn del **Monestir de Santa Clara**, per la seva configuració medieval en una situació topogràfica singular al vessant del **Turó del Sitjar**, amb trams d'escales i rampes pronunciades.

El **Barri del Call**, si bé ha perdut bona part de les construccions originals, tot el seu entremat de carrers estrets i petites places ofereixen un gran interès des de l'urbanisme històric.

El **Barri del Rastre** és el paradigma del nou concepte urbanístic de finals del segle XIX a partir de la seva disposició de malla ortogonal donant continuïtat al teixit històric.

Finalment, tots els espais que configuren **el sistema defensiu de la Tortosa del segle XVIII**, amb els traçats de muralla, baluards, fortins exempts, aprofitant la topografia, no sols pels seu interès documental i monumental, sinó també per la seva característica de fita paisatgística i visual.

5. CRITERIS DEFINITORIS

5.1 Introducció

De l'anàlisi evolutiu de l'estructura urbana que conforma el Sector 1 del Nucli Antic, s'observa una homogeneïtat en el seu teixit a diferència de les àrees perimetrals de creixement, dins la resta del Conjunt Històric, sotmeses a unes intervencions al llarg de la segona meitat del segle XX que han alterat la uniformitat, singularment en el llenguatge arquitectònic introduït.

Una de les finalitats del PEUCHT.S1 ha estat, per tant, establir els criteris i facilitar les eines i els instruments que puguin corregir i/o adequar les edificacions contràries o disonants a una millor integració, sempre que sigui possible, a les característiques d'un nucli històric consolidat d'alt valor patrimonial en el seu conjunt.

5.2 Antecedents: el POUM i el Catàleg de Béns

L'àmbit del Sector 1 del Nucli Antic, previ a la redacció d'aquest document urbanístic, es troba regulat pel **Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM)** a través de les especificacions definides en el Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa.

El Catàleg estableix cinc àrees urbanes, englobades dins el capítol de **CONJUNTS I AMBIENTS URBANS D'INTERÈS DEL TERME MUNICIPAL DE TORTOSA** que, per les seves característiques tipològiques, parcel·laries i formals conformen la imatge urbana, i que cal protegir integralment, de forma directa. La primera d'aquestes àrees és la que correspon al **Centre Històric de Tortosa (CHT)**.

Altrament, dins dels conjunts urbans el Catàleg defineix dues zones que per les seves característiques peculiars estan regides per un ordenament propi:

a) Zona Especial de Caràcter Artístic Ambiental (ZEC), on es promou la conservació ambiental dels teixits de referència.

b) Zona d'Actuació Específica (ZAE), formada pels nuclis a partir dels quals s'ha de rehabilitar el Centre Històric de Tortosa.

Aquests Conjunts i Ambients Urbans són definits en el Catàleg en base a la protecció específica de la Llei del Patrimoni Cultural Català 9/1993 com a Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN), Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) i Béns Integrants del Patrimoni Cultural Català (BIPCC). Així el primer dels BCIN que es contempla és l'anomenat **Centre Històric de Tortosa (CHT)**, format per part de delimitació **Casc Antic Històric Artístic (CAHA)**, fixada segons Decret 559/1976 del Ministeri de Educació i Ciència, a més de la **Zona de Protecció (CA)**.

Finalment, dins d'aquest àmbit (**Centre Històric de Tortosa**) el Catàleg estableix diverses zones en funció de l'especificitat dels diversos teixits i de la singularitat dels conjunts i béns patrimonials que les conformen. Entre les mateixes cal destacar, per la seva implicació directe com a configurador del Sector 1 del Conjunt Històric, la **Zona Especial de Caràcter Artístic Ambiental I (ZEC I)**, que delimita el sector comprès entre la Catedral i la part inferior de la Suda amb els **Sectors d'Actuació Específica** següents: la **Zona d'Actuació Específica I (ZAE I)**, delimitada pel sector de la Catedral i del Palau del Bisbe, i per una part de la façana fluvial de Tortosa i la **Zona d'Actuació Específica II (ZAE II)**, delimitada pel sector dels Reials Col·legis i dels Jutjats.

5.3 Objectius

La pròpia gènesi del terme municipal com a conglomerat format d'àrees i sectors diversos reflecteix, en la seva imatge, l'estructura diferencial en la formació del nucli antic de Tortosa i els barris que el conformen.

Es pot parlar d'un policentrisme de ciutat, on apareix marcadament el conjunt històric amb la seva configuració com a perfil propi identificador, tant des del riu Ebre com des del Castell de la Suda, amb notables elements patrimonials, tots ells BCIN, com el propi Castell, la Catedral o els Reials Col·legis.

El tractament del Conjunt Històric (CH) tot i que es fa partint d'una visió global, es fragmenta per tal de possibilitar la redacció del document per fases. Així, d'acord amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Tortosa, un cop dividit en àmbits o sectors el territori que configura el Conjunt Històric (CH), es decideix iniciar la redacció del pla en l'anomenat com a Sector 1 del Nucli Antic a fi d'abordar, entre d'altres aspectes, l'especificitat que representa afrontar una solució per l'illa de cases que es troba davant de la façana principal a la Catedral de Tortosa. El PEUCHT.S1 parteix de la voluntat de fer viable el planejament aprovat amb la sensibilitat que representa un document urbanístic que te com a objectiu preservar, des de l'òptica patrimonial, els ambients, conjunts i elements de l'àmbit delimitat.

Com a premissa de partida el PEUCHT.S1 preserva les categories establertes en la valorització individualitzada dels edificis patrimonials inclosos en el Catàleg, però també té en compte la resta d'edificacions que, per sí mateixes, no presenten un valor arquitectònic considerable, incloent-hi una reflexió sobre els criteris d'intervenció en els solars buits en funció de la posició on s'inscriuen. Així, en el primer cas es valora la relació tipològica amb altres edificacions semblants amb les que formen un ambient o front edificatori consolidat difícilment separable; fins i tot es pot assegurar que moltes peces no tenen sentit sense aquest entorn que les ha condicionat i les segueix condicionant, en la seva concepció. En el segon cas, els criteris d'intervenció es concreten a partir de la reflexió del marc on se situen, fent compatibles les normatives emanades del POUM amb les prescripcions i regulacions específiques que defineix el PEUCHT.S1.

La descontextualització o desprotecció total actuaria en detriment de la pròpia peça i de la unitat del conjunt. Així, per exemple, una casa de tipus tradicional aixecada al llarg del segle XIX es reforça en l'existència d'altres del mateix tipus al costat, com ho són les cases entre mitgeres que conformen els diversos fronts edificatoris variables del conjunt històric, tots ells amb personalitat pròpia i que presenten les estructures de la major part dels carrers i barris del Nucli Antic de Tortosa.

Els criteris bàsics de protecció general i específica s'han establert amb la voluntat de definir el model de consolidació i/o transformació de la ciutat històrica desitjat, les millores urbanes a assolir i les mesures d'intervenció que s'han de portar a terme.

Tots els àmbits territorials o sectors que conformen la totalitat del Conjunt Històric de Tortosa (CH) estaran sotmesos a un determinat criteri d'intervenció estretament vinculat als diversos valors de paisatge urbà i a les tipologies diferenciades però integrades que representen. És per aquesta raó que en el moment d'iniciar la redacció del pla en el Sector 1, s'ha decidit descriure l'estat actual i recollir unes línies d'intervenció per a totes les parcel·les que el configuren. Aquest treball acurat determina el Catàleg que s'adscriu al pla, diferenciant diversos nivells de protecció i d'actuació en rehabilitació o obra nova. Així es concreten el conjunt de les fitxes identificatives de parcel·la (FID) i la corresponent normativa d'aplicació general i particular.

El PEUCHT.S1 es redacta a partir de visions polièdriques, multidisciplinàries i d'abast territorial sota les òptiques següents:

- Comporta un pla de protecció que també ha d'afavorir una promoció tècnica, econòmica i un millor coneixement i reconeixement de l'evolució històrica del nucli antic i de la ciutat de Tortosa.
- Es vol valorar i preservar el bé cultural-etnològic-històric, a partir d'un concepte anomenat **protecció documental**, més enllà de la gestió urbanística convencional, que permet determinar, per alguns elements, un grau de protecció que no comporti, obligatòriament, una protecció física del bé, però que reculli en un treball d'investigació el testimoni gràfic i documental del bé, mitjançant la redacció d'un **informe patrimonial**.
- El grau de protecció i de cadascuna de les edificacions que conformen el Sector 1 del Conjunt Històric (CH), s'ha estimat a partir d'un discurs tècnic i professional sota visions plurals. La determinació d'una **protecció física** en els seus diferents graus o nivells (integral, parcial o ambiental) comporta la definició individualitzada de criteris per cadascun dels elements; indicant, especialment, què ha de ser preservat, com s'ha d'intervenir i què i com s'ha d'adequar als criteris d'integració definitis en el pla.
- El PEUCHT.S1 i el seu Catàleg ha de ser un **document urbanístic** però també **didàctic i pedagògic**. Cal per tant una col·laboració entre administració, particulars i la ciutadania en general per desenvolupar-lo.
- Es considera que la justificació primordial per preservar el patrimoni no pot ser únicament a partir del seu valor intrínsec -entès com element material- sinó a través del seu valor relatiu, associat a altres factors rellevants -materials o immaterials- com la cultura, la història, la ubicació física, la imatge

paisatgística i/o la capacitat de consolidar, encara que sigui puntualment, la identitat i la personalitat de Tortosa.

- Es pretén establir un **marc d'actuació concreta per la façana de ciutat** corresponent al marge esquerra de l'Ebre -en l'àmbit corresponent al Sector 1-, com també per a cadascun dels ambients, fronts, conjunts o elements inclosos dins els límits del pla.
- Es podrà preveure, per a la seva gestió futura, d'un pressupost econòmic i d'uns mecanismes d'ajut pel correcte manteniment i execució del PEUCHT.S1. Caldrà, doncs, posar èmfasi en els aspectes complementaris per a un millor desenvolupament del pla: manteniment i restauració, pla de subvencions, tractament fiscal, etc.
- Altrament, s'avaluen sistemes de salvaguarda o conservació d'elements arquitectònics identificadors de la tipologia més genuïna de la construcció tradicional al nucli antic: reixes i baranes de forja, llosanes de balcons en pedra, ràfecs, cornises, emmarcaments de les obertures (brancals i llindes), plaques commemoratives, elements ceràmics..., estimant el seu manteniment, la recol·locació en una nova posició o preveient el seu possible trasllat al Museu de Tortosa en funció dels seus valors.

En les fitxes individuals FID s'indiquen, tant les raons que justifiquen el Nivell de protecció de les edificacions i dels seus elements, com els criteris per a la seva intervenció.

Amb l'establiment dels cinc Nivells de protecció es pretén preservar l'essència de les edificacions, en funció dels seus valors, no només per raons arquitectòniques o estilístiques, sinó per la singularitat dels béns mobles o, fins i tot, pel seu rol en la història social i econòmica de Tortosa.

Generalment, en les construccions catalogades amb els Nivells de protecció 1 (Integral) i 2 (Tipològica) es vol mantenir la composició de l'estructura arquitectònica i els elements de decoració, interiors i exteriors (també per les que gaudeixen dels Nivells 3 i 4 (Ambiental / adequació ambiental), presents en les façanes, sempre que aquests elements siguin originaris o bé que mantinguin l'interès patrimonial (arquitectònic, social, cultural).

Quan es projecti la remodelació de les façanes amb valors arquitectònics o estilístics acreditats, haurà de restituir-se, en cas d'haver estat modificada o clarament distorsionada, la imatge unitària de les obertures al carrer amb tots els seus elements arquitectònics i decoratius originals. El color dels elements de tancament, com la fusteria i persianes, tot i poder preservar els principals trets que el personalitzen, inclosos els elements de forja, plaques identificatives i singulars (antigues companyies d'assegurances d'incendis), reixes, etc...

En els edificis catalogats pels seus valors arquitectònics, estructurals (arcs interiors,..), estilístics o compositius, s'hauran de mantenir, tant la proporció dels forats com altres elements decoratius originals, sigui en la façana com en el seu interior -en el cas d'estructures arqueològiques vistes com parts de la muralla històrica, per exemple. Per aquest motiu es mantindrà o restituirà, en el cas que hagi estat alterada, la composició original de la façana i es preservaran els elements arquitectònics, estructurals i altres que puguin definir la decoració original en les edificacions que gaudeixen dels Nivells de protecció 1, 2 i 3 (façanes).

- Finalment, per la redacció dels documents del PEUCHT.S1, s'ha volgut utilitzar les noves tecnologies amb l'ús dels programes informàtics més idonis i compatibles: per la superposició de planimetries i fotovols històrics sobre documents actuals de les mateixes característiques; per establir sistemes de georeferència cartogràfica amb l'atribució de les coordenades GPS dels béns catalogats; per la implementació de les fitxes del Catàleg (base de dades en format Access); per a la plasmació planimètrica dels béns catalogats i els respectius nivells de protecció, així com per la realització dels plànols d'emplaçament dels béns i la definició dels seus entorns (CAD); per les assignacions derivades del Cadastre (Oficina del Cadastre Virtual); per la captació d'imatges aèries a través de programes de visualització de fotovols,...

Tot el desplegament de mitjans tècnics s'ha fet de forma coordinada amb el Servei d'Informàtica de l'Ajuntament de Tortosa amb la finalitat de que, tant els documents gràfics com els de text, siguin plenament compatibles amb les eines que disposa el municipi possibilitant la seva immediata associació i vinculació amb d'altres bases complementàries i facilitant els sistemes de reproducció i visualització digital.

5.4 Establiment dels criteris per a la valorització del Conjunt Històric

A partir del procés d'anàlisi del teixit històric i de les disposicions emanades del Catàleg es determina la necessitat de lligar, entre sí, els diferents àmbits de protecció establerts, amb el conjunt de béns catalogats amb una visió més àmplia i definitiva per a la totalitat de les parcel·les que se situen dins l'àmbit del present PEUCHT.S1.

Per tant cal lligar les dues escales de valors per tal de definir les actuacions integrals i detallades per cadascuna de les unitats parcel·làries que s'inclouen dins els límits del Sector 1 del Conjunt Històric (CH): la derivada del Catàleg i la que prové de la pròpia essència del PEUCHT.S1. Així, aquesta segona visió permet valorar edificis, conjunts, elements o ambients que en aquesta òptica unitària que són mereixedors de conservació i/o adequació, sense arribar a tenir el nivell del que s'entén normalment per "catalogable" en una lectura purament individualitzada i més tenint en compte les regulacions que es determinen pels elements integrants del Catàleg, tots ells sotmesos a les disposicions que emanen de la Llei 9 de 30 de setembre de 1993 (Llei del Patrimoni Cultural Català).

Com a conclusió es pretén adscriure a cada parcel·la un nivell de protecció/adequació mitjançant regulacions urbanístiques que permetin assegurar, d'una banda, la seva conservació real –per acumulació de més d'un valor assignat- al quedar regulat com s'hi pot intervenir o la seva adequació, també sota criteris definits individualment, de l'altra.

El PEUCHT.S1 comporta la definició d'uns nivells de protecció, en dues escales, la derivada dels valors intrínsecs com element o conjunt singular i l'assignada a través de l'ambient o el front edificatori on se situa per tal de millorar la seva efectivitat a través d'una visió paisatgística i patrimonial de conjunt.

L'objectiu és regular la permanència d'elements i ambients significatius, no només a nivell d'aquest primer àmbit de treball –el Sector 1 del Conjunt Històric (CH)- sinó de la resta del teixit urbà que conforma la totalitat del conjunt i entorns de protecció, així com d'aquells més lligats a la totalitat del municipi i que tenen continuïtat com a perllongació visual i que poden posar en relleu la capacitat de diàleg arquitectònic entre el vell i el nou. Ens referim a vials característics; formes parcel·làries; tipologies edificatòries i obres d'arquitectura singular que s'han bastit en períodes més recents i que s'encaixen, sense perdre la seva singularitat, en la part més definitiva de la ciutat de Tortosa, sigui el nucli antic o els eixamples de creixement que l'envolten.

És clar, doncs, garantir la coordinació entre els nivells de protecció que estableix el PEUCHT.S1 amb les determinacions urbanístiques del planejament general, perquè no puguin entrar en contradicció.

5.5 Valorització del patrimoni arqueològic

El patrimoni arqueològic català el configuren el conjunt dels jaciments amb vestigis de l'activitat humana del nostre país. La LPCC (9/1993) reconeix com a **Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN)**, els àmbits següents:

- **Zones Arqueològiques (ZA)**

Lloc on hi ha restes de la intervenció humana que solament és susceptible d'ésser estudiat en profunditat amb la metodologia arqueològica, tant si es troba en la superfície com si es troba en el subsòl o sota les aigües.

- **Zona Paleontològica (ZP)**

Lloc on hi ha vestigis fossilitzats, constituint una unitat coherent i amb entitat pròpia, encara que cadascun individualment no tinguin valors rellevants. Segons l'**Inventari del Patrimoni Cultural Immoble. Patrimoni Paleontològic** del Departament de Cultura, hi ha tres registres de jaciments paleontològics en el terme municipal de Tortosa; dels quals únicament l'anomenat "Jaciment Paleontològic de Tortosa" (Reg. 12847) afecta l'àrea del Conjunt Històric. El context del mateix s'esmenta a partir de la presència de *fòssils que procedeixen del subsòl de la ciutat de Tortosa i han estat extrets en diverses obres efectuades amb motiu de la construcció del Canal de Tivenys i de diferents llocs dels voltants*. L'edat geològica 00.03.01.02.02.02 correspon al Pliocè superior i, actualment, aquests jaciments es troben sota els edificis del sector delimitat del jaciment.

Altrament, la LPCC (9/1993) conté una regulació addicional pel patrimoni arqueològic: els **Espais de Protecció Arqueològica (EPA)** declarats pel Departament de Cultura¹⁵, així com les **Àrees o Zones d'Expectativa Arqueològica (AEA o ZEA)**.

¹⁵ L'art. 49 de la Llei 9/93 defineix els **Espais de Protecció Arqueològica (EPA)**. "Es consideren Espais de protecció arqueològica els llocs que no han estat declarats d'interès nacional on, per evidències materials, per antecedents

Per tant, en el cas dels jaciments arqueològics no delimitats i de les Zones d'Expectativa Arqueològica (ZEA) s'ha de preveure que, fins la seva delimitació, precisen d'un **entorn de protecció ampli** (raonat a partir de les troballes superficials o de la informació de què es disposa o superfície amb un radi de 100 metres des del centre de la troballa que dona lloc a la ZEA o jaciment, superfície que s'haurà d'adaptar al plànol parcel·lari).

Com a mesura correctora, per tal de protegir possibles jaciments no documentats, s'ha de preveure i tenir en compte els resultats d'una prospecció arqueològica del seu àmbit assenyalat.

El PEUCHT.S1 recull elements amb protecció arqueològica específica, definits pròpiament com a jaciments arqueològics, la major part procedents de l'Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya.

5.5.1 Objectius

El PEUCHT.S1 planteja salvaguardar el patrimoni arqueològic, i elements d'interès paleontològic i geològic, tot possibilitant les necessàries tasques científiques d'estudi i documentació, i si s'escau recuperació o conservació.

Amb caràcter general es fan les següents consideracions:

1. El patrimoni arquitectònic disposa de recolzament en la memòria col·lectiva, mentre que el patrimoni arqueològic acaba essent reconegut i seleccionat, en la major part de les vegades, únicament per part dels especialistes i per tant, cal apropar-lo al reconeixement i a la sensibilitat del ciutadà.
2. El patrimoni arquitectònic és reutilitzable mentre que l'arqueològic, com a molt, és didàctic. Aquest aspecte pot restar interès en els seus valors d'aprofitament, especialment en termes econòmics i materials. En tot cas, se li ha de reconèixer l'interès com a recurs cultural i/o turístic.
3. Establir i coordinar els diversos nivells d'intervenció administrativa i de control d'excavació entre les administracions competents.
4. Garantir l'obtenció de documentació i desenvolupar l'estudi més acurat possible sobre qualsevol troballa arqueològica.
5. L'interès arqueològic no ha d'arribar només fins l'època medieval sinó que la metodologia arqueològica és apta per totes les èpoques.
6. Identificar, regular la intervenció i protegir, si s'escau, els béns mobles i immobles d'interès susceptibles d'estudi amb metodologia arqueològica, paleontològica o geològica sigui quina sigui la seva datació i cronologia.
7. Definir els àmbits d'expectativa arqueològica on existeixin indicis racionals, per evidències materials, antecedents històrics o altres, que permetin suposar l'existència de restes arqueològiques, geològiques o paleontològiques al subsòl.
8. Delimitar i regular la intervenció a les zones d'expectativa arqueològica, susceptibles de materialitzar intervencions preventives, amb anterioritat a la transformació del sòl i/o a la intervenció sobre un ambient o immoble explícitament catalogat.
9. Possibilitar sense apriorismes conservacionistes i amb una certa independència de la hipòtesis de reutilització física futura, la recerca científica i la documentació del patrimoni històric (estructures físiques i processos socials) a través de les troballes arqueològiques esdevingudes.

històrics o per altres indicis, es presumeix l'existència de restes arqueològiques o paleontològiques. Els espais de protecció arqueològica són determinats per resolució del conseller"

Quedaran protegits els àmbits específics delimitats pel Departament de Cultura i subsidiàriament per un àmbit de diàmetre de 50 m a l'entorn de l'àrea d'expectativa arqueològica. Les llicències d'obres dins d'aquest diàmetre hauran de ser objecte d'informe previ del Servei d'Arqueologia de la Direcció General del Patrimoni Cultural, que podrà dictaminar la realització de sondeigs arqueològics, per tal de delimitar el jaciment i requerir al promotor perquè presenti un estudi de la incidència que les obres poden tenir en les restes arqueològiques. Tindran el nivell de protecció integral que els assigna la Llei 9/1993 i el Decret 78/2002, de 5 de març del Reglament de protecció arqueològic i paleontològic de Catalunya".

10. Fomentar la recuperació física, la consolidació i l'adequació museològica dels béns mobles i immobles d'interès que estiguin en prou bon estat de conservació per a permetre intervencions restauradores tècnicament nítides.
11. Desenvolupar la cultura del manteniment i la integració creativa en el context urbà i paisatgístic dels conjunts de gran d'interès, en prou bon estat de conservació, sempre que permetin enriquir in situ la comprensió del procés històric i de formació espacial, ajustant-se al marc normatiu del planejament general i derivat.

5.5.2 Criteris

El patrimoni arqueològic té una funció científica (com a conjunt dels béns mobles i immobles que poden ser objecte d'estudis que precisen metodologia arqueològica), però també social i cultural en tant que la seva recuperació, consolidació, adequació i relació amb el context (sigui in situ o en centres especialitzats; mitjançant l'acció dels particulars o, per l'actuació pública) permetin el gaudi, la instrucció i la identificació del conjunt dels ciutadans a l'entorn de la història del lloc i les seves estructures físiques i socials.

El patrimoni arqueològic s'ha de considerar integrat des del punt de vista urbanístic – tot i la seva especificitat científica i jurídica- en el marc general del **patrimoni històric**, en estreta relació amb el patrimoni arquitectònic i també amb el patrimoni paisatgístic generat per la interacció de l'home i el medi natural.

La seva valorització va més enllà de les intervencions de recerca programades des dels diferents àmbits acadèmics i científics, i de les intervencions d'urgència desenvolupades d'ofici per l'administració en el cas de troballes fortuïtes i descobriments imprevistos. El reconeixement del "valor arqueològic" ha de materialitzar-se a partir d'intervencions preventives amb anterioritat a la definitiva transformació urbanística i infraestructural del sòl, convenientment programades des del planejament en les Zones d'Expectativa Arqueològica mitjançant els estudis d'impacte ambiental o la regulació de la intervenció en els projectes d'edificació, segons correspongui.

Aquesta intervenció preventiva en les ZEA o altres àmbits definits en el plànol normatiu corresponent, s'haurà de concretar inicialment per part del promotor de la transformació, en un estudi històric-arqueològic sobre el bé patrimonial i la incidència previsible de les obres o instal·lacions, que serà informat per l'administració per tal de definir les polítiques d'actuació arqueològica. Aquests hauran de ser redactats per tècnics especialistes i dimensionats a la rellevància de les restes o la significació històrica de l'espai, mitjançant els protocols d'actuació més escaients: documentació gràfica i plàstica, mostres, controls, prospeccions o excavacions. Les intervencions de consolidació, restauració i adequació d'elements o jaciments també es consideren intervencions arqueològiques.

En els casos que la rellevància de les restes, la significació històrica de l'espai a protegir, o els resultats dels sondeigs, requereixin d'un projecte arqueològic complex i d'ampli abast, es podran establir convenis entre el promotor i l'Ajuntament de Tortosa i/o el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Les conclusions definitives de la recerca podran servir per a orientar les condicions finals d'ordenació d'un sector, les mesures correctores de l'impacte d'una infraestructura o les condicions particulars de l'ordenació de volums de l'edificació, en atenció a l'establert a les normatives competencials en l'àmbit del patrimoni cultural.

Els béns mobles i les parts extretes de béns immobles hauran d'incorporar-se, segons la legislació vigent, en els fons museístics; mentre que els béns immobles conservats in situ, es podran integrar en els programes de senyalització i visita organitzats per l'administració local.

5.5.3 Procediment d'actuació enfront les troballes arqueològiques fortuïtes

El patrimoni arqueològic de Tortosa és susceptible d'incrementar-se amb noves troballes, amb l'aparició fortuïta de restes i de descobriments imprevistos.

Davant les troballes fortuïtes la legislació vigent és prou explícita. Així els articles 23, 51 i 52 de la LPCC (9/1993) indiquen que si durant l'execució d'unes obres es localitzen restes arqueològiques, el promotor o la direcció facultativa de l'obra han de paralitzar immediatament els treballs, han de prendre les

mesures necessàries per a la seva protecció i n'han de comunicar el seu descobriment al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en un termini màxim de 48 hores, el qual ha de traslladar la notificació a l'Ajuntament de Tortosa. És aleshores que l'administració disposa de vint dies per a efectuar-ne la valoració i decidir el tipus d'intervenció que cal emprendre.

La suspensió dels treballs de l'obra s'efectua sense dret a indemnització, i el govern català ha de resoldre en favor de la continuació de l'obra o de la incoació de les restes com a bé catalogat, en el termini màxim de dos mesos.

De ben segur però que, per a que s'aconsegueixi una sensibilització dels diferents sectors econòmics vers la comunicació d'aquest tipus de troballes a l'administració competent, cal un màxim compromís dels ciutadans vers els valors d'aquest patrimoni. Aquí la tasca de difusió patrimonial és fonamental i necessària: publicacions divulgatives, exposicions, programes didàctics per a escolars, conferències, etc.

L'administració municipal i nacional ha de ser igualment receptiva als problemes que poden generar aquestes troballes al promotor de l'obra –sigui privat o públic– en termes de calendari i costos dels treballs d'execució.

Finalment, entenem que cal buscar vies de diàleg, d'actuació àgil en la planificació de la intervenció arqueològica i, si s'escau, col·laborar en la recerca i la difusió dels treballs arqueològics aplicant mecanismes de suport econòmic.

5.6 Valorització del patrimoni arquitectònic. Categories de protecció

El PEUCHT.S1, tal i com s'ha esmentat anteriorment assumeix, en l'àmbit arquitectònic, les categories establertes en el document del Catàleg de patrimoni vigent, per tots els béns que en formen part, a partir de les categories regulades en el marc que defineix la Llei de Patrimoni Cultural Català (LPCC-9/1993): **Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN); Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)** i altres **Béns Integrants del Patrimoni Cultural Català (BIPCC)**.

Per la resta d'edificacions que conformen la totalitat de l'àmbit de treball (Sector 1 del Conjunt Històric), el pla proposa quatre nivells o categories de protecció que han de configurar les possibilitats d'intervenció:

Nivell de protecció 1. Protecció integral

Objectiu: Identificar edificis, construccions o béns de caràcter singular, de gran valor arquitectònic, històric o artístic que, amb independència del seu estat de conservació, s'han de mantenir íntegrament, amb respecte per les seves característiques específiques, siguin o no arquitectòniques, i dels elements o parts que el componen. Inclou les construccions que per la qualitat de la seva trama estructural i la mateixa posició urbana, són enteses com a referents "monumentals" i per tant ha de garantir-se la seva conservació amb els mètodes propis de la restauració adequada, així com en les altres intervencions permeses definides en la normativa associada: restauració i consolidació; rehabilitació; deconstrucció de cossos i altres elements sobreposats que no siguin d'interès per la història de l'edifici; treballs per la inclusió d'elements tecnològics i higièncs o sanitaris essencials pel seu ús i, en general, per la seva habitabilitat, sempre que es respectin les normes abans esmentades. Les actuacions que es realitzin en el marc de la restauració d'elements inherents al valor original del bé, en cap cas, podran suposar aportacions de reinvençió o nou disseny. L'adequació a les normatives sectorials relatives específicament en el camp de la seguretat (evacuació) i accessibilitat, es resoldran de la manera més compatible amb els valors acreditats del bé catalogat.

La pràctica totalitat dels elements arquitectònics situats en el Sector 1 del Conjunt Històric (CH) que reuneixen aquestes característiques formen part del *Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa* i estan enquadrats segons la categoria de Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN). Per tant, en aquests casos, els criteris d'intervenció i regulació específica venen determinats –de forma exclusiva– pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, segons el que regula la LPCC (9/1993). Totes les actuacions que es proposin hauran de passar, de forma preceptiva i vinculant, per la Comissió Territorial del Patrimoni Cultural de les Terres de l'Ebre.

Criteri general: Tot i que les edificacions adscrites a la categoria de Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) disposen de la seva pròpia regulació, a partir de les determinacions expressades, en cada cas, pel Departament de Cultura, hem volgut indicar –a títol exclusivament informatiu–

en les fitxes FID uns principis per a la valoració del conjunt del bé catalogat. En la resta de béns immobles que puguin disposar del Nivell de protecció 1 (integral), a nivell general, es protegeix la volumetria, llevat de casos excepcionals a valorar específicament i justificadament; la tipologia comprenent la forma i disposició de la caixa d'escala, dels patis, de les cobertes; els nivells definits pels forjats existents; la concepció formal dels espais interiors i de les dependències definides; les estances que preserven les seves decoracions originals o esdevingudes amb valors associats a la declaració del bé; la composició de les façanes, el ritme, proporció i forma de les obertures i tancament, amb la totalitat dels elements ornamentals i decoratius originals que les configuren; els béns mobles que formin part de l'element original, si existeixien, o els que revesteixin valors patrimonials associats al mateix.

Criteri principal d'intervenció: Tot i que les edificacions adscrites a la categoria de Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) disposen de la seva pròpia regulació en els criteris d'intervenció, a partir de les determinacions expressades, en cada cas, pel Departament de Cultura, hem volgut indicar –a títol exclusivament informatiu– en les fitxes FID uns criteris genèrics sobre les actuacions a portar a terme. En la resta de béns immobles que puguin disposar del Nivell de protecció 1 (integral), a nivell general, s'expressa la necessitat de conservació amb mètodes propis de la restauració adequada. En el moment que es planteja qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé, la seva evolució històrica i les tècniques constructives aplicades, caldrà redactar un **estudi patrimonial** que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual). Sens perjudici, en el cas dels Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN), de les determinacions emanades de la LPCC (9/1993).

Nivell de protecció 2. Protecció del tipus

Objectiu: Identificar edificis, construccions, béns o elements d'especial valor arquitectònic, artístic o ambiental, el valor dels quals resideix principalment en la seva estructura tipològica, reflectida en la composició de les façanes i en la disposició determinant d'elements referents de la construcció com el vestíbul, la caixa d'escala, els patis o celoberts. També es valoritzen les seves especials característiques estructurals i espaials, el sistema portant i/o la tècnica constructiva utilitzada; els valors dimensionals i de proporció; el tipus de paràmetres emprats i les condicions distributives associades a un estil determinat. Aquestes són parts o conceptes a mantenir, sense perjudici de les actuacions de rehabilitació, amb una restauració tipològica adequada que hauran de preservar i revaloritzar els esmentats elements d'interès.

Les intervencions que es portin a terme estan regulades per la normativa del present pla: restauració tipològica; consolidació; rehabilitació; ampliació en els casos que ho permetin les determinacions emanades del POUM i del present pla; eliminació d'elements sobreposats que es verifiquin com incoherents a l'estructura originària del bé; treballs de restabliment tipològic i de renovació d'una part –parcial o totalment enderrocada– de l'edifici, sempre que es demostrï documentalment la coherència de la proposta amb l'estructura originària de l'immoble o d'un altre mentre respongui al mateix tipus i període històric; deconstrucció d'elements estranys sobreposats a la implantació originària i que contribueixin a la recuperació funcional, així com la inclusió d'elements tecnològics i higièncs o sanitaris essencials per les exigències de l'ús i, en general, per la seva habitabilitat.

L'adequació a les normatives sectorials relatives específicament en el camp de la seguretat (evacuació) i accessibilitat, es resoldran de la manera més compatible amb els valors acreditats del bé catalogat. En aquest cas qualsevol proposta plantejada haurà de ser avaluada, de manera especial, per una Comissió Local del Patrimoni Cultural del Conjunt Històric de Tortosa (CPCCHT) que serà desenvolupada i regulada, al marge de l'aprovació d'aquest pla, mitjançant una ordenança.

Els elements arquitectònics situats en el Sector 1 del Conjunt Històric (CH) que reuneixen aquestes característiques formen part del *Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa* i disposen, per tant, de criteris d'intervenció i regulació específica que el present pla podrà matissar o esmenar. Pràcticament la totalitat dels béns inclosos en aquest Nivell de protecció disposen de la categoria de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) i les seves actuacions venen regulades tant per les determinacions expressades en el present document com per les disposicions establertes en la LPCC (9/1993).

Criteri general: Es protegeix la volumetria llevat de casos excepcionals a valorar específicament i justificadament; la tipologia (estructura principal: nivells de forjat, posició de la caixa d'escala, disposició de patis i celoberts i la composició, forma i ritme de les façanes).

Es podran admetre ampliacions, sotmeses a l'ordenació volumètrica o, en el seu cas, derivades de la redacció d'un Pla de Millora Urbana (PMU). En ambdós casos es respectarà l'estructura portant original i la definició dels elements tipològics del bé catalogat.

Criteri principal d'intervenció: Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats per aquests valors. Intervencions d'ampliació d'acord amb els criteris esmentats en el paràgraf anterior que hauran de preservar els valors tipològics que han justificat la seva catalogació amb aquest nivell de protecció.

En determinats béns patrimonials, en el moment que es plantegi qualsevol intervenció i per tal de garantir i acreditar el coneixement del bé, la seva evolució històrica i les tècniques constructives aplicades, es podrà requerir un **estudi patrimonial** que reculli els aspectes i detalls més inherents al seu caràcter patrimonial (memòria, aixecament de l'estat actual de la zona d'intervenció, recull de documentació històrica -estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o transformacions sofertes- i reportatge fotogràfic actual).

Nivell de protecció 3. Protecció ambiental

Objectiu: Identificar edificis, construccions, béns o elements on el valor primordial resideix principalment en les característiques expressades en la seva façana i que obeixen als trets bàsics i identificadors d'un model tradicional poc transformat; en la capacitat d'encaix amb l'entorn i/o per ser peces d'un escenari concret d'especial interès ambiental i estètic, particular o de conjunt. També es valoritzen aspectes dimensionals i de proporció de les obertures en façana així com la simetria i el ritme de la composició. Aquests trets són conceptes a mantenir, sense perjudici de les actuacions de rehabilitació, a fi de preservar i revaloritzar els elements d'interès.

Les intervencions que es portin a terme estan regulades per la normativa del present pla: restauració; consolidació; rehabilitació; ampliació en els casos que ho permetin les determinacions emanades del POUM i del present pla; eliminació d'elements sobreposats que es verifiquin com incoherents a la imatge del bé; treballs de renovació d'una part -parcial o totalment enderrocada- de l'edifici, sempre que es demostrï documentalment la coherència de la proposta amb l'estructura originària de l'immoble; deconstrucció d'elements estranys contraris a la imatge exterior del bé.

L'adequació a les normatives sectorials relatives específicament en el camp de la seguretat (evacuació) i accessibilitat, es resoldran de la manera més compatible amb els valors acreditats del bé catalogat en la seva imatge exterior. En aquest cas qualsevol proposta plantejada haurà de ser avaluada, de forma preceptiva no vinculant, per una Comissió Local del Patrimoni Cultural del Conjunt Històric de Tortosa (CPCCHT) que serà desenvolupada i regulada, al marge de l'aprovació d'aquest pla, mitjançant una ordenança.

La gran majoria dels elements arquitectònics situats en el Sector 1 del Conjunt Històric (CH) que reuneixen aquestes característiques no formen part del Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa i, per tant, s'hauran de subjectar als criteris d'intervenció i regulació específica que determina el present pla.

Criteri general: Es protegeix principalment la composició i/o el ritme indicat a la façana llevat de casos excepcionals a valorar específicament.

Es podran admetre ampliacions, sotmeses a l'ordenació volumètrica sempre que s'adequin a les prescripcions indicades en cada cas i al planejament vigent.

Criteri principal d'intervenció: Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar les parts o elements destacats per aquests valors, principalment les façanes. Intervencions d'ampliació d'acord amb els criteris esmentats en el paràgraf anterior que hauran de preservar els valors pels quals ha estat inclòs amb aquesta categoria específica.

Nivell de protecció 4. Adequació ambiental

Objectiu: Identificar edificis, construccions, béns o elements existents que no disposen de qualitats tipològiques, compositives o ambientals, o bé que a partir d'intervencions posteriors, el model original que podia disposar de característiques estilístiques vàlides, ha estat transformat, modificat o desvirtuat.

Criteri general: Millorar qualitativament l'aspecte exterior de la construcció a fi de facilitar un millor encaix amb les edificacions veïnes, dins un particular ambient o front edificatori consolidat.

Criteri principal d'intervenció: Les intervencions que es portin a terme estan regulades per la normativa del present pla: restauració; consolidació; rehabilitació; ampliació en els casos que ho

permetin les determinacions emanades del POUM i del present pla; eliminació d'elements sobreposats que es verifiquin com incoherents a la imatge del bé; treballs de renovació d'una part –parcial o totalment enderrocada– de l'edifici. L'adequació a les normatives sectorials relatives específicament en el camp de la seguretat (evacuació) i accessibilitat, es resoldran de la manera més compatible amb els valors acreditats del bé catalogat en la seva imatge exterior. Qualsevol proposta plantejada haurà de ser avaluada, de forma preceptiva no vinculant, per una Comissió Local del Patrimoni Cultural del Conjunt Històric de Tortosa (CPCCHT) que serà desenvolupada i regulada, al marge de l'aprovació d'aquest pla, mitjançant una ordenança.

La pràctica totalitat dels elements arquitectònics situats en el Sector 1 del Conjunt Històric (CH) que reuneixen aquestes característiques no formen part del *Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa* i, per tant, s'hauran de subjectar als criteris d'intervenció i regulació específica que determina el present pla.

Nivell de protecció 5. Protecció documental

Objectiu: Identificar edificis, béns, construccions i altres elements que reuneixin característiques específiques per ser "protegits documentalment" de manera que "no gaudint d'una protecció física" permetin mantenir valors associats a la memòria del lloc o del propi bé, com a testimoni històric a preservar en el record.

Criteri general: No es protegeix físicament la construcció, llevat d'algun element característic de la imatge exterior, com escuts heràldics –que disposen de la protecció com a Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN) i, per tant, les actuacions sobre els mateixos venen regulades pel que determina la LPCC (9/1993)– plaques, baranes o elements de forja i altres elements decoratius que podran ser objecte de recolocació, desplaçament o susceptible de ser traslladat al Museu Comarcal de Tortosa o espai cultural que preservi adequadament l'element reconegut. Es podrà procedir a la deconstrucció, parcial o total, de l'element adscrit a aquesta categoria, un cop preservats els possibles elements protegits individualment.

En la fitxa identificativa particular de cada construcció catalogada amb aquest nivell de protecció es requerirà, abans de procedir a l'enderroc o deconstrucció del bé, la realització preceptiva d'un **informe patrimonial** que reculli els aspectes i detalls inherents a la construcció i a la seva evolució històrica (aixecament actual, documentació i imatges històriques, reportatge fotogràfic actual, anàlisi de l'evolució urbanística del sector, així com l'estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o transformacions sofertes, amb la finalitat de disposar d'un document que permeti retenir la memòria històrica d'aquesta construcció.

La totalitat dels elements arquitectònics situats en el Sector 1 del Conjunt Històric (CH) que reuneixen aquestes característiques no formen part del *Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa* i, per tant, s'hauran de subjectar als criteris d'intervenció i regulació específica que determina el present pla.

5.7 Escales de treball

Estructura jeràrquica del PEUCHT.S1 s'estableix en base a tres línies de treball:

- **Els ambients, fronts edificatoris i la façana fluvial de ciutat**
- **Els vials de frontera**
- **Les unitats parcel·làries**

Aquestes tres línies de treball es descriuen a continuació:

5.7.1 Els ambients, fronts edificatoris i la façana fluvial de ciutat

Es tracta d'identificar, definir i regular construccions que individualment són poc rellevants però que en el seu conjunt ofereixen una imatge particularment significativa, acomodant els valors d'encaix volumètric i compositiu, de cada element construït, en la configuració d'un paisatge urbà determinat.

El PEUCHT.S1 no vol reconèixer, únicament, l'aportació que ofereixen determinades peces significatives sino que preten reconèixer les altres edificacions que de manera més o menys homogènia se situen en bona convivència amb construccions rellevants i que conformen unitats de referència en el paisatge urbà.

Aquests elements, tot i la seva diversa envergadura queden integrats en l'entorn, probablement, per la modulació en la composició de les seves façanes i, per tant són enquadrats, particularment, en la categoria de protecció ambiental (v. Nivell de protecció 3). En aquest grup es troben, principalment, les edificacions tradicionals entre mitgeres, que han arribat als nostres dies sense estridències ni grans transformacions, i actuen com aglutinadors del paisatge del que formen part.

Les intervencions proposades en aquests casos passa per la conservació o *restitució justificada* del volum significatiu expressat a partir de les seves façanes, incloent-hi la possibilitat de materialitzar una ampliació volumètrica d'acord amb els criteris i normatives derivades del planejament general i derivat. Optar per la primera via (conservació o *restitució*) equival a admetre actuacions de consolidació, restauració i rehabilitació, triar la segona, comporta la possibilitat de reforma o ampliació, sempre i quan, el resultat d'aquestes intervencions garanteixi la correcta restitució o redefinició de l'envolvent de l'element sense interferir la lectura original identificativa d'aquest immoble, particularment i a través del teixit que l'envolta.

En el teixit urbà de Tortosa, especialment al Nucli Antic del Conjunt Històric, hi ha associacions d'elements que, bé per la relació volumètrica i de façanes que s'estableix entre ells, bé per les seves pròpies característiques morfològiques, resulten significatius com a conformadors del paisatge urbà. Aquest és el cas d'alguns fronts de carrer, unitaris o no que, per la seva contundència dimensional o bé per la seva formalització específica, esdevenen referents ambientals en el paisatge.

Es defineixen com **façana fluvial de ciutat** la successió d'immobles i altres elements físics identificadors (orografia, elements mediambientals i/o agents naturals) que presenten una identitat morfològica o d'equilibri, determinant una visió paisatgística singular identificadora de la ciutat de Tortosa, especialment en la configuració de la façana que se situa en el marge esquerra de l'Ebre, sense prescriure altra delimitació física que la de la pròpia conca visual que recull tots els elements més emblemàtics i característics de la imatge objecte de protecció.

En l'espai urbà corresponent al Sector 1 del Conjunt Històric es defineixen com **ambients** la successió d'immobles que presenten una identitat morfològica o d'equilibri en la visió paisatgística de les dues façanes que conformen els dos o més fronts d'un determinat carrer, o el conjunt dels fronts que integren una plaça, delimitats -com a mínim- entre dos carrers consecutius.

En l'espai urbà corresponent al Sector 1 del Conjunt Històric es defineixen com a **fronts edificatoris** la successió d'immobles que presenten una identitat morfològica o d'equilibri en la visió paisatgística d'una única façana al llarg d'un determinat carrer; un únic front d'una plaça; un tram parcial d'un carrer, sense delimitació longitudinal establerta, poguent estar compressa parcial o totalment, entre dos o més carrers consecutius.

En les tres descripcions ambientals esmentades, les intervencions han de garantir la pervivència dels valors que s'inclouen en la seva declaració específica, ja sigui mitjançant la conservació, ja mitjançant la restitució, reproducció o nova intervenció que comporti, expressament, una interpretació acurada i respectuosa amb el conjunt protegit.

La protecció com a conjunt ambiental en els tres casos es concreta, fonamentalment, en les façanes i l'espai físic on se situen: carrer, plaça, indret o visió paisatgística general.

En el cas d'ambients i fronts edificatoris la protecció s'estén tan sols al pla vertical (façanes) quedant com a propostes d'actuació tot allò que incideix en el pla horitzontal (carrers), als usos del mateix i a les directrius urbanístiques per al desenvolupament de figures de planejament provinents del POUM.

Per a qualsevol intervenció l'ambient o front edificatori considerat haurà de desenvolupar aquestes determinacions, que són de caràcter preceptiu quant al pla de façana i, de caràcter optatiu quant al pla de carrer.

Els paràmetres d'ordenació s'han escollit per ser elements comuns definidors dels àmbits i queden enumerats de la següent manera:

- **Per a façanes:** plantes baixes, forats, balcons, coronació, materials, colors, rètols i anuncis.
- **Per al carrer:** ús viari, paviment, instal·lacions urbanes, enllumenat, mobiliari urbà i directrius urbanístiques. Altrament es registren les característiques de tractament del carrer o plaça en els aspectes físics d'acabats i d'instal·lacions urbanes, així com dels rètols i anuncis.

- **Característiques funcionals:** es reflexa la informació dels usos predominants a les plantes baixes i plantes pis de les edificacions, així com les de circulació rodada i de vianants del carrer o plaça i d'aparcament, així com altres característiques de l'indret.
- **Incidències normatives derivades:** s'expressen la zona, els paràmetres de l'edificació, les figures de planejament i els edificis catalogats amb nivells de protecció superior a l'ambiental definida (integral i parcial).

En el cas de la **façana de ciutat**, la fitxa d'informació és tractada, a nivell descriptiu de manera general per a tota la façana fluvial en l'àmbit de la totalitat del Conjunt Històric (CH) i després, de forma específica pel Sector 1.

A continuació es presenta l'anàlisi gràfic, a través de planimetria històrica, gravats i imatges, de l'evolució de la façana fluvial en l'àmbit d'actuació del Sector 1 del PEUCHT.



Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme

Aprobat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de les Terres
de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
amb les prescripcions d'ofici esmentades
a l'acord

La secretària

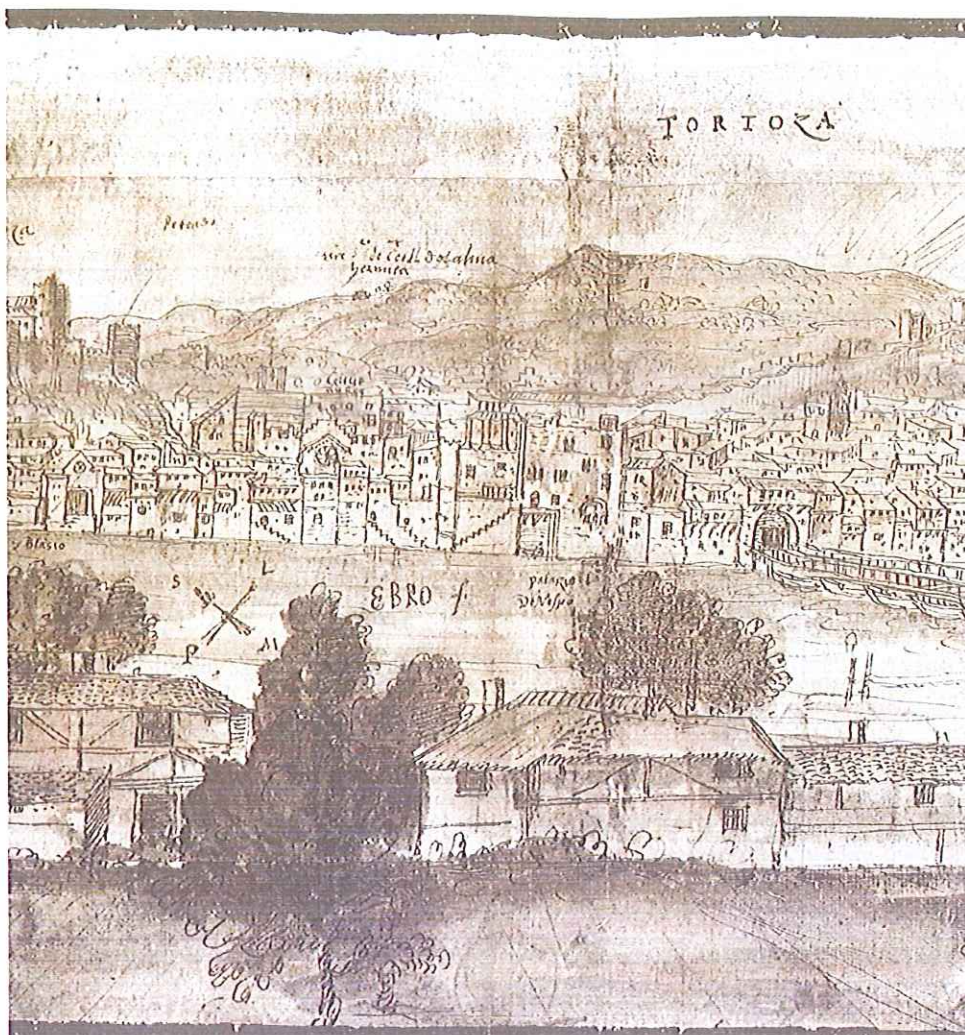
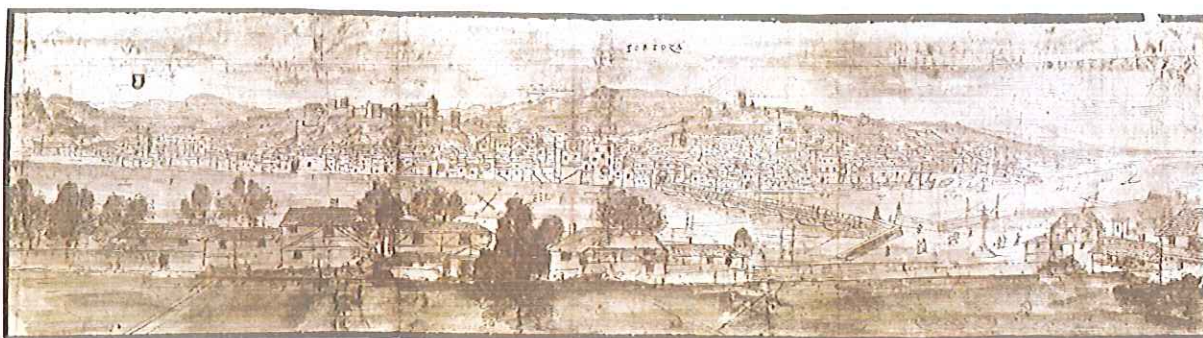
LA SECRETÀRIA

Teresa Carbó

Teresa Carbó Espuny

5.7.1.1 La Façana fluvial

Evolució històrica i gràfica de la façana fluvial en l'àmbit del Sector 1 del PEUCHT



Plànol de 1563. Visió de Tortosa Anthonie Van den Wijngaerde. General i detall.

La façana fluvial de la part central apareix com una "muralla fluvial" segons es pot contemplar en la lectura d'aquest i altres plànols històrics. Els assentaments dels primers habitatges, de baixa alçada, no fan més que acomodar-se al perímetre defensiu que encintava la ciutat a través de la façana a l'Ebre, amb la única penetració –protegida, també– del Pont de Barques.



Vista de la ciutat de Tortosa. Gravat del segle XVIII.

Apareix la visió efectiva de bona part de la façana en el seu front fluvial. Es referma la seva posició defensiva i corrobora la voluntat de mostrar la façana fluvial com un element estratègic on se situen alguns palaus i, la resta format per la muralla defensiva amb la presència d'edificacions poc rellevants.

En aquest context s'inscriu la referència que es transcriu a continuació, dins el llibre "**Europa 1700. El Grand Tour del menorquí Bernardo José**" on describint els treballs de construcció de la façana de la catedral de Tortosa (s.XVIII) diu: "*Enfrente se han de derribar algunas casas para formar una pequeña plaza, que con una baranda servirá de mirador al río*"¹⁶. (Veure Annexos)

¹⁶ Facilitat per l'arqueòleg Jordi Diloli de la Universitat Rovira i Virgili, URV

EUROPA 1700

*río, la de don Pedro Jorda que goza de la misma vi-
don Clemente Rius, con otras que no refiero.*

La orilla del río estaba adornada por una s-
gran belleza y que constituían quizás el mejor
Entre ellos sobresalía el palacio Oliver, constru-
en el que Felipe II fijó su residencia cuando vi-
palacio, que pudo ver Bernardo José, fue destr-
española.

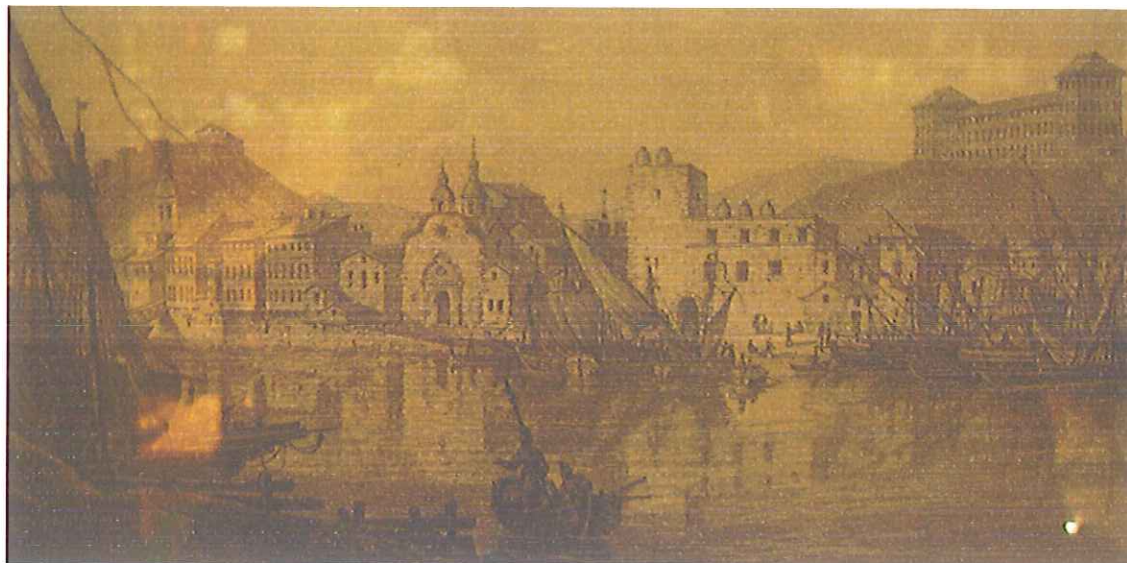
*Ilústrala una famosa Catedral con muchas digni-
es muy buena, de piedra de sillería dispuesta a tri-
En la del medio está el coro cerrado con balustre
de madera entallada de imágenes, y de diferent-
rodéalo por encima un corredor y a la parte del
grande, con mucha escultura, y buenas voces.*

*La Capilla y altar mayor está al fin de la nave d-
gran arte, rodéanla las otras naves. El altar pri-
y pintura antigua sin cosa particular, todo el ter-
tiguas en edificio y retablos, solamente se está e-
en ella la Cinta que la Virgen Stma. dio a la ciu-
es de las mejores de España, consiste en cuatro
medio, las paredes son de jaspe dejando algun-
llenar de pinturas. En las cuatro esquinas suber-
los capiteles se han de poner de bronce, corre p-
mismo jaspe, de la cual se levantan los cuatro
color blanco y negro, y sobre éstos la cúpula c-
como lo demás de la capilla, que siendo adornac-
la misma obra, será singular.*

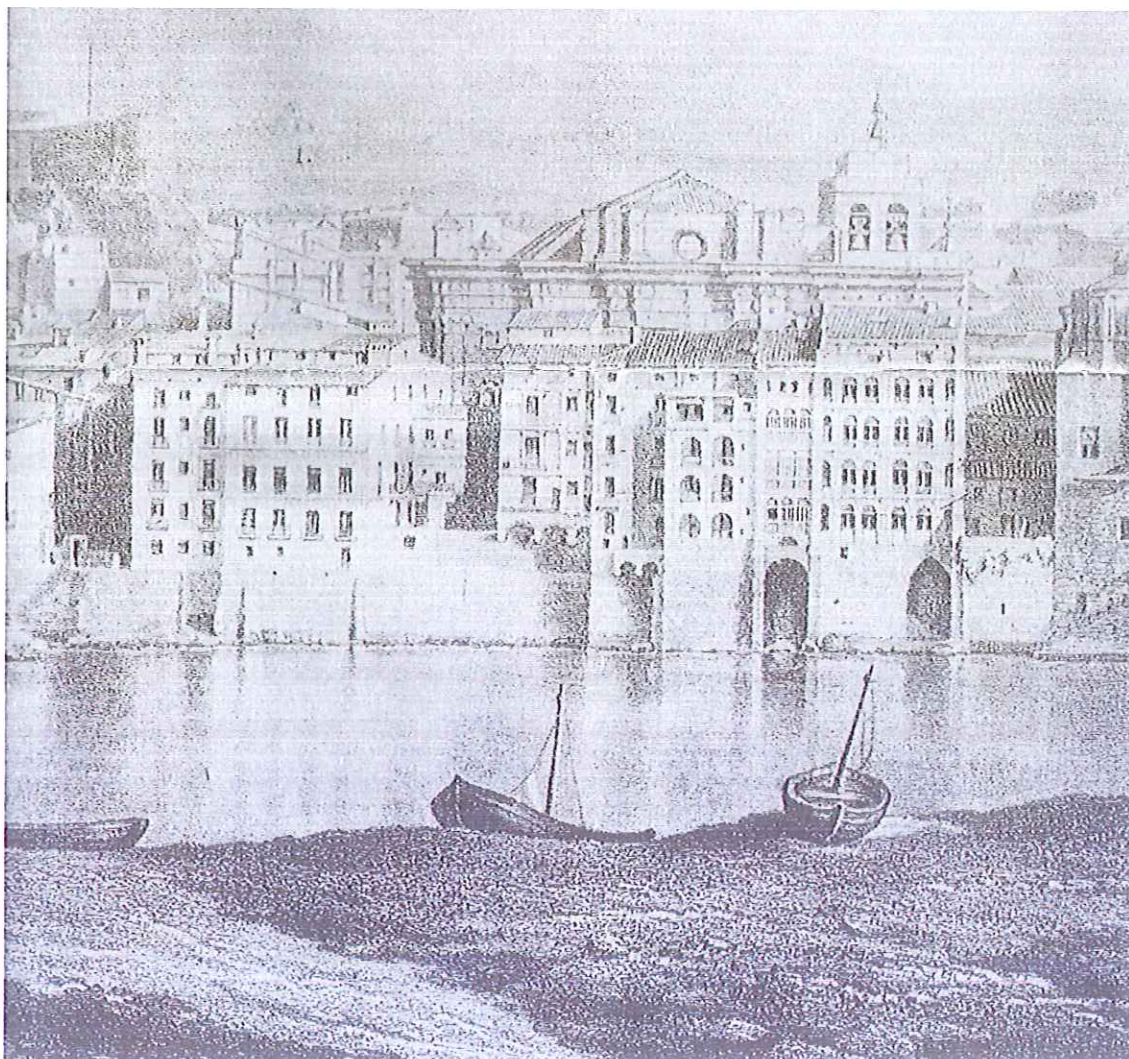
*La Iglesia todavía no está acabada, trabajándo-
das de las naves, que corre la demás proporción
la obra siendo acabado en la forma que se ve p-
correspondientes a las naves hechas de jaspe, e-
nas, con lo demás que se ajustará para dejarlo
Enfrente se han de derribar algunas casas par-
con una baranda servirá de mirador al río. Al l-
cosa particular.*

La catedral se inició en 1347. Su construc-
adelante, y procedió con suma lentitud. As-
entre 1441 y 1566 se levantaron los tramos in-
to tramo no se construyó hasta 1597, mientra-
1620, en cuya fecha se aprobó la continuaciór-
to se debió a Martí d'Avaria, quien lo concil-
que se remataba con dos altas torres sobre u-
yecto no se concluiría, aunque el capítulo de
construcción de las dos última columnas de
largo proceso de construcción de más de tre-
catedral en un edificio en el que se presenta
el otro el barroco. En esta situación inconclu-

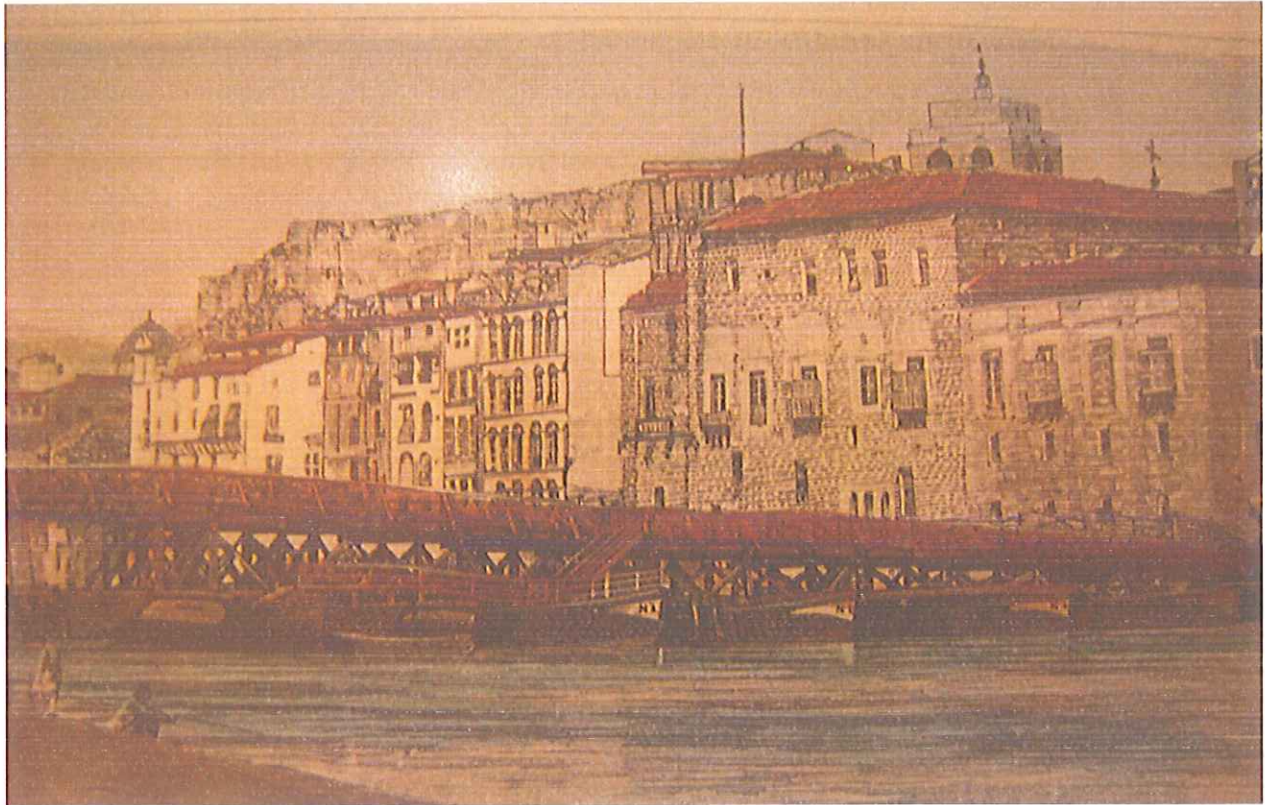
"Europa 1700. El Grand Tour del menorquín Bernardo José"



Façana fluvial (marge esquerra) a la zona inferior de l'antic Pont de Barques. **Principis del segle XIX.**
Fons: Biblioteca Marcel·li Domingo, Tortosa.



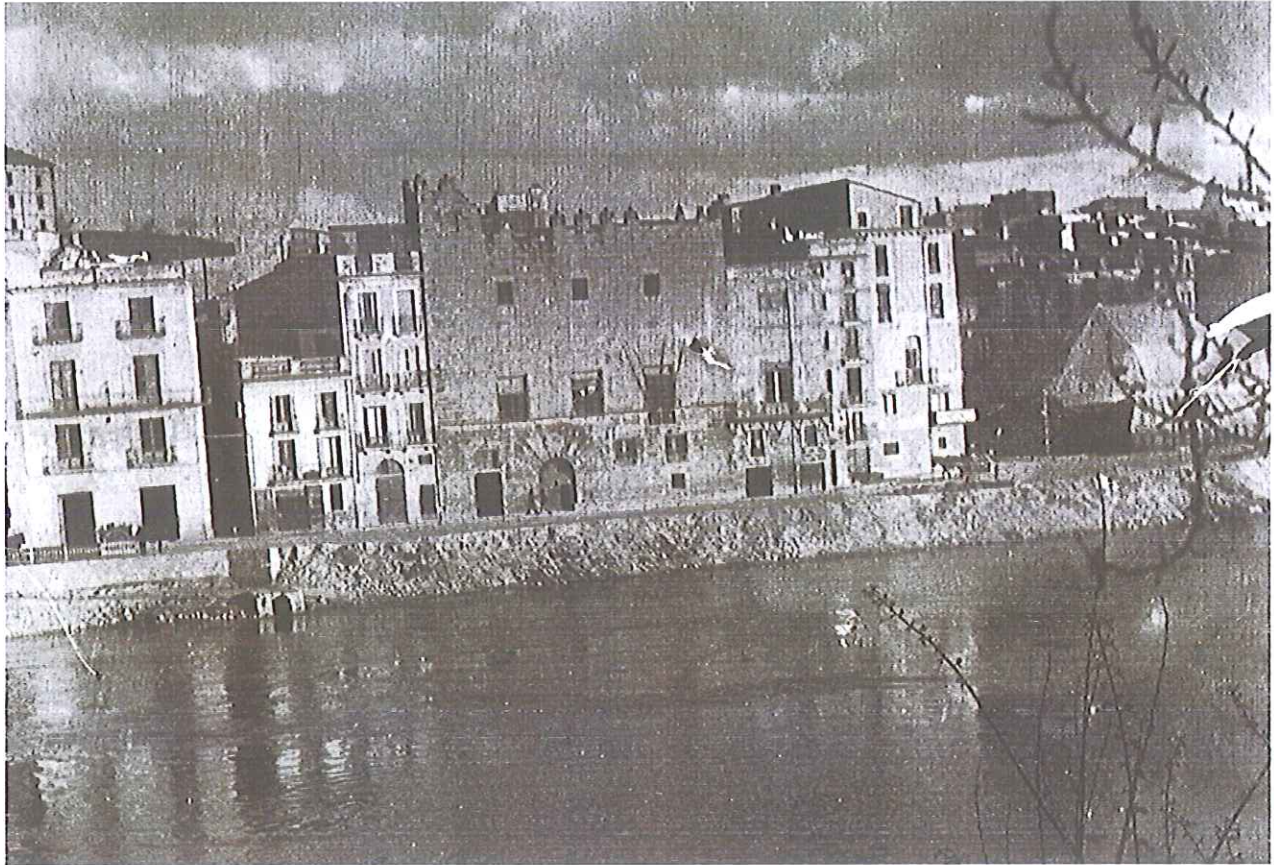
Façana fluvial (marge esquerra). Reproducció parcial de la vista de Tortosa que figura en el gravat del Sant Àngel. **1886.** Fons: Arxiu TLD, Tortosa.



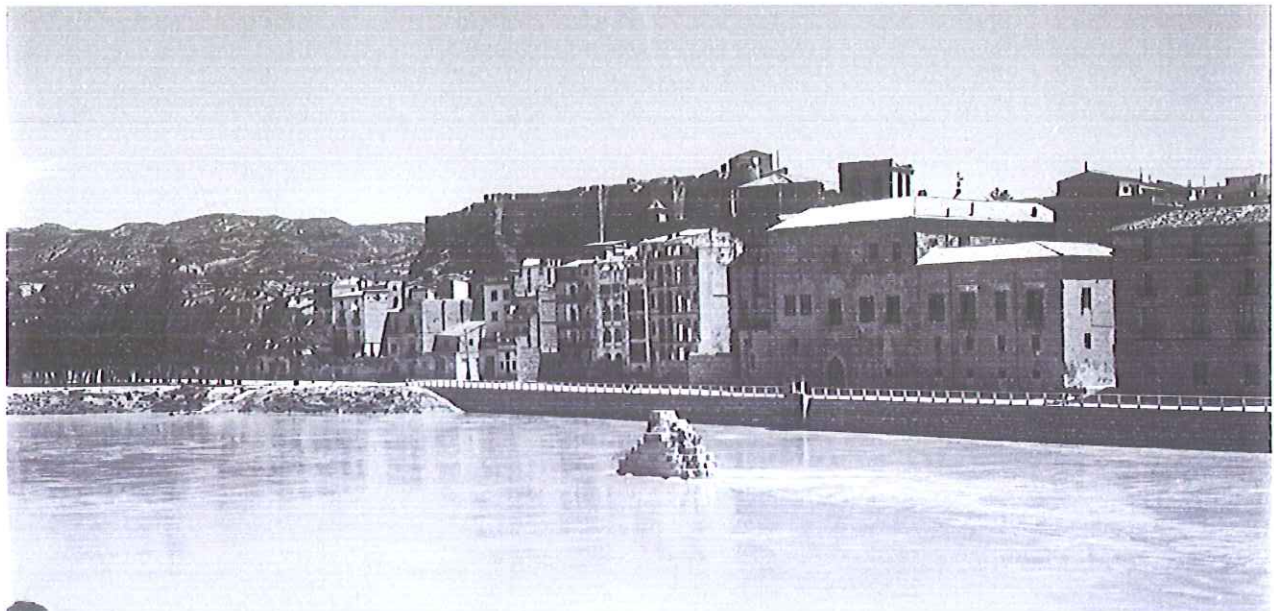
Façana fluvial (marge esquerra) amb l'antic Pont de Barques en primer terme. **Ca. 1890.** Fons: Biblioteca Marcel·li Domingo, Tortosa.



Façana fluvial (marge esquerra) amb l'antiga piona central del Pont de Barques en primer terme. Construcció dels murs del riu. **Ca. 1920.** Fons: Arxiu TLD, Tortosa.



Façana fluvial (marge esquerra) amb l'antiga piona central del Pont de Barques en primer terme. Els murs del riu ja estan construïts, encara sense baranes. **Ca. 1929.** Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), Cartoteca de Catalunya. Fons: Reparaz. RF.48661. Autor: Gonzalo de Reparaz Ruiz, (1901-1984).



Façana fluvial (marge esquerra) amb l'antiga piona central del Pont de Barques en primer terme. Els murs del riu ja estan construïts i les baranes col·locades. **Ca. 1930.** Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), Cartoteca de Catalunya. Fons: Cuyàs. RF.14421. Autor: Família Cuyàs.

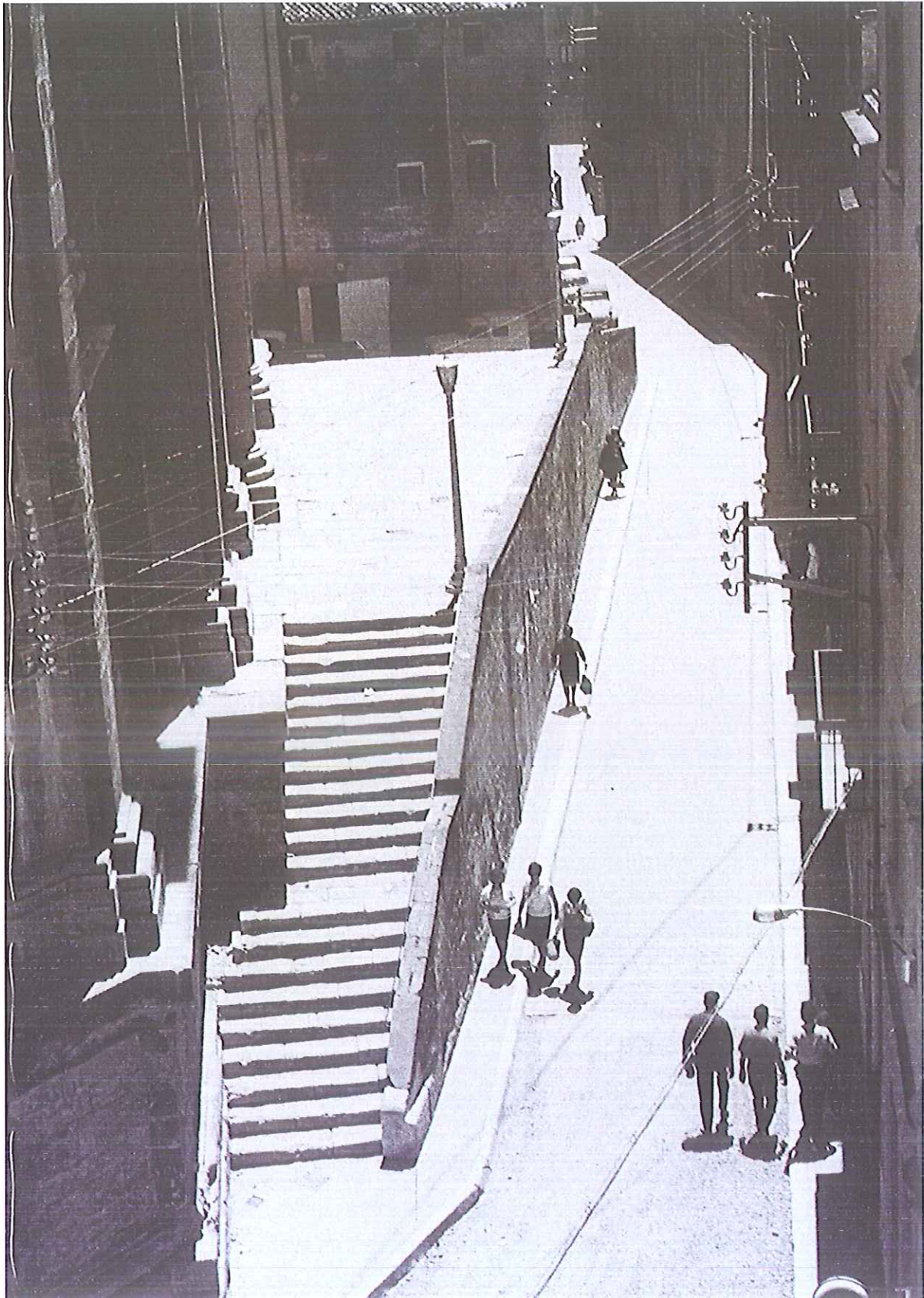
Evolució gràfica carrer de Croera – Catedral



Façana de la Catedral – carrer de Cruera. **Ca. 1955.** Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC), Cartoteca de Catalunya. Fons: Cuyàs. RF.14368. Autor: Família Cuyàs.



Façana del Palau Episcopal – carrer de Cruera. Ca. 1955. Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC),
Cartoteca de Catalunya. Fons: Cuyàs. RF.14386. Autor: Família Cuyàs.



Façana de la Catedral – carrer de Cruera. **Finals 1960.** Fons: Arxiu TLD. Autor desconegut.

Proposta per la recuperació de l'àmbit patrimonial de la façana fluvial de Tortosa (AT2) entre l'Escorxador i la plaça del Paolet

Recuperació del front fluvial de Tortosa en l'àmbit d'actuació del PEUCHT.S1: una façana històrica i patrimonial que reforçarà una nova imatge de la ciutat. Reforçar el discurs sobre una actuació de façana de ciutat que contempli la visió global des del Paolet a l'Escorxador.

La interrelació de les actuacions urbanístiques que es desenvolupin en aquest àmbit ha de comportar tot un conjunt d'accions coordinades i planificades globalment.

El PEUCH.S1 amb la voluntat d'acomodar-se al planejament aprovat (POUM 2007) ha de resoldre, de forma compatible, les actuacions previstes en el POUM en un context general definit pels dos límits indicats.

En aquest marc, és funció d'aquest document fixar els criteris d'intervenció per a la recuperació de l'espai urbà que s'articula a l'entorn de la Catedral i del Palau Episcopal, segons les directrius que s'esmenten a continuació:

- Escalles de descens des de la cota d'accés al temple fins al carrer de la Croera. Resoldre'l amb una escalinata que faci les funcions de pòdium o basament de la mateixa Catedral, i possibiliti salvar el desnivell dels aproximadament 3,90 metres que hi ha des de la part baixa del carrer fins el nivell interior de la basílica. L'espai de les escales, com passa en tants fronts de catedrals o en altres espais urbans en desnivell resolt amb escalinates, es un lloc de diàleg, de trobada, se seure i mirar els ports i el riu, un lloc d'inici per arribar i per iniciar un recorregut, un "meeting point", lloc de fotografies de grups i de tantes i tantes referències i records.
- L'espai davant de la Catedral suposa una nova lectura en l'enteniment de la catedral i del Nucli Antic i allò que era posterior passa a ser davant, que allò que era secundari passa a ser principal, i de forma que aquest espai estratègic en la lectura del casc antic pel que suposa de superar l'estrangulament de la Suda i la relació amb el barri de Remolins, i per tant un lloc necessari en les noves relacions espacials del centre històric. Més enllà de la lectura monumental de l'edifici i la sinergia favorable o contrària a la dimensió de l'arquitectura, l'espai de "l'escalinata catedralícia" veïna al palau del bisbe, i que ja estava prevista en les actuacions del servei de regions devastades.
- Entre les seves accions renombrables previstes pel conjunt de la ciutat, ha de ser un lloc de posta en valor del conjunt del centre, un espai d'atracció per a visites i recorreguts turístics, locals o dels mateixos veïns del Nucli Antic.
- La intervenció sobre el nou espai urbà davant de la Catedral es proposa que es resolgui amb una seqüència d'espais a diferents nivells i altres consideracions:

a) En la part més inferior, el que podríem anomenar nivell zero, el carrer Felip Pedrell, que s'ha de plantejar com un eix de comunicació de tot el front fluvial del conjunt històric, generant aquesta nova visió monumental de la façana que es conforma des de la plaça del Paolet fins a l'Escorxador.

Aquest nivell zero que actualment es la única via rodada de connexió entre Tortosa i els diferents nuclis urbans de Bitem i Tivenys, vol ser en un futur, un cop es realitzi la construcció del tercer pont, una via de prioritat invertida on el vianant ha de poder gaudir del conjunt monumental que s'obre al riu, aquesta avinguda pot ser emfatitzada amb la creació d'una passarella sobre el riu que faciliti donar-li més perspectiva al conjunt Catedralici i lligant aquests espais que es situen a cada extrem, com són l'Escorxador i la plaça del Paolet, com també, el voler recuperar l'antic pont de barques amb la creació d'una passera que comuniqui el barri de Ferreries i el barri del Nucli Antic.

b) Un cop passat aquest nivell zero que forma l'avinguda Felip Pedrell, arriba una primera plataforma elevada sobre el nivell de l'avinguda de Felip Pedrell que permeti separar el trànsit rodat d'aquest vial del nou espai públic recuperat on poden integrar-se elements arqueològics (restes de la muralla de riu) en el decurs de la intervenció.

Aquesta plataforma ha de recuperar la cota base actual del carrer de la Croera i articular-se amb els nivells dels carrers de Costa dels Capellans i de Santa Anna. D'aquesta manera, la plaça donarà basament, també, al Palau Episcopal permetent un accés directe mitjançant escales, des de l'avinguda de Felip Pedrell. Altrament aquest basament -com s'ha esmentat anteriorment- es situarà a la cota topogràfica del carrer Croera.

c) L'escalinata que descendeix de la Catedral haurà d'acomodar-se al nivell actual del carrer de la Croera. Per aquesta raó, el present PEUCHT.S1 delimita en el document normatiu els paràmetres de l'actuació.

d) Actuacions de condicionament i intervenció patrimonial sobre les façanes mitgeres, un cop enderrocades les edificacions afectades.

e) Definició de paviments. En el document normatiu s'indiquen els tipus i característiques dels materials susceptibles de ser acceptats en el projecte d'intervenció.

f) Definició dels elements de mobiliari urbà i d'enllumenat que ha de condicionar aquest espai.

f) Determinació de les circulacions (vehicles i persones).

g) El nou espai urbà que es generi serà d'ús prioritari per a vianants.

h) L'espai urbà generat no disposarà d'arbrat, excepte en la part lineal prop de l'Escorxador, per tal de poder garantir la visualització completa de la façana fluvial i de tot el seu conjunt patrimonial.

Al llarg de tot el front fluvial del Sector 1, s'articulen elements patrimonials de referència (monumentals) amb edificacions de tipologia residencial, materialitzades al llarg dels segles XIX i XX que ofereixen una configuració heterogènia. Les intervencions que proposa el PEUCHT.S1 tenen la voluntat de millorar les característiques tipològiques de totes les edificacions constitutives d'aquest front fluvial.

La visió ha de ser de l'anomenada "façana de ciutat" reconeixent el rol de totes les edificacions - monumentals o no- que s'emplacen en aquest front singular. Per tant no es vol negar la visió des d'aquest sector al riu ni, des de Ferreríes a aquest front reconegut i característic. Contràriament, pot ser correcte la disposició de l'arbrat, de forma lineal, en una o dues franges, a la placeta d'accés a l'Escorxador, de manera que es permeti la contemplació visual del conjunt, des de l'avinguda de Felip Pedrell i, faci de pantalla a les edificacions de renda que van ser aixecades, en el decurs dels anys 1980, en el mateix carrer, prop de l'Escorxador.

Es vol potenciar, també, la visual sobre els habitatges de construcció tradicional -que faciliten un encaix adequat dins l'ambient- i, especialment, reforçar la contundència d'un conjunt (l'Escorxador) i un bé patrimonial d'entitat com és l'edifici de Regants.

En el document normatiu s'especifica l'enllumenat públic en tot l'àmbit. La solució proposada vol evitar que el tipus de lluminària i la llum aplicada, distorsioni la visió general del conjunt de la façana fluvial i els seus elements característics.

Ordenació de l'espai públic que s'ha de generar davant de la Catedral i el seu entorn, així com la fixació de les cotes referencials que ha de disposar la nova plaça, determinen l'impossibilitat de portar a terme una plataforma única. L'espai de l'escala tindrà un desenvolupament que arribarà fins una cota de la rasant del carrer Croera.

Les determinacions del PEUCHT.S1 per l'espai públic que es generarà davant de la Catedral, fixen els diferents plans o nivells per tal d'acomodar-se a les cotes de referència que conformin unes seccions que no alterin la relació entre l'eix històric format pels carrers Ciutat, Croera i Santa Anna i l'assentament entre l'escalinata de la Catedral i l'avinguda de Felip Pedrell. La solució possibilita mantenir els traçats històrics en la seva connectivitat tradicional i de l'altra acomodar-se als desnivells, creant una separació física amb l'avinguda de Felip Pedrell, mentre aquest vial sigui una destacada via de comunicació entre la ciutat de Tortosa i la pedania de Bitem.

Un cop feta l'excavació arqueològica, es replantejarà la solució a adoptar en funció de l'interès i de les possibilitats d'integrar les mateixes en la nova configuració de l'espai urbà que es proposi.

Criteri de fitxa: establir el control de les visuals, el tipus de paviment, realització d'un estudi i anàlisi previ abans de la materialització d'un projecte unitari global. L'actuació concreta en l'àmbit de la Catedral no ha de respondre directament en una actuació puntual i concreta sinó que ha de ser el reflex de la voluntat d'un encaix en una dimensió de la part més emblemàtica del que ha estat la façana fluvial de la ciutat, entre dos punts de referència: d'una banda el conjunt patrimonial de l'Escorxador -com un nou pol cultural tant pel que representen les edificacions de Pau Montguíu com per la ubicació del Museu de Tortosa- i la plaça del Paiulet, punt d'entroncament difícil entre el Pont de l'Estat i la ciutat històrica.

5.7.2 Els vials de frontera

Entre sectors del Conjunt Històric; entre el propi Conjunt Històric i els Entorns de Protecció i entre la delimitació de la totalitat de l'àmbit del Conjunt Històric i l'entorn amb la resta del teixit urbà se situen uns carrers, que nosaltres anomenem "vials de frontera", que estan regulats específicament per tal de tractar adequadament els dos fronts edificatoris considerats. Tot i que un d'ells no forma part de l'àmbit de protecció.

Així, en la redacció del PEUCHT.S1, es referenciaran els carrers, places o espais que limitin amb altres sectors del Conjunt Històric, amb Entorns de Protecció o amb vials exclosos de l'àmbit de protecció general.

Recorregut gràfic del perímetre del Sector 1 del PEUCHT amb els Vials de Frontera



01 Carrer de Francesc Gimeno / 02 Plaça del Paolet

(VIAL DE FRONTERA)





03 Avinguda de Felip Pedrell. Palau Episcopal (VIAL DE FRONTERA Façana Fluvial)



04 Avinguda de Felip Pedrell (VIAL DE FRONTERA Façana Fluvial)



05 Carrer Costa dels Capellans



06 Avinguda de Felip Pedrell



07 Avinguda de Felip Pedrell. Façana fluvial

(VIAL DE FRONTERA Façana Fluvial)



08/09 Avinguda de Felip Pedrell



10 Plaça de Sant Jaume

(VIAL DE FRONTERA)



11 Carrer de Santa Anna

(VIAL DE FRONTERA)



12 Carrer de Santa Anna (VIAL DE FRONTERA)



13 Carrer Costa dels Capellans / Carrer Escorxador Vell (VIAL DE FRONTERA)



14 Passeig de Ronda / Barri de Sant Jaume

(VIAL DE FRONTERA)

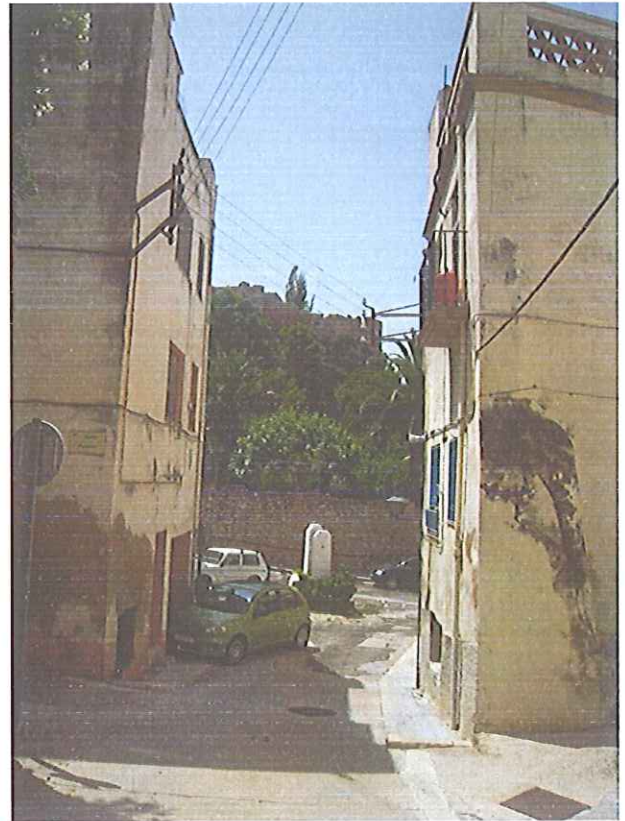


15 Plaça de la Figuereta

(VIAL DE FRONTERA)



16/17/18 Carrer de la Figuereta



19/Portal dels Jueus (VIALS DE FRONTERA)





20/21 Barranc de Cèlio

(VIAL DE FRONTERA)





22 Avançades de Sant Joan

(VIAL DE FRONTERA)



23 Pujada de Sant Josep de la Muntanya

(VIAL DE FRONTERA)



24 Carrer del Portal del Rastre

(VIAL DE FRONTERA)



25 Carrer de la Mare de Déu de la Providència

(VIAL DE FRONTERA)



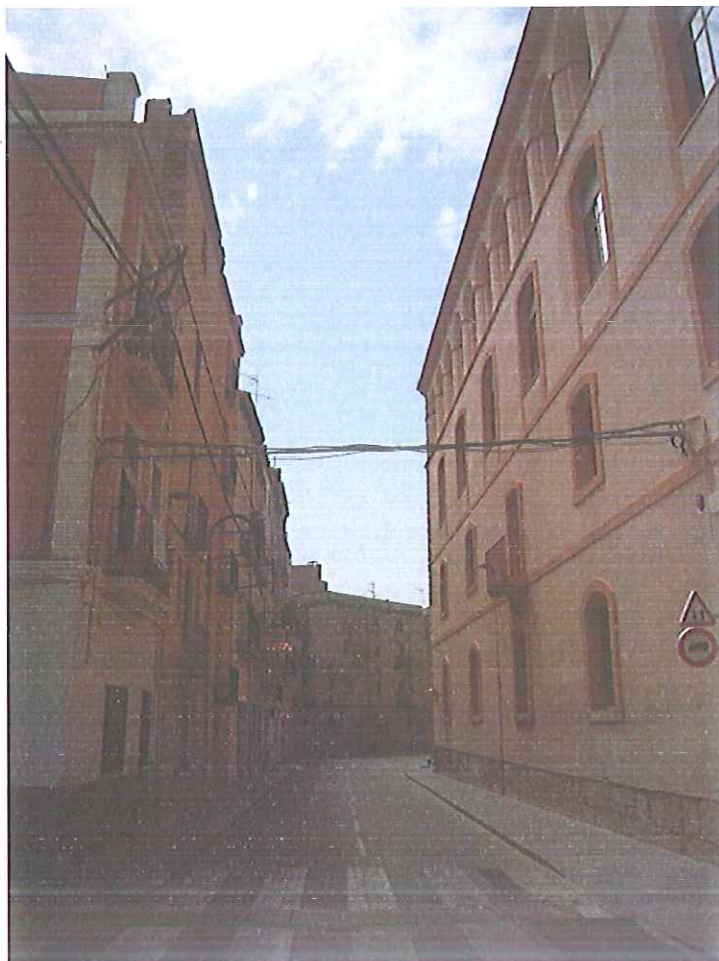
26 Carrer de la Mare de Déu de la Providència

(VIAL DE FRONTERA)



27 Plaça de Mossèn Sol

(VIAL DE FRONTERA)



28 Carrer del Vall (VIAL DE FRONTERA)



29 Carrer del Vall (VIAL DE FRONTERA)



30 Carrer del Vall (VIAL DE FRONTERA)

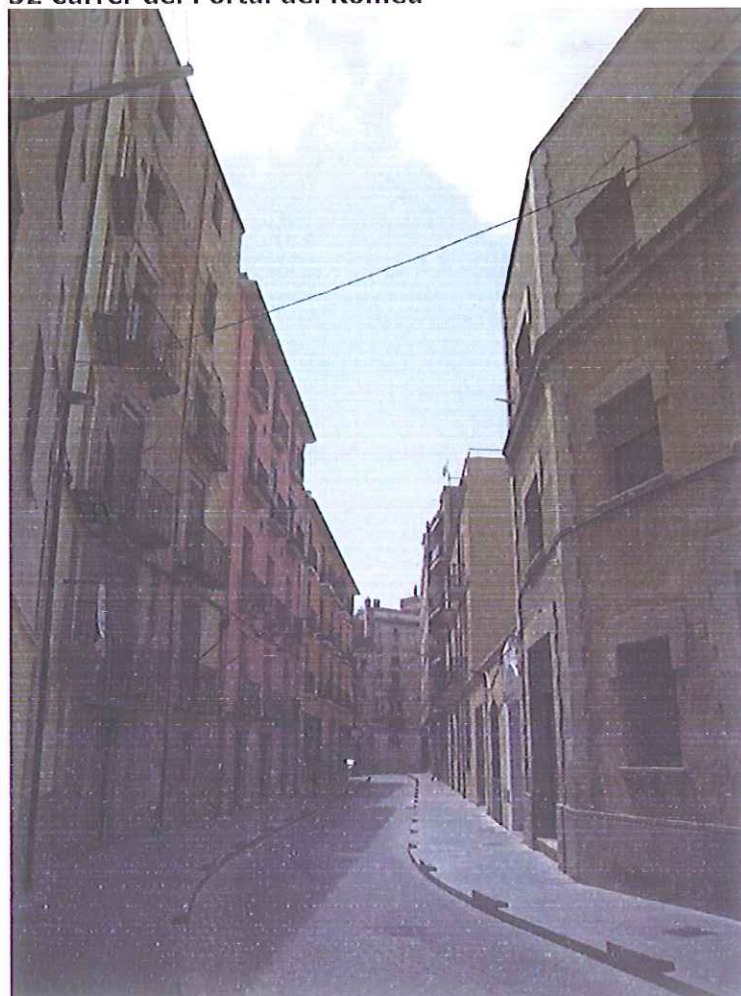


31 Carrer del Vall (VIAL DE FRONTERA)



32 Carrer del Portal del Romeu

(VIAL DE FRONTERA)



33 Carrer Nou del Vall

(VIAL DE FRONTERA)



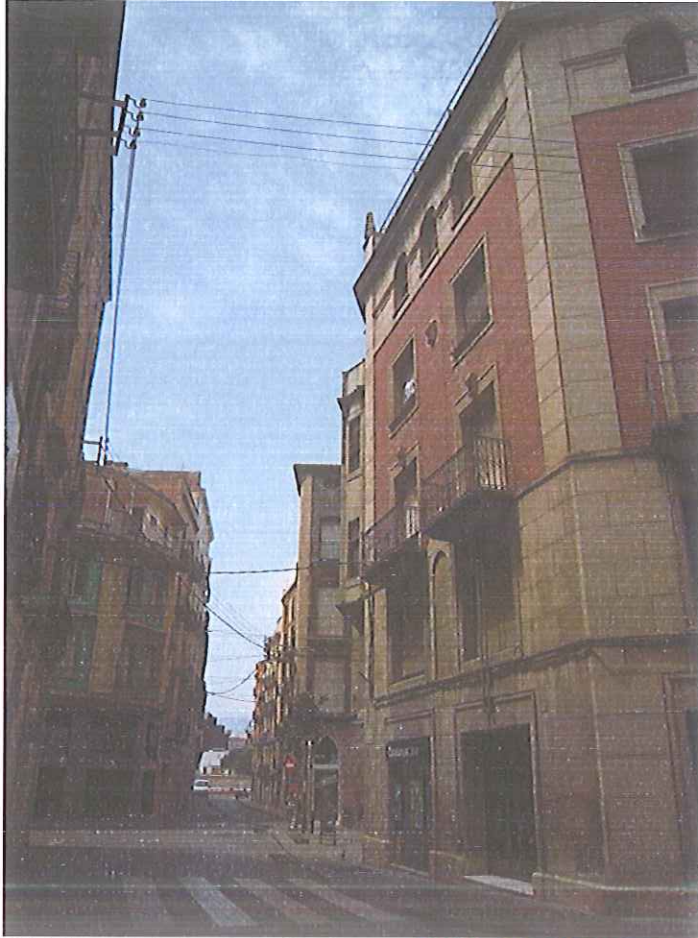
34 Carrer Nou del Vall

(VIAL DE FRONTERA)



35 Carrer Nou del Vall

(VIAL DE FRONTERA)



36 Plaça del Pont de Pedra (VIAL DE FRONTERA)



37 Plaça del Pont de Pedra (VIAL DE FRONTERA)



37 Plaça d'Agustí Querol (VIAL DE FRONTERA)



38 Carrer de Francesc Gimeno

(VIAL DE FRONTERA)

5.7.3 Les unitats parcel·làries

Amb l'objecte d'aconseguir una major determinació en les futures intervencions dins del marc físic construït en el Conjunt Històric de Tortosa i en base a la informació obtinguda com a conseqüència dels estudis de cada unitat edificada, s'elaboren unes fitxes individualitzades de totes les parcel·les anomenades FID i treballades a partir de la base cadastral informatitzada¹⁷. Aquestes fitxes identifiquen les parcel·les, edificades o no, sense determinar les construccions i el perímetre de les mateixes dins de cada unitat parcel·lària. El recull de fitxes individualitzades de parcel·la s'estableix en tot l'àmbit delimitat del PEUCHT.S1.

El Catàleg del Sector 1 representa a totes les unitats edificades dins l'àrea definida com a conjunt històric, on quedaran reflectides les dades que defineixen les característiques de cada edificació, amb detall de les tipologies, dades històriques; informació gràfica i fotogràfica actual així com dades històriques, si es disposen. També s'esmenten dades relatives a l'estat estructural i constructiu de les edificacions i a les seves particularitats, remarcant els materials i tots els elements tipològics significatius. La fitxa particularitzada contempla les característiques relatives a totes les parcel·les (edificades o no):

El tractament normatiu que es reflexa en la Fitxa, mitjançant uns paràmetres d'ordenació comuns a totes elles, estableix les determinacions específiques per a cada edificació o solar inclòs dins l'àmbit de redacció del pla; tenint en compte, també, les prescripcions que emanen del *Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa*.

De manera específica, al tractar-se d'un BCIN, s'elaboren dos catàlegs de béns protegits dins el Sector 1 del Conjunt Històric: un pels **Elements Arqueològics**, prenen com a document de referència l'Inventari d'Arqueologia de Catalunya del Departament de Cultura i, un altre, pels **Elements Arquitectònics**. En aquest segon cas el recull de fitxes serà general per totes les parcel·les, edificades o no, de l'àmbit físic (Sector 1) i tindran present, de forma particularitzada, les edificacions incloses en el Catàleg vigent.

En ambdós casos la plantilla està elaborada segons un formulari dissenyat a partir del programa Access® dins del paquet Office® de l'empresa Microsoft® dins l'entorn de Windows®.

En el cas dels **Elements Arquitectònics** segueix l'esquema següent:

Disposa de sis pestanyes que es poden obrir consecutivament per tal de recollir, ordenadament, la informació de cadascun dels capítols:

¹⁷ Per la redacció dels documents que formaran part del pla, s'han volgut utilitzar les noves tecnologies amb l'ús dels programes informàtics més idonis i compatibles:

- Superposició de planimetries i fotovols històrics sobre documents actuals de les mateixes característiques
- Sistemes de georeferència cartogràfica amb l'atribució de les coordenades GPS dels béns catalogats
- Implementació de les fitxes del Catàleg (base de dades Access® elaborada conjuntament amb el Servei de Planificació i Estudis del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya)
- Plasmació planimètrica informatitzada dels béns catalogats i els respectius nivells de protecció
- Realització dels plànols d'emplaçament dels béns i la definició dels seus entorns (*Microstation®*)
- Informacions derivades de la base informatitzada cadastral (*Oficina del Cadastre Virtual*)
- Captació d'imatges aèries a través de programes de visualització de fotovols (*Google Earth®, Bing®,*.)

Tot el desplegament de mitjans tècnics s'ha fet de forma coordinada amb el Servei d'Informàtica de l'Ajuntament de Tortosa amb la finalitat de que, tant els documents gràfics com els de text, siguin plenament compatibles.

A. Dades bàsiques

CATÀLEG DE BENS PROTEGITS: ELEMENTS ARQUITECTÒNICS

NOM: _____ CODI: 001 LLETRA: _____
ALTRES NOMS: _____

Dades bàsiques | Inf. gràfica | Descripció | Inf. complementària | Catalogació | Intervencions

LOCALITZACIÓ
 Indret/Darri: _____ Codi BNE: _____
 Adreça: _____ Nòm: _____
 Coord. UTM X: _____ Delimitació: _____ Plànol: _____
 Y: _____ Extora prot.: Grafisme: _____

DADES CADASTRALES
 Ref. cadastral: _____ Número: _____ Superfície: _____ Sostre: _____ Planes: _____ Titularitat: _____

DADES URBANÍSTIQUES
 Pla vigent: _____
 Classificació: _____
 Qualificació: _____
 Exp. RPUC: _____
 Relació ntiva: _____

CATALOGACIÓ
 Tipus de bé: Patrimoni arquitectònic
 Classificació del bé: Monument històric
 Categoria de protecció: BPU
 IF registre catàleg: _____
 Nivell de protecció: Ambiental
 Altres prot. associades: Aquest registre es podrà esborrar des del botó del menú de l'aplicació.

S'han d'omplir tots els camps

Registre: 14 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 de 1

B. Informació gràfica

CATÀLEG DE BENS PROTEGITS: ELEMENTS ARQUITECTÒNICS

NOM: _____ CODI: 001 LLETRA: _____
ALTRES NOMS: _____

Dades bàsiques | Inf. gràfica | Descripció | Inf. complementària | Catalogació | Intervencions

	Pea de foto i data	Autor o font imatge	Nom del fitxer
1 PLÀNOL LOCALITZACIÓ (*)			aa.jpg
2 IMATGE CONTEXT (*)			aa.jpg
3 PLA VIGENT / ALTRES			aa.jpg
4 ORTOFOTO / ALTRES			
5 CROQUIS / ALTRES			
6 ALÇATS / ALTRES			
7 ALTRES IMATGES			
8 ALTRES IMATGES			

(*) Camps obligatoris

Registre: 14 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 de 1

C. Descripció

CATÀLEG DE BENS PROTEGITS: ELEMENTS ARQUITECTÒNICS																																																																																																					
NOM	CODI																																																																																																				
ALTRES NOMS	001																																																																																																				
LLETRA																																																																																																					
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Dades bàsiques</th> <th>Inf. gràfica</th> <th>Descripció</th> <th>Inf. complementària</th> <th>Catelogació</th> <th>Intervencions</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="5">DESCRIPCIÓ DEL BE</td> <td>Estil</td> <td>0000</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Època/època</td> <td>Època romana: Alt Imperi (Segles I-II dC)</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Cronologia</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Autor/promotor</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Parcel·la</td> <td>Amb front a dos carrers</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Context</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="6">Elements</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Os</td> <td>Actual</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Original/altres</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="4">ESTAT DE CONSERVACIÓ DEL BE</td> <td>Exterior</td> <td>Regular</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Façanes/ Cobertes</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Entorn/ Jardí</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Estructural/ Interior</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="6">ENTORN DE PROTECCIÓ</td> </tr> <tr> <td>SITUACIÓ DE RISC</td> <td colspan="5">Pendent superior 20%</td> </tr> <tr> <td colspan="6">ALTRES ASPECTES VINCULANTS</td> </tr> <tr> <td colspan="2">S'ha d'omplir tots els camps</td> <td colspan="4">Desar els canvis</td> </tr> </tbody> </table>		Dades bàsiques	Inf. gràfica	Descripció	Inf. complementària	Catelogació	Intervencions	DESCRIPCIÓ DEL BE	Estil	0000				Època/època	Època romana: Alt Imperi (Segles I-II dC)				Cronologia					Autor/promotor					Parcel·la	Amb front a dos carrers				Context						Elements						Os	Actual					Original/altres					ESTAT DE CONSERVACIÓ DEL BE	Exterior	Regular				Façanes/ Cobertes					Entorn/ Jardí					Estructural/ Interior					ENTORN DE PROTECCIÓ						SITUACIÓ DE RISC	Pendent superior 20%					ALTRES ASPECTES VINCULANTS						S'ha d'omplir tots els camps		Desar els canvis			
Dades bàsiques	Inf. gràfica	Descripció	Inf. complementària	Catelogació	Intervencions																																																																																																
DESCRIPCIÓ DEL BE	Estil	0000																																																																																																			
	Època/època	Època romana: Alt Imperi (Segles I-II dC)																																																																																																			
	Cronologia																																																																																																				
	Autor/promotor																																																																																																				
	Parcel·la	Amb front a dos carrers																																																																																																			
Context																																																																																																					
Elements																																																																																																					
Os	Actual																																																																																																				
	Original/altres																																																																																																				
ESTAT DE CONSERVACIÓ DEL BE	Exterior	Regular																																																																																																			
	Façanes/ Cobertes																																																																																																				
	Entorn/ Jardí																																																																																																				
	Estructural/ Interior																																																																																																				
ENTORN DE PROTECCIÓ																																																																																																					
SITUACIÓ DE RISC	Pendent superior 20%																																																																																																				
ALTRES ASPECTES VINCULANTS																																																																																																					
S'ha d'omplir tots els camps		Desar els canvis																																																																																																			

Registru: 14 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 de 1

D. Informació complementària

CATÀLEG DE BENS PROTEGITS: ELEMENTS ARQUITECTÒNICS																																																																																						
NOM	CODI																																																																																					
ALTRES NOMS	001																																																																																					
LLETRA																																																																																						
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Dades bàsiques</th> <th>Inf. gràfica</th> <th>Descripció</th> <th>Inf. complementària</th> <th>Catelogació</th> <th>Intervencions</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>INFORMACIÓ HISTÒRICA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>BIBLIOGRAFIA/ DOCUMENTACIÓ/ FONTS ORALS</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="2">ÀREA D'ACTUACIÓ I ACTIVITAT ECONÒMICA</td> <td>Oficines / despats</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Centres mèdics i de salut</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="6">ACTUACIONS A LA FINCA</td> </tr> <tr> <td colspan="6">OBSERVACIONS</td> </tr> <tr> <td colspan="6">PLA ANTERIOR</td> </tr> <tr> <td colspan="6">PROTECCIÓ ANTERIOR</td> </tr> <tr> <td rowspan="5">DADES RESTRINGIDES *</td> <td>Nom propietari</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>DNI/NIF</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Adreça</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Data actualització</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Redactors</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">* Camps d'ús intern administratiu</td> <td colspan="4">Desar els canvis</td> </tr> </tbody> </table>		Dades bàsiques	Inf. gràfica	Descripció	Inf. complementària	Catelogació	Intervencions	INFORMACIÓ HISTÒRICA						BIBLIOGRAFIA/ DOCUMENTACIÓ/ FONTS ORALS						ÀREA D'ACTUACIÓ I ACTIVITAT ECONÒMICA	Oficines / despats					Centres mèdics i de salut					ACTUACIONS A LA FINCA						OBSERVACIONS						PLA ANTERIOR						PROTECCIÓ ANTERIOR						DADES RESTRINGIDES *	Nom propietari					DNI/NIF					Adreça					Data actualització					Redactors					* Camps d'ús intern administratiu		Desar els canvis			
Dades bàsiques	Inf. gràfica	Descripció	Inf. complementària	Catelogació	Intervencions																																																																																	
INFORMACIÓ HISTÒRICA																																																																																						
BIBLIOGRAFIA/ DOCUMENTACIÓ/ FONTS ORALS																																																																																						
ÀREA D'ACTUACIÓ I ACTIVITAT ECONÒMICA	Oficines / despats																																																																																					
	Centres mèdics i de salut																																																																																					
ACTUACIONS A LA FINCA																																																																																						
OBSERVACIONS																																																																																						
PLA ANTERIOR																																																																																						
PROTECCIÓ ANTERIOR																																																																																						
DADES RESTRINGIDES *	Nom propietari																																																																																					
	DNI/NIF																																																																																					
	Adreça																																																																																					
	Data actualització																																																																																					
	Redactors																																																																																					
* Camps d'ús intern administratiu		Desar els canvis																																																																																				

Registru: 14 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 de 1

E. Catalogació

CATÀLEG DE BÉNS PROTEGITS: ELEMENTS ARQUITECTÒNICS

NOM: _____ CODI: 001 LLETRA: _____
 ALTRES NOMS: _____

Dades bàsiques	Inf. gràfica	Descripció	Inf. complementària	Catalogació	Intervencions
CATALOGACIÓ PROPOSADA Tipus de bé: <u>Patrimoni arquitectònic</u> Classificació del bé: Monument històric Categoria de protecció: BPU <u>IF regulat.</u> Nivell de protecció: Anticristal Altres prot. associades: Aquest registre es podrà esborrar des del llistó del menú de l'apli.					
RAONS CATALOGACIÓ					
ÀMBITS DE PROTECCIÓ I ASPECTES	Elements	_____ _____ _____			
	Entorn de protecció	_____ _____ _____			
S'han d'omplir tots els camps Desar els canvis					

Registres: 1 de 1

F. Intervencions

CATÀLEG DE BÉNS PROTEGITS: ELEMENTS ARQUITECTÒNICS

NOM: _____ CODI: 001 LLETRA: _____
 ALTRES NOMS: _____

Dades bàsiques	Inf. gràfica	Descripció	Inf. complementària	Catalogació	Intervencions
REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS SOBRE EL BÉ Intervenció tipus: <u>Consolidació</u>					
USOS	Exterior	No es permet la modificació Text: _____			
	Façanes/ Cobertes	Text: _____			
	Entorn/ Jardí	Text: _____			
	Estructural/ Interior	Text: _____			
USOS	Permesos	Text: _____			
	Prohibits	Text: _____			
EFFECTES SOBRE ENTORN DE PROTECCIÓ Text: _____					
GESTIÓ Text: _____					
ALTRES INTERVENCIIONS Text: _____					
S'han d'omplir tots els camps Desar els canvis					

Registres: 1 de 1

La informació base que serà recollida en les fitxes identificatives serà la següent:

A. Dades bàsiques

Encapçalament

Escut de l'Ajuntament de Tortosa. (A totes les pàgines)

Títol

Pla Especial del Conjunt Històric de Tortosa i el seu Entorn de Protecció

Denominació

S'especifica el nom tradicional o popular e l'immoble (si és coneix).

Codi de carrer, plaça o vial i número de policia

Codi d'identificació parcel·lari (FID)

Les tres xifres identifiquen el número de referència que vincula la parcel·la amb el plànol de cadastre urbà. Aquest codi és molt important de cara a l'adequació futura de totes les fitxes de parcel·la amb un Sistema d'Informació Geogràfica (SIG), a desenvolupar en el futur. D'aquesta manera es possibilitarà la informació i la consulta directe de tots els paràmetres i de totes les informacions (cadastrals, fiscals, de llicències, d'incidències, de recull històric –fotografies, plànols-) i altres documents perfectament associables.

Localització

S'indica el nom del carrer o del vial i el seu número postal; coordenades UTM.

Dades cadastrals

S'indica referència cadastral de la parcel·la

Dades urbanístiques

Classificació i qualificació urbanística de la parcel·la

Catalogació

Aquest capítol recollirà les dades de les edificacions contemplades en el *Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa*.

B. Informació gràfica

Plànol de situació

Identificació de la parcel·la i definició de l'àmbit i entorns de protecció, si s'escau. Es reproduïx un sector del plànol parcel·lari, a escala 1:1000, on s'inscriu la parcel·la objecte de la fitxa descriptiva. Es delimita amb una trama d'acord amb els codis bàsics aprovats i es visualitzen els noms dels carrers i els números postals de les edificacions.

Fotografia general del bé

Fotografia general expressada principalment per la totalitat de la façana o façanes i la seva relació amb les edificacions veïnes.

Plànol de situació normatiu

Identificació de la parcel·la extreta directament de la base planimètrica del POUM 2007, on s'indiquen: la qualificació urbanística, les alçades reguladores, el número de plantes, així com les afectacions que puguin tenir (alineacions de vials, complements de vialitat, zones verdes, etc...)

Fotografia aèria de la parcel·la (Ortofoto)

Imatge per poder comprovar, amb detall, la situació que presenta la coberta o cobertes i la relació amb les edificacions veïnes.

Fotografies complementàries

Imatges detallades per valorar aspectes tipològics de la construcció i/o elements remarcables.

Planimetria històrica del sector del carrer

Plànols topogràfics en base als carrers de Tortosa realitzats per Magí Sabater a partir de l'aixacament que va realitzar l'any 1868 i que es troben a l'Arxiu Municipal.

Fotografies històriques / Fotovols antics

Visions antigues de la construcció, sempre que es disposin.

C. Descripció

Descripció del bé

Època / Any de construcció

S'indica l'any, dècada o el segle de l'edifici original i de les reformes (si es coneixen).

Autor

S'indica l'autor (arquitecte o mestre d'obres) de l'edifici original i/o de les reformes o addicions (si és coneix)

Estat de la parcel·la

S'indica si la parcel·la és edificada (construïda) o bé és un solar (sense cap construcció a excepció de la tanca de delimitació amb el carrer o carrers).

Tipus edificatori

S'indica la tipologia de l'edificació, atenen a les categories espacials i funcionals d'acord amb l'època, període, estil o corrent artístic del moment de la seva construcció:

- **Habitatge popular**
- **Casa menestral**
- **Habitatge tradicional**
- **Casa burgesa o Casalot (Neoclàssic / Modernista / Noucentista)**
- **Casa racionalista**
- **Habitatge de renda**
- **Altres (Catedral, Palaus, Reials Col·legis...)**

Ús

S'especifiquen els usos que haurà de tenir l'edificació existent o la nova construcció que s'aixequi en el solar que conforma la parcel·la descrita.

Ús original

S'especifica l'ús original que va tenir la construcció, bé per coneixement històric, per anàlisi de l'evolució del tipus o per estimació directe (hipòtesi).

Ús actual

S'especifica l'ús actual de l'immoble per apreciació directe en el treball de camp. Es treballarà especialment una taula per poder analitzar, de forma particularitzada, els usos comercials en les plantes baixes. És molt important, tal i com s'ha reflectit en altres apartats del present document, que el PEUCHT.S1 sigui una eina útil per la revitalització del nucli antic.

Estat de conservació del bé

Valoració arquitectònica

S'indica l'adscripció del tipus edificatori de la construcció actual a partir de quatre categories, fent una valoració arquitectònica molt genèrica de cada element. L'immoble es pot adscriure a més d'una categoria si s'escau.

Són les següents:

- **Integrat amb les edificacions de l'entorn**
- **Remarcable o amb elements destacats**
- **Sense interès tipològic especial**
- **En contradicció amb l'entorn edificatori**

D. Informació complementària

Informació històrica

Es recullen les dades històriques de la parcel·la o l'immoble. Tot i incorporar un gran nombre de fotografies i d'imatges històriques en les fitxes identificatives de parcel·les (FID); aquest camp, llevat d'algun cas concret, s'ha deixat voluntàriament pendent de la seva redacció, considerant-ne que ha d'ésser objecte d'un treball posterior de redacció d'acord amb la nombrosa informació que s'ha obtingut o es pot obtenir.

Tipologia

En funció de la posició dins la trama urbana

Es detallen tres tipus de casos en la disposició dels immobles en relació a la disposició actual del teixit urbà:

- **Entre mitgeres**
- **Cantonada**
- **Aïllada**

En funció de la forma i el volum que configura

Es detallen tres característiques:

- **Geometria de la planta**
- **Número de plantes de l'edificació**
- **Tipus de coberta**

En funció dels elements tipològics remarcables

S'indiquen les característiques generals de l'edificació actual dins la trama històrica i l'evolució urbana de Tortosa.

Composició i materials / Estat de conservació

Descripció acurada, en la valoració de les característiques exteriors de l'edificació, indicant en cada cas l'estat en què es troben. Es pot considerar que la qualificació de ruïnós implica una substitució total de les parts afectades; dolent quan l'element descrit presenta lesions superiors al 25%, però són susceptibles d'ésser arranjades; acceptable quan l'element pateix lesions inferiors al 25% del total i bo quan no precisa intervenció.

Els elements compositius tractats i analitzats, amb les seves valoracions individualitzades respecte a l'estat de conservació, són els següents:

Façanes (+ acabats)

Descripció de les característiques generals de la/les façana/es, si són planes o apareixen balcons (per exemple) i també apreciats els elements i els materials bàsics que la componen (acabats): arrebossada llisa / amb dibuix; de pedra; mixte (arrebossada / pedra); amb esgrafiats; amb estucs; amb aplacats de ceràmica / pedra; paredat comú; obra vista, etc.

Emmarcaments de les obertures

Descripció del tipus d'emmarcament de les obertures en la façana/es fent referència als brancals, les llindes i els escopidors.

Fusteries

Descripció de les característiques generals de les fusteries: en finestres, balcons i portes.

Coberta

Descripció del tipus, la forma i el material emprat en l'acabat.

E. Catalogació

Es fa una valoració de l'edifici i els elements que l'integren a fi de determinar, per cadascun d'ells, el nivell de catalogació.

F. Intervencions

En funció de les tipologies concretes de cada carrer o vial, considerades en l'anàlisi del teixit urbà, s'especifiquen les característiques que han de tenir els edificis.

Cada parcel·la, edificada o no, queda vinculada al tractament de les intervencions. La descripció de les accions a tenir present en les actuacions a realitzar dins l'àmbit del PEUCHT.S1, s'han establert a partir de l'aproximació a la descripció tipològica del conjunt de l'ambient o front edificatori del carrer, plaça o vial i prenent com a base als criteris que a continuació s'especifiquen:

Volumetria

S'especifica el volum físic de cadascuna de les unitats edificatòries (nombre de plantes i tractament de rasants). Per aquesta tasca es defineixen les variables de volum de les unitats edificades, així com les accions sobre cossos afegits existents i el tractament de les parets mitgeres.

Façanes

En funció de les tipologies concretes de cada carrer, plaça o vial, considerades en l'anàlisi del teixit urbà corresponent, s'especifiquen les característiques que ha de tenir l'edificació, segons els criteris següents:

Especificació sobre el ritme i la proporció de les obertures en façana

Atenent a tres conceptes concrets i que són bàsics en la definició de la composició:

- **La modificació o no de les obertures existents en façana**
- **La modificació o no de la composició i els eixos rítmics de les obertures**
- **La presència o no de balcons**

Tractament dels acabats i colors de les façanes

Atenent als materials del pla de façana, les textures i els colors; els materials i formes de les baranes en els balcons o en d'altres obertures, així com de les reixes.

Disposició de rètols, tendals i elements sobreposats (antenes, etc...)

Atenen als criteris normatius establerts sobre la disposició d'elements de publicitat en les façanes.

Tipus, materials i colors de les fusteries

Atenent als criteris normatius que s'estableixin.

Altres consideracions

Atenent a aspectes que també cal tenir en compte per establir criteris d'intervenció en les façanes.

- **Els materials i formes de les baranes (en els balcons o en d'altres obertures)**
- **El tractament de reixes, persianes, etc...**
- **La presència de rètols, tendals i elements sobreposats (antenes, aparells d'aire condicionat, etc...)**
- **Els criteris normatius sobre elements de publicitat en les façanes**

Cobertes

S'especifiquen les característiques i les solucions que han de presentar les cobertes, en funció dels criteris que es precisen a continuació:

- **Composició, vessants i pendents**
Atenen al tipus (inclinada - plana); al nombre de plans de coberta i a les pendents determinades.
- **Materials d'acabat o de remat**
Atenent al tipus normatiu -teula àrab tradicional- pel que fa al tractament dels materials.
- **Presència de baixants en la/les façana/es procedents de la coberta**
Especificació relativa a la presència o no de baixants pluvials en la façana de carrer, així com el tipus de material i tractament que ha de tenir.
- **Presència i tractament dels ràfecs de coberta**
Especificació relativa a les característiques formals que ha de presentar la solució de la coberta en façana, atenent als materials, disseny i tipologia concreta en funció de la ubicació zonal o sectorial de l'edificació.

Enderrocs

S'especifiquen consideracions sobre la necessitat d'enderrocar cossos afegits, dipòsits o altres elements generalment situats a la coberta i que presenten una distorsió en la volumetria o en la visió del paisatge urbà.

5.7.4 Adequació parcial o total d'edificacions, elements i instal·lacions

Finalment, el PEUCHT.S1 vol incidir en la millora progressiva del paisatge urbà en el seu conjunt i estimular els mecanismes per a la seva correcció.

En aquest sentit, es consideraran tres tipus d'edificis - construccions, elements i instal·lacions que poden considerar-se dissonants:

Els edificis que no s'ajusten a les condicions d'edificació exigibles a les noves qualificacions o usos globals del sòl assenyalats al PEUCHT.S1, bàsicament per afectació de alineacions, usos, volums, cossos afegits o alçades de l'edificació.

En el capítol relatiu a les construccions, es distingiran:

- Aquelles parts dels edificis destinades a ser enderrocades degut a que queden per sobre de l'alçada reguladora o profunditat edificable, constituint un element impropri dissonant amb l'ambient i el mateix edifici, el qual ha estat qualificat amb els NIVELLS DE PROTECCIÓ 1 (Protecció integral), 2 (Protecció del tipus) i 3 (Protecció ambiental).
- Aquelles parts dels edificis que queden per sobre de l'alçada reguladora i que estan qualificats amb el NIVELL DE PROTECCIÓ 4 (Adequació ambiental).
- Tots els cossos per sobre de la línia d'alçada reguladora del plànol d'intervenció de façanes (carrer) en els edificis amb els NIVELLS DE PROTECCIÓ 1 (Protecció integral), 2 (Protecció del tipus) i 3 (Protecció ambiental) a excepció de lluernaris i claraboies d'interès o altres elements ornamentals, inclosos també aquells que s'especifiquin en les fitxes d'edificis.

Les construccions d'edificacions o elements afegits no habitats, impropis i disconformes amb les condicions genèriques d'ordre estètic, higiènic, de seguretat i usos menors del PEUCHT.S1, sigui la que sigui la seva qualificació de nivell de protecció.

Dins d'aquest cas es distingiran:

- Elements realitzats amb materials lleugers o envans en els terrats o balcons o volats directament per fora de les façanes i que trenquen la coherència i la uniformitat del tipus edificatori general del carrer.
- Aquelles façanes, part d'elles, el seu color o algun element de les mateixes que estigui realitzat de forma inadequada i clarament dissonant amb l'ambient i tipologies formals previstes en el PEUCHT.S1.
- Aquells elements incorporats, marquesines, canalons de plàstic, rètols, decoracions i altres en general de caràcter publicitari, i del mobiliari urbà, els quals són disconformes amb la normativa del PEUCHT.S1.
- Les instal·lacions aèries de companyies elèctriques, de telefonia o de cable, amb suports a les façanes, amb creuament o zigzagueix de línies al llarg del carrer o vial, així com d'altres elements d'il·luminació en general que siguin contraris a la normativa que expressa el Pla especial urbanístic.

En tots aquest casos hi ha la voluntat d'arbitrar mecanismes, entre l'Ajuntament de Tortosa i els propietaris o empreses afectades, per a facilitar l'adequació i la millora de les qüestions afectades, en el camí d'obtenir un guany en la qualitat de tot el paisatge urbà de la ciutat i singularment del seu conjunt històric.

5.7.5 Regulació intervencions de rehabilitació i obra nova en l'àmbit del PEUCHT.S1

Per tal de garantir que les intervencions arquitectòniques que es desenvolupin en el marc del PEUCHT.S1, es defineix la necessitat d'aportar un **ESTUDI D'ORDENACIÓ VOLUMÈTRICA (EOV)** en el moment de sol·licitud de qualsevol llicència d'obres majors que afecti i/o condicioni la façana o la volumetria d'un element construït o de nova edificació.

5.7.5.1 Objectiu

Determinar la necessitat d'elaborar un document preceptiu i vinculant que acompanyarà la sol·licitud de la llicència d'obres en l'àmbit del PEUCHT.S1, abans d'autoritzar obres de **conservació i restauració dels exteriors de l'edifici**; de **reforma del conjunt de l'envolvent de l'edifici**, sempre i quan millorin les condicions higièniques i/o de confort dels edificis i **d'obres de nova planta dins dels solars buits**.

5.7.5.2 Documentació de l'Estudi d'Ordenació Volumètrica

Factors de localització

Plànols d'emplaçament i situació per localitzar el projecte

Posició de l'immoble o solar en la trama del Sector 1 del Conjunt Històric perquè serveixi per exposar una reflexió paisatgística

Justificació de l'adequació al POUM i al PEUCHT.S1

Compliment de les normatives aplicables

Anàlisi de l'entorn (teixit urbà)

Estudiar especialment si la parcel·la on s'ha de materialitzar la intervenció se situa dins un ambient o front edificatori i respon a les següents característiques morfològiques:

- **Tipus de parcel·la dominant (parcel·la estreta o ample,..)**
- **Tipologia dominant (habitatges unifamiliars o plurifamiliars)**
- **Convivència entre tipologies diverses sense predomini d'una sobre les altres**

Factors d'anàlisi

Homogeneïtat de l'ambient o front edificatori on s'inscriu la parcel·la

- **Estudiar si apareix un front homogeni de façanes** per la repetició dels mecanismes de composició en els elements que l'integren
- **Estudiar la geometria d'alguns elements que componen el front** fa que aquest adquireixi ritmes, seqüències de façana (balcons, baranes, línies de cornises, ràfecs,...)
- **Veure si existeixen elements externs al front que el cohesionen dins el teixit** (secció de carrer, pavimentat, enllumenat, etc...)
- **Estudiar els materials, les textures i els colors** existents

Anàlisi de la discontinuïtat en la formació del front edificatori

- **Estudiar les tipologies** derivades de les diverses èpoques de les construccions que determinen la discontinuïtat en el front de carrer
- **Estudiar les addicions o alteracions** que s'han produït en un immoble concret (remuntes, alteracions de coberta, obertures de finestres, supressió de ràfecs,...) i que trenquen la continuïtat en el front de carrer

Justificació del projecte

- **Justificació compositiva en el projecte**
- **Predomini del massís enfront el buit**
- **Existència de ritme en la ubicació dels forats.** Predomini de l'ordre en la composició del forat
- **Predomini d'una determinada proporció en la forma de les obertures.** (verticals, quadrades)
- **Presència o no de balcons**
- **Presència de porxos o discontinuïtats en les obertures dels baixos**

Anàlisi i determinació de la línia de coronament del front

- **Predomini d'un coronament unitari.** Constituint per les petites variacions en alçada del remat de cada immoble

- **Predomini de remats unitaris individualitzats en cada construcció**
- **Predomini de solucions constructives de coronament basades en el remat de la coberta** (ràfecs, canals, cornises amb teules, etc...)

Planeitat i línies dominants de composició

- **Predomini de balcons calats** de dimensions ajustades al forat arquitectònic a què serveixen
- **Predomini de balcons sortints** de mida diferent
- **Ús escàs de línies de composició horitzontals** com serien impostes, ràfecs que sobresurten del pla de façana, balcons cecs correguts, jardineres corregudes,...

Anàlisi de materials, textures i colors

- **Predomini d'acabats continus en el conjunt del front** (arrebossats, presència d'esgrafiats,...)
- **Predomini d'acabats** en material ceràmic, pedra o lloses
- **Existència d'uniformitat en la coloració** del front dins una mateixa gamma cromàtica
- **Tipus de fusteries** (materials, qualitats i colors)



Antoni Vilanova
Arquitecte director de l'equip redactor del Pla Especial Urbanístic
del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1 (PEUCHT.S1)

Tortosa, juliol de 2014

ANNEXES

PLÀNOLS PinCat

- 4.3.2.a Millora de la xarxa d'aigua potable
- 4.3.2.b Millora de la xarxa d'hidrants
- 4.3.2.c Millora de l'enllumenat públic

Urbanització dels espais públics

Detalls dels materials

ANNEXES

PLÀNOLS PinCAT

 Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme

Comissió Territorial d'Urbanisme
de les Terres de l'Ebre


M. LLANOVA
ARQUITECTE
Es
C/...
Tel/Fax (977) ...

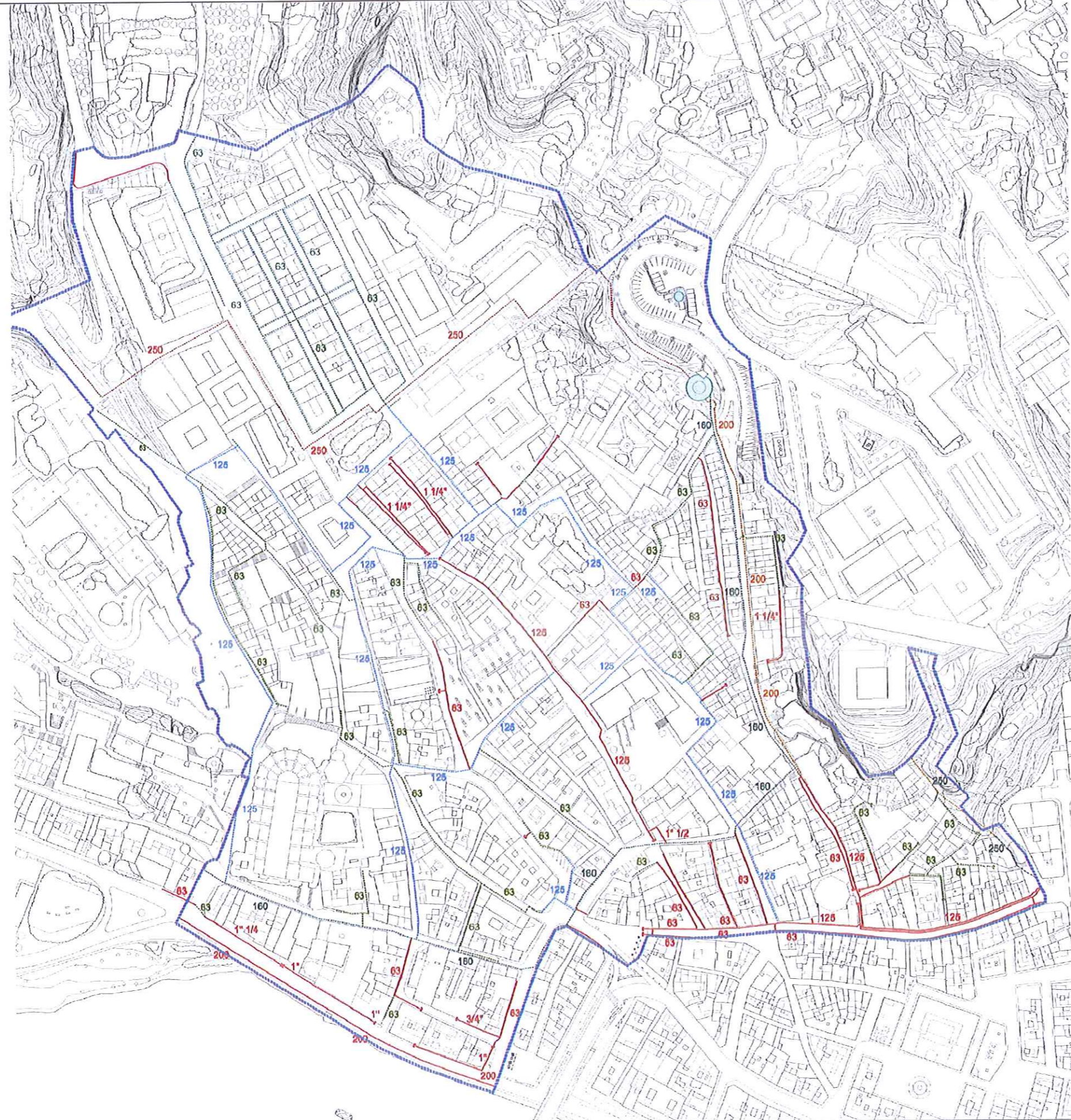
4.3.2.a Millora de la xarxa d'aigua potable

4.3.2.b Millora de la xarxa d'hidrants

4.3.2.c Millora de l'enllumenat públic

Detalls dels materials

■ CANONADA FD 250 ■ CANONADA PE 63
 ■ CANONADA FD 200 ■ CANONADA PE EXISTENT
 ■ CANONADA PE 150
 ■ CANONADA PE 125



Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme

Aprobada definitivament per la Comissió
 Territorial d'Urbanisme de les Terres
 de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2016**
 amb les prescripcions d'ofici esmentades
 a l'acord

La secretària
LA SECRETÀRIA
Teresa Carbó
 Teresa Carbó Espuny

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES

[Signature]
 C/Gran Via de l'Estació, 10
 Tel/Fax (93) 32 10 40 00



- HIDRANT EXISTENT
 - HIDRANT (CONNECTAR A CANONADA NOVA)
 - HIDRANT (CONNECTAR A CANONADA EXISTENT)
 - HIDRANT (SUBSTITUIR PER HIDRANT REGLAMENTARI)
- CANONADA NOVA
CANALITZACIÓ FIBROCIMENT
 - CANALITZACIÓ PVC
 - CANALITZACIÓ PEAD

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme

Aprovat definitivament per la Comissió
 Territorial d'Urbanisme de les Terres
 de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
 amb les prescripcions d'ofici esmentades
 a l'acord

La secretària

LA SECRETÀRIA

Teresa Carbó

Teresa Carbó Espuny

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES

[Signature]

C/...
 Tel/Fax (91) ...

- PUNTS DE LLUM > 10 Lux
- PUNTS DE LLUM < 10 Lux
- IMPLANTACIÓ DE LA NOVA IL·LUMINACIÓ
- NOUS PUNTS DE LLUMS AILLADES

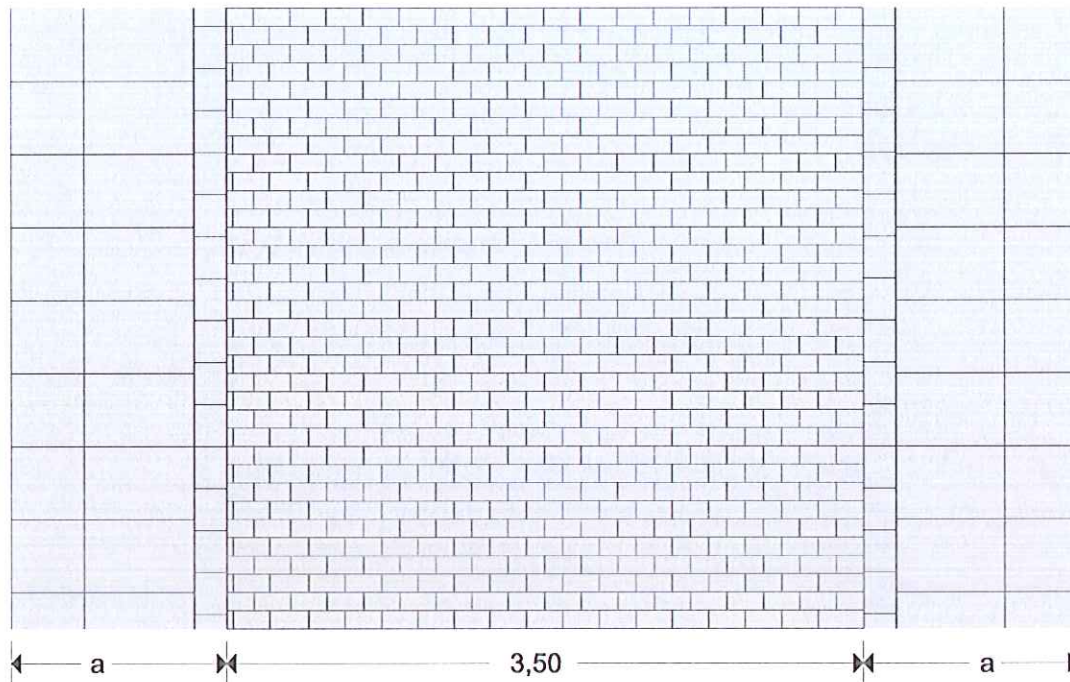
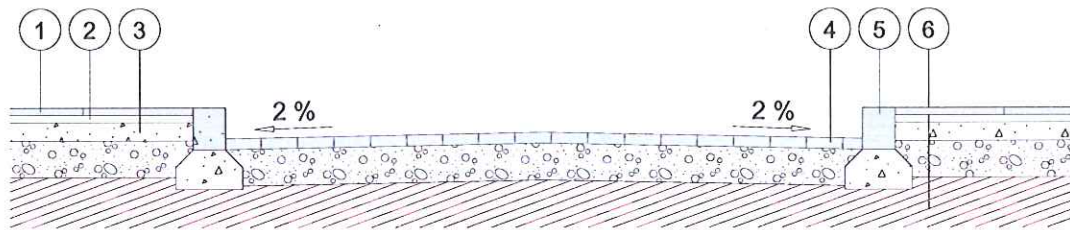


Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme

Aprobada definitivament per la Comissió Territorial d'Urbanisme de les Terres de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2016** amb les precepcions d'ofici esmentades a l'acord

La secretària LA SECRETÀRIA
Teresa Carbó
 Teresa Carbó Espuny

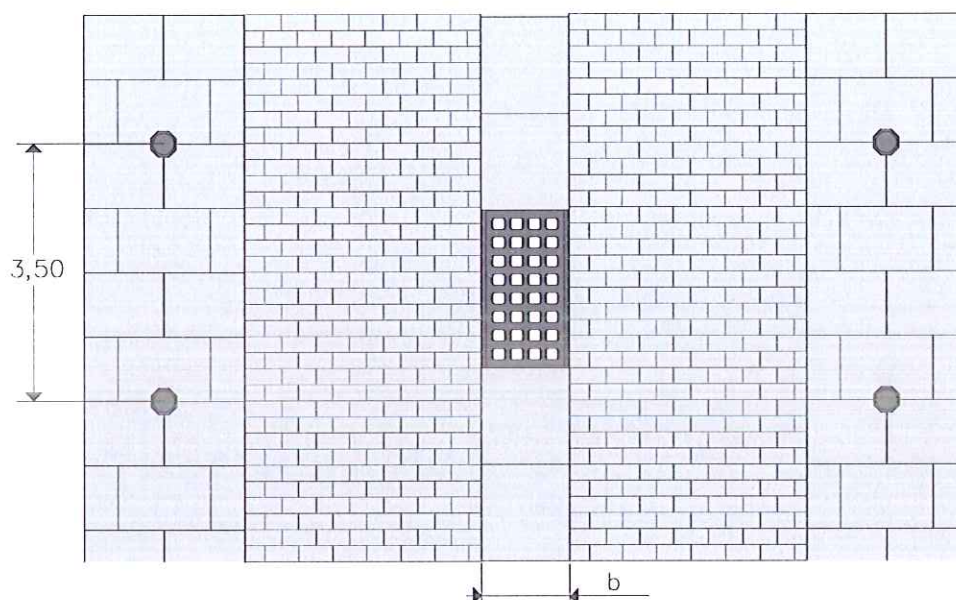
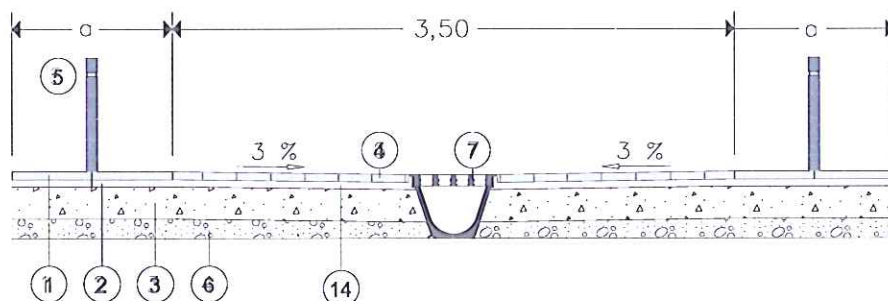
VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES
 Tel/Fax (93)



- 1 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 2 - Sorra-ciment amb 200 kg/m³ de ciment portland. Gruix 4 cm.
- 3 - Solera de formigó HM-20/P/20/L. Gruix = 10 cm.
- 4 - Paviment de llambordins de formidó prefabricat de forma rectangular de 10x20 cm i 8 de gruix
- 5 - RSP-17. Vorada de granet nacional color gris de 18x23 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes
- 6 - Paviment existent.

VLANOVA MOYA
ARQUITECTES
Es
C/...
Tel: 931 32 10 45

VIES AMB PRIORITAT AL VEHICLE
PAVIMENTS

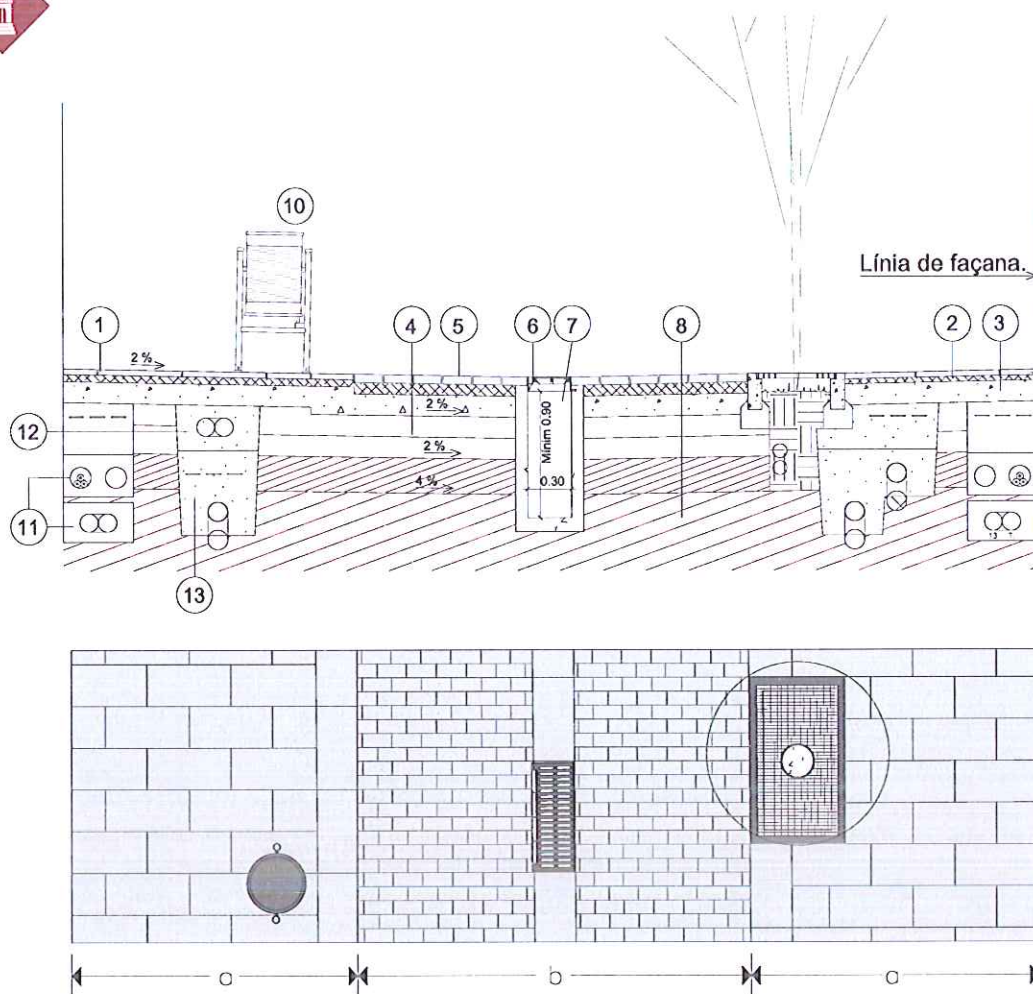


- 1.- RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 2.- Sorra-ciment amb 200 kg/m³ de ciment portland. Gruix 4 cm.
- 3.- Solera de formigó HM-20/P/20/L. Gruix = 10 cm.
- 4.- Paviment de llambordins de formidó prefabricat de forma rectangular de 10x20 cm i 8 de gruix
- 5.- Piló de fosa gris, pintat color negre antiòxid i banda reflectant
- 6.- Paviment existent.
- 7.- Canal+Reixa de fosa dúctil, amb obertures que garantitza una alta absorció, i revestiment de pintura. Resistència 400 KN.
- 14.- Base de grava "Ullde perdiu" d'un màxim dedidàmetre de 5 mm

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES
 Tel. 937 321048
 Tel/Fax (93) 321048

PRIORITAT AL VIANANT
 PAVIMENT MES D'AMPLE 6 m.

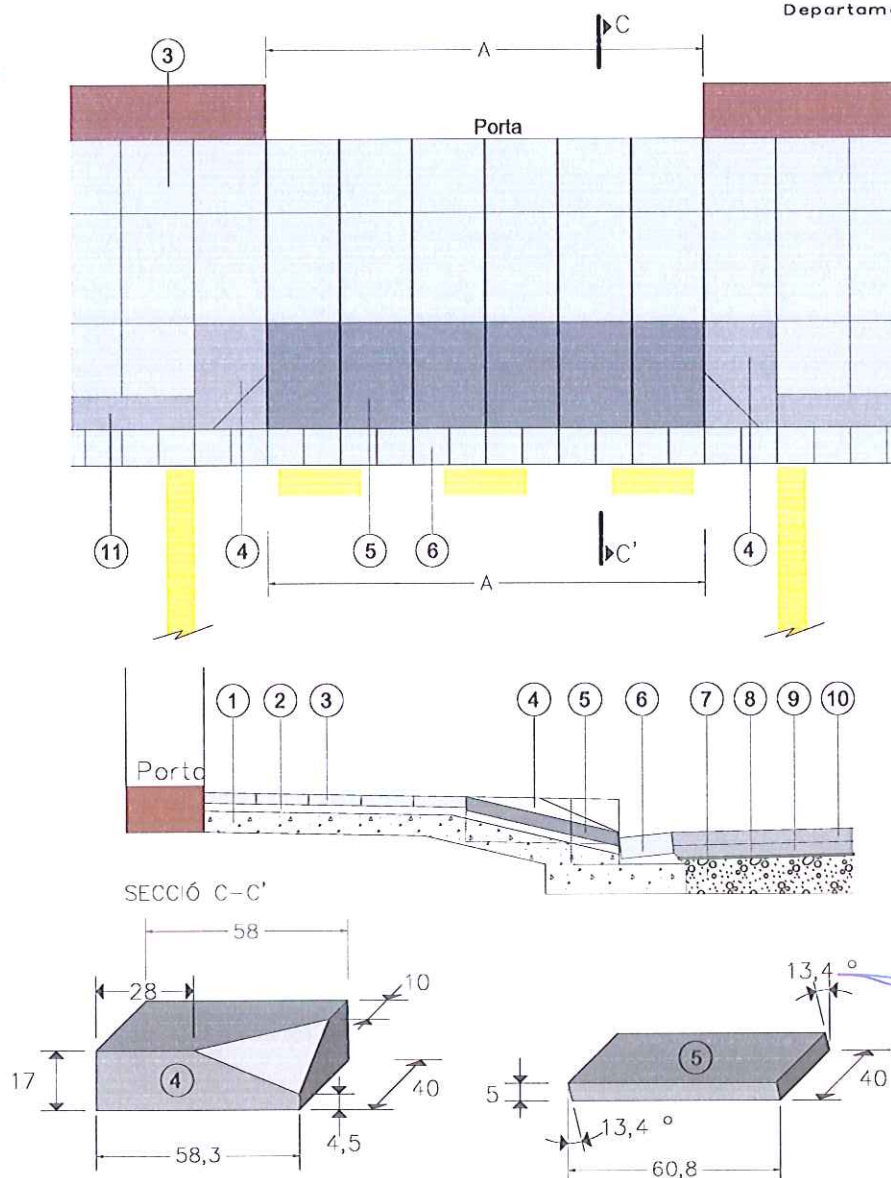
PAVIMENTS



- 1 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 2 - Sorra-ciment amb 200 kg/m³ de ciment portland. Gruix 4 cm.
- 3 - EFH-7. Base formigó HM-20/B/20/I
- 4 - Capa base "tot-u" d'àrids de cantera (P.M. 98%).
- 5 - Paviment de llambordins de formidó prefabricat de forma rectangular de 10x20 cm i 8 de gruix
- 6 - Marc i reixa d'embornal de fosa dúctil, segons Norma Une 41-300-87, amb superfície metàl·lica antilliscant, revestiment de pintura asfàltica. Capacitat de càrrega superior a 35 T.
- 7 - Embornal sífònic prefabricat
- 8 - Terreny natural
- 10 - Papelera
- 11 - Canalització de Baixa tensió
- 12 - Conducció telefonia
- 13 - Canalització d'aigua de polietilè

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES
 C/Gran Via de l'Estació, 10
 Tel/Fax (93) 3210448

PRIORITAT AL VIANANT
 PAVIMENTS



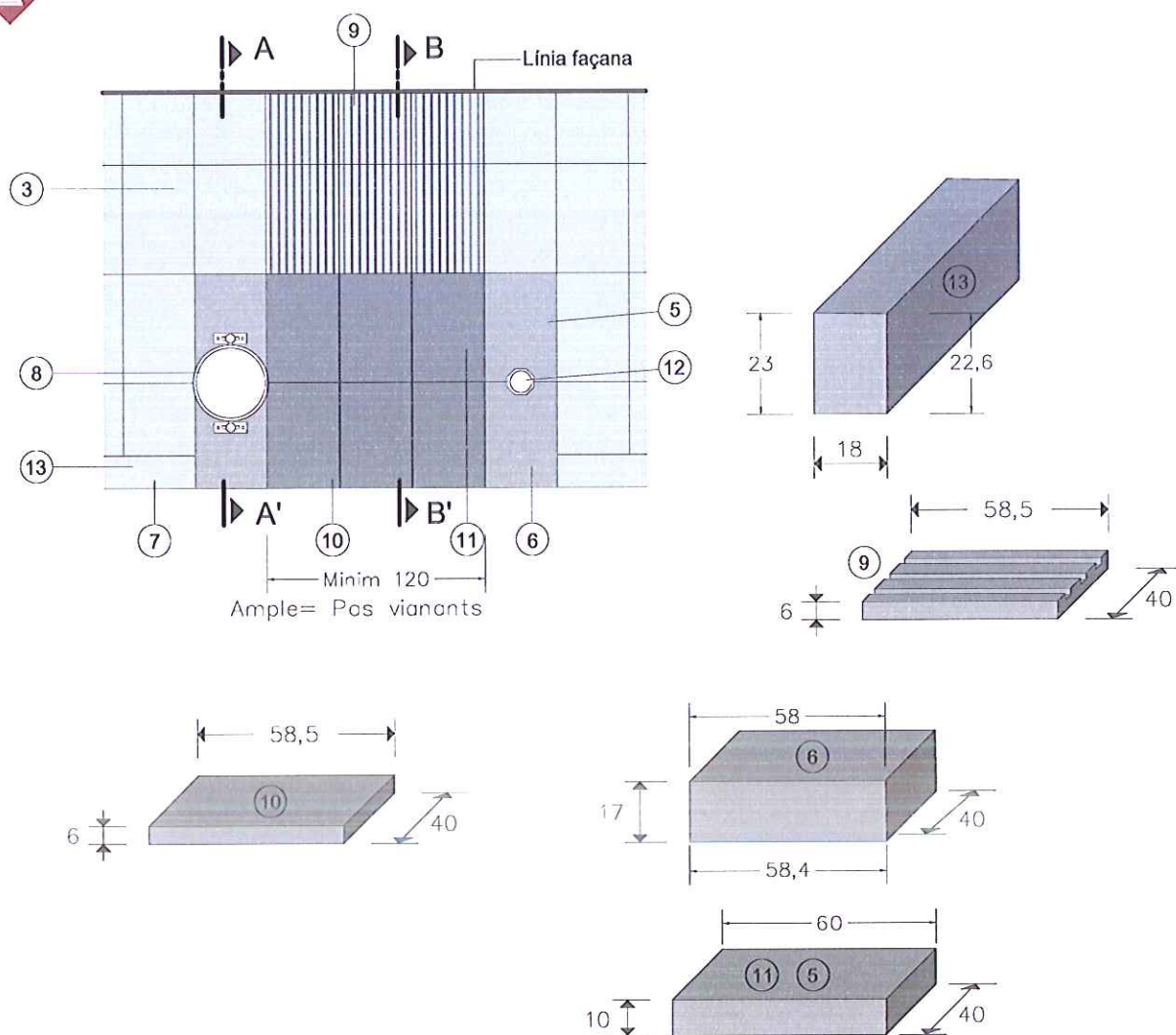
VILANOVA
 & MOYA
 ARQUITECTES

[Handwritten signature]

C. de ...
 Tel: ... 3216388

- 1 - RSS-4. Base formigó HM-20/B/20/I
- 2 - Llit de sorra Ø max. = 5mm
- 3 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 4 - RSP-17. Peça de granet nacional color gris, de 58,3x40x17 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 5 - RSP-17. Peça de granet nacional color gris, de 60,8x40x5 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 6 - Rigola de rajol hidràulic de color blanc, de 20x20x8 cm
- 7 - Base tot-u natural compactat al P.M. 98 %
- 8 - RSC. Reg d'emprimació
- 9 - RSC-4. Base mescla bituminosa en calent tipus IVa
- 10 - RSC-4. Paviment de mescla bituminosa en calent tipus IVa
- 11 - RSP-17. Peça de vorada de granet nacional color gris, de 18X23 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.

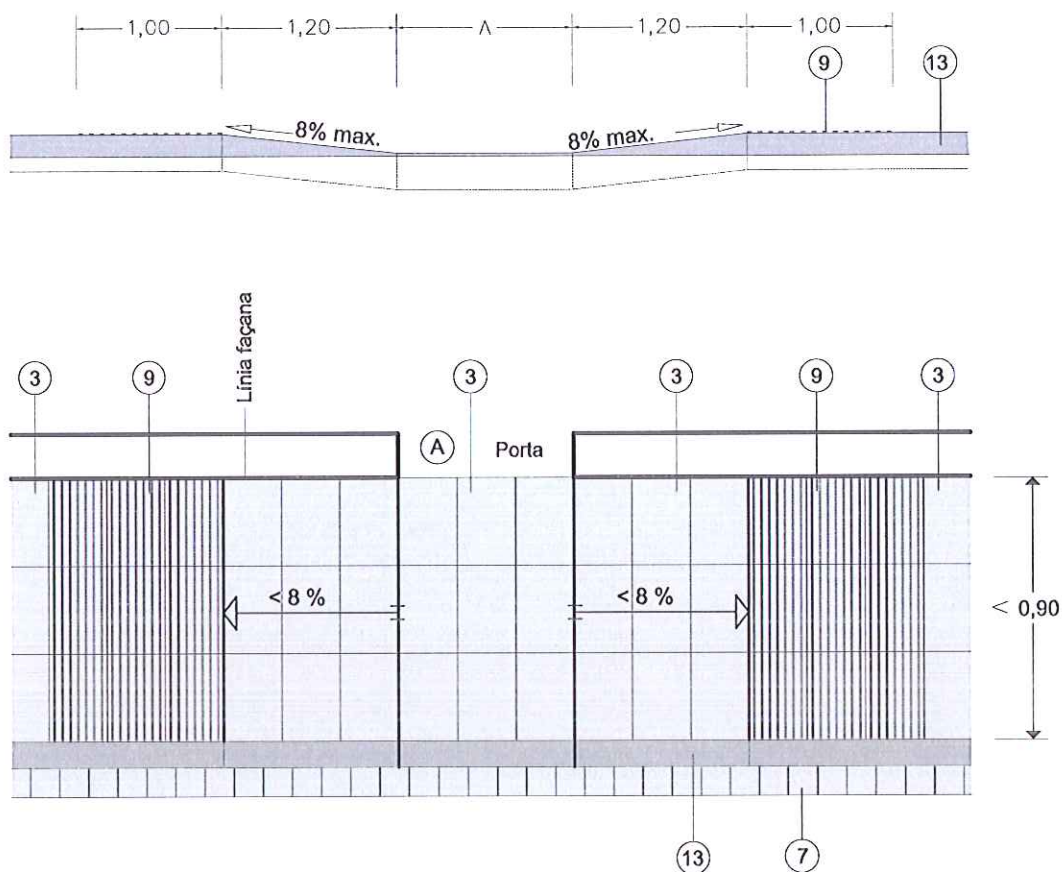
GUAL PER A VEHICLES
 PAVIMENTS



- 3 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 5 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x10 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 6 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 58,4x40x17 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 8 - Paperera trabucable circular xapa perforada, Ø 0,40x1 m
- 9 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm texturat, flamejat i cares vistes.
- 10 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 58,5x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 11 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x10 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 12 - Piló foneria de Ø 12x70 cm
- 13 - RS-53. Peça de granet nacional color gris per a formació de vorada, de 18x23 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.

DETALL GUAL PAS VIANANTS 1
 PAVIMENTS

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES
 Tel: 977 30 00 00
 Telfax: 977 30 00 00

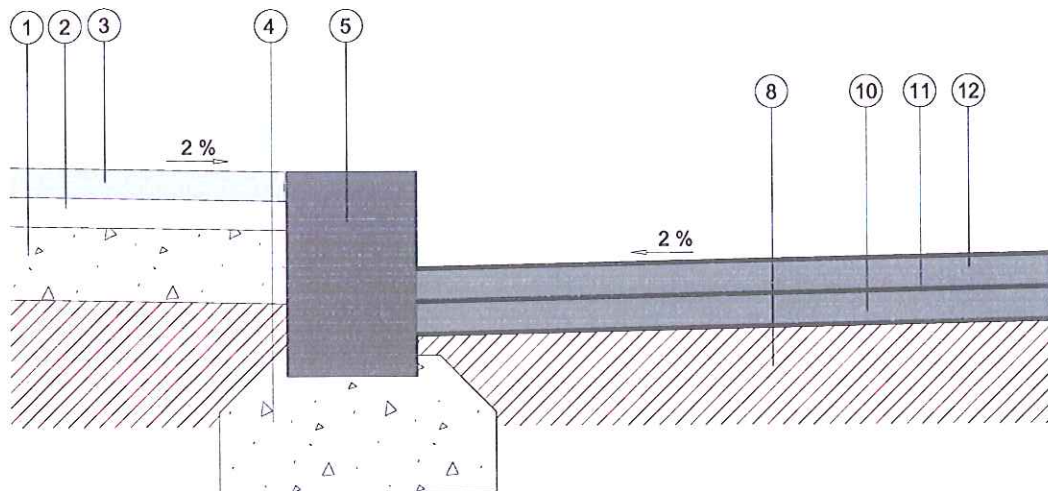


- A - Amplada porta d'accés
- 3 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 7 - Rigola de rajol hidràulic de color blanc, de 20x20x8 cm
- 9 - RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm texturat, flamejat i cares vistes.
- 13 - RSP-17. Vorada de granet nacional color gris de 18x23 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.

GUAL PER A VEHICLES
 PAVIMENTS

VILANOVA
 MOYA
 ARQUITECTES

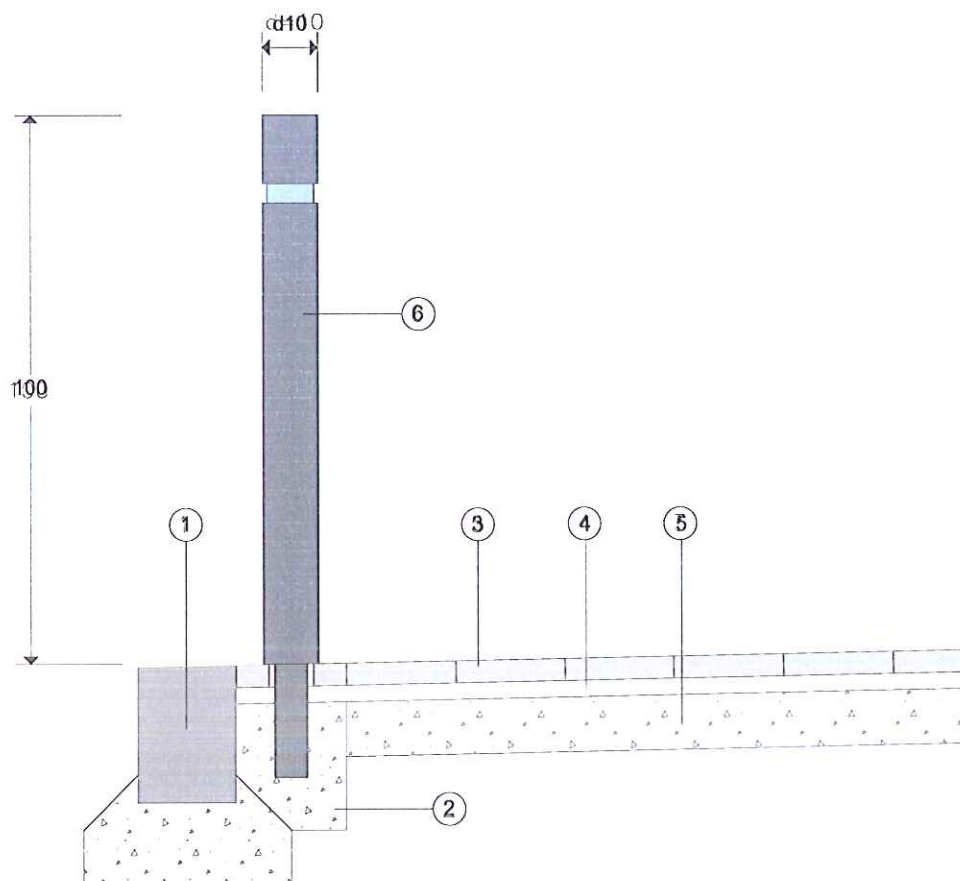
En
 Car
 Tel/Fax (93) 3210489



- 1 - RSS-5. Solera de formigó HM-20/P/20/L. Gruix = 10 cm
- 2 - RPE. Sorra-ciment amb 200 kg/m³ de ciment portland. Gruix = 4 cm
- 3 - RSP-17. Peça de granet nacional color gris, de 60,8x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes
- 4 - RSS-5. Solera de formigó HM-20/P/20/L. Gruix = 15 cm
- 5 - RSP-17. Vorada de granet nacional color gris de 18x23 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes
- 8 - Base de formigó armat
- 10 - RSC-4. Mescla bituminosa tipus IVa (regularització). Gruix= 5cm
- 11 - RSC. Reg d'adherència
- 12 - RSC-4. Mescla bituminosa tipus IVa (rodament). Gruix= 4cm

VILANOVA
 MOYA
 ARQUITECTES
 C/DE...
 Tel/Fax (91) 0210489

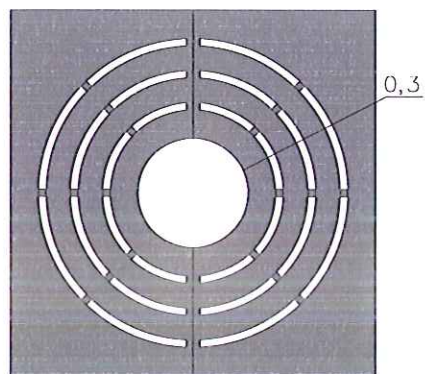
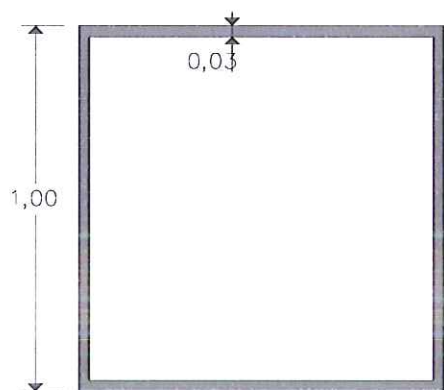
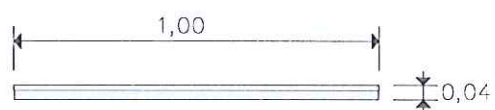
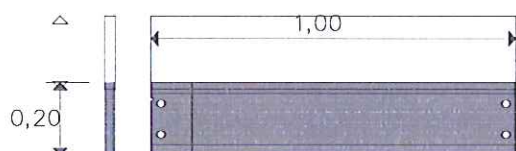
DETALL VIAL I VORERA
 PAVIMENTS



- 1.- RSP-17. Vorada de granet nacional color gris de 18x23 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes
- 2.- EFH-7. Formigó HM-20/b/20/I
- 3.- EFH-7. Base de formigó HM-20/b/20/I
- 4.- RS-1. Llit de sorra o max. = 5mm
- 5.- RS-43. Peça de granet nacional color gris, de 60x40x6 cm a tall de serra, flamejat i cares vistes.
- 6.- Piló de fosa grisa, pintat color negre antiòxid, i banda reflectant d'acer inox.

DETALL PILÓ
 EQUIPAMENT FIX

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES
 C/30s. de Catalunya, 111
 Tel/Fax (91) 5210438



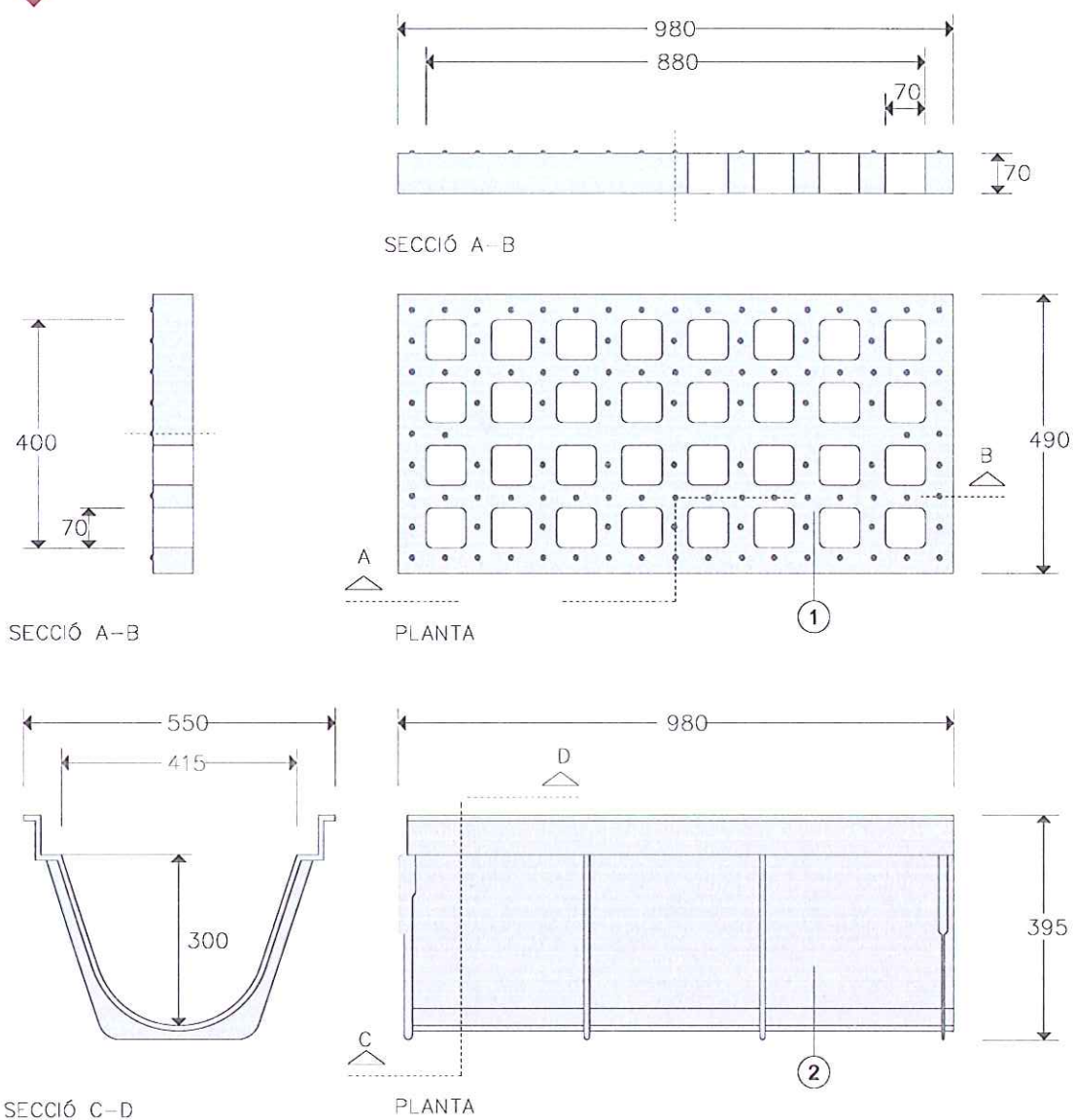
①

②

- 1.- Marc escossell.
- 2.- Escossell de fundició dúctil, revestiment de pintura negra.

YLANOVA MOYA
ARQUITECTES
Es
C/Blas de Leizaola
Tel/Fax (01) 3210420

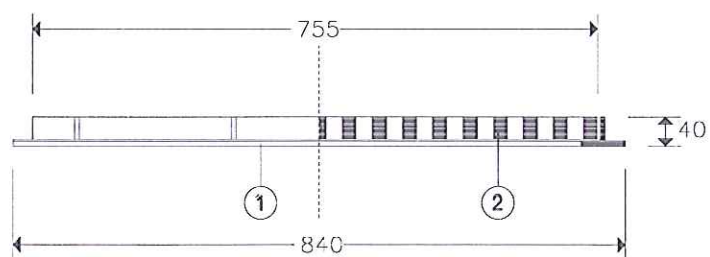
ESCOSELL
EQUIPAMENT FIX



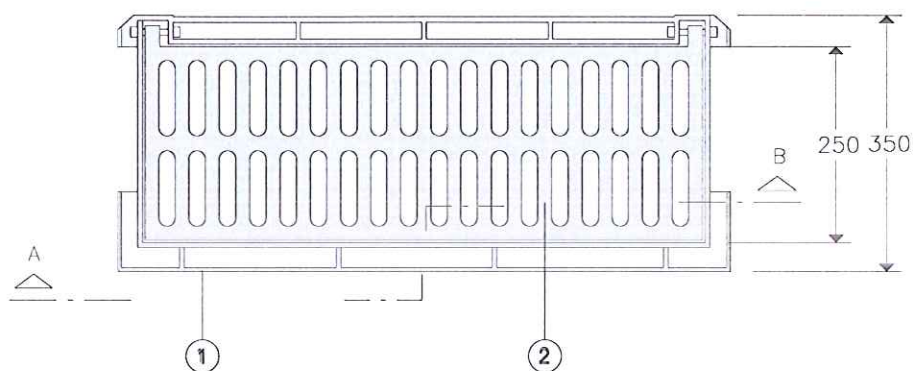
- 1.- Reixa de fosa dúctil amb revestiment de pintura. Resistència 400 KN.
- 2.- Canaleta de fosa dúctil, revestida de pintura. Resistència 400 KN.

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES
 C/Gran Via de l'Estació, 10
 Tel/Fax (93) 9210488

DETALL REIXA I CANALETA
SANEJAMENT



SECCIÓ A-B

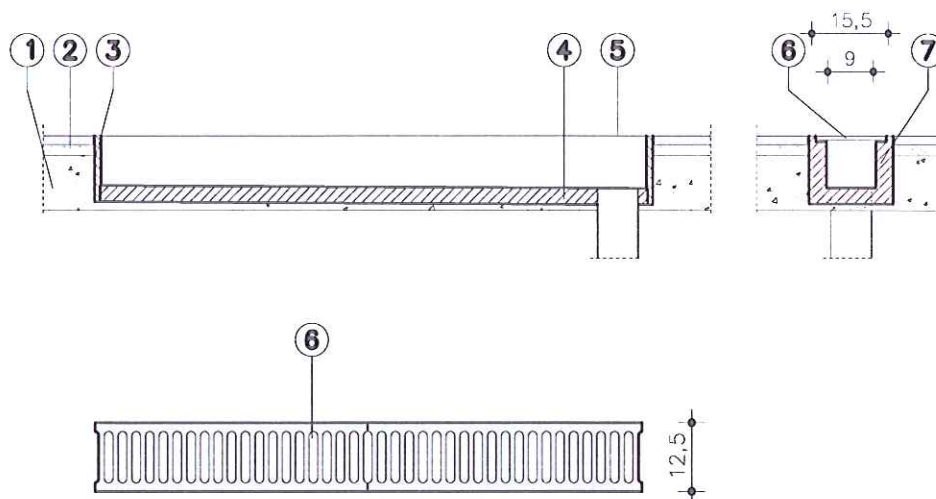


PLANTA

- 1.- Marc de fosa d'úctil.
- 2.- Reixa de fosa d'úctil, segons norma UNE 41-300-87, amb superfície antilliscant, i revestiment de pintura. Capacitat de càrrega superior a 35 T.

VILANOVA
B MOYA
ARQUITECTES
Còpia autògrafa
Tel/Fax (93) 8210488

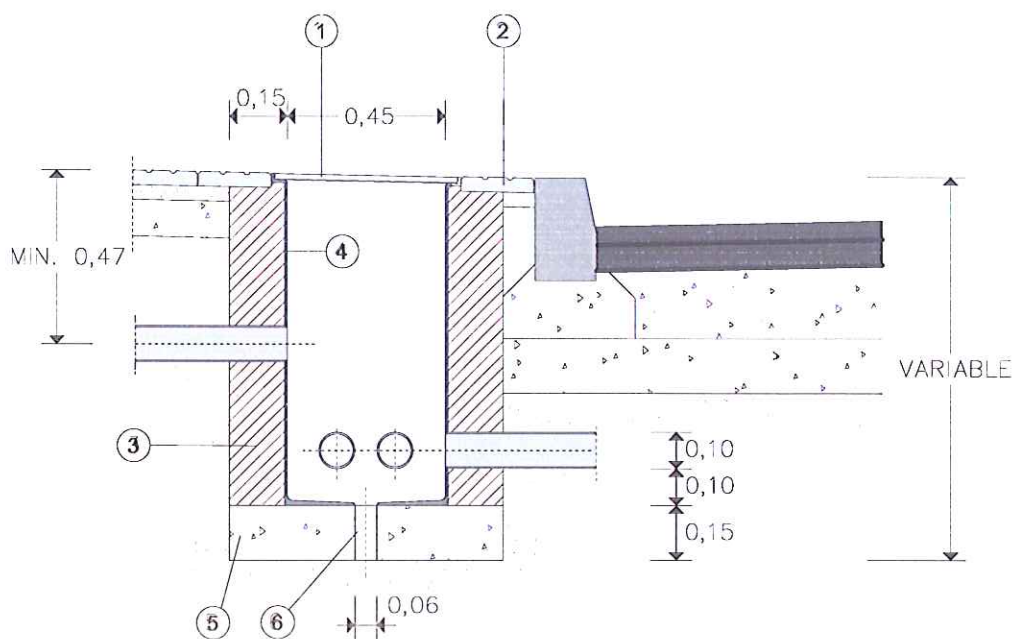
DETALL REIXA EMBORNAL
SANEJAMENT



- 1.- EHF-7. Solera de formigó H-175
- 2.- RPE-4. Morter de ciment 1:6
- 3.- Tapa cega final
- 4.- ISS-6. Tub de PVC D=75 mm.
- 5.- RSB-1. Rajola de material i tipus especificats a la documentació tècnica
- 6.- Reixa modular per a drenatge de 500x125 mm.
- 7.- Canal modular prefabricat de formigó, secció en "U".

VII MOVA
 E MOVA
 ARQUITECTES
 Tel: 977 400 000
 Tel/Fax (00) 9210488

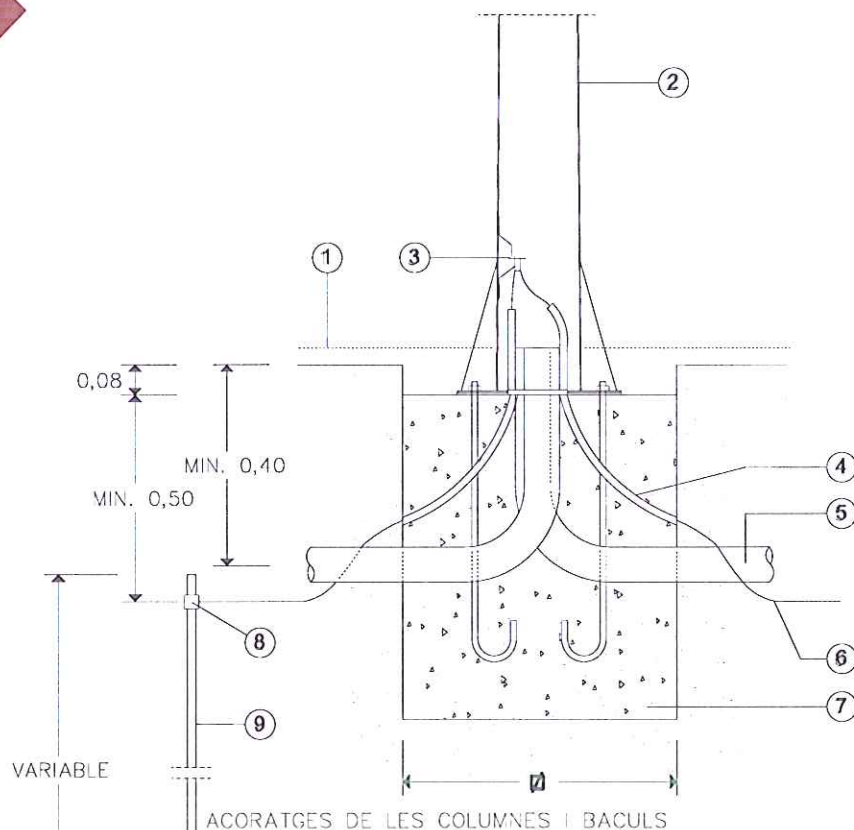
SISTEMA DE DRENATGE
SANEJAMENT



- 1.- EAT-2. Tapa de fosa ductil 500x500
- 2.- RSR. Vorera.
- 3.- EFL-6. Fàbrica de maó, R-100 Kp/cm²
- 4.- RPE-5. Arrebossat i lliscat amb morter 1:3
- 5.- RSS-3. Solera de formigó H-150 kg/cm²
- 6.- Desguàs.

VILANOVA MOYA
B
ARQUITECTES
C. B...
Tel/Fax: (93) 32104...

DETALL TRONETA
ENLLUMENAT PÚBLIC



ACORATGES DE LES COLUMNES I BACULS

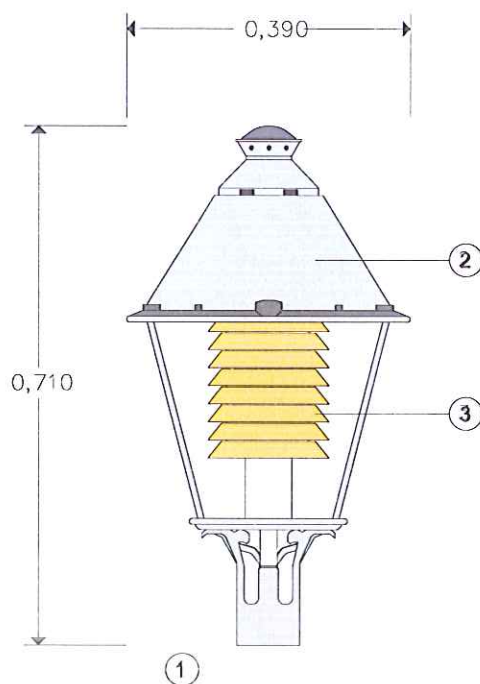
ALÇADA		3	3,50	4	4,50	5	6	7	8	9	10	11	12
CIMENTACIONS	Ø	0,50	0,50	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,90	0,90
	H	0,65	0,65	0,65	0,65	0,70	0,80	0,80	0,80	0,95	1,00	1,00	1,20
PERNS	L	400	400	500	500	500	500	700	700	700	900	900	900
	Ø P	14	14	22	22	22	22	24	24	24	27	27	27
	r	100	100	100	100	100	100	110	110	110	130	130	130

- 1.-RSR. Rasant paviment
- 2.- IEE-6. Columna
- 3.- IEE-8. Terminals
- 4.- IAT-2. Tub PVC corrugat
- 5.- IAT-2. Tub PVC corrugat ømínim 40 mm
- 6.- IEP-9. Conductor nú de Cu 35 mm²
- 7.- EFH-7. Formigó H-150 Kg/cm²
- 8.- Brida d'unió
- 9.- IEP-2. Placa de ferro

VILANOVA MOYA
 ARQUITECTES

For: [Signature]
 C/ [Address]
 Tel/Fax (93) 8210488

DETAI L'ONAVENT COLUMNA
ENLLUMENAT PÚBLIC



- 1.- Lluminiària de fosa d'alumini en color negre, model VILLA 250-150 W. Poliamida reforçada amb fibra de vidre i grau de protecció IP 66 IK 10.
- 2.- Xassís de poliamida reforçada amb fibra de vidre.
- 3.- Difusor policarbonat amb portalàmpades, reflector de lames i equip d'encesa. VILLA+E-40+150 W VSAP.

VILANOVA MOYA
ARQUITECTES
C/ABIS 10
Tel/Fax (93) 4210488

LLUMINARIA
ENLLUMENAT PÚBLIC



NORMATIVA



[Handwritten signature]
210488

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

Equip redactor

Antoni Vilanova, arquitecte
 Director de l'equip redactor del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa

Felip Carles, arquitecte
 Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Armand Castell, delineant
 Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Raül Querol, delineant
 Departament de GIN. Ajuntament de Tortosa

Jesús Rodríguez, informàtic
 Departament d'informàtica. Ajuntament de Tortosa

Manuel Casadó, consultor economista
 Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Dolors Pérez, administrativa
 Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Lidia Martínez, comptable
 Gestió Urbanística Municipal de Tortosa (GUMTSA)

Col·laboradors

Francesc Peralta, arquitecte municipal

Manuel García, advocat
 Serveis jurídics de l'Ajuntament de Tortosa

Juan Manuel García, Cap de l'Oficina de GIN (Gestió d'Ingressos i Cadastre)
 Ajuntament de Tortosa

Cristina Tomás, delineant del Departament d'Urbanisme
 Ajuntament de Tortosa


Susanna Moya, arquitecte

Judit Taberna, arquitecte

Ajuntament de Tortosa

Ferran Bel, Alcalde

Meritxell Roigé, Regidora d'Urbanisme

 Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme

Aprobat definitivament per la Comissió
 Territorial d'Urbanisme de les Terres
 de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
 amb les prescripcions d'ofici esmentades
 a l'acord

La secretària

LA SECRETÀRIA

Teresa Carbó

Teresa Carbó Espuny

ÍNDEX

1. OBJECTIUS

2. PLANTEJAMENTS GENERALS PREVIS

2.1 Delimitació de l'àmbit físic del PEUCHT

2.2 Anàlisi urbanística amb documents previs i antecedents

2.3 Anàlisi jurídica i econòmica de l'estat actual

3. DOCUMENT NORMATIU DEL PEUCHT. S.1

CAPÍTOL 1 DISPOSICIONS GENERALS

- Article 1. Objecte
- Article 2. Marc legal
- Article 3. Àmbit territorial
- Article 4. Vigència
- Article 5. Contingut
- Article 6. Catàleg
- Article 7. Desenvolupament i execució
- Article 8. Instruments
- Article 9. Comissió de patrimoni del Conjunt Històric de Tortosa
- Article 10. Ordenances complementàries
- Article 11. Plans de millora urbana de composició volumètrica i de façanes
- Article 12. Projectes d'obres
- Article 13. Actes subjectes a llicència urbanística
- Article 14. Informe d'avantprojecte
- Article 15. Sol·licitud de llicència. Documentació necessària
- Article 16. Edificis anteriors al segle XIX
- Article 17. Memòria de l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV)
- Article 18. Procediment per a l'atorgament de llicència
- Article 19. Enderroc
- Article 20. Mitgeres
- Article 21. Actes promoguts per altres administracions

CAPÍTOL 2. DRETS I DEURES DELS PROPIETARIS

- Article 22. Deure de conservació
- Article 23. Efectes de la declaració de ruïna
- Article 24. Informació i accés
- Article 25. Mesures de foment
- Article 26. Règim sancionador
- Article 27. Espais de protecció arqueològica

CAPÍTOL 3. CATEGORIES DE PROTECCIÓ

- Article 28. Nivells de protecció
- Article 29. Categories de la Llei del patrimoni cultural català
- Article 30. Tipologia de les intervencions. Definicions
- Article 31. Admissió d'intervencions segons el nivell de protecció

CAPÍTOL 4. CRITERIS MATERIALS D'INTERVENCIÓ

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1

- Article 32. Criteris generals
- Article 33. Normativa sectorial

Secció primera. Espai públic

- Article 34. Xarxes d'instal·lacions i de serveis
- Article 35. Cablejat
- Article 36. Hidrants
- Article 37. Xarxa de sanejament
- Article 38. Urbanització de carrers i places
- Article 39. Enllumenat públic
- Article 40. Publicitat comercial
- Article 41. Senyalització de carrers i places
- Article 42. Arbrat
- Article 43. Aprofitament privatiu a la via pública

Secció segona. Criteris materials d'aplicació a l'edificació en tot l'àmbit del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1

- Article 44. Criteris genèrics
- Article 45. Densitat màxima
- Article 46. Plaques solars
- Article 47. Alçada dels forjats
- Article 48. Cossos sortints
- Article 49. Cobertes i coronaments
- Article 50. Canals i baixants
- Article 51. Xemeneies
- Article 52. Composició de façanes
- Article 53. Materials i colors
- Article 54. Tancaments i fusteries
- Article 55. Elements sobreposats a les façanes
- Article 56. Usos

Secció tercera. Nucli antic central (AT 1)

- Article 57. Regulació i objectius

Secció quarta. Front fluvial (AT2)

- Article 58. Regulació i objectius

Secció cinquena. Règim d'usos general

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Disposició transitòria primera. Antenes

Disposició transitòria segona. Caixes d'instal·lacions en façanes

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Disposició addicional primera. Catàleg

Disposició addicional segona. Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN)

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

Disposició addicional tercera. Catalogació dels Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)

Disposició addicional quarta. Descatalogació de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)

Disposició addicional cinquena. Informe Patrimonial

Disposició addicional sisena. Supletorietat

Disposició addicional setena. Carta de Colors del Conjunt Històric de Tortosa

Disposició addicional vuitena. Edificis i instal·lacions en situació de fora d'ordenació en el Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa

Disposició addicional novena. Volums disconformes i elements fora d'ordenació en el Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

1. OBJECTIU

L'aspecte essencial per abordar la redacció del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa en la seva globalitat i del Sector 1 en particular (PEUCHT.S1) ha estat la formació d'un coneixement ampli i suficient de l'estructura territorial, paisatgística i urbana de la ciutat. A partir d'aquesta visió s'ha organitzat l'estructura metodològica i de treball per tal d'emmarcar els criteris i les propostes que s'han tingut present en la redacció d'aquest document i que es contempla segons els apartats descrits a continuació.

2. PLANTEJAMENTS GENERALS PREVIS

2.1 Delimitació de l'àmbit físic del PEUCH

En una primera aproximació la normativa específica del PEUCHT.S1 estableix les mesures i actuacions encaminades a la preservació i revalorització del propi Conjunt Històric de Tortosa, com a nucli que ha estat declarat per la Generalitat de Catalunya com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) des de una visió general de l'àmbit general de referència (la ciutat de Tortosa), passant per la totalitat del conjunt declarat i els seus entorns, per arribar a concentrar-se, en aquesta primera part, en l'anomenat Sector 1 que comprèn la zona central del Nucli Antic. La voluntat de protecció, per tant, també es fa extensiva al seu entorn immediat, establint uns límits que superen la seva delimitació física i formulant mesures per les zones o espais de frontera necessàries per a garantir un adequat control sobre aquest entorn atenent a criteris morfològics i paisatgístics.

2.2 Anàlisi urbanística amb documents previs i antecedents

Recerca documental i històrica complementària amb la consulta d'estudis o treballs de diagnòstic realitzats en l'àmbit de la ciutat de Tortosa, especialment els que afectin a la història i el procés de formació de l'anomenat Nucli Antic i la seva façana fluvial. Ha estat especialment valuosa l'aportació contemplada en el document del POUM i el seu Catàleg¹; en el Pla Director de les Muralles de Tortosa² com a document consultiu intern facilitat pel Departament de Cultura que encara no ha estat aprovat pels organismes competents; en l'expedient de revisió de delimitació de BCIN en la Categoria de Conjunt Històric del municipi de Tortosa³ com a document consultiu intern facilitat pel Departament de Cultura; d'altres tècnics i col·laboradors de forma directa i/o a través de les seves aportacions personals, apart dels ja esmentats⁴; així com els tècnics dels Serveis Territorials de Cultura de les Terres de l'Ebre⁵ i de l'Ajuntament de Tortosa.

Altrament, s'han consultat les fonts cartogràfiques, les evolucions en el planejament, els fotovols i les imatges històriques per a completar el màxim nivell de coneixement de la ciutat i la seva àrea històrica. En aquest sentit cal esmentar la consulta dels fons de l'Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre; l'Arxiu documental de l'Ajuntament de Tortosa; l'Arxiu de la Demarcació de l'Ebre del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC); l'Institut Cartogràfic de Catalunya (Cartoteca de Catalunya, ICC); els arxius estatals de Simancas i de l'Exèrcit, consultats a partir del portal del *Ministerio de Cultura*; l'Arxiu de la *Confederación Hidrogràfica del Ebro* (CHE); l'Arxiu documental del Centre d'Història Contemporània de Catalunya del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya i de diversos fons privats.

2.3 Anàlisi jurídica i econòmica de l'estat actual

S'ha avaluat l'estat actual del conjunt urbà objecte del Pla Especial Urbanístic, en virtut dels usos, dels règims de propietat i dels creixements futurs.

¹ Equip redactor: Jornet-Llop-Pastor SLP | Oficina tècnica del POUM: Jornet-Llop-Pastor SLP | Font d'informació del catàleg: Josep Lluís Guinovart, doctor arquitecte; Raquel Lacuesta, doctora en història de l'art | Estudi del sòl no urbanitzable i informe mediambiental: Ernest Valls, enginyer industrial, cap del servei de Mediambient; Anna Año, biòloga; Jordi Valero, enginyer tècnic forestal.

² Equip redactor: Vera Hofbauerová, arquitecta responsable; Albert Curto, historiador i director de l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre; Cinta Montañés, arqueòloga i Àlvar Arasa, geòleg.

³ Redactat per l'arquitecte Miquel Orellana, com encàrrec de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.

⁴ L'arquitecte Antoni López i Daufí; l'arquitecte Alfons Llorca; l'historiador Jacobo Vidal

⁵ amb un esment especial per l'arqueòleg Joan Martínez.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. DOCUMENT NORMATIU DEL PEUCHT. S1

CAPÍTOL 1. DISPOSICIONS GENERALS

Article 1. Objecte

1. Aquest Pla especial urbanístic té per objecte la protecció integral del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Ambiental del Conjunt Històric de Tortosa en l'àmbit delimitat del Sector 1.
2. S'entén per Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Ambiental del Conjunt Històric de Tortosa, el conjunt d'edificis, construccions, plaques històriques i altres elements artístics i/o culturals; jaciments arqueològics; ambients de carrers, carrerons, places., així com altres espais o racons que, considerats aïlladament o en conjunt, constitueixen la identitat històrica de Tortosa i que representa un llegat procedent d'anteriors generacions.
3. La preservació dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals constitueix manifestació del principi de desenvolupament urbanístic sostenible i ha de contribuir significativament a la qualitat de vida de les generacions presents i futures.

Article 2. Marc legal

1. El pla té la condició de Pla especial urbanístic per a l'ordenació i protecció dels valors culturals i paisatgístics que el fonamenten.
2. El pla s'emmarca en allò que disposa l'article 33.2 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (LPCC), l'article 24 i 26 de la Llei 3/2012, del 22 de febrer, de modificació del text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (LUC), aprovat pel Decret legislatiu 1/2010, del 3 d'agost i l'article 15 del Text refós de la normativa del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Tortosa (POUM) que regula l'elaboració de Plans especials urbanístics.
3. Igual que d'altres plans especials de conjunts històrics ho preveuen, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya és competent per regular aspectes puntuals i específics que puguin sorgir i que no estiguin previstos en aquest Pla especial urbanístic.

Article 3. Àmbit territorial

1. L'àmbit del Pla especial urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa i els seus entorns de protecció (PEUCHT), coincideix amb el de la Declaració de Conjunt Històric Artístic aprovada per Decret del Ministeri d'Educació i Ciència el 26 de Febrer de 1976.

Aquesta declaració inclou dues àrees, la zona històrico-artística (Conjunt Històric), i la zona de respecte (Zones de protecció) que es descriuen a continuació:

A. Conjunt Històric de Tortosa (CH)

El Conjunt Històric (CH) queda delimitat per un recinte que s'inicia al nord amb la Travessia del Mur, seguint en direcció est, amb l'entorn de la **Torre del Cèlio** i la plaça Menahem Ben Saruq, l'entorn de la **Muralla de Remolins**, per la seva part exterior, envoltant el perímetre a l'entorn de les **Avançades de Sant Joan**; a continuació la Pujada de Sant Josep de la Muntanya, el carrer del Portal del Rastre, la **Muralla del Rastre**, el **Baluard de la Victòria**, el carrer de les Esplanetes, les **Fortificacions del Turó Sitjar** i el **Baluard del Carme**. Pel Sud, limita amb la carretera Simpàtica, el carrer de Joan d'Aldana, el carrer de la Muralla de Sant Joan, el carrer de Sant Blai, el carrer dels Banys i la plaça d'Emili Sanz. Per l'Oest, amb el carrer de Lluís Millet, la Travessia de Santa Teresa, el carrer d'en Carbó, la plaça de l'Àngel, el carrer de l'Àngel, la plaça d'Agustí Querol, la plaça de la Constitució, el carrer de Francesc Gimeno, la plaça del Paolet; per l'oest amb la **façana fluvial** formada per la Rambla de Felip Pedrell, el carrer de Remolins, el carrer de Tivenys i, de nou, la Rambla de Felip Pedrell. Segueix al nord pel carrer de Rasquera, el carrer del Sindicat, el carrer del Castell de la Suda, el carrer de Jaume Tió, el carrer de Jerusalem, la Travessia de Jerusalem per tancar el perímetre amb el carrer de Ginestar.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

A la delimitació del recinte descrit cal afegir, també, el **Parc de Teodoro González (CH)**.

B. **Zones de Protecció** del Conjunt Històric de Tortosa (**ZP**), aquestes zones de protecció (**ZP**) que venen definides en el mateix Catàleg d'edificis i conjunts urbans i rurals de caràcter històric, artístic i ambiental del conjunt de la ciutat i municipi de Tortosa no son més que els àmbits que el Ministeri d'Educació i Ciència declara l'any 1976 com a "**zones de respeto**", per tant, a partir d'aquest moment les "zones de respeto" les anomenarem **Zones de Protecció (ZP)**

Atès que la llei 9/1993, en el seu article 11.1.b) estableix l'opció de delimitar l'entorn necessari per a la protecció del bé, constituït per l'espai que li dona suport ambiental, i atesa la conveniència de fer-ne ús per tal de potenciar la protecció integral del bé objecte d'aquest Pla especial urbanístic, se'n defineix l'àrea delimitada com a zona de protecció, que comprèn dos àmbits sectorials, anomenats "zones" (ZP1, ZP2 i ZP3). Aquests han estat definits seguint criteris visuals, ambientals i de paisatge urbà i venen conformats estratègicament en dues àrees diferents, confrontades amb el perímetre del conjunt delimitat:

- a. Zona de protecció 1 (**ZP1**), "**Remolins - Tenasses**"
Comprèn l'estructura urbana històrica del Barri de Remolins que envolta el Call Jueu i el perímetre de la fortalesa de Tenasses.
 - b. Zona de protecció 2 (**ZP2**), "**Zona Centre**"
Comprèn l'estructura urbana configuradora de l'espai central de l'eixample central ciutat, al voltant de l'Ajuntament inclosa la seva façana fluvial constituïda principalment a partir de la presència de dos edificis referents: el Mercat i l'antic Mercat del Peix.
 - c. Zona de protecció 3 (**ZP3**), "**Entorn de protecció del Fortí d'Orleans**"
Comprèn el perímetre del fortí d'Orleans.
2. Al seu torn, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, a través de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni i els Serveis Territorials a les Terres de l'Ebre més l'Ajuntament de Tortosa acorden iniciar la redacció del Pla especial urbanístic delimitant un àmbit central, a partir d'ara identificat com a Pla especial urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1 (PEUCHT.S1), per tal de regular l'àmbit amb més edificacions patrimonials, de valor monumental del Conjunt Històric.

El **Sector 1** del Conjunt Històric queda delimitat, des del nord, amb el límit septentrional de les **Avançades de Sant Joan**, seguint a l'est amb l'entorn de les pròpies Avançades; seguint al sud per la Pujada de Sant Josep de la Muntanya fins el carrer del Portal del Rastre, seguint pel carrer de la Mare de Déu de la Providència fins la plaça de Mossèn Sol; carrer del Vall; carrer Nou del Vall; plaça del Pont de Pedra; plaça d'Agustí Querol; plaça de la Constitució i carrer de Francesc Gimeno fins la **façana fluvial**. En aquest punt, a l'oest, segueix per l'eix de la Rambla de Felip Pedrell continua per l'avinguda de Remolins, torna per l'eix del carrer de Tivenys -envoltant el recinte de l'Escorxador- per l'eix de Felip Pedrell, fins la façana sud de la plaça de Sant Jaume seguint per l'eix del carrer de Santa Anna, segueix en direcció est per la Costa de l'Escorxador Vell, i travessa pel carrer Escorxador Vell fins el passeig de Ronda. Seguint fins el carrer del Baluard; el tram superior del carrer de Rasquera, tombant pel carrer del Sindicat; carrer del Castell de la Suda envoltant per l'est l'església de **Sant Jaume de Remolins** fins el darrer tram del carrer de Jaume Tió fins al carrer de la Figuereta tancant el perímetre fins el **Portal dels Jueus** que enllaça amb el límit nord de les **Avançades de Sant Joan**.

Dins el **Sector 1** del Conjunt Històric el pla especial urbanístic estableix dos àmbits d'actuació diferenciats:

- a. **Àmbit Territorial 1 (AT1)**, "**Nucli Antic central**". Comprèn el Castell de la Suda amb les **Avançades de Sant Joan**; el **Barri del Castell**; la part nord del **entorn de Montcada** (compresa entre la plaça del Pont de Pedra, els carrers del Vall, Nou del Vall, i el carrer de Jurista Martí Miralles, la plaça dels Estudis, el carrer de la Mercè, la plaça de la Cinta, el carrer de la Rosa fins la mateixa plaça del Pont de Pedra); **una part de l'entorn del Pont de l'Estat** i la part interior del **Barri de la Catedral**.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

2. Les fitxes individuals i identificatives de parcel·la (FID) són indexades en base al codi de carrer o vial (segons la base municipal d'identificació de tots els carrers del municipi de Tortosa, de quatre xifres) i al número de policia de cadascuna de les finques (de dues xifres). Aporten informació (identificació, descripció, tipificació, fotografies recents i antigues, notícies històriques i règim urbanístic), classifiquen l'element de conformitat amb les categories de protecció de la Llei de Patrimoni Cultural Català 9/1993, de 30 de setembre, tot estimant criteris addicionals, propis d'aquest Pla especial urbanístic, regulant la intervenció i els usos.
3. A les fitxes individuals i identificatives de parcel·la (FID) s'han incorporat, sempre que ha estat possible, imatges, fotovols i/o plànols antics a fi de permetre reconèixer referències tipològiques dels diferents models edificatoris, així com visions de determinats paisatges urbans i de fronts consolidats amb l'interès que es justifiquin i es concretin les solucions compositives formals més adients.
4. Qualsevol intervenció (pla o projecte) en l'àmbit del PEUCHT.S1 ha de prendre com a punt de partida la fitxa individual i identificativa de parcel·la (FID) que s'escaigui/n, sens perjudici d'aprofundir en l'estudi de l'element de què es tracti i en els seus entorns definits, especialment el front edificatori o ambient on s'inscriu.
5. Totes les parcel·les incloses dins del PEUCHT.S1 -Àmbits Territorials 1 (Nucli Antic Central) i 2 (Front Fluvial)- disposen de fitxes individuals i identificatives de parcel·la (FID).
6. Les finques i els solars que formen part del que anomenem com a **vials de frontera**, és a dir carrers o places on un dels seus fronts és inclòs en aquest PEUCHT.S1 i l'altra/es -tot i formar part del Conjunt Històric o de l'entorn de protecció- no estan contemplats en el present document. Per tal de mantenir l'equilibri entre els respectius fronts edificatoris en els vials de frontera, es defineix un tractament, des del punt de vista **ambiental** idèntic al que s'adscriu en la morfologia general del front contemplat en aquest pla.
7. Els vials de frontera del PEUCHT.S1 que es defineixen com a tals en el PEUCHT.S1, són els següents: la part afectada del **carrer de Tivenys**, el **carrer de Santa Anna**, el **carrer de la Mare de Déu de la Providència**, el **carrer del Vall**, el **carrer Nou del Vall**, la **plaça del Pont de Pedra** i la **plaça d'Agustí Querol**.
8. En els vials de frontera, tot i les seves especificitats que volen regular les actuacions en façanes per tal de preservar els dos fronts edificatoris segons un criteri unitari, el Departament de Cultura conserva la competència per la regulació de totes les parcel·les situades a l'àmbit extern al Sector 1.

Article 7. Desenvolupament i execució

1. El desenvolupament i l'execució del Pla especial urbanístic correspon a l'Ajuntament de Tortosa, als propietaris de terrenys inclosos en el seu àmbit i, en general, als ciutadans i ciutadanes d'aquesta ciutat.
2. Correspon al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya l'exercici de les competències que li assignen les lleis, en especial la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.

Article 8. Instruments

1. Les determinacions d'aquest Pla especial urbanístic són d'aplicació directa.
2. No obstant, el PEUCHT.S1 pot ser desenvolupat mitjançant ordenances complementàries i mitjançant plans de millora urbana de composició volumètrica i de façanes.
3. El desenvolupament del Pla d'Ordenació Urbana Municipal de Tortosa (POUM) en l'àmbit del PEUCHT.S1 ha de ser respectuós amb aquest, com també ho ha de ser l'execució del planejament, tant general com derivat, sigui mitjançant actuacions sistemàtiques o aïllades.
4. Qualsevol obra que s'executi a l'àmbit del PEUCHT.S1 ha de comptar amb autorització municipal prèvia, ja sigui llicència urbanística, projecte d'urbanització, projecte d'obra local ordinària o projecte d'obres d'altra naturalesa.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

5. Es fomentarà la subscripció de convenis de col·laboració com a mecanisme per a promoure la participació i l'acord de tots els agents en el desenvolupament i execució del PEUCHT.S1.
6. Un instrument auxiliar i complementari per al desenvolupament i bones pràctiques en l'execució d'aquest Pla especial urbanístic podria ser, si l'administració municipal ho creu adequat, la creació d'una Comissió Local del Patrimoni Cultural del Conjunt Històric de Tortosa (CLPCCHT).

Article 9. Comissió Local del Patrimoni Cultural del Conjunt Històric de Tortosa

L'Ajuntament de Tortosa podrà crear, si ho estima convenient i mitjançant una ordenança, una Comissió Local del Patrimoni Cultural del Conjunt Històric de Tortosa, inicialment en l'àmbit del PEUCHT.S1, com un òrgan assessor extern, de naturalesa consultiva, que vetlli per la qualitat arquitectònica de totes les actuacions, emmarcada dins els criteris normatius que s'expressen en l'articulat del Pla especial urbanístic, acceptant la llibertat creativa dels autors, respectant els valors d'integració en el paisatge urbà característic del conjunt històric.

En qualsevol cas, la competència per atorgar i denegar les llicències resta subjecte al que estableix l'article 188 del Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (LUC), que regula el Règim jurídic de les llicències urbanístiques, així com la legislació de règim local.

Article 10. Ordenances complementàries

Per a la regulació detallada d'aspectes concrets en l'àmbit del PEUCHT.S1 es podrà redactar ordenances complementàries, com ara per al tractament i integració d'elements d'infraestructura, regulació de suports publicitaris, actuacions en la urbanització, mobiliari urbà o senyalització, de tipus general i específica (històrica, documental, etc), a la via pública, prèvia aprovació del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Article 11. Plans de millora urbana de composició volumètrica i de façanes

1. Els interessats podran formular Plans de millora urbana (PMU) de composició volumètrica i de façanes en sòl urbà consolidat amb la finalitat de concretar per a un sector les determinacions del present PEUCHT.S1.
2. L'aprovació del Pla de millora urbana (PMU) restarà subjecte al que estableix la legislació urbanística vigent; en concret a l'article 70 del Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (LUC) i haurà de comptar amb l'aprovació del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Article 12. Projectes d'obres

L'aprovació de projectes d'urbanització i de projectes d'obra local ordinària o d'altra naturalesa es tramitaran, tal i com s'ha esmentat anteriorment, d'acord amb l'article 188 del Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (LUC), que regula el Règim jurídic de les llicències urbanístiques. Aquestes s'atorgaran d'acord amb el que estableix aquesta Llei, el planejament urbanístic i les ordenances municipals. La competència i el procediment per atorgar i denegar les llicències urbanístiques vinculades als projectes d'obres presentats, s'ajusta al que estableix la legislació de règim local.

Article 13. Actes subjectes a llicència urbanística

1. Estan subjectes a la llicència urbanística prèvia, en els termes establerts pel Decret Legislatiu 1/2010, de 3 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (LUC), pel planejament urbanístic i per les ordenances municipals, tots els actes de transformació o utilització del sòl o del subsòl, d'edificació, de construcció o d'enderrocament d'obres.
2. En particular, està subjecte a llicència qualsevol actuació que comporti la modificació de l'aspecte exterior dels edificis, com ara la instal·lació d'elements tècnics, (antenes, parabòliques, aparells de climatització, ...).

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. Queda subjecte a llicència qualsevol modificació de l'estructura parcel·lària, tant si es tracta de divisió com d'agrupació o ambdues operacions simultàniament o successiva.
4. Les obres es classifiquen en majors i menors de conformitat amb el que estableix la normativa del Pla d'Ordenació Urbana Municipal de Tortosa (POUM) vigent.

Són **Obres Menors** les que modifiquen, reformen o rehabiliten un edifici existent, sempre que no n'alterin la configuració arquitectònica ni tinguin caràcter d'intervenció total. S'entenen com a tal, les obres parcials que no produeixin una variació essencial de la composició general, del volum; les que no afectin a l'estructura portant de l'edifici; les que no ampliin o disminueixin el seu volum i que no modifiquin la seva distribució o que no tinguin per objecte canviar els usos característics de l'edifici, és a dir, totes aquelles obres que modernitzin o reparin elements existents, sempre de conformitat amb el redactat normatiu. Disposaran com a mínim d'un projecte bàsic i/o una memòria valorada redactada per un arquitecte o arquitecte tècnic i enginyer o enginyer tècnic, en els casos que en siguin competents (especialment en el capítol de la millora d'instal·lacions).

Referent a les actuacions de pintat d'elements de façana, el cromatisme a seguir seran els criteris definits a la carta de color que s'incorpora en aquest Pla Especial, per tant, en la sol·licitud de llicència s'incorporarà la descripció dels elements a pintar i la referència de color que s'aplicarà amb les combinacions definides de tonalitats entre fusteria, baranes i parament vertical.

La modificació d'obertures a les façanes o murs de càrrega no podrà ser considerada obra menor ni tampoc ho serà la substitució de sostres i teulats, en aquests casos caldrà aportar projecte complet (bàsic i executiu), visat per tècnic competent.

Per a sol·licitar llicència d'obra menor, serà suficient complimentar la documentació necessària que l'Ajuntament de Tortosa posa a l'abast al seu web (www.tortosa.cat) i en el qual hi figuraran amb tota precisió les obres a realitzar, excepte aquelles obres que puguin tenir incidència en la envolvent de l'edifici (canvi de fusteria, tractament de balcons, pintura de façana, canals, ...) que requeriran un procediment especial, segons s'expressa en l'article 15.1.

El propietari, juntament amb el professional que dugui a terme les obres esmentades, seran solidaris en la responsabilitat que comporti aquestes obres i també en les sancions que puguin imposar-se per incompliment o variacions del projecte que no siguin comunicats prèviament.

La resta d'intervencions, d'obra nova, de reforma i d'ampliació seran considerades **Obres Majors** i requeriran projecte complet d'execució signat per tècnic superior i visat pel Col·legi corresponent d'acord amb la normativa actual.

Per a la sol·licitud de la llicència preceptiva per totes aquestes obres, serà necessari acompanyar al projecte els documents pertinents assenyalats en l'article 15 del present pla.

5. Per a tots els edificis amb els Nivells de Protecció 1 (protecció integral) i 2 (protecció tipològica), tant les obres majors com les obres menors hauran de tramitar-se a partir d'un avantprojecte o projecte bàsic/executiu, on consti l'anàlisi de l'estat actual de l'edifici per a poder redactar el projecte definitiu amb un coneixement total de les seves característiques, especialment en els paraments, espais i estructura.

Article 14. Informe d'avantprojecte

1. Abans de sol·licitar llicència urbanística es podrà presentar un avantprojecte que serà objecte d'examen pels serveis tècnics municipals.
2. Si la valoració de l'avantprojecte fos negativa, s'informarà per escrit al sol·licitant de les raons que fonamenten aquesta decisió.
3. Si la valoració fos positiva, eventualment amb prescripcions, s'emetrà certificat acreditatiu de l'adequació de l'avantprojecte a les determinacions del Pla especial urbanístic així com d'aquelles prescripcions si s'escaigués. Aquest informe no exclou la valoració definitiva que s'haurà d'avaluar a la vista del projecte bàsic/executiu definitiu.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

Article 15. Sol·licitud de llicència. Documentació necessària

1. La sol·licitud de llicència d'obres majors, obres menors que afectin la envoltant de l'edifici o de parcel·lació ha d'anar acompanyada, obligatòriament, de la memòria i la fitxa de l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV) segons el format annex (v. Annex 01).
2. Tots els projectes, que facin referència a l'envoltant de l'edifici, han d'incorporar, de forma preceptiva i vinculant, i la fitxa de l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV).
3. Per la resta de projectes d'obres majors que no afectin l'envoltant de l'edifici, es tractaran d'acord amb les especificacions definides, en el capítol d'intervenció, a la respectiva fitxa individual i identificativa de parcel·la (FID) on es determinen les directrius a tenir present en funció del nivell de protecció.
4. La sol·licitud de llicència d'obres majors en l'àmbit del PEUCHT.S1 ha d'anar acompanyada del projecte bàsic i executiu, sense el qual no és possible constatar l'adequació de la intervenció projectada a les determinacions d'aquest Pla especial urbanístic i s'hauria de denegar la llicència.

Per intervencions sobre construccions existents i/o solars dins l'àmbit del PEUCHT.S1 la documentació que haurà d'aportar una sol·licitud de llicència d'obres majors constarà de:

a) Memòria justificativa en relació a la fitxa individual i identificativa de parcel·la (FID) del Catàleg, amb expressió de:

- La relació de les intervencions proposades amb el planejament general i sectorial vigent
- Les relacions amb l'entorn definit (ambient i/o front edificatori) i la seva normativa
- Els usos relacionats amb la intervenció que es formula
- La justificació expressa de l'acompliment de la fitxa FID del Catàleg

b) Memòria descriptiva i constructiva de la situació real original de l'element amb expressió de:

- L'estat de les parts protegides que consten en la fitxa FID del Catàleg (lesions o patologies)
- L'estat general de la construcció objecte de la intervenció
- Breu descripció de l'estat de l'entorn. El detall s'explicitarà en l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV), si es necessària pel tipus d'intervenció.

c) Memòria descriptiva i constructiva de la intervenció a realitzar amb expressió de:

- L'estat de càrregues dels elements i apuntalaments, quan afecti a elements estructurals, si s'escau.
- Breu descripció dels materials, les textures i el cromatisme, si s'escau pel tipus d'intervenció. El detall s'explicitarà en l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV), tal i com s'indica en l'article 17.3 d'aquest pla.
- Les mesures específiques a adoptar en el decurs de la intervenció que es proposa

d) Plànol de situació i emplaçament, referits al conjunt de la zona i a l'illa respectivament, en les mateixes escales que queden grafiades en la documentació del present Pla especial urbanístic, amb expressió de:

- Delimitació del solar, la construcció i/o les restes i el seu entorn.
- Per a construccions existents, les característiques de la/es coberta/es (a partir de la comprovació ocular i/o documental, fotovols per exemple), si es objecte del projecte.

e) Plantes, seccions i alçats de l'estat actual, a escala 1/50 sobreposant -en obres de reforma- amb colors diferents (vermell, groc), els murs, envans o elements estructurals de nova creació i d'enderroc respectivament, amb expressió de:

- Detall dels àmbits o parts protegides: volumetria, façana/es, nivells de forjat, estructura interior, etc...
- Altres detalls, a escala 1/20, d'aquells elements ornamentals, balcons, baranes, etc., que figurin en els àmbits de protecció, si s'escau

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

f) Plànols a escala 1/50 de plantes, alçats, seccions i volumetries de les noves intervencions objecte de la sol·licitud de llicència, amb expressió dels detalls necessaris per a la concreta comprensió de les esmenes que s'introdueixin, si s'escau.

g) Autoritzacions d'altres organismes o administracions que resultin competents, si es necessari per al desenvolupament del projecte.

Quan es tracti de Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN), serà preceptiva l'aprovació de la intervenció per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Tanmateix, si es proposen actuacions en Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) que comportin la seva descatalogació, aquesta haurà de ser aprovada, també, pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

h) En el cas concret que s'intervinguí en les façanes, o bé que es modifiquin, se substitueixin totalment o es construeixin de nova planta, es presentaran plànols a escala 1/50 de l'estat actual i de les modificacions proposades incloent les façanes veïnes immediates, així com detalls a 1/20 dels elements individualitzats, si s'escau.

Així mateix, es presentarà un alçat del conjunt del carrer a escala 1/250, en el qual es puguin comparar l'estat actual de l'edificació amb el de la nova proposta més l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV) amb la fitxa de característiques que l'acompanya. Tal i com s'indica en l'article 17.3 d'aquest pla.

i) En general, per tal d'afavorir l'encaix de la proposta d'intervenció al PEUCHT.S1, es pot presentar un avantprojecte -abans de redactar el projecte bàsic/executiu que serà informat pels serveis tècnics municipals, segons s'esmenta en l'article 14 del present pla.

5. En el cas d'obres menors en les que es proposin canvis en el sanejament de la façana comporti variacions d'elements com canals, baixants, cornises, ràfecs, llosanes de balcó, baranes o fusteria, s'adjuntaran a la sol·licitud els plànols d'estat actual i les modificacions proposades, dibuixats amb precisió a escala 1/50, amb detalls individualitzats dels elements a escala 1/20 (fusteries, llosanes i baranes de balcons, ràfecs, cornises, etc), si s'escau.

Article 16. Edificis anteriors al segle XIX

1. Les obres majors en edificis anteriors al segle XIX podran incorporar un estudi dels paraments i diagnòsi estructural, perquè les conclusions, justifiquin una actuació compatible amb les característiques de l'edifici original.
2. Per a dur a terme les cales que siguin necessàries per a aquest estudi, si s'escau, s'ha de sol·licitar llicència municipal.
3. Tant els avantprojectes com els projectes d'obres majors relatius a edificis anteriors al segle XIX, hauran d'incloure els resultats d'aquest estudi, en el cas que s'hagin realitzats.

Article 17. Memòria de l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV)

La memòria de l'Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV) ha de presentar la següent estructuració:

1. Factors de localització
 - A. Localització del projecte segons dues escales diferenciades: dins la trama del Conjunt Històric de Tortosa i referida a l'àmbit del PEUCHT.S1, perquè serveixi per exposar una reflexió paisatgística i de relació amb la trama urbana existent.
 - B. Justificació de l'adequació al PEUCHT.S1: compliment de la normativa aplicable.
 - C. Anàlisi de l'entorn (teixit urbà, front edificatori o ambient consolidat): estudiar especialment els valors dominants de l'entorn del carrer o plaça on s'ha d'executar la intervenció:
 - Tipus de parcel·la dominant (parcel·la estreta o ampla, patró..).
 - Tipologia dominant (habitatges unifamiliars o plurifamiliars).

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

- Uniformitat o no del front edificatori o ambient on s'inscriu la intervenció proposada.

D. Convivència entre tipologies diverses amb o sense predomini d'una sobre les altres

2. Factors d'anàlisi

A. Anàlisi de la homogeneïtat del front edificatori o ambient (consolidat o no):

- Estudiar si apareix un front homogeni de façanes per la repetició dels mecanismes de composició en els elements que l'integren o per la successió d'edificacions d'una determinada tipologia o període de construcció.
- Estudiar la geometria d'alguns elements que componen el front i fan que aquest adquireixi ritmes, seqüències de façana (obertures, balcons, baranes, línies de cornises, ràfecs...).
- Veure si existeixen elements externs al front que el cohesionen dins el teixit (secció de carrer, pavimentat, enllumenat...).
- Estudiar els materials, les textures i els colors existents.

B. Anàlisi de la discontinuïtat en la formació del front edificatori o ambient:

- Estudiar les tipologies derivades de les diverses èpoques de les construccions que determinen la continuïtat o discontinuïtat en el front de carrer.
- Estudiar les adicions o alteracions que s'han produït en un immoble concret (remuntes, alteracions de coberta, obertures de finestres, supressió de ràfecs,...) i que trenquen o modifiquen la continuïtat en el front de carrer o ambient determinat.

3. Justificació del projecte

A. Justificació compositiva de les façanes del projecte:

- Predomini del massís enfront el buit.
- Existència de ritme en la ubicació dels forats; predomini de l'ordre en la composició del forat.
- Predomini d'una determinada proporció en la forma de les obertures (verticals, quadrades).
- Presència o no de balcons.
- Presència de porxos o discontinuïtats en les obertures dels baixos.

B. Anàlisi i determinació de la línia de coronament del front edificatori:

- Predomini d'un coronament unitari; constituït per les petites variacions en alçada del remat de cada immoble.
- Predomini de remats unitaris individualitzats en cada construcció.
- Predomini de solucions constructives de coronament basades en el remat de la coberta (ràfecs, canals ceràmics vistos, cornises amb teules...).

C. Planeïtat i línies dominants de composició a les façanes:

- Predomini de balcons calats de dimensions ajustades al forat arquitectònic a què serveixen.
- Predomini de balcons sortints de mida diferent.
- Ús escàs de línies de composició horitzontals com serien impostes, ràfecs que sobresurten del pla de façana, balcons cecs correguts,...

D. Anàlisi de materials, textures i colors en els acabats de façanes:

- Predomini d'acabats continus en el conjunt del front (arrebossats amb presència o no d'esgrafiats...).
- Predomini d'acabats en material ceràmic, carreus de pedra o revestiments.
- Existència d'uniformitat en la coloració del front dins una mateixa gamma cromàtica.
- Tipus de fusteries (materials, qualitats i colors).

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

E. Fotomuntatge de la intervenció proposada: veure la solució adoptada i la relació en el teixit urbà contigu, si s'escau.

4. Documentació gràfica

A. Plànols de situació i d'emplaçament, referits al conjunt de la zona i a l'illa respectivament, a escala 1/2000 per indicar la situació i 1/500 per l'emplaçament.

B. Plantes i seccions a escala 1/50, sobreposant –en obres de reforma– amb colors diferents (vermell, groc) els murs, envans o elements estructurals de nova creació i d'enderroc respectivament.

C. En el cas que s'intervingui en les façanes, o bé que es modifiquin, se substitueixin totalment o es construeixin de nova planta, es presentaran plànols a escala 1/50 de l'estat actual i de les modificacions proposades incloent les façanes veïnes immediates, així com detalls a escala 1/20 dels elements individualitzats.

D. Altrament, es presentarà un alçat del conjunt del carrer a escala 1/250, en el qual es pugui comparar l'estat actual de l'edificació amb el de la nova proposta, complementant el fotomuntatge de la intervenció proposada.

Article 18. Procediment per a l'atorgament de llicència

1. Els projectes d'obres majors, menors i els de parcel·lació que afectin a parcel·les situades dins el PEUCHT.S1, és a dir en els seus dos àmbits territorials (Nucli Antic Central, AT1 i Front Fluvial, AT2), hauran d'obtenir l'informe favorable per part dels serveis tècnics municipals.
2. Si l'informe dels serveis tècnics municipals fos desfavorable, justificarà tant la denegació de la llicència com el requeriment d'esmenar totes les deficiències relacionades amb el PEUCHT.S1 o amb l'ordenament general, tot i que en un moment anterior ja s'hagués requerit al promotor la correcció de deficiències d'altra naturalesa o fins i tot d'aspectes relacionats amb el mateix.

Article 19. Enderroc

1. Les llicències d'enderroc només es concediran si simultàniament o prèvia es concedeix la d'obres majors, llevat que la construcció a enderrocar presenti perill d'esfondrament i així es constati mitjançant certificat emès per tècnic competent i visat pel col·legi professional a què pertanyi o/i apreciació directa dels tècnics municipals de la qual quedarà constància als informes preceptius per a l'atorgament de la llicència.
2. En els dos àmbits territorials del conjunt històric (Nucli Antic central, AT1 i Front fluvial, AT2) no es concedirà cap llicència d'enderroc si no es justifica fefaentment, mitjançant estudi signat per tècnic competent, la seva necessitat en funció del possible perill d'enfonsament o amenaça a la seguretat pública, o per imperatiu de l'execució d'obres permeses dins la zona en aquells casos d'impossibilitat de restauració que en tot cas caldrà justificar.
3. L'enderroc d'immobles que individualment hagin estat declarats Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) o Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) exigeix que amb caràcter previ s'hagi deixat sense efecte la declaració per part de les administracions competents.
4. En totes les edificacions existents dins el Conjunt Històric, tant les que siguin declarades com a ruïna, com les que disposen del Nivell de protecció 5 (Documental), abans de procedir a l'enderroc, serà preceptiu i vinculant per a l'obtenció de la llicència, la presentació d'un informe patrimonial.

Article 20. Mitgeres

1. Es tindrà cura del tractament de totes les mitgeres del conjunt històric, tant després de les operacions d'enderroc com en els solars existents que limitin amb les mateixes.
2. Les parets mitgeres hauran de tractar-se com a façanes principals.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. Les actuacions es realitzaran amb materials i solucions respectuoses amb el significat patrimonial del conjunt històric.
4. No es permetran els envanets pluvials d'obra de fàbrica vista, o de fibrociment, o de materials aïllants vistos.
5. El tractament de les mitgeres i envans pluvials tindran continuïtat amb la resta de la façana de l'edifici pel que fa a colors dominants.
6. Els projectes d'intervenció que afectin l'envolvent de l'edifici, hauran d'anar acompanyats de la memòria i la fitxa de l'EOV.

Article 21. Actes promoguts per altres administracions

1. Els actes subjectes a autorització municipal en els termes establerts als articles anteriors que siguin promoguts o executats per altres administracions o entitats de dret públic resten subjectes a l'ordenament urbanístic legal vigent.

CAPÍTOL 2. DRETS I DEURES DELS PROPIETARIS

Article 22. Deure de conservació

1. Els propietaris de tota classe de solars, terrenys, construccions i instal·lacions han de complir els deures d'ús, conservació i rehabilitació establerts per la legislació sobre règim de sòl, per la legislació urbanística i per la legislació sobre patrimoni cultural.
2. L'obligació de conservació també recau sobre els posseïdors sigui quin sigui el títol jurídic habilitant de llur possessió i sense perjudici del règim jurídic aplicable a la relació amb el propietari.
3. L'Ajuntament de Tortosa ha d'ordenar d'ofici o a instància de qualsevol persona interessada, l'execució de les obres necessàries per a conservar les condicions a què es refereix l'apartat 1. Les ordres d'execució s'han d'ajustar a la normativa de règim local, amb observança sempre del principi de proporcionalitat administrativa i amb l'audiència prèvia de les persones interessades.
4. L'incompliment injustificat de les ordres d'execució habilita l'administració per a adoptar qualsevol de les mesures d'execució forçosa següents:
 - A. La imposició de multes coercitives, que es pot reiterar fins que es compleixi l'obligació de conservació.
 - B. L'execució subsidiària a càrrec de la persona obligada.
5. L'incompliment injustificat de les ordres d'execució habilita l'Ajuntament, així mateix, a incloure la finca en el Registre municipal de solars sense edificar, als efectes que preveu la legislació urbanística.
6. El cost derivat del deure de conservació l'ha de sufragar el propietari. No obstant això l'Ajuntament de Tortosa, podrà estudiar mesures de foment per l'execució de millores d'interès general sense perjudici dels deures de conservació del propietari.
7. La Generalitat de Catalunya, a través del Departament de Cultura, ostenta les facultats que li atorguen les lleis en relació als immobles considerats, singularment, com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN).
8. L'obligació de conservació s'estén als elements incorporats a la construcció o que formen part de la mateixa, com escuts, emblemes, pedres heràldiques, llindes datades –tots ells considerats com a Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN) i subjectes a l'aplicació dels principis definits a la LPCC 9/1993- així com plaques històriques de record o de testimoniatge de fets, detalls ornamentals (de pedra, de ceràmica, de terracota o forja), senyals de riudes, grafitis de la guerra civil, o bé d'altres elements coneguts a l'interior de l'immoble, que no es podran canviar

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

de lloc ni realitzar-hi reparacions o reformes sense la preceptiva llicència del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya o municipal, segons els casos.

Article 23. Efectes de la declaració de ruïna

En el cas d'una declaració de ruïna legal, segons la normativa sectorial, que afecti un edifici catalogat, objecte d'un procediment de catalogació o declarat bé cultural, correspon a l'administració competent la determinació dels efectes de la declaració de ruïna, sens perjudici de l'obligació de les persones propietàries d'adoptar les mesures urgents i imprescindibles per a mantenir-lo en condicions de seguretat.

Article 24. Informació i accés

1. Els propietaris de finques incloses al catàleg han de facilitar informació sobre l'estat d'aquelles i sobre llur utilització si els ho demana l'administració.
2. Els propietaris de finques declarades Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) o Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) han de permetre l'accés dels especialistes per tal que puguin estudiar-los. L'accés es produirà de manera que no interfereixi en la normal utilització de la finca.
3. Els propietaris de finques declarades individualment Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) han de permetre la senyalització i visita pública que en cada moment estableixi la legislació sobre patrimoni cultural i quan es desenvolupi el reglament que ho regularà. La visita pública es produirà en termes que no resultin incompatibles amb la normal utilització de la finca.

Article 25. Mesures de foment

1. Els propietaris de béns immobles inclosos en el PEUCHT.S1, tenen dret a acollir-se a les mesures de foment i ajut vigents, en el moment de formular la sol·licitud, estipulades per les administracions públiques per tal de complir el deure de conservació.
2. Els propietaris de béns immobles també poden acollir-se, a través de les administracions, als beneficis que suposa l'aplicació de l'anomenat "u per cent cultural" establert a la legislació sobre patrimoni cultural.
3. L'Ajuntament de Tortosa facilitarà informació als interessats dels ajuts que puguin atorgar d'altres administracions.

Article 26. Règim sancionador

1. L'incompliment de les determinacions del PEUCHT.S1 pot constituir infracció administrativa o il·lícit penal.
2. Les infraccions administratives són les tipificades a la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i la Llei 3/2012, del 22 de febrer, de modificació del text refós de la Llei d'urbanisme de Catalunya (LUC), aprovat pel Decret legislatiu 1/2010, del 3 d'agost.
3. Atès el principi general del dret sancionador "non bis in idem", una infracció no pot ser objecte de més d'una sanció.
4. En cas que l'Ajuntament de Tortosa detecti algun fet que pugui ser constitutiu d'alguna de les infraccions que tipifica la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, incoarà el corresponent expedient sancionador o ho posarà en coneixement de l'administració competent, cas que no ho fos.
5. En cas que es detecti algun fet no inclòs a l'apartat anterior o que pugui constituir infracció urbanística, incoarà expedient sancionador.
6. Transcorreguts tres mesos des de la comunicació a què es refereix el darrer incís de l'apartat 4 sense que l'administració competent no notifiqui a l'Ajuntament de Tortosa la incoació de procediment sancionador, es podrà iniciar les actuacions que procedissin per infracció urbanística. De la mateixa manera s'actuarà si caduqués aquell procediment sancionador o s'hi determinés la inexistència d'infracció al patrimoni cultural.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1

7. La incoació de procediment penal pels mateixos fets determinarà la suspensió del procediment sancionador que estigüés en tràmit.

Article 27. Regulació de les intervencions a les Zones d'Expectativa Arqueològica i Paleontològica o Geològica (ZEA i ZEPG)

Les intervencions sobre el patrimoni arqueològic, geològic i paleontològic es regiran per les disposicions legals i reglamentàries específiques, sens perjudici del que estableixen els apartats següents:

1. En totes les àrees de l'inventari del patrimoni arqueològic que s'inclou, els serà d'aplicació el que es preveu en la Llei de Patrimoni Cultural Català (9/1993 de 30 de setembre) i tanmateix el desenvolupament d'aquests aspectes que es contempen en el Decret 78/2002 de 5 de març, del reglament de Protecció del patrimoni arqueològic, paleontològic i geològic.
2. Segons consta a l'Inventari del patrimoni arqueològic de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en el terme municipal de Tortosa consten 83 jaciments, dels quals **34 jaciments** es troben dins l'àmbit del PEUCHT.S1.
3. A tots els efectes, s'incorporen tots els jaciments arqueològics terrestres que consten en l'Inventari arqueològic de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del inclosos en l'àmbit del Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa i el seu entorn de protecció.
4. Tots els jaciments que se situen dins l'àmbit del PEUCHT.S1 queden també reflectits en les fitxes individuals i identificatives de parcel·la (FID) afectades, en coincidència amb la delimitació dels polígons i parcel·les marcats a l'Inventari del patrimoni arqueològic de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del Departament de Cultura.
5. En cas d'intervenció urbanística i/o arquitectònica en Zones d'Expectativa Arqueològica i Paleontològica o Geològica (ZEA i ZEPG), es faran les tasques de prospecció i controls que es determinen al Decret 78/2002 del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.
6. En el procediment de concessió de llicència d'enderroc, reforma, rehabilitació o gran rehabilitació que afecti a planta baixa o soterrània, o nova edificació i en projectes d'urbanització situats en Zones d'Expectativa Arqueològica i Paleontològica o Geològica (ZEA i ZEPG), els serveis tècnics municipals emetran informe en el qual es proposarà l'adopció de les mesures conduents a assegurar la identificació i documentació de les eventuais troballes. Aquestes mesures hauran de ser assumides per part del promotor de l'obra, sigui públic o privat, com a condició per l'atorgament de la llicència. Les mesures poden consistir en prospeccions, controls i excavacions arqueològiques o altres intervencions –també arqueològiques– de tractament de restes. Hauran de comptar amb l'autorització del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (sempre segons el Decret 78/2002).
7. D'acord amb l'apartat anterior, en els espais de protecció arqueològica reconeguts en el PEUCHT.S1, l'obtenció de llicències d'obres a tots els solars i construccions afectats requerirà la realització d'un control arqueològic en el seguiment dels treballs.
8. En el tràmit de concessió de la llicència es facilitarà la visita de la finca per part dels tècnics municipals per procedir a redactar l'informe pertinent.
9. Durant l'execució dels treballs d'enderroc, moviment de terres i altres actuacions en el subsòl, els tècnics municipals podran efectuar-ne el seguiment "in situ" als efectes d'assessorar la propietat i la direcció facultativa en ordre a la conservació del patrimoni arquitectònic i arqueològic.
10. Si durant el desenvolupament d'obres públiques o privades es descobrís restes arqueològiques o paleontològiques el/la promotor/a i la direcció facultativa de l'obra són responsables solidaris de les obligacions de paralitzar, immediatament, els treballs i prendre les mesures adequades per a la protecció de les restes i comunicar el descobriment a l'Ajuntament de Tortosa i a la Direcció

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en un termini màxim de 48 hores (segons el Decret 78/2002).

11. Els treballs es mantindran suspesos durant el termini i condicions que estableix la normativa del patrimoni arqueològic i paleontològic.

CAPÍTOL 3. CATEGORIES DE PROTECCIÓ

Article 28. Nivells de protecció

El PEUCHT.S1 estableix cinc nivells o categories de protecció, que han de configurar les possibilitats d'intervenció en cada element:

1. Nivell de protecció 1. Protecció integral

Edificis de caràcter singular, de gran valor arquitectònic, històric o artístic que, amb independència del seu estat de conservació, s'han de mantenir íntegrament, amb respecte per les seves característiques específiques, siguin o no arquitectòniques i dels elements o parts que el componen. Inclou les edificacions que per la qualitat de la seva trama estructural i la mateixa posició urbana, són enteses com a referents "monumentals" i per tant ha de garantir-se la seva conservació amb els mètodes propis de la restauració adequada. Les actuacions de restauració en cap cas no podran suposar aportacions de reinvençió o nou disseny.

Dins aquest Nivell de protecció es troben els edificis catalogats com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN). Les competències sobre els mateixos corresponen íntegrament, en virtut de la LPCC 9/1993, al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, tal i com consta a les respectives fitxes FID del Catàleg.

2. Nivell de protecció 2. Protecció tipològica

Edificis d'especial valor arquitectònic, artístic o ambiental, el valor del qual resideix principalment en la seva estructura tipològica, reflectida en la façana i en la disposició d'elements com el vestíbul, la caixa d'escala o per les seves especials característiques estructurals, pel seu sistema portant i tècnica constructiva utilitzada, pels valors dimensionals, pel tipus de paràmetres emprats o per les condicions distributives i organització espacial. Aquestes són parts o conceptes a mantenir, sense perjudici de les actuacions de rehabilitació, amb una restauració tipològica adequada que hauran de preservar i revaloritzar els esmentats elements d'interès.

Abans de procedir a qualsevol intervenció que afecti la seva tipologia o l'envolvent (façanes i cobertes), s'haurà de redactar un **informe patrimonial**, regulat a partir de la Disposició addicional cinquena, que acompanyarà el projecte. Aquest document serà preceptiu per a l'obtenció de la llicència corresponent. Les característiques del mateix es troben regulades per la Disposició addicional cinquena d'aquestes normes.

Dins d'aquest Nivell de protecció es troben els edificis catalogats com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL). Les competències sobre els mateixos corresponen a l'Ajuntament de Tortosa a partir de les determinacions incorporades en les respectives fitxes FID, a excepció del procediment de descatalogació que requerirà d'un informe previ emès pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, en virtut de la LPCC 9/1993.

3. Nivell de protecció 3. Protecció ambiental

Protegeix edificis, el valor dels quals ve determinat per la persistència, encara que fragmentada, dels seus valors originals o bé perquè la qualitat de la composició formal de la façana, individualment o per l'agregació amb d'altres, conforma un conjunt o paisatge urbà de notable valor ambiental. Aquest valor és independent de què l'interior hagi sofert alteracions notables en el temps, ja sigui recuperable o no, o no tingui especial significació. Les obres de rehabilitació tindran per objecte la seva reestructuració parcial, amb l'adequació, millora o actualització de l'immoble, destacant bàsicament la qualitat compositiva de la façana. Tot i que alguns edificis presenten parts i/o elements que no s'adeqüen estrictament al nivell, s'han protegit per raons

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

històriques, o donada la qualitat compositiva i formal que tenen per sí mateixos o en el conjunt immediat.

4. **Nivell de protecció 4. Adequació ambiental**

Afecta edificis o part dels mateixos, les característiques formals dels quals no són coherents en el conjunt històric de Tortosa, o bé perquè no presenten particulars valors històric-arquitectònics o per ser molt dificultosa la seva recuperació i adequació a l'ambient que l'envolta. Aquests elements seran d'adequació, de manera que la nova façana seguirà les pautes donades per restituir la coherència ambiental de l'entorn urbà mitjançant una reestructuració total.

El grau de protecció també ha de tenir a veure, com s'ha esmentat anteriorment, amb la situació urbanística amb que es troben els immobles, atès que en ocasions aquestes prescripcions es superposen i deixen sense efecte les de protecció, quan no es tracta d'un bé cultural d'interès nacional.

5. **Nivell de protecció 5. Protecció documental**

Afecta edificis, parts d'immobles, béns, construccions i altres elements simbòlics que "no gaudint d'una protecció física" permetin mantenir valors associats a la memòria del lloc o del propi bé, com a testimoni de valors històrics a preservar en record.

Dins d'aquest Nivell de protecció es troben, també, les edificacions que ocupin actualment espais assenyalats com a vials (Complements de Vialitat), places, zones verdes o equipaments definits en el Pla d'Ordenació Urbana Municipal (POUM) vigent, o bé edificis en els quals no es possible la seva recuperació mitjançant tècniques i mitjans normals, així com els declarats com a ruïna legal.

No es protegeix físicament la construcció, llevat d'algun element característic de la imatge exterior, com escuts, emblemes, pedres heràldiques –tots ells considerats com a Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN) i subjectes a l'aplicació dels principis definits a la LPCC 9/1993- així com llindes datades, plaques històriques de record o de testimoniatge de fets, detalls ornamentals (de pedra, de ceràmica, de terracota o forja), baranes de balcons o elements de forja general i altres parts amb valors reconeguts en la fitxa FID. Els mateixos podran ser objecte de recol·locació, desplaçament o susceptibles de ser traslladats al Museu de Tortosa o altra espai cultural que preservi adequadament l'element reconegut.

Es podrà procedir a la deconstrucció, parcial o total, del bé catalogat.

Els escuts heràldics, considerats com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), no es podran canviar de lloc ni realitzar-hi reparacions o reformes sense la preceptiva autorització del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Tota la construcció i els seus elements podran ser enderrocats. Prèviament, però, s'haurà de redactar un **informe patrimonial**, regulat a partir de la Disposició addicional cinquena, que reculli els aspectes i detalls inherents al bé (aixecament actual, documentació i imatges històriques, reportatge fotogràfic actual, anàlisi de l'evolució urbanística del sector, així com l'estudi dels expedients d'obres per tenir documentades totes les modificacions o transformacions sofertes.

Es tindrà en compte, al llarg dels processos de deconstrucció i/o enderroc, recollir totes les dades pertinents que puguin correspondre a troballes arqueològiques. Aquestes hauran d'incorporar-se a l'informe patrimonial. Respecte les troballes fortuïtes s'haurà de procedir tal i com s'exposa en l'article 27 d'aquestes normes.

Article 29. Categories de la Llei del patrimoni cultural català

1. Amb independència del nivells de protecció definits a l'article precedent, els immobles inclosos a l'àmbit del Pla especial urbanístic poden ser declarats Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) o Bé Cultural d'Interès Local (BCIL), essent-los d'aplicació el règim establert a la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

2. Els elements declarats pel Departament de Cultura específicament com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) són els que es relacionen en la Disposició addicional segona d'aquestes normes. Tots ells restaran sotmesos a informe i gestió per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
3. Tots els immobles subjectes al Nivell de protecció 1 (integral) i d'altres que es relacionen específicament en la Disposició addicional tercera d'aquestes normes, s'inclouran en la tramitació d'un expedient per a considerar-los béns immobles catalogats. D'aquesta manera, a partir de la seva declaració restaran inscrits com a Béns Culturals d'Interès Local (BCIL).
4. Els immobles subjectes als nivells de protecció 2 i 3, es consideren com altres béns integrants del patrimoni cultural català (BIPCC) i, d'acord amb el document de *Directrius de contingut per als Catàlegs de Béns protegits i Plans Especials de protecció*⁶, són anomenats com a Béns amb Protecció Urbanística (BPU)⁷.

Article 30. Tipologia de les intervencions. Definicions

Les formes d'actuació que poden realitzar-se en l'àmbit del Patrimoni Arquitectònic, que contempla aquest Pla especial urbanístic, es tipifiquen de la manera que es descriu a continuació. El tipus d'intervenció haurà de ser degudament incorporat, descrit i justificat en base al compliment dels requeriments indicats a la fitxa individual i identificativa de parcel·la (FID), atenent a les parts catalogades com als criteris d'intervenció en cada cas. Això es farà constar en l'informe d'avantprojecte (v. Article 14) previ o acompanyant a la sol·licitud de la Llicència d'Obres que s'estableixen com a procediment per a autoritzar la intervenció.

1. S'entén pròpiament com a **Tipologia** el conjunt de les característiques definitòries d'una època o un estil concret. Per tant les formes d'intervenció, les tècniques i els materials a emprar s'adequaran als diversos tipus o models reconeguts a Tortosa. Tots ells responen a una classificació de les construccions o fenòmens artístics aplicats en esquemes genèrics, o tipus, d'acord amb certes analogies formals o funcionals establertes.
2. S'entén com a **Volumetria** la consideració del volum d'una construcció en una integritat. Es tracta d'una magnitud que expressa l'espai ocupat i que permet identificar-lo per a la seva preservació o possible alteració.
3. S'entén per **Composició** la disposició de proporcions, de figures, de colors, o d'altres elements artístics o merament constructius, capaços de generar un ritme o un determinat llenguatge en una determinada edificació.
4. S'entén per **Integració compositiva** el conjunt de criteris a valorar, preservar i/o tenir en consideració en les determinades àrees territorials o en els elements concrets, abans de realitzar la intervenció proposada. Dins el mateix concepte s'expliciten els conceptes següents que hauran de justificar-se en la memòria:

Pla de façana: tancament perimetral de l'edifici. En les construccions entre mitgeres generalment ve determinat per l'alineació segons un front a carrer.

Façana a carrer: pla de façana generat per l'alineació d'un vial.

En algunes tipologies arquitectòniques de Tortosa es pot establir una jerarquització vertical que singularitzi els tractaments de les plantes inferiors, les plantes principals, les mides i proporcions de balcons o obertures, les cornises i/o els ràfecs de coronament.

En algunes tipologies caldrà determinar l'existència d'eixos de simetria subordinats o no a la composició general.

⁶ Elaborat conjuntament i que estat validat el 15 de març de 2013, pels Departaments de Territori i Sostenibilitat i de Cultura, amb les aportacions d'altres administracions (Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Ajuntament de Girona, Ajuntament de Manresa, Ajuntament de Vilanova i la Geltrú), així com altres entitats (Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA) i el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) i experts i que s'acompanya com Annex.

⁷ Els Béns amb Protecció Urbanística (BPU), altrament anomenats (BIPCC), "Són aquells béns immobles (elements, conjunts, indrets, etc.), no declarats ni incoats BCIN o BCIL, els valors dels quals identifiquen a l'arquitectura tradicional del lloc i/o el paisatge del municipi, que el pla vol protegir pels seus valors d'interès cultural".

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

En algunes tipologies caldrà determinar i concretar preferentment un predomini del massís sobre el buit. En la major part de les mateixes, es pot marcar una disposició general de forats segons eixos verticals de composició, amb la presència d'elements sortints, com són els balcons, establint contrapunts de directriu horitzontal, d'acord amb les proporcions i mides que determina el present Pla especial.

Façana interior: pla de façana que en les construccions entre mitgeres ve determinat per l'alineació segons la fondària edificable. Donada les característiques de les parcel·les del conjunt històric, generalment la façana interior coincideix amb la façana al carrer posterior. En els casos on aparegui una façana oberta a un pati o jardí propi, es podrà determinar una estructura compositiva diferenciada, segons una determinada retícula ortogonal amb un predomini del massís sobre el buit o a l'inrevés.

Façana mitgera o mitgeres: és la paret lateral, límit entre dues edificacions o parcel·les, que s'eleva des dels fonaments fins a la coberta, encara que la seva continuïtat s'interrompi per celoberts o patis de ventilació de caràcter mancomunat.

Eixos: línies de referència sobre les quals s'estableix l'ordre i posició de les obertures en la façana o bé les indicacions de valors remarcables com és la simetria. La no modificació de l'eix de composició de les obertures vol dir que, en el cas d'ampliació permesa d'una construcció existent amb la/es façana/es protegides, les noves obertures s'adequaran en posició, proporció i mida a les preexistents.

Cossos afegits: construccions, generalment situades o previstes en planta baixa i que poden completar l'edificabilitat permesa, d'acord amb els criteris derivats del POUM i el pla especial urbanístic. En conseqüència només s'autoritza aquest supòsit en les parcel·les que puguin acollir-se al creixement d'una nova construcció independent o annexa a l'existent, ocupant espai en planta. En el cas de l'augment de volumetria en vertical (plantes o volum subjecte a ampliació) es regirà pel criteri que especifica la fitxa identificativa en aquest aspecte. Però en tots dos casos, aquests criteris no contradiran els aprovats pel POUM.

5. S'entén com **Obra Nova**, el conjunt de les intervencions físiques que tenen per objecte les construccions de nova planta, sobre solars buits existents dins de peces considerades com a béns patrimonials o adjacents a peces catalogades, quan la seva fitxa identificativa així ho estableixi. També es consideren Obra Nova les noves edificacions que es construeixin sobre els solars que puguin resultar com a conseqüència de l'enderroc d'edificacions, conforme a la normativa d'aquest Pla especial i quan sigui permès.
6. S'entén com **Ampliació**, aquelles intervencions físiques que tenen per objecte incrementar el volum construït d'un bé catalogat dins d'una parcel·la o l'ocupació en planta a partir d'edificacions existents.
7. S'entén com **Restauració** en una terminologia àmplia, tot el conjunt d'intervencions que tenen per objectiu prolongar l'existència d'un bé, millorant les seves condicions físiques. S'inclou, dins l'àmbit de la Restauració, els conceptes que tradicionalment s'han tractat de manera diferenciada, com són els de Manteniment, Consolidació i la pròpia acció restauratòria.

La restauració és, doncs, aquella intervenció física que té per objecte les obres de:

- A. **Manteniment**, per tal de conservar l'element protegit en condicions de salubritat i ornat, sense alterar la seva estructura i distribució, ni ocultar o modificar valors constructius o morfològics. Es consideren d'aquest tipus, les reparacions eventuais de tots aquells elements que estiguin en mal estat o hagin deixat de complir la seva funció (cobertes, baixants, instal·lacions sanitàries, etc.) i les obres d'estricta manteniment (arrebossats, pintats, neteges de façana, etc.).
- B. **Consolidació**, per tal de reforçar o substituir elements deteriorats, a fi d'assegurar l'estabilitat i seguretat de l'edifici i el manteniment de les seves condicions bàsiques d'ús, amb possibles modificacions menors de la seva estructura.
- C. Les obres pròpiament dites de **Restauració**, per tal de restituir un bé catalogat o parts d'aquest, a les seves condicions o estat original, comprenent a més, obres de consolidació o

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

demolició parcial, justificades per la restauració, tot fent una lectura històrica de les diverses etapes de l'element.

- D. Les obres específicament anomenades de **Restauració Tipològica**, hauran de restituir les especials característiques estructurals; dimensionals i distributives en funció dels valors tipològics que representin les edificacions significatives incloses amb aquesta actuació.
8. S'entén com a **Rehabilitació**, el conjunt de intervencions físiques que tenen per objectiu l'adequació, millora o actualització de les condicions d'habitabilitat, amb el manteniment de les característiques tipològiques de l'element, tot i incorporar nous possibles usos.

Inclou els conceptes de:

- A. **Modernització**: Millora de les condicions d'habitabilitat i accessibilitat d'un edifici o d'una part dels seus locals, mitjançant la substitució o adequació de les seves instal·lacions a les diverses normatives actuals incloses les de seguretat. Comprèn fins i tot, la redistribució del seu espai interior, tot mantenint les seves característiques morfològiques.
- B. **Adaptació**: Conjunt de millores introduïdes en un edifici o part d'ell, determinades per la pròpia evolució dels usos que s'hi desenvolupen.
- C. **Condicionament**: Conjunt de modificacions o reparacions a introduir en un edifici, relacionades o derivades de l'activitat que s'hi desenvolupa i compatibles amb la protecció de l'esmentat edifici.
- D. **Reutilització**: Adequació del bé protegit a uns usos més actuals i/o a les necessitats col·lectives. Destinació del bé a un altre ús, que en faci viable el manteniment i la gestió de l'element.
- E. **Reestructuració**: Transformació o adequació de l'espai interior de l'edificació, afectant als elements estructurals, causant alteracions en la seva morfologia. La Reestructuració pot ser total o parcial, en funció del nivell d'afectació i buidat del seu interior però, en tot cas, no afecta les façanes.
9. S'entén com a Reforma, les intervencions destinades a modificar les condicions estructurals, formals ó senzillament l'estat de la construcció d'un edifici per tal de millorar-lo.
10. S'entén com **Reconstrucció**, aquelles intervencions físiques, que tenen per objecte la reposició total o parcial d'un element concret o d'un edifici preexistent en el mateix lloc, reproduint les seves característiques morfològiques, mitjançant la reproducció del bé original.
11. S'entén com **Eliminació**, les intervencions físiques que tenen per objecte la supressió d'elements afegits com, cossos, volums, antenes, dipòsits de fibrociment, cònsols d'aire condicionat o altres aparells o construccions obsoletes.
12. S'entén com a **Inclusió**, les intervencions físiques que tenen per objecte la disposició de nous elements que millorin criteris d'habitabilitat i accessibilitat, així com l'adequació a les respectives normatives actuals, incloent les de seguretat.
13. S'entén per **Renovació**, les intervencions físiques que tenen per objecte la modificació de les estructures actuals per tal d'adequar-les als nous criteris d'habitabilitat i accessibilitat, així com al compliment de les respectives normatives aplicables, incloent les de seguretat.
14. S'entén per **Enderroc**, l'acció i efecte de tirar a terra, desfer (una construcció) fent caure successivament les parts de les quals es compon.
15. S'entén com a **Desconstrucció**, el conjunt d'accions graduals i selectives de desmantellament d'una edificació, que tenen per objecte la recuperació i aprofitament dels elements constructius per mitjà de processos de reciclatge o de reutilització. Totes les intervencions físiques d'enderroc i demolició o substitució, total o parcial, de les edificacions catalogades, o no, on es contempli aquesta possibilitat, prèviament es procedirà a la documentació exhaustiva de l'element sobre el què s'actua. Per les edificacions entre mitgeres s'aconsella procedir a la desconstrucció per tal

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

d'establir l'estabilitat estructural de les edificacions col·lindants; en canvi, per les edificacions aïllades es poden prioritzar l'ús de mètodes mecànics i per tant procedir al que definirem com enderroc convencional.

16. S'entén com **Desplaçament**, aquelles intervencions físiques que tenen per objecte relocalitzar elements urbans que, pel seu interès cal conservar.

Article 31. Admissió d'intervencions segons el nivell de protecció

1. En el nivell de protecció 1 (protecció integral) s'admet els següents tipus d'intervenció: **Obres de Restauració; Obres de Rehabilitació; Obres de Reforma; Obres d'Eliminació; Obres d'Inclusió**, definides segons els criteris següents:
 - Treballs de restauració i consolidació pròpies per assegurar l'estabilitat de l'edifici i que afectin a fonaments, estructura portant, coberta i escala sense modificar-ne la seva posició i mida.
 - Treballs de restauració pel restabliment al seu estat originari dels elements arquitectònics alterats, emparant la reconstrucció de les parts eventualment enderrocades.
 - Treballs de rehabilitació per adequar, millorar o actualitzar les condicions d'habitabilitat, amb el manteniment de les característiques tipològiques de l'element, tot i incorporar nous possibles usos.
 - Treballs d'eliminació de tots els cossos i altres elements sobreposats que no siguin d'interès per la història de l'edifici i es demostrin incoherents amb l'estructura originària i a les ampliacions orgàniques que l'edifici hagi suportat en el temps.
 - Treballs per la inclusió d'elements tecnològics i higiènic-sanitaris essencials pel seu ús i, en general, per la seva habitabilitat, sempre que es respectin les normes abans esmentades.
2. En el nivell de protecció 2 (protecció del tipus) s'admet els següents tipus d'intervenció: **Obres de Restauració; Obres de Rehabilitació; Obres de Reforma; Obres d'Eliminació; Obres d'Inclusió; Obres de Renovació; Obres de deconstrucció**; definides segons els criteris següents:
 - Treballs de restauració tipològica a partir de l'avaluació, mitjançant el restabliment als seus valors originals, d'aspectes arquitectònics significatius com les façanes i els ambients d'uns determinats espais interiors.
 - Obres de restauració tipològica que comportin la consolidació de l'estructura de l'edifici i la substitució de les parts inseparables del mateix, sense modificar els elements estructurals configuradors de la pròpia construcció.
 - Treballs de rehabilitació per adequar, millorar o actualitzar les condicions d'habitabilitat, amb el manteniment de les característiques tipològiques de l'element, tot i incorporar nous possibles usos.
 - Obres o treballs d'eliminació d'elements sobreposats que es verifiquin com incoherents a l'estructura originària de l'edifici i a les ampliacions orgàniques del mateix.
 - Treballs de restabliment tipològic i de renovació d'una part -parcial o totalment enderrocada- de l'edifici, sempre que es demostrï documentalment la coherència de la proposta amb l'estructura originària de l'immoble o d'un altre mentre respongui al mateix tipus i període històric. L'actuació ha de reforçar les característiques tipològiques estructurals (sistema portant), funcionals (qualificació de recorreguts i comunicacions) i formals (façanes i/o ambients dels espais interiors).
 - Treballs de deconstrucció o enderroc sense possibilitat de reconstrucció d'elements estranys sobreposats a la implantació originària i que contribueixin a la recuperació funcional i formal d'espais lliures vinculats a l'edifici.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

- Treballs per la inclusió d'elements tecnològics i higiènic-sanitaris essencials per les exigències de l'ús i, en general, per la seva habitabilitat, sempre que respectin les normes precedents.
3. En el nivell de protecció 3 (protecció ambiental) s'admet els següents tipus d'intervenció: **Obres de Restauració; Obres de Rehabilitació; Obres de Reforma; Obres d'Ampliació; Obres de Renovació; Obres d'Eliminació; Obres d'Inclusió; Obres de Deconstrucció; Obres d'Enderroc**, definides segons els criteris següents:
- Treballs de restauració i restabliment al seu estat originari de la façana i altres elements vinculats segons s'explicitin a la fitxa de l'edifici.
 - Treballs de rehabilitació per adequar, millorar o actualitzar les condicions d'habitabilitat, amb el manteniment de les característiques tipològiques de l'element, tot i incorporar nous possibles usos.
 - Treballs d'ampliació, si així ho possibilita la present Normativa, tot seguint les directrius d'aquesta.
 - Treballs de renovació de les altres parts existents a l'edifici seguint la Normativa explicitada en cada immoble.
 - Obres o treballs d'eliminació d'elements sobreposats que es verifiquin com incoherents a l'estructura originària de l'edifici i a les ampliacions orgàniques del mateix.
 - Treballs per la inclusió d'elements tecnològics i higiènic-sanitaris essencials per les exigències de l'ús i, en general, per la seva habitabilitat, sempre que respectin les normes precedents.
 - Treballs d'enderroc o deconstrucció parcial que permetin la reconstrucció immediata segons les directrius que la Normativa estableix, pel seu cas, en la fitxa individualitzada.
4. En el nivell de protecció 4 (adequació ambiental) s'admet els següents tipus d'intervenció: **Obres de Rehabilitació; Obres de Reforma; Obres d'Ampliació; Obres de Renovació; Obres de Obres d'Eliminació; Obres de Deconstrucció; Obres d'Enderroc**, definides segons els criteris següents:
- Treballs de rehabilitació-reestructuració parcial, siguin majors o menors, sempre d'acord amb els tipus edificatoris definits a l'article 31 i les condicions generals d'edificació.
 - Intervencions de rehabilitació on calgui, d'acord amb l'esperit de la protecció en cada cas, per adequar, millorar o actualitzar les condicions d'habitabilitat, amb el manteniment de les característiques tipològiques de l'element, tot i incorporar nous possibles usos.
 - Treballs d'ampliació, si així ho possibilita la present Normativa, tot seguint les directrius d'aquesta.
 - Treballs de renovació de les altres parts existents a l'edifici seguint la Normativa explicitada en cada immoble.
 - Obres o treballs d'eliminació d'elements sobreposats que es verifiquin com incoherents a l'estructura originària de l'edifici i a les ampliacions orgàniques del mateix.
 - Treballs d'enderroc o deconstrucció parcial que permetin la reconstrucció immediata segons les directrius que la Normativa estableix, pel seu cas, en la fitxa individualitzada.
5. En tots els elements, construccions o espais físics existents declarats amb el nivell de protecció 5 (protecció històrica) s'admet els següents tipus d'intervenció: **Obres de Manteniment; Obres de Rehabilitació; Obres de Reforma; Obres de Reconstrucció; Obres d'Eliminació; Obres de Deconstrucció i/o Substitució; Obres d'Enderroc**, definides segons els criteris següents:

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

- Obres de manteniment pròpies per assegurar l'estabilitat de l'element i que afectin a fonaments, estructura portant, coberta i escala sense modificar-ne la seva posició i mida.
- Obres de rehabilitació per adequar, millorar o actualitzar les condicions de seguretat, amb el manteniment de les característiques tipològiques de l'element, tot i incorporar usos compatibles que no malmetin els seus valors intrínsecs.
- Obres o treballs d'eliminació de parts sobreposades que no siguin d'interès per la història de l'element o espai físic i es demostrin incoherents amb la seva estructura originària i a les possibles variacions acreditades i assumides que hagi suportat en el temps.
- Obres o treballs per la reconstrucció de les condicions originals de l'element o espai físic, sempre que es respectin les normes abans esmentades.
- Obres o treballs de deconstrucció, substitució i enderroc per als edificis fora d'ordenació o afectats dins el POUM com a Vials, Complement de Vialitat, Zones Verdes ó afectades per un procés de degradació del conjunt.

CAPÍTOL 4. CRITERIS MATERIALS D'INTERVENCIÓ

Article 32. Criteris generals

1. En el present capítol s'estableixen els criteris materials que cal observar en les intervencions que es produeixin en l'àmbit del PEUCHT.S1, sempre amb caràcter subsidiari respecte les determinacions contingudes a les fitxes individuals identificatives de parcel·la (FID), que prevaldran en cas de contradicció.
2. No obstant, l'anàlisi específica i acurada que es manifesti en ordenances complementàries o en plans de millora urbana de composició volumètrica i de façanes pot justificar l'aplicació de criteris diferents dels continguts en aquest capítol.
3. D'acord amb l'article 11 apartat 3 de la Llei de patrimoni cultural català 9/1993, la declaració d'un Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) pot incloure la determinació de criteris bàsics que, amb caràcter específic, han de regir sobre les intervencions sobre el dit bé.
4. En tots els casos, segons la Llei de patrimoni cultural català 9/1993, les intervencions en els Conjunts Històrics d'Interès Nacional han de respectar els criteris següents:
 - a) S'han de mantenir l'estructura urbana i arquitectònica del conjunt i les característiques generals de l'ambient i de la silueta paisatgística.
 - b) Són prohibides les instal·lacions urbanes, elèctriques, telefòniques i qualssevol altres, tant aèries com adossades a la façana, que s'han de canalitzar soterrades. Les antenes de televisió, les pantalles de recepció d'ones i els dispositius similars s'han de situar en llocs en què no perjudiquin la imatge urbana de part del conjunt.
 - c) És prohibit col·locar-hi anuncis i rètols publicitaris. Els rètols que anuncien serveis públics, els de senyalització i els comercials han de ser harmònics amb el conjunt i, en el cas de no disposar d'una normativa específica, la regulació dels mateixos serà objecte de l'aprovació per part del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
 - d) A efectes paisatgístics i de respecte pel patrimoni cultural, es prohibeix la disposició de rètols i cartells en una franja perimetral de 5 m a l'entorn de elements o conjunts catalogats com a BCIN, quan aquests estan envoltats d'espais verds protegits.
5. Referent a l'adequació de les instal·lacions urbanes, el criteri a emprà es desenvoluparà d'acord amb les precisions introduïdes en la Secció primera (Espai públic) del present document normatiu.
6. Les antenes de televisió, les pantalles de recepció d'ones i els dispositius similars, com antenes informàtiques permeses per la Llei de telecomunicacions (wifi, wimax i altres sistemes presents

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

o futurs), s'han de situar en llocs en què no perjudiquin la imatge urbana de part del conjunt. Aquest criteri es desenvoluparà d'acord amb l'article 33 (Normativa sectorial) que ve a continuació.

7. Pel que fa la implantació de noves infraestructures de telecomunicació dintre del Sector 1 d'aquest PEUCHT, quedarà subjecte als criteris definits al Pla d'Infraestructures de Radiocomunicació de Tortosa aprovat definitivament el 4 de setembre de 2008 pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques (PTOP) –ara Territori i Sostenibilitat (TES)- de la Generalitat de Catalunya.

Article 33. Normativa sectorial

1. La possible contradicció entre les determinacions del PEUCHT.S1, emmarcat en un àmbit territorial declarat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) i la normativa sectorial que sigui d'aplicació, com ara la relativa a l'habitabilitat, l'accessibilitat, l'ecoeficiència, les telecomunicacions, la protecció contra incendis i la instal·lació d'activitats, s'haurà de resoldre de la manera més respectuosa amb els valors patrimonials objecte de protecció.
2. Es prohibeix la disposició de plaques solars en tot l'àmbit del PEUCHT.S1, al tractar-se d'elements clarament distorsionadors del paisatge d'un conjunt històric declarat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), d'acord amb les precisions de l'article anterior.
3. En cap cas es justificarà excepcions en l'aplicació d'aquest PEUCHT.S1 per la voluntat d'instal·lar nous usos als edificis preexistents o legalitzar els usos existents que no gaudeixin de les autoritzacions preceptives.

Secció primera. Espai públic

Article 34. Xarxes d'instal·lacions i de serveis

1. Les xarxes d'instal·lacions i serveis que transcorren per l'espai públic, com ara l'abastament d'aigua potable, subministrament d'electricitat, telefonia, cable, hidrants contra incendis o sanejament, s'hauran d'integrar en el paisatge urbà, bàsicament mitjançant el soterrament de les infraestructures aèries actuals.
2. Tota nova actuació en el traçat de línies elèctriques s'haurà de realitzar de forma soterrada. De no realitzar-se d'aquesta forma, no s'autoritzarà en cap cas una ampliació de potència.
3. L'Ajuntament de Tortosa coordinarà les intervencions de les companyies subministradores per tal que s'aprofiti l'obertura de rases per al soterrament de totes les infraestructures que ho admetin.
4. Als anteriors efectes, l'Ajuntament de Tortosa promourà la redacció de convenis bilaterals i multilaterals de col·laboració amb les companyies de serveis.
5. Les escameses, comptadors, caixes i altres elements per al subministrament a les finques s'hauran de situar a l'interior de l'edifici en cas d'obra nova o gran rehabilitació.
6. Qualsevol instal·lació s'haurà d'integrar adequadament en el paisatge urbà del Conjunt Històric Tortosa.

Article 35. Cablejat

1. Mentre no es soterrin les línies de cable existents, s'hauran de situar provisionalment grapades a façana, prèvia presentació del projecte i alçats corresponents per les companyies instal·ladores.
2. S'exceptua de l'anterior els edificis catalogats específicament com a Bé Cultural d'Interès Local i els considerats amb el nivell de protecció 1 (protecció integral), en els que no s'admeten les conduccions grapades per façana. Tot i així es donarà un període transitori per establir els mecanismes i els terminis per portar a terme les actuacions, coordinadament entre l'Ajuntament de Tortosa, l'empresa proveïdora i el propietari o propietaris afectats.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. En cap supòsit, ni en els creuaments de carrers, s'admetran les instal·lacions aèries.
4. Les diferents companyies elèctriques, telefòniques i de cable, no podran instal·lar, en cap cas, pals, cadiretes o cartells pels seus serveis, ni clavar cap mena de suports, excepte els casos d'instal·lació grapada admesa, per lligar-hi o posar-hi les conduccions de forma provisional per obres però en cap cas com a definitiu.

Article 36. Hidrants

Els hidrants de la xarxa contra incendis, en l'àmbit del PEUCHT.S1, s'instal·laran soterrats, accessibles mitjançant trapes senyalitzades convenientment i d'acord amb el traçat consensuat entre els serveis d'emergència i els serveis tècnics municipals.

Article 37. Xarxa de sanejament

L'Ajuntament a través de l'empresa Aigües de Tortosa anirà procedint a un pla per a la millora i renovació de la xarxa de sanejament, d'acord amb els nous projectes d'urbanització que es portin a terme.

Article 38. Urbanització de carrers i places

1. La pavimentació de carrers i places situades en l'àmbit del PEUCHT.S1 observaran estrictament les normes i definicions indicades en els projectes d'urbanització, on es mostraran els criteris de pavimentació dissenyats específicament amb criteris respectuosos per la singularitat del conjunt protegit, tant en els tractaments com en el tipus de materials descrits i seguint els criteris establerts en la documentació de les fitxes dels elements d'urbanització de la ciutat.
2. Com a elements dissuasius de tràfic rodat de vehicles s'utilitzara el model o models homologats per l'Ajuntament de Tortosa, que es defineix en la fitxa dels elements d'urbanització.

Article 39. Enllumenat públic

1. Es preservaran les lluminàries tradicionals, tipus vuitcentista, en les zones del Conjunt Històric on resten instal·lades, en les seves modalitats: les que es disposen al Barri del Call o carrers adjacents –molt particulars i arrelades- i els fanals que estan definits dintre de les actuacions realitzades en el PINCAT amb a model *Villa* de poliamida reforçada (fitxa annexa dels elements d'urbanització), també, es tindrà en compte, per la millora de l'eficiència i l'estalvi energètic, l'estudi i adequació de nous dissenys de llumeneres que segueixin criteris patrimonials.
 2. Pel que fa a l'enllumenat de parcs i places, de nova creació ó reurbanització, es podrà aplicar models de lluminàries de nous dissenys, mantenint el respecte pels valors ambientals del lloc i en coherència amb la proposta arquitectònica de l'espai que s'urbanitza. Se seguiran els criteris i models ja consolidats en el Conjunt Històric de Tortosa.
 3. Com a Conjunt Històric s'adoptaran els criteris precisos per tal de adequar la situació actual a una planificació determinada, sobre l'ús i la disposició de lluminàries, d'acord amb el que representa un àmbit de protecció patrimonial com el que ens ocupa. En aquest sentit, es necessari fer compatible les mesures d'eficiència energètica, derivades de les normatives actuals, amb els criteris de qualitat patrimonial derivades de l'estructura urbana específica.
 4. Se substituiran els altres tipus de lluminària, instal·lats en l'àmbit del conjunt històric, que no presenten característiques que segueixin els criteris descrits, d'acord amb el plans de l'Ajuntament.
 5. A partir dels dissenys homologats, la lluminària sempre disposarà, majoritàriament, de difusor i la llum serà, prioritàriament, blanca, amb preferència de tonalitat càlida, s'admeten els nous sistemes d'enllumenat, com per exemple, a base de LED's d'alta temperatura de color, o halogenurs metàl·lics. Referent a la llum de vapor de sodi d'alta i de baixa pressió i d'altres similars, es valorarà la seva substitució per altres sistemes que millorin el seu rendiment cromàtic.
3. El PEUCH.S1 contempla i recull enllumenats de tipus especial, per enriquir els valors monumentals o ambientals d'un determinat element o edifici patrimonial. En qualsevol cas, la

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

proposta i realització d'enllumenats especials haurà de venir acompanyada d'un projecte general que haurà de ser ratificat per l'Ajuntament de Tortosa, previ informe dels serveis tècnics municipals.

4. Finalment, per les especials característiques del front fluvial, es podrà redactar un projecte integral d'il·luminació per tal d'emfatitzar els valors paisatgístics i patrimonials del nou front de ciutat, des de l'Escorxador fins la plaça del Paolet, un cop materialitzades les actuacions que determina aquest PEUCHT.S1, derivades de les regulacions que fixa el POUM vigent.

Article 40. Publicitat comercial

1. Amb caràcter general, no es permetrà la fixació de cartells, col·locació de suports ni, en general, manifestació d'activitat publicitària en tot l'àmbit del PEUCHT.S1.
2. Pel que fa a les pancartes i cartells, es materialitzaran tal com defineix l'ordenança municipal reguladora del bon ús de la via pública de l'Ajuntament de Tortosa, en el seu article 10:
 - a. La col·locació de cartells, tanques, rètols, pancartes, adhesius, papers enganxats o qualsevol altra forma de publicitat, anunci o propaganda, es realitzarà únicament en els llocs expressament habilitats a l'efecte per l'autoritat municipal. És prohibida la col·locació de cartells i pancartes en edificis instal·lacions municipals, en qualsevol espai públic o element del paisatge o en el mobiliari urbà o espais verds (fanals, arbres, parades d'autobús, etc.), sense autorització expressa de l'Ajuntament.
 - b. No obstant això i de forma específica pel que fa a les pancartes, banderoles, i tòtems a la via pública, només s'admetrà la seva col·locació quan vagin adreçats a difondre publicitat relativa a esdeveniments d'interès públic, promoguts per l'administració i entitats sense ànim de lucre, garantint la solidesa necessària per evitar la caiguda, o que topin amb els vehicles, i no ocultarà elements de senyalització del trànsit, arquitectònics o d'interès significatiu. I en tot cas, es requerirà autorització municipal prèvia.
 - c. En tot cas la col·locació d'expositors a la via pública amb finalitat comercial requerirà autorització municipal.
3. Per a la retolació comercial de les plantes baixes o superiors dels edificis s'integraran dins dels forats (portes, finestres o balcons), d'acord a la composició originària de l'element en el qual s'incorporin.
4. Només es permetrà la col·locació d'elements publicitaris a les plantes baixes en l'àmbit del PEUCHT.S1. quan pel seu disseny, materials, proporcions i transparència, s'integrin en la composició de l'edifici sense desfigurar-ne la imatge ni ocultar elements decoratius ni estructurals.
5. Els colors dels elements de publicitat comercial (rètols i cartells) no seran estridents. Queden prohibides les tonalitats fluorescents en tots els casos.
6. Totes les noves disposicions, ordenances o normatives que es redactin en l'àmbit de la publicitat comercial hauran de comptar amb l'aprovació preceptiva del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Article 41. Senyalització de carrers i places

1. Es podrà redactar una ordenança complementària que establirà, d'acord amb un projecte específic, els models de plaques per a senyalització de carrers i places.
2. L'ordenança complementària s'ajustarà al document de criteris que són definits en la Imatge Gràfica de la Senyalització Exterior dins l'apartat de Senyalització en el Trajecte per a Informacions del Patrimoni Monumental, Natural i d'Interès, promogut per Consell de Disseny de la Generalitat de Catalunya, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació de Municipis de Catalunya. En aquest sentit són perfectament compatibles i admissibles els actuals elements de senyalització individualitzada que l'Ajuntament de Tortosa ha instal·lat en els principals edificis catalogats de la ciutat.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. Es mantindran, en tot cas, les plaques de senyalització que ja formen part de la iconografia i del record històric de la ciutat, així com les plaques de número de policia de les finques que se situen dins l'àmbit del PEUCHT.S1.
4. Es tindrà presents els valors dels materials, textures i colors tradicionals que presenten la major part de les façanes actuals del conjunt històric de cara a avaluar el nou disseny de les plaques i els números.
5. Totes les noves disposicions, ordenances o normatives que es redactin en l'àmbit de la senyalització de carrers i places hauran de comptar amb l'aprovació preceptiva del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Article 42. Arbrat

S'haurà de mantenir la imatge urbana conformada per la disposició dels elements vegetals i les espècies que el departament de serveis de l'Ajuntament responsables de la gestió i manteniment de les zones verdes defineixin.

Article 43. Aprofitament privatiu a la via pública

En els supòsits en què s'hagi autoritzat l'ús privatiu de l'espai públic, qüestió que vindrà regulada en determinats carrers i espais del Conjunt Històric, com ara terrasses d'establiments de pública concurrència, i per les característiques definitòries del paisatge urbà del PEUCHT.S1, les instal·lacions i mobiliari hauran de complir, sens perjudici del que s'estableixi en el corresponent permís o llicència d'ocupació, les següents condicions:

1. Les taules i cadires hauran de ser de material de fusta o d'alumini, s'acceptarà la publicitat pròpia de l'establiment, i s'admetrà altra publicitat comercial, que no superarà en el cas de taules la mida de 6x 15 cm, en el cas de cadires 3x10 cm.
2. S'admet la disposició de jardineres per a la delimitació física de l'espai de terrassa a la via pública.
3. No s'admeten tancaments que donin aparença de consolidació de l'espai en via pública, com estructures metàl·liques de suport (ferro o alumini) o de fusta; elements de vidre, plàstic o fusta. En canvi s'admet la disposició de para-sols o tendals amb els criteris que determina l'article 45 apartat 18 de les presents Normes.

En qualsevol cas, els tendals hauran de ser plegables i desmuntables, i no podran projectar-se fora de la línia de la voravia. El material serà lleuger i desmuntable, i no s'admetrà la utilització de teles asfàltiques, xapes antiestètiques, galvanitzades, materials d'obra, o qualsevol altre tipus de material inadequat que atempti contra la seguretat, l'ornamentació o l'estètica.

Els tendals han de disposar de sistemes d'ancoratge desmuntables, amb sustentació de material d'alumini o fusta. El tendal pròpiament dit serà de material tèxtil de color cru o similar, sense publicitat (només s'acceptarà la publicitat pròpia de l'establiment). L'Ajuntament de Tortosa podrà autoritzar, de manera singular, altres tipus de materials, sempre que així ho demani, de manera justificada, el o la sol·licitant de l'ocupació.

4. Com a criteri generalitzable, tots els elements que ocupin un espai autoritzat a la via pública, han de tenir el caràcter de la "temporalitat". Per tant, en cap cas podrà utilitzar-se la via pública com a lloc d'emmagatzematge de taules, cadires i para-sols, des de les 8,00 h fins a les 23,00 h, exceptuant un únic dia a la setmana coincident amb el dia de descans setmanal de l'establiment.

Secció segona. Criteris materials d'aplicació a l'edificació en tot l'àmbit del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1.

Article 44. Criteris genèrics

1. Les disposicions que es detallen a continuació seran d'aplicació en tot l'àmbit sempre que no contradiguin les prescripcions que s'indiquen a cadascuna de les fitxes individuals identificatives de parcel·la (FID).

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

2. En els edificis catalogats amb els nivells de protecció 1 (integral), 2 (tipològica) i 3 (ambiental), els tancaments de fusta de les obertures conservaran les seves característiques actuals sempre que responguin al model original, no podent ser substituïts mentre no es demostrï la impossibilitat de reparació o bé el canvi d'ús en el cas de planta baixa. Qualsevol substitució requerirà llicència municipal.
3. Les façanes mitgeres, mitgeres o part d'elles, tant les pròpies com les veïnes que quedin al descobert un cop enllestida l'execució de l'edificació o reforma, hauran d'ésser tractades com façanes en tots els casos pel promotor de l'obra o propietari de la finca. Es prohibeix l'acabat amb envà pluvial vist. A aquests efectes tindran la consideració de façanes tots els paraments d'un edifici visibles des de qualsevol espai d'ús públic (carrer, plaça, zona verda, riu, interior, etc.)
4. Per criteris paisatgístics i d'adequació als valors del Conjunt Històric de Tortosa, l'Ajuntament podrà requerir de forma immediata, als propietaris que disposin de façanes mitgeres, en indrets especialment significatius dins l'àmbit del PEUCHT.S1, l'adequació urgent d'aquestes façanes. A tal efecte la propietat haurà de presentar un projecte que haurà de ser aprovat pels serveis tècnics municipals.
5. En els casos d'obra nova o qualsevol tipus d'intervenció que afecti una actuació de façanes, tots els tancaments en la fusteria exterior seran del tipus tradicional, de doble full practicable i amb l'acabat dels tancaments de color de tonalitat fosca. No s'autoritza en cap cas els aluminis anoditzats o altres materials aliens a les característiques tradicionals del Conjunt Històric de Tortosa.

Aniran pintats amb els colors que s'inscriueguin dins els tradicionals de Tortosa.

S'exceptuen els tancaments i colors dels immobles amb el nivell de protecció 1; 2 i 3 (Protecció integral; Tipològica i Ambiental) que podran mantenir les fusteries originals i la seva gamma cromàtica històrica.

6. En el cas d'intervenir en els revestiments, els morters hauran de ser calç del tipus tradicional o textures similars.
7. En relació a les tonalitats i els colors d'acabat, aquests seran harmònics amb el conjunt històric de Tortosa i es seguiran els cromatismes, composicions i materials a emprar, aprovades en la carta de colors que s'annexa en aquest Pla Especial. En el cas de disposar de documentació o testimonis a la façana dels colors originals, caldrà mantenir-los i seguir la composició i el tractament pictòric original, o que tingui semblança amb aquesta.
8. En el cas d'intervenir en elements arquitectònics (arcades, llosanes de balcó, ampits de finestra, emmarcaments de pedra, cantonades, etc.) de pedra natural de les façanes o altres, no es poden destruir i per la seva neteja només podran ser utilitzats mitjans no destructius.
9. Els morters a emprar en la reparació d'elements arquitectònics resseguits de carreuats, maçoneria, etc., seran només de calç. No són autoritzats per la restauració ciments pòrtland o altres que també siguin agressius als materials petris originals.
10. En el cas d'intervenir en baixants i canalons vistos, com elements adossats a les façanes, els materials hauran de ser: ceràmic, coure, zinc negre, fosa o algun altre material metàl·lic de color fosc; no permetent-se en cap cas el PVC, o altres materials aliens a les característiques tradicionals del conjunt històric de Tortosa.
11. En el cas d'intervenir en elements singulars de façana, cal conservar-los seguint el sistema constructiu propi, com elements existents i característics de la façana (per exemple: la tortugada o canal feta de teules, el sistema constructiu dels balcons (llosana), esgrafiats, elements ornamentals adossats, ...)
12. En el cas d'una intervenció global a la façana a on es detecta la presència d'elements i/o instal·lacions obsoletes, que estan afegits o adossats a façana i que no realitzen cap funció, cal eliminar-les.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

13. En el cas d'una actuació puntual (façana, canal, baixant), cal que la intervenció s'ajusti en textura i color d'acabat, als elements constructius existents.
14. Tota instal·lació d'aparells condicionadors d'aire haurà de disposar d'autorització municipal. En la zona compresa en els límits del PEUCHT.S1 es prohibeix la instal·lació de qualsevol aparell o element d'aire condicionat, en façanes, balcons o que sigui visible des de la via pública. S'admetrà en cobertes, sempre que es disposin les mesures correctives per tal que no siguin visibles directament. Es seguiran els criteris que defineix l'article 37.1 de les ordenances de l'Ajuntament de Tortosa sobre el bon ús de la via pública, on diu que, la instal·lació d'aparells d'aire condicionat es farà de forma que aquests no facin soroll ni molestin en els habitatges contigus, i no es podran col·locar si sobresurten del pla de façanes. En els casos que per les característiques de l'edifici això no sigui possible, l'òrgan municipal competent podrà fixar les determinacions per a la seva instal·lació.
15. Queden prohibides les marquesines adossades a les façanes dels edificis de tot l'àmbit del PEUCHT.S1.
16. Altrament es prohibeixen específicament i són considerats volums disconformes, excepte si són originals de l'obra, els elements següents:
 - Galeries tancades en cobertes, balcons i altres parts dels edificis
 - Marquesines i altres construccions similars situades en cobertes, balcons i altres parts dels edificis
 - Tot tipus d'estructures, provisionals o no, sobreposades als terrats i les cobertes dels edificis
18. Els tendals han de disposar de sistemes d'ancoratge desmuntables, amb sustentació de material d'alumini o fusta. El tendal pròpiament dit serà de material tèxtil de color cru o similar, sense publicitat (només s'acceptarà la publicitat pròpia de l'establiment). L'Ajuntament podrà autoritzar, de manera singular, altres tipus de materials, sempre que així ho demani, de manera justificada, el o la sol·licitant de l'ocupació.
19. Les taules i cadires hauran de ser de material de fusta o d'alumini, s'acceptarà la publicitat pròpia de l'establiment, i s'admetrà altra publicitat comercial, que no superarà en el cas de taules la mida de 6x 15 cm, en el cas de cadires 3x10 cm.

Article 45. Densitat màxima.

La densitat màxima es regula pel que estableixen els articles 221 (Densitat màxima d'habitatges bruta) i 239 (Densitat màxima d'habitatges neta) de les Normes urbanístiques del Pla d'Ordenació Urbana Municipal (POUM) vigent.

Article 46. Plaques solars.

En compliment de l'article 34 apartat 7 i amb la intenció de vetllar per la qualitat paisatgística del Conjunt Històric de Tortosa, es prohibeix la disposició de captadors d'energia solar a les cobertes i en els jardins.

Article 47. Alçada dels forjats

1. Com a principi general, les alçades reguladores (AR) i el nombre de plantes ve regulat pel POUM vigent.
2. En els edificis amb nivells de protecció 1 (protecció integral) i 2 (protecció del tipus), l'alçada dels diferents forjats coincidirà amb l'existent, llevat dels casos que es permeti una ampliació o modificació que es regirà pel que s'assenyala la fitxa en el seu cas.
3. En els edificis amb el nivell de protecció 3 (protecció ambiental) l'alçada dels diferents forjats podran variar, però sempre tenint en compte els valors tipològics de la composició i ritme de les obertures en la façana.
4. L'alçada lliure de les plantes baixes i plantes pis, en les parcel·les sotmeses a nova intervenció, es regiran segons els paràmetres de la parcel·la en la zona Clau 1 i les seves subzones.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

5. Pel que fa a l'alçada reguladora de les zones qualificades com a sistemes d'equipaments, s'ajustaran a les necessitats funcionals dels diferents equipaments, al paisatge i a l'organització general del teixit urbà, tenint en compte l'adequació ambiental dintre de les alçades definides en la Clau 1 i en cadascuna de les illes dels plànols d'ordenació del POUM, com també, de l'ambient que conforma el propi carrer. L'alçada màxima definida en l'illa on s'implanta l'equipament, es podrà incrementar fins un màxim de 1,50m per assolir l'alçada de les edificacions veïnes, i amb la finalitat d'aconseguir una millor integració i harmonia del conjunt.

Article 48. Cossos sortints

1. Segons les tipologies dels ambients edificatoris, es podran projectar-se balcons segons el vol que regula els paràmetres referits a les parcel·les de la Clau 1 i les seves subzones. La composició de la façana evidenciarà, però, un predomini de la finestra sobre el balcó, regint-se en quant al nombre d'obertures i situació de les mateixes pel que assenyala la tipologia edificatòria específica de l'època i l'estil de l'immoble. Les llosanes dels balcons estaran centrades a l'eix de l'obertura, mantindran les característiques tradicionals pròpies de Tortosa i no podrà presentar revestiments ceràmics ni de cap altre tipus, que siguin visibles des del carrer.
La llosana agafarà una única obertura, centrada en el seu eix, prohibint-se els balcons correguts al llarg de la façana, excepte en els casos de rehabilitació de llosanes contínues existents en immobles amb els nivells de protecció 1 (protecció integral) i 2 (protecció del tipus).
2. Les baranes seran de barrots de forja verticals, de secció quadrada o rodona inferior als 2 per 2 cm, separats un màxim de 10 cm, amb una alçada compresa entre 90 i 110 cm.

Article 49. Cobertes i coronaments

1. S'haurà de reutilitzar teula àrab vella procedent dels edificis substituïts o d'aparença similar. Podrà utilitzar-se teules noves, per les canals i cobertes, seguint les mateixes característiques cromàtiques que les tradicionals utilitzades en el conjunt històric.
2. Les cobertes dels edificis de nova planta o que substitueixin els existents amb el nivell de protecció 4 (adequació ambiental), a partir de la seva restructuració total, es realitzaran a una o dues aigües en virtut de la fondària edificable i de les característiques particulars, tindran un pendent uniforme per les vessants, variable entre un 20 i un 30%, perpendicular a les línies de façana i amb el carener entre els dos ràfecs oposats, en les cobertes a dues vessants.
3. El ràfec de la coberta haurà d'iniciar-se en el nivell definit per la línia d'alçada reguladora. Aquest nivell podrà variar 30 cm per sobre o per sota d'aquesta línia a fi d'evitar una coincidència de nivell amb el ràfec veí. La línia d'arrencada de la coberta serà igual per a tot el perímetre de l'edifici sempre que la base ho permeti.
4. Sobre la coberta no s'admetran altres cossos que les xemeneies de sortida de fums o de ventilació de banys, lavabos i cuines, així com l'antena de televisió col·lectiva (una per immoble fins que tot el Nucli Antic central disposi de la xarxa per a la recepció de senyal digital de televisió. A partir de llavors no s'admetrà cap tipus d'antena ni a les cobertes ni als balcons). Sota d'aquesta s'hauran d'englobar-hi les caixes d'escala, d'ascensor, d'aire condicionat i altres de similars. En cap cas, aquests elements descrits, se situaran en els plans de façana.
5. Els ràfecs i cornises tindran el vol adequat per poder igualar el dels existents en el front edificatori respectiu. El ràfec serà obligat en els casos de substitució de l'edificació si les dues edificacions col·laterals en tenen. El vol serà de 0,40 m en carrers de menys de 12 m i de 0,80 m en carrers de més de 12 m. Queden prohibits els ràfecs formats amb forjats volats.

Article 50. Canals i baixants

1. Les canals podran quedar dins la cornisa, o bé a l'extrem dels ràfecs de la coberta i han de ser de ceràmica vidriada o sense vidriar (tortugues), d'acer galvanitzat, d'acer prelacat amb colors foscos ó ferro colat.
2. En el cas de baixants vistos, aquest seran ceràmics, d'acer galvanitzat o de ferro colat llis. Els ceràmics aniran amb la seva textura original o pintats i els metàl·lics en color fosc.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. Es prohibeix expressament els baixants i les canals de material plàstic (PVC, PE o PP) i de fibrociment.

Article 51. Xemeneies

1. En les actuacions de renovació de cobertes podran mantenir-se totes les xemeneies i fumerals - de concepció tradicional- existents, a excepció d'aquelles d'obra ceràmica sense arrebossar, sense el barret característic o sense la proporció correcte d'alçada - amplada, de fibrociment o de materials plàstics.
2. Les de nova construcció s'adaptaran al tipus tradicional, d'obra remolinada pintada, de secció quadrada o rectangular constant, incloent-hi el seu barret. També es premetran les xemeneies realitzades amb altres materials que mantinguin la imatge geomètrica de les tradicionals.
3. Els conductes tipus "Shunt" es revestiran igualment amb un tractament tradicional d'acord amb les característiques fixades per les xemeneies.

Article 52. Composició de façanes

En el Nucli Antic l'execució d'obertures haurà de respectar els següents criteris:

1. En els edificis que puguin estar adossats al llenç de muralla que conformà el primitiu recinte emmurallat no podran practicar-hi obertures ni nínxols de cap tipus, malgrat restin a l'interior dels habitatges, en tots els casos, al ser un BCIN la competència d'otorgament de llicència serà del Departament de Cultura.
2. Les obertures en els paraments exteriors es produiran en la línia de façana i en cap cas formaran terrasses interiors.
3. La composició de les obertures variarà d'acord a les característiques del propi edifici ó a la tipologia ambiental de l'entorn més immediat, i seran les següents:
 - A. La composició en façana es farà d'acord amb eixos verticals amb balcons i finestres aplomats i de forma rectangular.

El nombre d'eixos variarà d'acord amb l'amplada de parcel·la.

La proporció dels forats amb balcó serà d'alçada mínim a 1,9 vegades l'amplada i la de finestra d'alçada mínim a 1,2 alçades, o en tot cas es mantindrien les proporcions que es defineixen.

La distància mínima de les obertures a les mitgeres serà de 100 cm i entre elles de 80 cm. S'admet la variació d'aquestes mides sempre que es justifiqui degut a l'amplada reduïda de la mateixa façana, mantenint la preservació i la continuïtat dels eixos de composició en façanes existents objecte de protecció, però en tot cas, no es podrà contradir el que es defineix en el POUM referent a la distància mínima de les obertures a les mitgeres.

- B. La composició de forats serà asimètrica amb obertures quadrades i rectangulars de mides i proporcions diferents entre si.

Article 53. Materials i colors

1. Les façanes exteriors i interiors seran arrebossades amb morter de calç, de textura llisa o amb esgrafiats; estucades i pintades amb dibuix o sense, d'acord amb les característiques de la construcció existent, tot respectant i valorant els elements arquitectònics originals (motlures, guardapols i altres elements sortints del pla de façana) i segons les categories d'intervenció admeses a l'article 33.
2. Dintre del present PEUCHT.S1, s'incorpora com a annex la Carta de Colors per a tot l'àmbit del Sector 1. En el moment de la seva aprovació s'incorporarà com a normatiu al present PEUCHT i serà d'obligat compliment per totes les edificacions existents i de substitució on s'intervingui.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

3. La pintura d'exterior ha de ser al silicat ó amb pigments naturals, no admetent-se pintura plàstica i amb els criteris cromàtics que vindran definits segons la Carta de Colors de Tortosa, amb l'excepció de les que es troben catalogades, que mantindran els acabats- estucs, esgrafiats, enrajolats...- i colors que presentaven els edificis originals.
4. En el cas de restauracions de pintures, en edificis declarats amb els nivells de protecció 1 (protecció integral), 2 (protecció del tipus) o 3 (protecció ambiental), es conservarà les varietats cromàtiques originals.
5. Per a intervenir en edificis amb el nivell de protecció 1 (protecció integral) s'ha de determinar els colors originals, tant en l'acabat de les façanes, com en les fusteries. Un cop determinat el seu color, serà d'obligada aplicació d'acord amb les característiques de pintures i acabats esmentats.
6. Quan es realitzi una reforma parcial d'una façana i no es pinti la totalitat de la mateixa, el color s'aplicarà de manera que s'integri tant per la tonalitat dominant, com per les veladures del mateix amb la resta de l'edifici.
7. No s'admeten les gelosies de ceràmica i vidre ni les parets de vidre.
8. No es permetran els repicats d'arrebossats generals de la façana (incloent el sòcol) i més concretament a l'entorn de les obertures per deixar la pedra -excepte el paredat de carreu- o els maons vistos. L'acabat de façana serà únic per les plantes pis i per la planta baixa. També es pintaran les portelles d'instal·lacions, que aniran sempre enrasades a línia de façana, no podent sobresortir ni presentar regruixos.
9. La reparació d'arrebossats fets amb morter de calç en edificis amb els nivells de protecció 1 (protecció integral), 2 (protecció del tipus) o 3 (protecció ambiental), s'executarà respectant aquesta composició amb la finalitat de mantenir les mateixes propietats mecàniques del suport, la permeabilitat original i, també, la seva adherència. En cada tipus de reparació es requerirà d'un morter de composició específica.
10. La restauració d'estucs, en edificis amb els nivells de protecció 1 (protecció integral), 2 (protecció del tipus) o 3 (protecció ambiental), exigeix un tractament previ de neteja, consistent en l'eliminació per mitjans mecànics, físics o químics de les restes de materials antics, degradats o mal adherits; la reparació dels defectes superficials; la consolidació; la preparació de les capes d'acabats i la formació de l'estuc d'acabat aplicant la mateixa gamma cromàtica original.

Article 54. Tancaments i fusteries

1. Els tipus de tancaments exteriors seran únics per a tota la façana, exceptuant les plantes baixes que podran variar les seves característiques adequant-se als usos permesos i a l'activitat que es realitza, sempre i quan es mantingui una coherència en el seu conjunt, també s'ha de tenir en compte els buidats, que puguin existir en l'última planta en edificis amb els nivells de protecció 1 (protecció integral) i 2 (protecció del tipus).
2. Aquests tancaments aniran sempre disposats amb les finestres o balconeres de dues fulles de tonalitats fosques amb els colors que vindran referenciats en la futura carta de colors i referenciats en els següents apartats.
3. Els vidres de les finestres i balcons seran incolors, transparents o translúcids, i que permetin el pas de la llum.
4. Els colors de pintura per a totes les fusteries exteriors seran els tradicionals. Circumstancialment, es pot acceptar la utilització del color original, sempre que estigui acreditada per un procés analític, dels edificis catalogats amb els nivells de protecció 1 (protecció integral) o 2 (protecció del tipus).
5. En obres de restauració i rehabilitació de les façanes realitzades en edificis amb els nivells de protecció 1 (protecció integral) o 2 (protecció del tipus) serà obligatori el manteniment de la gamma cromàtica original o bé de l'actual, en el cas que s'ajusti als colors establerts en el paràgraf anterior.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

6. Tots els portals no comercials, és a dir, portes d'entrada a habitatges, patis, vestíbuls, garatges, etc., seran de fusta o altres materials amb acabat pintat amb tonalitats fosques, a excepció d'aquells ja existents que podran ésser també de fusta vista, un cop restaurada.
7. En les entrades de garatge existents al Nucli Antic, les portes podran ésser basculants; en tots els altres casos seran d'obertura convencional, d'eix vertical amb una o dues fulles. Podran ser plafonades.
8. Els tancaments de protecció solar ("persianes") podran ser de dos tipus: les persianes tradicionals de fusta, enrotllables i suspeses per l'exterior i els porticons a base d'encadellat o de lamel·les o peces tipus llibret seguint les característiques tradicionals (pintats ó lacats amb qualsevol dels colors esmentats anteriorment). Tant es tracti d'un tipus o de l'altre (de "corda" o "de llibret") s'unificaran per a tota la façana.
9. També es permetran les persianes enrotllables amb guia, de fusta per pintar o d'alumini, sempre que el calaix de la persiana no s'acusi en façana.
10. La col·locació de reixes només podrà realitzar-se en les plantes baixes, tant en les façanes anteriors com posteriors, i haurà d'estar justificat tipològicament d'acord amb la composició general de la façana i el front del carrer. Sempre aniran col·locades sense sobresortir del pla de façana. Seran formades per barrots o retícules metàl·liques, amb o sense, elements decoratius. Es tolerarà la col·locació de reixats antics provenint d'altres construccions enderrocades, sempre que compositivament quedi justificat.

Article 55. Elements sobreposats a les façanes

1. La col·locació de qualsevol retolació i publicitat només es permet a la planta baixa, estan subjecte a llicència municipal i haurà de complir amb els requisits que es detallen als apartats següents.
2. Es prohibeix qualsevol tipus de marquesina i rètols comercials així com banderoles, tanques publicitàries o cartelleres de tipus privat i altres voladius decoratius que sobrevolin del pla de façana tant anterior com posterior dels edificis.
3. També es prohibeixen els rètols col·locats tipus "bandera" i els rètols lluminosos que sobresurtin del pla de façana.
4. Els rètols visibles des del carrer o qualsevol espai d'ús públic respectaran les façanes i cobertes dels edificis i tota la retolació comercial anirà incorporada dins de les obertures pròpies de l'edifici, sense que ultrapassin el pla de la façana.
5. Els materials a utilitzar seran:
 - vidre transparent o glaçat, incolor o blanc, sense dibuix, gravat o imprès.
 - metacrilat transparent incolor.
 - bronze, coure o metalls similars.
 - fusta, ferro i alumini pintat segons la carta de colors.
6. Els rètols es col·locaran dins del forat de l'obertura de la façana a nivell de planta baixa. En raó de l'alçada de la planta baixa es pot acceptar, d'acord amb la presentació del corresponent projecte i en funció de les característiques tipològiques de l'edifici o del front edificatori del carrer, que el rètol en qüestió vagi fixat damunt la llinda de la porta d'accés del comerç, sobresortint el mínim que permet el material i segons les característiques determinades en l'apartat anterior.
7. Els rètols podran il·luminar-se mitjançant focus de baixa tensió, sense produir efectes de contaminació lumínica i concentrant el feix de llum directament sobre el cartell i no sobre la via pública o la façana de l'edifici. Només podran ésser lluminosos en sí, si estan situats al pla de la façana i sempre que els fluorescents no siguin aparents des de l'exterior.
8. Excepcionalment, s'autoritzaran rètols a la via pública que senyalitzin serveis públics.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

9. Les farmàcies disposen d'un tipus de banderola especialment definida. Aquesta serà de metacrilat transparent sense il·luminació intermitent. La mida de la creu anirà en funció a l'alçada de la seva col·locació.
10. Igualment es podran redactar projectes d'homogeneïtzació de publicitat en els àmbits que es defineixin sota les directrius dels serveis tècnics municipals.
11. En edificis no qualificats amb els nivells de protecció 1 (protecció integral) o 2 (protecció del tipus), en planta baixa i sobre paraments de façana es podran col·locar rètols de vidre o metacrilat transparent que no perjudiquin la composició original o alterin o ocultin elements arquitectònics de l'edifici.
12. La col·locació de cartells, tanques, rètols, pancartes, adhesius, papers enganxats o qualsevol altra forma de publicitat, anunci o propaganda, es realitzarà únicament en els llocs expressament habilitats a l'efecte per l'autoritat municipal. És prohibida la col·locació de cartells i pancartes en edificis instal·lacions municipals, en qualsevol espai públic o element del paisatge o en el mobiliari urbà o espais verds (fanals, arbres, parades d'autobús, etc.), sense autorització expressa de l'Ajuntament.

Article 56. Usos

1. Es podran autoritzar els usos i activitats previstos en el POUM de Tortosa vigent en el Capítol quart (*Paràmetres reguladors d'usos i activitats*) en la seva Secció primera (*Classificació urbanística dels usos*) recollits en els articles compresos entre el 264 i el 269; en la Secció segona (*Regulació general dels usos*) recollits en els articles compresos entre el 270 i el 272 i, en la Secció tercera (*Regulació específica dels usos i activitats*) recollits en els articles compresos entre el 273 i el 275.
2. L'ús com a garatge o aparcament privat en les plantes baixes, està recollit en la Secció quarta del POUM (*Regulació particular de l'ús aparcament*) recollits en els articles compresos entre el 276 i el 279 i anirà condicionat també als criteris de vialitat.

Secció tercera. Nucli antic central (AT 1)

El Nucli Antic central (Àmbit Territorial 1) és delimitat pel conjunt de vials i referències contemplades en la descripció inclosa dins l'article 3, apartat 2a de les presents Normes. En el POUM totes les illes i parcel·les respectives tenen la Clau 1 (Sector Residencial Casc Antic. Clau 1).

Article 57. Regulació i objectius

1. El PEUCHT.S1, en virtut de les consideracions expressades en la memòria, té la voluntat d'adequació als criteris patrimonials emanats de la Llei 9/1993 i fer compatibles les disposicions derivades del POUM vigent.
2. L'Àmbit Territorial 1, on es situa el nucli més històric de Tortosa, té una clara definició física que es defineix entre el límit nord que forma el passeig de Ronda, sota les muralles del Castell de la Suda i en sentit sud, delimitat per la traça que forma el barranc del Rastre, l'orografia d'aquest àmbit es molt canviant, ja que la zona que delimita amb l'Àmbit Territorial 2 és predominantment plana que és la zona que envolta la Catedral i segueix en sentit sud pel carrer nou del Vall i carrer de la Mercè, mentre que la zona que envolta el Castell de la Suda i les Avançades de Sant Joan, està conformada amb fortes pendents per arribar a la cota del Castell, en aquesta zona, el barri del Castell és l'exemple clar d'aquesta adequació al terreny que conforma el barri.
3. Aquesta àrea ocupa la major part de la superfície que forma el Sector 1 del PEUCHT, amb la implantació de la majoria dels edificis i elements catalogats existents en el PEUCHT, la resta d'edificis que formen l'Àmbit es situen principalment en l'eix que forma el carrer Bisbe Aznar, carrer de la Rosa, Plaça de la Cinta, carrer de la Mercè i carrer Sant Domènec, també dintre d'aquesta zona, tal com s'ha comentat anteriorment, està el barri del Castell enclavat entre la Catedral, el Castell de la Suda i els Reials Col·legis.
4. Si analitzem les característiques generals de les tipologies edificatòries existents en aquest àmbit, es manté la diferenciació anteriorment descrita, és a dir, l'eix que forma el carrer Bisbe Aznar, carrer de la Rosa, Plaça de la Cinta, carrer de la Mercè i carrer Sant Domènec, és on es situen les edificacions més significatives amb una major consolidació i qualitat

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

arquitectònica i amb una tipologia predominantment d'habitatge plurifamiliar, mentre que en el barri del Castell les edificacions són més senzilles amb fronts de façana estrets i alts i una presència important d'habitatges unifamiliars.

- Referent a la tipologia d'implantació de les edificacions en les dues zones, s'ha de preservar, i mantenir, el sentit ambiental que durant anys ha mantingut aquesta fisonomia de front de façana irregular i a la vegada ordenat de les pròpies edificacions.

Secció quarta. Front fluvial (AT2)

El Front fluvial de Tortosa és un referent clar del que podem anomenar la façana de ciutat. L'àmbit territorial 2 (AT2) emmarcat dins l'actual redacció del PEUCHT.S1 comprèn, apart d'importants elements catalogats, com el Palau Episcopal o el conjunt de l'Escorxador, l'obertura de la Catedral a l'Ebre.

L'operació urbanística que ha d'integrar aquesta peça cabdal en el marc del nou paisatge que transformarà la visió patrimonial de tota la façana fluvial de Tortosa (contemplada dins el Catàleg del POUM com a **Zona d'Actuació Específica I (ZAE I)**, delimitada pel sector de la Catedral i del Palau del Bisbe, i per una part de la façana fluvial de Tortosa).

Tot i això, l'actuació no s'ha de concentrar, exclusivament, a establir un nou espai enfront de la Catedral i que generi una doble panoràmica -des d'aquest element a l'Ebre, al Barri de Ferreries i a tota la Serralada dels Ports i, a l'inrevés des del Barri de Ferreries, la serralada i el riu cap a la nova estructura de la façana central- sinó que cal articular de manera programàtica un conjunt d'intervencions per tractar, en la seva integritat, la transformació de la façana fluvial, des de Remolins - Sant Jaume fins la plaça del Paolet resolent, també, l'entroncament del Pont de l'Estat.

És fonamental i estratègic per la ciutat de Tortosa la solució integrada d'un àmbit territorial, que anomenem com a façana fluvial i que ha de servir per ordenar i articular, des de l'eix històric essencial interior, format pels carrers de la Ciutat, de la Croera, de Santa Anna fins a la plaça de Sant Jaume (amb la integració del propi Barri de Sant Jaume i el Call Jueu); així com la continuïtat del traçat de la riba esquerra, format per l'avinguda de Remolins, la rambla de Felip Pedrell fins la plaça del Paolet, tot integrant una sèrie d'equipaments (Escorxador, Catedral, Palau Episcopal, Palau Oliver de Boteller), edificis patrimonials (els esmentats anteriorment més altres elements, com la Font Gòtica, així com els assenyalats amb el nivell de protecció 2 (tipològica) i espais públics (Parc de la Fira); més el tractament polivalent que s'ha d'articular a la plaça -espai arqueològic de la Catedral i del Palau Episcopal- en sintonia amb les característiques morfològiques del carrer de la Croera, per acabar incloent, al sud d'aquesta part de la façana de ciutat, la redefinició de la plaça del Paolet.

Sota la dinàmica expressada el PEUCHT.S1 dedica aquesta secció a regular les característiques que haurà de disposar el redactat del projecte d'adequació de la nova façana fluvial de Tortosa, entre els extrems definits i que ha de tenir continuïtat amb la resta del front fluvial del Conjunt Històric, especialment amb l'inserció d'elements tan remarcables com el Mercat, l'antic Mercat del Peix, el Parc de Teodoro González i l'entrocament del Pont del Ferrocarril.

Article 58. Regulació i objectius

- El PEUCHT.S1, en virtut de les consideracions expressades en la memòria, te la voluntat d'adequació als criteris patrimonials emanats de la Llei 9/1993 i fer compatibles les disposicions derivades del POUM vigent.
- Qualsevol actuació que es proposi s'ha de tractar en la seva globalitat, com un veritable front urbà, amb diversos elements referencials i dues articulacions nodals als extrems.
- Voluntat de potenciar l'àmbit de l'Escorxador, la redefinició de la Rambla de Felip Pedrell amb l'obertura de l'espai davant de la Catedral, així com el reforçament de l'eix històric (*decumanus*) format pel carrer de la Ciutat; carrer de la Croera i carrer de Santa Anna que, des del seu respecte haurà de permetre i resoldre la vertebració dels nous espais i la seva interrelació facilitant la continuïtat des de la Plaça de Sant Jaume fins el Pont de l'Estat incloent la transformació, adequació i millora de la Plaça de Paolet.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

4. El tractament de la futura plaça cívica davant de la Catedral s'ha de considerar, no com un espai aïllat i inconnexa que es genera a partir d'un buit urbà, sinó com a part d'una transformació de la façana fluvial de la ciutat amb voluntat de reforçar, també, l'eix històric (Ciutat – Croera – Santa Anna – Sant Jaume).
5. El conjunt de l'actuació s'ha de plantejar sota dos visions inseparables i de contingut cultural: la dignificació patrimonial, amb l'aportació de l'arqueologia i la continuïtat paisatgística en la façana de ciutat.
6. L'àrea central de transformació ve representada per l'obertura de la façana barroca de la Catedral al front fluvial i la determinació d'un espai públic que s'haurà de condicionar sota els paràmetres següents:
 - L'actuació ha de servir per incidir en el rol significatiu de l'espai públic en el centre històric.
 - Cal articular l'espai que s'obre davant de la Catedral sense malmetre la traça històrica del carrer de la Croera. El traçat i, especialment, les seves cotes referencials han de quedar preservades en els aspectes essencials, evitant la formació de nivells i/o pendents que impedeixin o modifiquin els actuals accessos a les edificacions i als vials que enllacen.
 - La rasant del carrer Croera va des de la cota 10.66 en la cantonada de la casa Reverté-Cadenes amb carrer Croera fins la cota 9,48 en el creuament amb el carrer Costa dels Capellans, la proposta d'ordenació d'aquest espai que s'obre front la Catedral ha d'adequar-se a la rasant existent.
 - El basament de la catedral el formarà l'escalinata que actualment ja està construïda parcialment i es continuarà amb la formació d'una escalinata imperial que s'adequarà fins a la rasant del carrer Croera sense interrompre les visuals que existeixen del carrer Croera en el seu recorregut des del carrer Ciutat fins a la Catedral, per tant, s'hauran d'analitzar en la proposta d'ordenació, les proporcions de l'estesa de les escales frontals per complir els requeriments definits.
 - El tractament del paviment que es proposarà en aquest nou espai que s'obre davant la Catedral ha de mantenir un criteri de continuïtat amb el paviment existent davant el Palau Episcopal per poder fer una lectura unitària de tot el conjunt catedralici. En la proposta d'ordenació, s'haurà de detallar i justificar com es realitzen els canvis de paviment que puguin haver-hi amb l'entrega dels vials que delimiten aquest espai, que són el carrer Costa dels Capellans i l'avinguda de Felip Pedrell.
 - S'haurà de dotar de monumentalitat al nou àmbit generat davant de la Catedral incidint en l'adequació de les façanes, fins ara mitgeres, del Palau Episcopal; respectant les característiques morfològiques preexistents; possibilitant, però, un correcte tractament patrimonial (cultural) i paisatgístic de les mateixes. El mateix procediment, sense tanta transcendència formal, és aplicable per les actuals façanes dels edificis que donen al carrer Costa dels Capellans i els xamfrans amb el carrer de Santa Anna.
 - Recuperació de les ruïnes històriques, especialment de la ciutat romana i anàlisi d'una possible integració de les excavacions en el conjunt de l'operació.

Dels treballs d'excavacions arqueològiques realitzats pels Serveis d'Arqueologia de la Universitat Rovira i Virgili, en coordinació amb el Bisbat i l'Ajuntament de Tortosa, es desprèn una possible incorporació dins en el projecte de recuperació de l'espai en el marc de la façana fluvial, la integració del jaciment de la ciutat romana (s.I) articulant els diversos nivells necessaris en base als substrats recuperats, de manera que la plaça s'acomodi a les cotes referencials determinades per fer visibles les runes arqueològiques d'alt valor qualitatiu.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

La integració arqueològica en el nou espai obert significa deixar l'empremta de la història amb la voluntat de no esborrar els testimonis claus en els orígens i formació de la ciutat. Això permet defensar el discurs evolutiu de la formació de Tortosa, des de la primitiva vila romana.

- Es diferenciarà per raons qualitatives i de seguretat, en nivell i tractament, la cota d'entrega de la plaça amb la rambla de Felip Pedrell, per evitar el contacte directe amb aquest important vial de circulació rodada. Aquesta diferència de nivell haurà de permetre una visió del conjunt catedralici des de la rasant de l'avinguda de Felip Pedrell, per tant, la proposta d'ordenació que es proposi no podrà superar el 1,5m de diferència entre la cota d'aquest nou espai i l'avinguda Felip Pedrell. També es valorarà positivament la solució que proposi millorar aquesta comunicació visual d'aquestes dues plataformes sense perdre les raons de seguretat entre aquests dos espais.
- El tram de Felip Pedrell (nivell zero), entre la plaça del Paolet i l'Escorxador disposarà d'una única plataforma que permeti la circulació dels vehicles i que es perllongui sobre el riu, a través d'una passarel·la que voli sobre l'Ebre, per possibilitar un passeig còmode i contemplatiu pels vianants. Cal fer notar que, en aplicació del planejament vigent (POUM), la futura disposició d'un tercer pont entre els barris de Ferreríes i Remolins, ha de permetre la substitució de l'actual transport pesat de Felip Pedrell i la consecució d'un recorregut prioritari per a vianants entre l'Escorxador i el Paolet i dels vehicles del Barri de Remolins.

Aquest nivell zero que actualment es la única via rodada de connexió entre Tortosa i els diferents nuclis urbans de Bitem i Tivenys, vol ser en un futur, un cop es realitzi la construcció d'aquest tercer pont, una via de prioritat invertida on el vianant ha de poder gaudir del conjunt monumental que s'obre al riu, aquesta avinguda es pot emfatitzar amb la creació d'una passarel·la sobre el riu, tal com hem comentat anteriorment, que faciliti donar-li més perspectiva a aquesta façana fluvial i que lligui aquests espais internodals, com són l'Escorxador i la plaça del Paolet.

- També, la voluntat d'aquesta proposta d'ordenació de l'àmbit territorial 1, té com objectiu, el voler recuperar l'antic pont de barques amb la creació d'una passera que comuniqui el barri de Ferreries i el barri del Nucli Antic, amb la recuperació d'aquesta via de comunicació històrica tancaria l'anella peatonal del front fluvial que es crea entre el pont del tren i l'antic pont de barques.
7. El tema de l'enllumenat de la façana fluvial, en l'àmbit global que es defineix, des de l'Escorxador fins la plaça del Paolet, ha de jugar un paper complementari que millori la comprensió cultural d'aquest sector en la seva transformació general.

Secció cinquena. Règim d'usos general

Com a norma general, es mantindran els usos determinats en el POUM vigent.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Disposició transitòria primera. Antenes

Des del moment en què estigui disponible a tot l'àmbit del PEUCHT.S1 les connexions de banda ampla (Internet i televisió per cable o línia telefònica digital), es redactarà una ordenança que prevegui la progressiva supressió, en el període de 2 anys a comptar des de l'endemà de l'entrada l'ordenança, de les antenes existents en tot l'àmbit del pla.

Disposició transitòria segona. Caixes d'instal·lacions en façanes

Pel compliment de les normatives vigents que obliguen la disposició de comptadors, caixa general de protecció i caixa de seccionament en façana, s'elaborarà, en coordinació entre l'Ajuntament de Tortosa, companyies subministradores i el Departament d'Empresa i Ocupació --a través de Seguretat i qualitat de l'activitat industrial- un document de criteris i prescripcions tècniques sobre les característiques que han de tenir i la forma de disposar convenientment la caixa de comptadors, caixa general de protecció i caixa de seccionament. A partir del moment en que s'aprovi aquest document, serà d'ús obligatori en totes les intervencions que es realitzin.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Disposició addicional primera. Catàleg

El Catàleg d'aquest Pla especial urbanístic queda integrat pel conjunt de fitxes individuals identificatives de parcel·la (FID) que determinen el nivell de protecció en cada cas.

Disposició addicional segona. Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN)

Són elements declarats específicament i a raó de les seves característiques, com a béns culturals d'interès nacional, d'acord amb la Llei de patrimoni cultural català 9/1993 i, per tant consten en el Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN) (Article 13 de la LPCC) del Departament de Cultura, els següents:

Bens Culturals d'interès	BCIN	Registre Dep. de Cultura
Muralla segle XIV/Tram de Remolins i Tram Avançades	BCIN	Inven.1878, Reg. Cul 1675-MH-ZA, BIC R-I-51-6748
Torre Túbal	BCIN	Inv. 1877, Cult. 1674-MH, BIC R-I-51-6750
Muralla del sector del Portal de la Bassa	BCIN	Invent. 1878, Reg. Cult. 1675-MH, BIC R-I-51-6748
Cos de guàrdia. Pati d'armes.	BCIN	Inv. 1876. Cult. 1673-MH, BIC R-I-51-6747
Castell de la Suda - Castell de Sant Joan	BCIN	Inv 1876. Cult. 1673-MH, BIC R-I-51-6747
Poterna del General Ortega	BCIN	Inv 38216. Reg. Cult. 1673-MH, R-I-51-6749
Avançades Castell de la Suda o Sant Joan. Recinte d'accés a les Avançades.	BCIN	Invent. 38216, Reg. Cult. 4067-MH, BIC R-I-51-6749
Avançades del Castell de la Suda o de Sant Joan.	BCIN	Invent. 38216, Reg. Cult. 4067-MH, BIC R-I-51-6749
Portal de la Bassa	BCIN	Inv. 1878. Cult. 1675-MH-ZA, BIC R-I-51-6748
Conjunt de làpides romanes i medievals	BCIN	Invent. Dep. de Cultura 13474

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

Font Gòtica	BCIN	Invent. Dep. de Cultura 13475
Palau Episcopal	BCIN	Inventari, 258, Reg Cult 233-MH, BIC R-I-51-0924
Catedral de Santa Maria	BCIN	Inventari 251, Reg. Cultura 226, BIC R-I-51-0923
Portal dels Jueus	BCIN	Inv. 1878. Cult. 1675-MH-ZA, BIC R-I-51-6748
Palau Oliver de Boteller	BCIN	Inventari 250, Reg. Cult. 225-MH, BIC R-I-51-1449
Muralla del sector del de Portal de l'Olivar	BCIN	Inv. 1878. Cult. 1675-MH-ZA, BIC R-I-51-6748
Portal de l'Olivar.	BCIN	Inv. 1878. Cult. 1675-MH-ZA, BIC R-I-51-6748
Església de Sant Domènec	BCIN	Inv. 259. Reg. Cult. 234-MH, BIC R-I-51-3963
Reials Col·legis / Col·legi de Sant Jordi i Sant Domènec	BCIN	Inventari 259. Reg. Cult. 234-MH, BIC R-I-51-3963
Reials Col·legis / Col·legi de Sant Jaume i Sant Maties	BCIN	Inventari 259. Reg. Cult. 234-MH, BIC R-I-51-3963
Portal de Tamarit	BCIN	Inv. 13554, 1878. Cul 1675-MH-ZA, BIC R-I-51-6748
Avançades del Castell de la Suda o de Sant Joan. Zona del Revellí.	BCIN	Invent. 38216, Reg. Cult. 4067-MH, BIC R-I-51-6749
Muralla del Rastre	BCIN	Invent. Dep. de Cultura 38216, Reg. Cult. 4067-MH, BIC R-I-51-6749
Portal dels Romeus	BCIN	Invent. 13470, Reg. Cult. 1878, BIC-R-I-51-1675
Baluard de la Cortadura	BCIN	Invent. 38216, Reg. Cult. 4067-MH, BIC R-I-51-6749

Al tractar-se de monuments, el Departament de Cultura, o l'Ajuntament de Tortosa, si n'és el propietari o titular d'altre dret real, han d'instar d'ofici la inscripció en el Registre de la Propietat de la declaració dels dits béns com a béns culturals d'interès nacional.

Per tots ells regirà el que s'estipula en el Capítol I del Títol Primer de la Llei de patrimoni cultural català 9/1993. Qualsevol proposta d'intervenció haurà de ser sotmesa a informe previ del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Disposició addicional tercera. Catalogació dels Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)

Segons l'article 17 de la LPCC 9/1993 respecte la Catalogació de béns immobles s'expressa el següent:

- La catalogació de béns immobles s'efectua mitjançant llur declaració com a Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)
- La competència per a la declaració de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) correspon al ple de l'Ajuntament de Tortosa, al tractar-se d'un municipi de més de cinc mil habitants. La declaració s'ha de dur a terme amb la tramitació prèvia de l'expedient administratiu corresponent, en el qual ha de constar l'informe favorable d'un tècnic competent en patrimoni cultural dels Serveis Tècnics municipals.
- L'acord de declaració d'un Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) ha d'ésser comunicat al Departament de Cultura, perquè en faci la inscripció en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català.

Un cop formalitzada la mateixa per part del plenari municipal es comunicarà l'acord al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, perquè en faci la inscripció en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

Per tots els Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) regirà el que s'estipula en el Capítol II del Títol Primer de la Llei de patrimoni cultural català 9/1993.

Disposició addicional quarta. Descatalogació de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL)

Segons l'article 17, apartat 4, de la LPCC 9/1993 respecte la Descatalogació de Béns Culturals d'Interès Local (BCIL) s'expressa el següent:

- La declaració d'un Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) únicament es pot deixar sense efecte si se segueix el mateix mateix procediment prescrit per a la declaració i amb l'informe favorable previ del Departament de Cultura.

Per tant, la competència final per aprovar una descatalogació d'un Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) correspon al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Disposició addicional cinquena. Informe Patrimonial

El promotor o el projectista d'obres o treballs que afectin l'envolvent i/o l'estructura portant d'edificacions catalogades amb els Nivells de protecció 2 (Tipològica) i 5 (Documental) hauran d'aportar, com a pas previ per l'atorgació de la llicència d'obres –en el nivell de protecció 2- i d'enderroc o deconstrucció –en el nivell de protecció 5- un **Informe Patrimonial** redactat segons els següents requeriments, tot recordant que en els edificis o conjunt declarats com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), el Departament de Cultura de la Generalitat manté la totalitat de les competències.

1. Contingut

- **Fitxa FID** del PEUCHT.S1
- **Memòria històrica** de l'edifici i/o conjunt: notícies històriques de la construcció, antecedents, reculls sobre l'edifici i la seva evolució (anàlisi d'expedients d'obres, usos, transformacions o modificacions registrades en usos i activitats, autor/s de les mateixes, etc... Per les edificacions amb els Nivells de protecció 2 (tipològica), aquest document ha d'aportar els criteris que justificaran la realització del nou projecte d'intervenció, així com la valoració específica dels elements protegits en relació a les actuacions proposades, incloent el preceptiu Estudi d'Ordenació Volumètrica (EOV). Pels edificis amb el Nivell de protecció 5 (documental), restarà com un document d'arxiu a conservar per part de l'administració competent i que permetrà recollir com a testimoni documental per a la memòria històrica de la ciutat, previ a la seva deconstrucció o enderroc.
- **Aixecament planimètric** de l'edifici existent sempre que la construcció sigui anterior a l'any 1980. S'entén, doncs, que per a edificacions construïdes en dates posteriors o fins i tot abans, aquesta documentació ja es disposa en format paper o digital.
- **Estudi tipològic** de l'edificació existent: canvis i transformacions; descripció del model constructiu; materials i tècniques emprades, així com del model estructural original.
- **Notícies històriques sobre l'emplaçament.** Anàlisi de l'evolució urbanística de l'entorn. Aquest document anirà acompanyat d'informació gràfica (fotografies antigues) i cartogràfica (planimetria i fotovols) reproduïda i interpretada, sempre que es disposi en el treball de recerca.
- Pels edificis amb Nivell de protecció 1 (integral) i 2 (tipològica), **relació dels usos** als quals es vol destinar l'immoble i les particularitats que aquests puguin tenir o necessitar.
- **Reproducció de fotografies i/o plànols antics** de la construcció.
- **Fotografies actuals** de l'edificació existent (interiors i exteriors), de detalls i generals de l'entorn.

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

2. Tècnics competents per a la seva redacció

L'elaboració de l'informe patrimonial anirà a càrrec, prioritàriament, d'un equip multidisciplinar –sempre que es tracti d'edificis amb el Nivell de protecció 1 (integral) i 2 (tipològica)- integrat, com a mínim, per un arquitecte i on també poden participar: arquitectes tècnics, historiadors, arqueòlegs, historiadors de l'art i geògrafs, en funció de les característiques de l'edificació i del nivell d'intervenció que es proposi. Pels edificis amb Nivell de protecció 5 (documental), l'informe serà redactat i coordinat per un arquitecte amb les aportacions d'altres tècnics competents, com els esmentats anteriorment- en funció de les característiques formals i tipològiques de la construcció objecte d'informe.

3. Validació del document

- L'informe patrimonial serà validat pel tècnic municipal competent abans d'atorgar les preceptives llicències. En el cas d'informes sobre Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN) serà competent el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- En el cas de zones d'expectativa arqueològica, la validació del document comportarà, apart del tècnic municipal competent, l'assistència de l'arqueòleg dels Serveis Territorials de Cultura de les Terres de l'Ebre del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Disposició addicional sisena. Supletorietat

En tot allò no regulat de manera expressa en aquest PEUCHT.S1 i ja definit al POUM, serà d'aplicació el POUM vigent.

Disposició addicional setena. Carta de Colors del Conjunt Històric de Tortosa

L'Ajuntament de Tortosa conjuntament a la redacció del PEUCHT.S1, ha encarregat l'elaboració d'una Carta de Colors a fi de poder ser aplicada única i exclusivament en tot l'àmbit del PEUCHT.S1. Aquesta carta de colors permet disposar d'una eina útil per a orientar i regular les actuacions de rehabilitació i arranjament d'acabats de les façanes dels edificis del Conjunt Històric, aportant la singularitat dels cromatismes històrics, de cara a l'embelliment de les façanes i els elements de fusteria i serralleria en tot l'àmbit de protecció del Nucli Antic. En el document que s'acompanya com Annex, s'estableix una relació de colors per aplicar, que serà transitòria mentre l'Ajuntament no hagi aprovat l'Ordenança Municipal relativa a la Carta de Colors a emprar dins de l'àmbit del PEUCHT.

Disposició addicional vuitena. Edificis i instal·lacions en situació de fora d'ordenació en el Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa

Pel que fa al edificis i instal·lacions en situació de fora d'ordenació dintre del Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa, aquests, seguiràn les definicions i regulacions que es disposa en els articles 48 i 49 del POUM de l'Ajuntament de Tortosa.

Disposició addicional novena. Volums disconformes i elements fora d'ordenació en el Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa

Generalment, s'entèn per Volums disconformes, parts dels edificis que queden per sobre de l'alçada reguladora o de la fondària edificable, constituint un element impropri i dissonant amb l'ambient. Aquesta contradicció amb el mateix edifici i el seu entorn, comporta a més a més, una anomalia urbanística en relació al POUM vigent.

Pel que fa a la definició i regulació del volum o ús disconforme dintre del Sector 1 del Conjunt Històric de Tortosa, aquests, seguiràn les definicions i regulacions que es disposa en els articles 50 i 51 del POUM de l'Ajuntament de Tortosa.

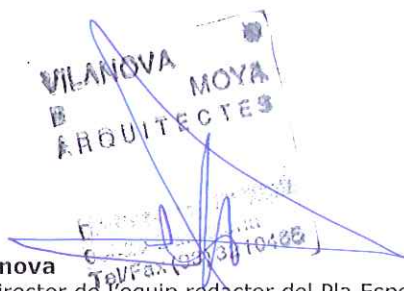
També són elements disconformes, especialment en Conjunts Històrics declarats, les construccions afegides no habitades, impròpies i en contradicció amb les condicions genèriques d'ordre estètic, higiènic i de seguretat. Es poden citar per exemple: elements realitzats amb materials lleugers o

Pla especial urbanístic del conjunt històric de Tortosa. Sector 1. **Memòria. Marc normatiu del PEUCHT.S1**

envans en els terrats o balcons, o volats directament per fora de les façanes; elements incorporats a una construcció, com marquesines, canalons de plàstic, rètols no admesos, decoracions i altres en general de caràcter publicitari, així com del mobiliari urbà, sense quedar específicament assenyalats en la fitxa identificativa de parcel·la (FID).

Altres elements disconformes són, també, totes les instal·lacions de companyies elèctriques i telefòniques amb suports a les façanes, així com les conduccions aèries i elements d'il·luminació en general, que no s'adeqüin a la normativa present.

Són obres autoritzables, les que es defineixen en l'article 51 del POUM de l'Ajuntament de Tortosa, i també, les obres de consolidació, rehabilitació i/o substitució de terrats, terrasses o forjats, exigirà no enderrocar la façana original existent, així com l'adequació de la mateixa, seguint els paràmetres que determina el PEUCHT.S1, en funció del seu Nivell de protecció.



VILANOVA MOYA
 B
 ARQUITECTES

Tel: 949 31 10 48

Antoni Vilanova
 Arquitecte director de l'equip redactor del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1 (PEUCHT.S1)

Tortosa, juliol de 2014

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme

Aprobat definitivament per la Comissió
 Territorial d'Urbanisme de les Terres
 de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
 amb les prescripcions d'ofici esmentades
 a l'acord

La secretària

LA SECRETÀRIA

Teresa Carbó

Teresa Carbó Espuny

ANNEX FITXA

ESTUDI D'ORDENACIÓ VOLUMÈTRICA

ESTUDI D'ORDENACIÓ VOLUMÈTRICA PER A PROJECTES A DESENVOLUPAR EN L'ÀMBIT DEL PLA ESPECIAL URBANÍSTIC DEL CONJUNT HISTÒRIC DE TORTOSA (Sector 1) DEFINITS EN EL PLA ESPECIAL VINCULAT

FITXA **EOV**

TRETS CONFIGURADORS DE PAISATGE DEL FRONT ON ES PRODUUEIX LA INTERVENCIÓ ANÀLISI DEL PAISATGE I DE LA INTERVENCIÓ AMB L'ENTORN

A L'ENTORN

PROPOSTA

ANÀLISI GRÀFIC DE LA PROPOSTA

- Si No
- Predomini de parcel·la estreta
 - Predomini de l'habitatge unifamiliar
 - Convivència de tipologies diverses sense predomini d'una sobre altres



B BUITS I PLENS DEL FRONT EXISTENT

PROPOSTA

ANÀLISI GRÀFIC DE LA PROPOSTA

- Si No
- Predomini del massís enfront el buit
 - Existència de ritme en la ubicació dels forats, predomini de l'ordre en la composició
 - Predomini d'una determinada opció en la forma de les obertures (verticals, quadrades)



C LÍNIA DE CORONAMENT DEL FRONT

PROPOSTA

ANÀLISI GRÀFIC DE LA PROPOSTA

- Si No
- Predomini d'un coronament unitari constituït per les petites variacions en alçada del remat de cada immoble
 - Predomini de remats unitaris individualitzats en cada construcció
 - Predomini de solucions constructives de coronament basades en el remat de la coberta (ràfecs, canals, cornises amb teules, cornises amb maó, etc....)

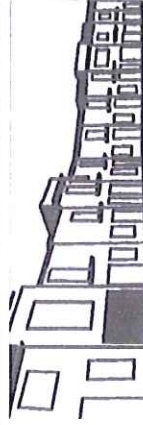


D PLANEITAT I LÍNIES DOMINANTS DE COMPOSICIÓ

PROPOSTA

ANÀLISI GRÀFIC DE LA PROPOSTA

- Si No
- Predomini de balcons calats de dimensions ajustades a les del forat arquitectònic a les que serveixen
 - Ús escàs de línies de composició horitzontals com serien impostes, ràfecs que sobresurten del pla de façana, balcons cecs correguts, jardineres corregudes,...



E MATERIALS / TEXTURES / COLORS

PROPOSTA

ANÀLISI GRÀFIC DE LA PROPOSTA

- Si No
- Predomini d'acabats continus en el conjunt del front (arrebossats amb o sense esgrafats)
 - Predomini d'acabats en material ceràmic, pedra o lloses
 - Existència d'uniformitat en la coloració del front dins una mateixa gama cromàtica



Per a contestar al qüestionari, prèviament s'ha d'haver analitzat el conjunt del front en relació als criteris considerats com a trets configuradors del paisatge

A L'ENTORN

B BUITS I PLENS DEL FRONT EXISTENT

C LÍNIA DE CORONAMENT DEL FRONT

D PLANEITAT I LÍNIES DOMINANTS DE COMPOSICIÓ

E MATERIALS / TEXTURES / COLORS

Totes les qüestions fan referència al conjunt del front de l'illa, inclosa la parcel·la on esdevé l'actuació



ESTUDI ECONÒMIC -FINANCER



Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1. PEUCHT.S1. Estudi econòmic

Document F. ESTUDI ECONÒMIC I FINANCER

L'estudi econòmic i financer estableix la capacitat de l'Ajuntament de Tortosa per portar a terme les actuacions de les quals n'és responsable en la seva execució.

La finalitat del present estudi econòmic i financer és determinar la viabilitat del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa en l'àmbit del Sector 1 (PEUCHT.S1), en funció dels recursos financers que es disposen per a la seva execució.

Delimitació de les actuacions

Les actuacions que es generen i que comporten inversió són, majoritàriament, per l'aplicació del POUM vigent, com: actuacions en infraestructures viàries; obtenció de solars lliures per la creació de complements de vialitat; la millora de les infraestructures i, en general, l'adequació i manteniment de la urbanització (pavimentació i serveis). Aquestes actuacions derivades de nous projectes d'urbanització o de manteniment ja estan contemplades, comptablement, en els pressupostos municipals.

El PEUCH.S1, no planteja cap actuació pública que comporti una despesa municipal més enllà de les pròpies de la despesa corrent. Això no obstant, caldrà la consideració d'una partida pressupostària addicional anual, que cobreixi la despesa previsible pel funcionament de la Comissió Local de Patrimoni del Conjunt Històric de Tortosa, quan s'estimi convenient i es posi en marxa, segons es determina a l'article 9 de les Normes. Les potencials retribucions derivades de la seva constitució i funcionament periòdic, quedaran regulades pel Reglament de funcionament de l'esmentada Comissió.

A efectes estimatius, es considera que, per proveir el seu finançament, s'hauria d'establir una partida de 32.926,21 € anuals. Aquesta quantitat ha de procedir dels ingressos generats per les taxes de tramitació de llicències d'obres, i que representen aproximadament l'11,15% de la mitjana dels imports anuals dels dos darrers anys (segons dades aportades per l'Ajuntament de Tortosa).

Aquesta xifra, permet fer front als honoraris de tècnics especialistes la presència dels quals sigui requerida en les reunions de la comissió de patrimoni, amb un cost anual estimatiu de 4.800 € anuals. Per altra banda, una despesa de personal propi de 36.400 €, amb la contractació d'un llicenciat en història especialitat d'arqueologia, per tal de poder informar les llicències; aquest import inclou la seguretat social a càrrec de l'administració i la resta de despeses inherents al lloc de treball.

La situació econòmica de l'Ajuntament permet fer front a la inversió prevista pel funcionament d'aquesta Comissió, derivada exclusivament del Pla Especial del Conjunt Històric. Per tant aquesta inversió prevista en el PEUCHT.S1 és econòmicament realitzable anualment, sense necessitat d'incrementar el saldo viu del deute i és perfectament viable comptablement.

Antoni Vilanova

Arquitecte director de l'equip redactor del Pla Especial Urbanístic del Conjunt Històric de Tortosa. Sector 1 (PEUCHT.S1)

Tortosa, juliol 2014


 VILANOVA NOYA
 ARQUITECTES
 C/...
 Tel/Fax (93) 3210488

Generalitat de Catalunya
 Departament de Territori i Sostenibilitat
 Direcció General d'Ordenació
 del Territori i Urbanisme

Aprovat definitivament per la Comissió
 Territorial d'Urbanisme de les Terres
 de l'Ebre en sessió de **25 JUNY 2014**
 amb les prescripcions d'ofici esmentades
 a l'acord

La secretària

LA SECRETÀRIA

Teresa Carbó

Teresa Carbó Espuny